

KAHRAMANMARAŞ YÖRESİ AĞITLARI

I. CİLT (ANDIRIN AĞITLARI)

H A Z I R L A Y A N L A R

Oğuzhan UZUN – Mehmet TEMİZ
Halil İbrahim ÖZDEMİR

2012

K Ü N Y E

KAHRAMANMARAŞ YÖRESİ AĞITLARI I. CİLT

Hazırlayanlar:

Oğuzhan UZUN – Mehmet TEMİZ
Halil İbrahim ÖZDEMİR

Editör

Cevdet KABAKCI – Mustafa SEMERCİ

İSBN:

Tashih

Fatma YILDIZ – Macide KILINÇ

Grafik • Tasarım

FA AJANS
Matbaa ve Tanıtım Hizmetleri

Kapak ve Sayfa Tasarım

Halil İbrahim TOKLU
Oğuz SÖNMEZ

Kapak Fotoğraf

Gravürlerle Türkiye • Giysiler Portreler /1 • Sayfa 129

Görsel Yönetmen

Gökhan GÖNEN

Baskı

Baskı Tarihi

İletişim Adresi

Kahramanmaraş Belediyesi
Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü
Tel: (0344) 228 46 00
E-posta: basinyayin@kahramanmaras.bel.tr

Bu eser Kahramanmaraş Belediyesi'nin bir kültür hizmetidir.

TAKDİM	10
ÖNSÖZ	11
HAZIRLAYANLAR	12
KISALTMALAR	14
GİRİŞ	15
A) AĞIT HAKKINDA GENEL BİLGİ	16
1) AĞIT KAVRAMI, YAS TÖRENİ VE AĞITLAR	16
2) TARİH İÇERİSİNDE ÇEŞİTLİ DİN-KÜLTÜR ve BÖLGELERDE YAS TÖRENİ VE AĞITLAR	17
a) Dünyada	17
b) Yahudilik'te Yas Töreni ve Ağıtlar	17
c) Hristiyanlık'ta Yas Töreni ve Ağıtlar	18
d) İslamiyet'te Yas Töreni ve Ağıtlar	19
e) Eski Mısır'da Yas Töreni ve Ağıtlar	19
f) Türkiye'de Yas Töreni Ve Ağıtlar	20
3) GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR	26
4) GÜNÜMÜZ TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR	32
a) Azerbaycan Türkleri	32
b) Ahıska Türkleri	33
c) Avarlar	33
d) Batı Trakya Türkleri	34
e) Başkurtlar	34
f) Beltirler	34
g) Bulgar Türkleri	34
h) Gagauz Türkleri	35
i) Hazara Türkleri	35
j) Karakalpak Türkleri	35
k) Karay (Karaim) Türkleri	35
l) Kaşkaylar	36
m) Kazak Türkleri	36
n) Kerkük Türkleri	37
o) Kıbrıs Türkleri	38
p) Kırgız Türkleri	38
r) Kırım Türkleri	39
s) Kumuk Türkleri	39
t) Nogaylar	40
u) Özbek Türkleri	40
v) Sagay Türkleri	41
y) Türkmenler	41
z) Uygurlar	41
5) AĞITLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ	41
6) AĞIDIN DİĞER TÜRLERLE İLİŞKİSİ	42
a) Ağıt- Şiir İlişkisi	43
b) Ağıt- Türkü İlişkisi	43
c) Ağıt- Destan İlişkisi	44
d) Ağıt- Mani İlişkisi	44
e) Ağıt- Ninni İlişkisi	45
f) Ağıt- Nesir İlişkisi	46
g) Ağıt- Masal İlişkisi	47
h) Ağıt-Efsane	48
i) Ağıt-Fıkra İlişkisi	49
j) Ağıt-Beddua İlişkisi	51
k) Ağıt-Köy-Seyirlik Orta Oyunu ve Karagöz İlişkisi	51
B- ANDIRIN AĞITLARI	53
I- MEKÂNLARI KONU EDİLEN AĞITLAR	54
TÜRKİYE'NİN AĞIDI	54

KAHRAMANMARAŞ'IN AĞIDI	55
ANDIRIN AĞIDI - 1	56
ANDIRIN'IN AĞIDI - 2	60
ANDIRIN AĞIDI - 3	61
ANDIRIN - 4	62
ANDIRIN'IN AĞIDI - 5	63
ANDIRIN'A AĞIT - 6	64
ANDIRIN AĞIDI - 7	65
ANDIRIN AĞIDI - 8	66
ANDIRIN AĞIDI - 9	67
ANDIRIN AĞIDI - 10	68
ÇUKURKOZ'UN AĞIDI	69
BAŞDOĞAN KÖYÜNÜN AĞIDI	70
EFRAĞZILI KÖYÜNÜN AĞIDI	71
KUTSAL YERLERİN AĞIDI	72
ARMUTLU YAYLASI'NIN AĞIDI	73
KAYAPINAR YAYLASI (SARIZ)' NİN AĞIDI	74
YAYLALARIN AĞIDI	75
SAY YOLUNUN AĞIDI	76
KIYIKÇI KÖYÜ (ASLANTAŞ BARAJI)'NÜN AĞIDI - 1	77
KIYIKÇI KÖYÜ (ASLANTAŞ BARAJI)'NÜN AĞIDI - 2	78
GÖKAHMETLİ KÖYÜ (ARSLANTAŞ BARAJI) NÜN AĞIDI	79
II. ÖLDÜRÜLEN VEYA ÖLDÜRÜLDÜĞÜ DÜŞÜNÜLEN DİN BÜYÜKLERİNİ KONU EDİNEREN AĞITLAR	81
ATEŞE ATILAN HZ. İBRAHİM'İN AĞIDI	81
HZ. YUSUF'UN AĞIDI	82
KERBELA'DA ŞEHİT EDİLEN HZ. HÜSEYİN'İN AĞIDI	83
III- ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ KONU EDİNEREN AĞITLAR	84
KÜÇÜK KEMAL'İN AĞIDI	84
KANSERDEN ÖLEN GENCİN AĞIDI	85
KANSERDEN ÖLEN ÖMER ÇOBAN'IN AĞIDI	86
SAPLICANDAN ÖLEN VAYSAL AĞA'NIN AĞIDI	87
HASTALIKTAN ÖLEN ABDİL AĞA'NIN AĞIDI	88
KALP KRİZİNDEN ÖLEN FATİH'İN AĞIDI	89
ZATÜREDEN ÖLEN KELEŞ ADEM'İN AĞIDI	90
GENÇ YAŞTA HASTALIKTAN ÖLEN MURTAZA'NIN AĞIDI	91
AĞABEY ALİ'NİN AĞIDI (BABAM OĞLU)	92
HAMZA TEMİZ'İN AĞIDI	93
KANSERDEN ÖLEN KÜÇÜK MEHMET'İN AĞIDI	94
APANDİST'TEN ÖLEN KADİR DEMİR'İN AĞIDI	95
OSMAN'IN AĞIDI	97
ZİLFAROĞLU İSMAİL AĞA'NIN AĞIDI	98
VEREMDEN ÖLEN KOCAYA AĞIT	100
DURSUN GÖK'ÜN AĞIDI	101
KALPTEN ÖLEN KENAN KURTBEOĞLU'NUN AĞIDI	102
HASAN AĞA'NIN AĞIDI	103
HASTALIKTAN ÖLEN İBRAHİM'İN AĞIDI	104
BEYİN KANAMASINDAN ÖLEN İSMAİL'İN AĞIDI	105
HATİCE SALAN'IN ÖLEN EŞİNİN AĞIDI	106
KALP KRİZİNDEN ÖLEN ÇONTAR ALİ'NİN AĞIDI	107
VEREMDEN ÖLEN HÜSEYİN'İN AĞIDI	108
MUHTAR ALİ'NİN AĞIDI	111
HASTALIKTAN ÖLEN MAHMUT (HAVIS) EFENDİ'NİN AĞIDI	112
KARA SÜLEYMAN AĞAN'IN AĞIDI	113

HASTALANIP ÖLEN BOSTAN'IN AĞIDI	114
KOCA DURMUŞ'UN AĞIDI	115
İBRAHİM KIVRAK'IN AĞIDI	117
HASTALIKTAN ÖLEN ALİ TAHTA'NIN AĞIDI	118
ARİF BİLİCİ'NİN AĞIDI	119
HASAN BENLİ'NİN AĞIDI	120
MİYASE'NİN AĞIDI	121
ZATÜREDEN ÖLEN ZELİHA'NIN AĞIDI	122
FATMA TEMİZ'İN AĞIDI	123
HASTALANIP ÖLEN ABO MEHMET' İN KIZININ AĞIDI	124
GEBENLİ FATMA'NIN AĞIDI	125
DOĞUMDA ÖLEN SULTAN TEMİZ'İN AĞIDI	127
EMİNE GÖK'ÜN AĞIDI	128
ANİŞ' İN AĞIDI	129
DOĞUMDA ÖLEN KADININ AĞIDI	130
KEŞKAHLI HÜSNE ÇINAR'IN AĞIDI - 1	131
KEŞKAHLI HÜSNE ÇINAR'IN AĞIDI - 2	133
HASTALIKTAN ÖLEN AĞ ELİF'İN AĞIDI	134
HASTALIKTAN ÖLEN ELİF KADININ AĞIDI	135
IV-ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	136
ÖGRENCİ'NİN AĞIDI	136
MUSTUK'UN AĞIDI	137
ÖZGÜR BEBEĞİN AĞIDI	138
İSMAİL SALAN' IN AĞIDI	139
DÜĞÜN GÜNÜ ÖLEN MEHMED'İN AĞIDI	140
İSMAİL ÇAVUŞ'UN AĞIDI	141
GÜL MEHMET'İN AĞIDI	142
TOPUZ'UN AĞIDI	143
NİŞANLISININ EVİNDE ÖLEN GENCİN AĞIDI	144
SÜLEYMAN ÇİFTÇİ'NİN AĞIDI	145
HALİL AVCI'NIN AĞIDI	146
AĞPINARLI MEHMET'İN AĞIDI	147
NİŞANLI GENCİN AĞIDI	148
ÜÇ KARDEŞİN AĞIDI - 1	149
ÜÇ KARDEŞİN AĞIDI - 2	151
İMAM TAHİR'İN AĞIDI (BABAYA AĞIT)	152
İMİRZE'NİN AĞIDI	154
KARA MEHMET AĞA'NIN AĞIDI	156
YAYCIOĞLU HACI DURDU AĞA'NIN AĞIDI	157
YAYCIOĞLU ALİ AĞA'NIN AĞIDI	159
DAĞDA ÖLEN TÛCCAR MEHMET KAYRAN'IN AĞIDI	161
HACI OSMAN'IN AĞIDI	162
KEŞ MEHMET'İN AĞIDI	163
GEBENLİ AHMET HÖBEK'İN AĞIDI	164
HATİCE ANNENİN AĞIDI- 1	165
HATİCE ANNENİN AĞIDI- 2	165
İCLÂL'İN AĞIDI	167
SULTAN VE ZEYNEP KARDEŞLERİN AĞIDI	168
FADIMA'NIN AĞIDI	169
ÖMER AĞANIN KIZI HAYRİYE HANIM'IN AĞIDI	170
KINA GECESİ ÖLEN HACCA KIZ'IN AĞIDI	171
EMİNE DOĞAN (ÖKSÜZ GARI)'IN AĞIDI	173
DÖNDÜ TEMİZ'İN AĞIDI	176

ŞERİF ÇINAR'IN AĞIDI	177
ALMAZ'IN KIZI AYŞE'NİN AĞIDI	178
MELEK GÖK'ÜN AĞIDI	179
ŞERİF GÖK'ÜN AĞIDI	180
YAYCIOĞLU HATİCE'NİN AĞIDI	181
HÜSEYİN KE MEMMET'İN HANIMININ AĞIDI	182
ŞERİF TEMİZ'İN AĞIDI	183
ÖLEN AĞ GELİNİN AĞIDI	184
HÜSNE GÜRBÜZ'ÜN AĞIDI	185
ÖLEN HANIMIN AĞIDI	186
ÇAVUŞ ELİF'İN AĞIDI	187
FATMA TEMİZ'İN AĞIDI	188
V- KAZAEN VEFAT EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	189
KAZA İLE ÖLEN HACI'NIN AĞIDI	189
TRAFİK KAZASINDA ÖLEN RUHİ'NİN AĞIDI	190
İNC'OĞLU MEHMET'İN AĞIDI- 1	191
İNC'OĞLU MEHMET'İN AĞIDI- 2	194
İNC'OĞLU MEHMET'İN AĞIDI- 3	195
AHMET ÇERİBAŞI'NIN AĞIDI	196
SELDE GİDEN ÇOCUĞUN AĞIDI	197
ÜZERİNE TAŞ DÜŞÜP ÖLEN MUSTAFA'NIN AĞIDI	198
KAZA İLE TÜFEKLE VURULAN NEJDET'İN AĞIDI	199
TRAFİK KAZASINDA ÖLEN ZÜBEYİR TEMİZ'İN AĞIDI	200
İŞ KAZASINDA ÖLEN OĞULA AĞIT	202
ISPARTA'DA KAZADA ÖLEN GENCİN AĞIDI	203
SADIK DURUR'UN AĞIDI	204
KAZAYLA DÜĞÜNDE VURULAN ÖMER'İN AĞIDI	205
TRAFİK KAZASINDA ÖLEN HASAN'IN AĞIDI	206
NUSRET'İN AĞIDI	207
USTA MEHMET'İN AĞIDI	208
KAHRAMANMARAŞ MEBUSLARININ AĞIDI	209
ALMANYA'DA ÖLEN KİŞİYE AĞIT	210
GİR ALI'NİN AĞIDI	211
YILDIRIM DÜŞMESİYLE ÖLEN NUSRET'İN AĞIDI	212
ELEKTRİK DİREĞİNDEN DÜŞEN HÜSEYİN TOPAL'IN AĞIDI	213
ÜZEYİR AHMET'İN AĞIDI	214
MAHMUT KÜTKÜT'ÜN AĞIDI	215
UÇAK KAZASINDA ÖLENLERİN AĞIDI	216
KAMYON KAZASINDA ÖLEN ALI'NİN AĞIDI	217
AVCI İBRAHİM'İN AĞIDI - 1	218
AVCI İBRAHİM'İN AĞIDI - 2	219
YEĞEN HATİCE'NİN AĞIDI	220
KUYUYA DÜŞÜP ÖLEN ZEKİYE'NİN AĞIDI	222
KIZILIRMAKTA ÖLEN GELİNİN AĞIDI	223
HATİCE ÇALIŞKAN (ANAYA AĞIT)'İN AĞIDI	224
TRAFİK KAZASINDA ÖLEN DURDİYE'NİN AĞIDI	225
KAZA İLE VURULAN KADININ AĞIDI	226
VURULAN DAMADIN AĞIDI (HALBUR AĞIDI)	227
TAVSI YUSUF AİLESİNİN AĞIDI	229
BEKTAŞLI'DA DEVRİLEN KAMYONDA ÖLENLERİN AĞIDI - 1	230
BEKTAŞLI'DA DEVRİLEN KAMYONDA ÖLENLERİN AĞIDI - 2	231
TRAFİK KAZASI GEÇİRENLERİN AĞIDI	232
VI-ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVE VEFAT EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	233
93'TE ŞEHİT OLAN ASKERLERİN AĞIDI	233

AVŞAR HÜSEYİN'İN AĞIDI	234
ŞEHİT ASKERLERİN AĞIDI (A. ÖCALAN'A İNTİZAR)	235
ANTALYA'DA ÖLEN POLİS MEMİŞ'İN AĞIDI	236
ASKERDE ÖLEN ÖMER TAŞ'IN AĞIDI	237
ASKERDE ÖLEN HALİL HÖBEK'İN AĞIDI	238
SİLİFKE'DE ÖLEN ASKER AHMET'İN AĞIDI	239
ASKER HALİL'İN AĞIDI	240
KADİRLİ (KARS)'DE VURULAN MEHMET'İN AĞIDI	242
ASKERLİKTE ŞEHİT OLAN FADİŞ BATTAL'IN AĞIDI	244
ASKERDE ŞEHİT OLAN İBRAHİM'İN AĞIDI	245
ŞEHİT POLİSİN AĞIDI	246
ASKERDE ÖLEN GENCİN AĞIDI	247
İNTİHAR EDEN ALİ UZMAN'IN AĞIDI	248
ŞEHİT ASKERLERİN AĞIDI	249
TUNCELİ'DE ŞEHİT OLAN UZMAN ÇAVUŞUN AĞIDI	250
ASKERDE VURULAN UZMAN ÇAVUŞUN AĞIDI	251
TERÖRİSTLERCE ŞEHİT EDİLEN ASKERLERİN AĞIDI	252
ASKERDE ÖLEN KÂMİL'İN AĞIDI	253
ÇANAKKALE'DE ŞEHİT OLAN ASKERİN AĞIDI	254
ASKER KAÇAĞI AHMET'İN AĞIDI	255
TALİHSİZ ASKERİN (ABDULLAH TOPAL) AĞIDI	256
YASIN'İN AĞIDI	261
VII-ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR	262
ÇOKAKLI AHMET PAŞA'NIN OĞLU DURAN'IN AĞIDI	262
ÇOKAKLI AHMET PAŞA'NIN OĞLU KEMAL'İN AĞIDI	264
BOŞ BEŞİK AĞIDI (BEBEĞİN AĞIDI)	265
YONCALI ÖMER'İN AĞIDI - 1	267
YONCALI OMAR'IN AĞIDI - 2	271
DEMİRCİOĞLU'NUN AĞIDI	272
VURULAN TÛTÛNCÜLERİN AĞIDI	273
ÖLEN EŞKİYA'NIN AĞIDI	274
KAÇAKÇI HACI'NIN AĞIDI	275
İNCE (SAFİYE) MEMMED'İN AĞIDI	276
SARI MULLA (MULLACIK)'NIN AĞIDI - 1	278
SARI MULLA (MULLACIK)'NIN AĞIDI - 2	282
EŞKİYALARIN AĞIDI	283
KİNE VELİ'NİN AĞIDI	284
EŞKİYA İKEN ASKERLERCE VURULAN BATTAL'IN AĞIDI	285
KIZ KAÇIRIRKEN VURULAN HOCA'NIN AĞIDI	286
GEBENLİ GIR MUSTUK'UN AĞIDI	287
KIZ KAÇIRMA OLAYINDA VURULAN SÛLÛ MEMMED'İN AĞIDI	288
KIZ KAÇIRDIĞI İÇİN ÖLDÜRÜLEN İNCE HACI'NIN AĞIDI	289
GEBENLİ KARCI İSMAİL (KAHVECİ)'İN AĞIDI	290
DÜŞMANALARCA VURULAN ÜÇ YOLDAŞIN AĞIDI	295
HALİD'İN AĞIDI	296
SAİMBEYLİLERİN AĞIDI	297
CANAVARIN ÖLDÜRDÜĞÜ ALİ'NİN AĞIDI	298
KIZ YÜZÜNDEN ÖLDÜRÜLEN HÜSEYİN'İN AĞIDI	299
ÖLEN IRAKLILARIN AĞIDI	300
SARI AHMET'İN AĞIDI	301
AYNALI AHMET'İN AĞIDI	302
EŞKİYALARCA ÖLDÜRÜLEN ALİ KIRIK'IN AĞIDI	303
VURULARAK ÖLDÜRÜLEN İNCE HACI'NIN AĞIDI	304
TÜFEK İÇİN VURULAN ÖMER'İN AĞIDI	306

KAVGADA ÖLDÜRÜLEN KARA AHMET'İN AĞIDI	308
VURULARAK ÖLDÜRÜLEN ÜÇ KARDEŞİN AĞIDI	309
HACI BE AHMET'İN AĞIDI	311
ŞOFÖR MEHMET'İN AĞIDI - 1	312
ŞOFÖR MEHMET'İN AĞIDI - 2	313
KIZ İÇİN ÖLDÜRÜLEN AHMET ÖĞRETMENİN AĞIDI	314
KAVGADA ÖLEN HALİL VE KADİR KARDEŞLERİN AĞIDI	315
KALABOYNULU İSMAİL'İN AĞIDI	316
KURŞUNA DİZİLEN EŞKIYA HACİVELİ'NİN AĞIDI	318
HÜSEYİN AĞA'NIN AĞIDI (HALBUR AĞIDI)	320
AVCI MEMİŞ'İN AĞIDI	324
GINDIRA FAKI'NIN AĞIDI	325
NALBANT HASAN'IN AĞIDI	326
ÖLDÜRÜLEN KOCANIN AĞIDI	327
ZİLFAROĞLU HACI BEY'İN AĞIDI - 1	328
ZİLFAROĞLU HACI BE'NİN AĞIDI - 2	330
ÇUHADAROĞLU MEHMET BEY'İN AĞIDI	331
HÜSEYİN (UYDURAN) AĞA'NIN AĞIDI	332
AHMET ÇAKIL'IN AĞIDI - 1	334
AHMET ÇAKIL'IN AĞIDI - 2	335
ABAZAOĞLU DURDU BE'NİN AĞIDI - 1	336
ABAZAOĞLU DURDU BEY'İN AĞIDI - 2	338
ÖLDÜRÜLEN ELİF KIZIN AĞIDI	339
VURULAN ELİF'İN AĞIDI	340
İFTİRA YÜZÜNDEN ASILAN FATMA'NIN AĞIDI - 1	341
ASILAN FATMA'NIN AĞIDI - 2	342
AYŞEGÜL'ÜN AĞIDI	343
KURTLAR TARAFINDAN PARÇALANAN KIZIN AĞIDI	344
İFTİRAYA UĞRAYAN KIZIN AĞIDI	345
VURULAN DÖNDÜ'NÜN AĞIDI	347
SERVET ÇINGİL'İN AĞIDI	349
ZEHİRLENEN FATMA HATIN'IN AĞIDI	350
DUDU KIZ'IN AĞIDI	351
HÜSNE GELİN (KURU)'İN AĞIDI	352
GEBENLİ YEDİ GELİN'İN AĞIDI	354
GÜLLÜ'NÜN AĞIDI	355
HAMİLEYKEN ÖLDÜRÜLEN ŞADIYE'NİN AĞIDI	359
VIII-İNTİHAR EDEREK VEFAT EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	360
GELİN AYŞE'NİN AĞIDI	360
İNTİHAR EDEN AYŞE'NİN AĞIDI	361
IX-İKLİM ŞARTLARI SEBEBİYLE VEFAT EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	362
GARİP ÇOBANIN AĞIDI	362
ÜMMÜLÜ'NÜN AĞIDI	363
X- NAZARDAN VEFAT EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	364
NAZARDAN ÖLEN RAHMA'NİN AĞIDI	364
XI-ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE VEFAT EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	365
DAĞDA ÖLEN TÜCCAR MEHMET KAYRAN'IN AĞIDI	365
DÜLDÜL DAĞI'NDA KALAN AVCI MAHMUT'UN AĞIDI	366
XII-HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI KONU EDİNER AĞITLAR	368
KANSERLİ ADAMIN AĞIDI	368
FELÇ OLAN AŞIK ALİ'NİN AĞIDI	370
ASKERDE SAKATLANAN MEHMET'İN AĞIDI - 1	371
ASKERDE SAKATLANAN MEHMET'İN AĞIDI - 2	373

GÖZ HASTALIĞI(NURİ ÇİNGİL)NİN AĞIDI	374
MEHMET ÇİNGİL'İN AĞIDI	375
VEREMLİ GENCİN AĞIDI	376
APANDİST'TEN AMELİYAT OLAN MEHMET DOĞAN'IN AĞIDI	377
BELFİTİĞİ OLAN DURDU'NUN AĞIDI	378
MEHMET DOĞAN'IN AĞIDI	379
İSMAİL KESME'NİN AĞIDI	380
YARALI GELİNİN AĞIDI	381
HALİME DOĞAN'IN AĞIDI	383
HACER GAR'NİN AĞIDI	385
HATİCE SALAN'IN AĞIDI	386
FATMA NUR'UN AĞIDI	387
NEVİN'İN AĞIDI	388
RÜKİYE SERT'İN AĞIDI	389
HAMİDE ASLANTAŞ'IN AĞIDI	390
NİMET'İN AĞIDI	391
XIII-HASRET KONULU AĞITLAR	392
KORE HARBI'NE GİDEN KAMALI (MEHMET)'NİN AĞIDI	392
KIBRIS'A ASKERE GİDEN MEHMET DOĞAN'IN AĞIDI	393
CİĞERCİ MEHMET'İN AĞIDI	394
ŞİH MEHMET'İN AĞIDI	395
ASKER ABDULLAH'IN AĞIDI	396
ASKER HAKK'NİN AĞIDI - 1	397
ASKER HAKK'NİN AĞIDI - 2	398
SELİM AVCI'NİN AĞIDI	399
ASKERE GİDEN MUSA'NİN AĞIDI	400
ALİ GÜRBÜZ'ÜN AĞIDI	401
NURU GÜRBÜZ'ÜN AĞIDI	402
ALPER KESME'NİN AĞIDI	403
ASKERE GİDEN MUHSİN GÖK'ÜN AĞIDI	404
ASKER AĞIDI	405
ASKERLİK AĞIDI	406
YUNUS KESME'NİN AĞIDI	407
MUSTAFA KESME'NİN AĞIDI	408
AHMET AĞA'NİN AĞIDI	409
ALİ PEKŞEN'İN AĞIDI	410
SIHIYECİ AHMET ARICI'NİN AĞIDI	411
GURBETTEKİ ÇOCUKLARIN AĞIDI	412
YUNANLILARA ESİR DÜŞEN MÜFTÜ KIZININ AĞIDI	414
LEYLA KOYUNCU'NUN AĞIDI	415
SÜREYYA KOYUNCU'NUN AĞIDI	416
ŞANLIURFA'YA GELİN GİDEN EMİNE'NİN AĞIDI	417
GEBENLİ GEMALMAZ'IN AYRILIK AĞIDI	418
SILA AĞIDI - 1	419
SILA AĞIDI - 2	420
SILA AĞIDI - 3	422
SILA AĞIDI - 4	423
SILA AĞIDI - 5	424
SILA AĞIDI - 6	425
SILA AĞIDI - 7	426
AYRILIK ÜZERİNE AĞIT	427
TEŞEKKÜR	428
KAYNAKÇA	429

Kahramanmaraş, Anadolu'nun en eski şehirlerinden birisidir. Tarihi geçmişine bakıldığında birçok kültür ve medeniyete beşiklik etmiş ve tarih sahnesinde birçok önemli olaya sahne olmuştur. Bu, asırlar boyunca süren geçmişinde kazandığı kıymetler ve sahip olduğu tabii zenginliklerle bir şehir ruhu kazanmıştır. Milletleri ayakta tutan ve onun sonsuza dek yaşamasını sağlayan en önemli öğeler, kültürel değerleridir. Bize düşen en büyük görev de kültürel değerlerimizin yaşatılması ve gelece aktarılmasıdır. Bu hususta Kahramanmaraş Belediyesi olarak çeşitli sempozyum, konferans ve seminerlerin yanı sıra yayın hayatında da ses getirecek birçok yayınlara toplumumuza ışık tutma gayreti içerisindeyiz.

İnsanlığın ortak ve onulmaz acılarının canlı ve etkileyici ifade kalıpları olan ağıt yakma geleneğimiz, binlerce yıllık ezgilerin birikimi olarak öncelikle acıyı kayda geçirmiş sonra milletin kültür dokusunu besleyerek, hafızalarımızda derin boşlukların oluşmasının ve acıya yenilmemizin önüne geçmişler, bizleri acı çekmenin normalliğine ikna etmişlerdir. Binlerce yürek nadiren sevgi ve sevinçle yeşerirken, çoğunlukla kahır ve ağıtla solmakta; gözlerimiz hangi iklimlerden geldiği bilinmez yağmurlarla dolarken; ömrümüz, boşalan arzularımızın peşinde çırpınarak tükenmektedir. Bu şekilde beşikten-mezara trajedisi içine sıkışan ve bocalayan aklımız ile ruhumuzun sığındığı limanlardan biri de sevincini gizleme ve kendine saklama eğilimine inat acısını haykırma ve paylaşma, bu yolla acısını azaltma içgüdüsüne yenilmesidir. Yenik ve ezik duygularımızın dile geldiği bu dört ciltlik eserde geçmişimizin hayat hikâyelerini, merhalelerini okuyacak, kaybolmaya başlayan değerlerimizi; yiten kaybolan, yerinin doldurulamadığı ifadeler bulacaksınız.

Kitabın basıma hazırlanmasında emek ve gayretlerinden, titiz çalışmalarından dolayı emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

MUSTAFA POYRAZ

Kahramanmaraş Belediye Başkanı

Kültürel değerlerimizin varlığını koruma ve gelecek kuşaklara aktarma amacını taşıdığımız bu çalışmada, ağıt türünde Kahramanmaraş il ve ilçelerimizde hazırlanan derlemeleri bir araya getirmeye çalıştık. Şehrimizin dört bir tarafında yaptığı derlemelerle çalışmamıza katkıda bulunan tüm eğitimci arkadaşlarımıza şükranlarımı sunarım.

“Kahramanmaraş Yöresi Ağıtları I. CİLT (ANDIRIN AĞITLARI)”; “Kahramanmaraş Yöresi Ağıtları II.CİLT(ANDIRIN GÖKSUN AĞITLARI)”; “Kahramanmaraş Yöresi Ağıtları III.CİLT(AFŞİN-ZAMANTI AĞITLARI)”; “Kahramanmaraş Yöresi Ağıtları IV.CİLT(ELBİSTAN AĞITLARI)” adıyla yayınladığımız dört ciltten oluşan eserimizin, birinci cildi Andırın ilçemizde yapılan derlemeler; ikinci cildi yine Andırın ve Göksun ilçelerimizde yapılan derlemeler; üçüncü cildinde Afşin ilçemizde yapılan derlemeler, Arıtış kasabamız ve Zamantı bölgesi derlemeleri; dördüncü cildini de Elbistan ilçemizde yapılan derlemelerden oluşturmaktadır. Eserimizin ilk cildinin Giriş kısmında Ağıt yakma geleneği ve yas törenleri; tarih içerisinde çeşitli dinlerde ve bölgelerde ağıt yakma geleneği ve yas törenleri hakkında bilgilere ulaşabilecek, ülkemizin çeşitli bölgelerindeki uygulanış biçimleri arasında mukayese yapma fırsatı bulacaksınız. Bunun yanı sıra geçmişten günümüze Türk dünyasında yas törenleri ve ağıt örnekleri hakkında verdiğimiz bilgilerle geniş bir coğrafyada Türk dünyasında bu geleneğin nasıl icra edildiğini öğrenme fırsatı bulacaksınız.

Bu çalışma Kahramanmaraş Belediyesi'nin bir kültür hizmeti olarak yayınlanmış olup, hizmet amaçlı yapılmış ve aynı düşünceyle basılmıştır. Bu sebeple eksik ve noksanlarımızın hoşgörüsü ile karşılanacağını ümit etmekteyiz. Bununla birlikte yapılacak iyi niyetli tenkitlerden memnuniyetle istifade edilecektir.

Oğuzhan UZUN

Nisan, 2012

Oğuzhan UZUN

1982'de Tokat'ın Turhal ilçesinde doğdu. İlkokulu adı geçen ilçede, ortaokulu Tokat'ta ve liseyi Ankara Gölbaşı'nda tamamladı.

2002 yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandı, 2006 yılı bahar döneminde mezun oldu.

2007 yılı bahar döneminde, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda başladığı yüksek lisans eğitimini, 2010 yılı güz döneminde Divan-ı Senih (Metnin Çevirisi- İnceleme-İndeks) adlı çalışmasıyla tamamladı.

2007-2012 yılları arasında Kahramanmaraş Uğur Dershanelerinde Edebiyat ve Türkçe öğretmeni olarak çalıştı. 2009-2010 Eğitim Öğretim yılında Kahramanmaraş Uğur Dershaneleri ÖSS Şubesi Müdürü olarak görev aldı.

Yayınları; Divan-ı Senih (Metnin Çevirisi-İnceleme-İndeks) (2010) adlı basıma hazır bir kitabı bulunmaktadır.

2012 yılı itibariyle Kahramanmaraş Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'nde çalışma hayatına başladı. Halen, Kahramanmaraş Belediyesi'nin kültür hizmetleri adı altında yayınladığı gazete, dergi ve kitaplarda Metin Yazarı ve Editör olarak görev almaktadır.

Mehmet TEMİZ

1969'da Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesinde doğdu. İlkokulu Andırın ilçesinde, ortaokulu ve lise öğrenimini Osmaniye'nin Kadirli ilçesinde tamamladı.

1991 yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandı, 1995 yılı bahar döneminde tamamladı. Aynı yıl Tekirdağ ili Çerkezköy ilçesine Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak atandı. 1998'de Malatya iline tayin edildi.

2002 yılı güz döneminde Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Bilimi Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini Andırın (Kahramanmaraş)'dan Derlenen Ağıtlar (İnceleme -Metin) adlı çalışmasıyla tamamladı.

Yayınları; Andırın (Kahramanmaraş)'dan Derlenen Ağıtlar (İnceleme -Metin) (2002) adlı basıma hazır bir kitabı bulunmaktadır.

2010 yılına kadar Malatya ili Fatih Lisesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak görev yaptı. 2010'da halen görev yaptığı Kahramanmaraş Fatih Anadolu Lisesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak meslek yaşantısına devam etmekte olan Temiz, evli ve üç çocuk babasıdır.

Halil İbrahim ÖZDEMİR

1978'de Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesinde doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini Afşin'de tamamladı.

2002 yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandı, 2007 yılı güz döneminde mezun oldu.

Yayınları; Kahramanmaraş Uluslararası Karakucak ve Kısa Şalvar Güreş Sempozyumu – Bildiriler (2011) adlı çalışması bulunmaktadır.

2010 yılı itibarıyla Kahramanmaraş Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'nde çalışma hayatına başladı. Halen, Kahramanmaraş Belediyesi'nin kültür hizmetleri adı altında yayınladığı gazete, dergi ve kitaplarda Metin Yazarı ve Editör olarak görev alan Özdemir, evli ve iki çocuk babasıdır.

C	: c.	cilt
Der.	: der.	derleyen
Haz.	: haz.	hazırlayan
S.	: s.	sayfa
Sa.	: Sa.	sayı
Vs.	: vs.	vesaire
Yay.	: yay.	yayınları

AĞIT HAKKINDA GENEL BİLGİ

A) AĞIT HAKKINDA GENEL BİLGİ

1) AĞIT KAVRAMI, YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

Eski Türk şiirindeki sagunun, Klasik Türk şiirindeki mersiye'nin, Halk şiirindeki ve Halk söyleyişindeki karşılığı olan ağıt kavramı ve ağlamak kelimeleri hiç şüphe yok ki bizlere; ölüm, acı, ayrılık, yalvarmak gibi insanı derinden sarsıp, yüreğini parçalayan, gönlünü dağlayan, acı olayları ve bir o kadar eski ama eskimeyen görkemli üslubu ve dokunaklı ifadeleriyle Alper Tunga Sagusunu hatırlatır:

Alper Tunga öldi mü	(Alper Tunga öldü mü?)
İsiz ajun kaldı mu	(Kötü dünya kaldı mı?)
Ödleک öçin aldı mu	(Zaman ondan öcünü aldı mı?)
Emdi yürek yırtılır	(Şimdi yürek parçalanır.) (ŞİMŞEK 1993: 4)

Ağıt söyleme, dünya yaratıldıktan sonra Hz. Adem'in oğlu Kabil'in kardeşi Habil'i öldürmesi ve arkasından pişman olarak ağlayıp inlemesi ile başlamış, günümüze kadar devam edip gelmiştir. Ağıt söylemenin temelinde ölüm gerçeği yatmaktadır. Ancak öyle acı olaylar yaşarız ki; "ölümlerden ölüm beğen" sözünün anlamsız kaldığını görürüz. Ölüm olmaz, ama ölmeden önce ölüm acısını tattıracak nice olaylar meydana gelir. Dolayısıyla ağıtlar, sadece ölüm olayından sonra değil, insanın evinden, köyünden, şehrinden, yurdundan uzaklara gitmesi, canından çok sevdiği insanların yanında olmaması, onulmaz dertlere yakalanıp acıların katmerlisini yaşaması ve buna benzer yüzlerce acı olaydan sonra da söylenmektedir.

Kadirli ve Osmaniye Ağıtları hakkında önemli araştırmalar yapan Esma ŞİMŞEK, ağıtlar konusunda şöyle der: "Ağıtlar; sızlayan kalplerin, dayanılmaz acıların, akan göz yaşlarının, yanık yüreklerin çare arayan feryadıdır. Yavrusunu yitiren ana, sevgilisine kavuşamayan âşık, yatağında inleyen hasta, sıla hasretiyle yanıp tutuşan garip, duygularını, ıstıraplarını ağıtlarla dile getirir." (ŞİMŞEK 1993: 1)

Bazı araştırmacılarımız ise ağıdı şu şekilde tarif etmişlerdir: Mustafa Nihat ÖZÖN: "Divan edebiyatında mersiye denilen konuda yazılan manzumelerin halk edebiyatındaki adıdır." (ÖZÖN 1954: 162)

Halk Edebiyatına Giriş adlı eserinde Şükrü ELÇİN ise ağıt için; "İnsanoğlunun ölüm karşısında veya canlı-cansız bir varlığını kaybetme, korku, telaş ve heyecan anındaki üzüntülerini, feryatlarını, isyanlarını, talihsizliklerini, düzenli-düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türküler." (ELÇİN 1986: 290) der.

Ağıt, Türkçe Sözlük'te; "Ölen bir kimsenin gençliğini, güzelliğini, iyiliklerini, değerlerini, arkada bıraktıklarının acılarını veya büyük felaketlerin acılı etkilerini dile getiren söz veya okunan ezgi, yazılan, yazı, sağı, mersiye." (TÜRKÇE SÖZLÜK 1988: 23) şeklinde tarif edilir.

Arslan TEKİN, Edebiyatımızda İsimler ve Terimler adlı eserinde ağıt için; "Bir kimsenin ölümünden dolayı duyulan acıları anlatmak için söylenen şiir. Bu özellikteki şiirlere Divan Edebiyatı'nda mersiye, İslamiyet'ten önceki Türk Edebiyatı'nda da "sagu" adları verilirdi" der. (TEKİN 1995: 15)

Anonim Halk Şiiri adlı eserin yazarı olan Doğan KAYA ise ağıt hakkında şunları söylemektedir: "Ağıtların ortaya çıkışının temel sebebi ayrılıktır. Bu bakımdan biz de ağıtları; başta ölüm olmak üzere ayrılığın yahut üzüntünün doğurduğu ıstırap sebebiyle ortaya konulan lirik ürünler olarak düşünmekteyiz.

Ağıtlar, tıpkı dua, beddua, dilek ve öğütler gibi insanların bir arada yaşamaya başladığı ilk devirlerden itibaren var olan sözlü ürünlerdir ve insanlığın ortak özelliklerinden biridir. Çünkü insanlar, hangi inanç,

TARİH İÇERİSİNDE ÇEŞİTLİ DİN-KÜLTÜR VE BÖLGELERDE YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

hangi ırk ve hangi dilden olursa olsunlar ilk çağlardan beri ağıt söylemiş, böylelikle ıstırabını teskin etmek yoluna gitmiştir. Bazen de şahsi duyguların dile getirilmesinin yanında fanilik, toplumun dertleri, birtakım istenmeyen olaylar, düşmanlıklar ve bunları gereksizliği gibi konulara da yer verildiği olmuştur. ” (KAYA 1999: 24)

Ağıtlar, insanları veya milletleri derinden sarsan büyük acılardan veya felaketlerden sonra söylenir. Önce insanların kulaklarında yaşayan bu dokunaklı deyişler, söyleyişler zamanla yazıya geçirilerek kayıt altına alınır ve sözlü/yazılı gelenek ve edebiyatın bel kemiğini oluşturur. Acılarını içlerine gömen ve susarak zehirlenen insanlar; içlerini ve dertlerini dökmek, yazıklanmak, ağıt söylemek yoluyla yaralanmaktan ve zehirlenmekten kurtulur. Aristo'nun “Katarsis” dediği büyük ve büyüü “Arınma”yı yaşarlar. Ağıtlar insanların acılara karşı kuşandıkları bir çeşit zırh gibidir. Ağıtlar, gizli ve hızlı bir biçimde nesilden nesile aktarıldığı için birleşerek ve sürekli dinlenerek, gitgide insanı acı çekmenin normalliğine inandırır; insanlar her çağda büyük acılarla tutuştu, sizler de bu acılardan payınıza düşeni yaşıyorsunuz işte diyerek, insanlığa acıları ile baş etmeyi ve yaşamayı öğretir. İsteriz ki acılar da yaşanmasın, ağıtlar da söylenmesin. Ancak, acılar paylaşıldıkça hafifler. İnsanların acılarını ağıt söyleyerek paylaşan ve yaşatan ağıtçılarımız, böylece sosyal dayanışmayı pekiştirmiş ve dostlarının üzüntüsünü biraz olsun hafifletmiş olmaktadırlar. Dolayısıyla acıların paylaşarak hafifletilmesine katkıda bulunan ağıtların ve ağıtçılarımızın bütün canlılığıyla yaşaması en büyük beklentimizdir. Esasen geleneğin bir direnci vardır. Hep varolmak, ayakta durmak ister. Kaldı ki beşik-mezar trajedisine kesin ve kaçınılmaz olarak mahkum olmuş insanlığın hayatından acıyı ve bunun ürünü olan ağıtları çekip çıkarmak olası değildir.

2) TARİH İÇERİSİNDE ÇEŞİTLİ DİN-KÜLTÜR ve BÖLGELERDE YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

a) Dünyada:

Mezopotamyalılar ölenin ardından yas tutarlarmış. Bu konuda Gilgamiş Destanı'ndan bilgi edinmekteyiz. “Arkadaşının tümüne çok üzülen Gilgamiş gözünü yokladı (Endiku'nun); fakat Endiku artık gözünü açmadı. Kalbini yokladı; kalbi atmadı... Duyduğu acıdan arslan gibi bir sayha kopardı. Tıpkı yavruları aşırılan dişi bir arslan gibi. O, Endiku'nun yüzüne kapanıp saçlarını yoldu ve ortalığı dağıttı. Güzel elbiselerini parçalayıp yerlere fırlattı. ” (DURU 1998: 61)

Gilgamiş Destanı'nın başka yerinde ise yasla ilgili şöyle deniyor: “... Senin için Uruk halkına ah ve figan ettireceğim, mesut kimselere etrafında matem tutturacağım ve ben senden sonra etrafımı mundar bir hâle getirip, senin için kendimden vazgeçeceğim. Sırtıma bir aslan postu atıp çöllere düşeceğim. ” (DURU 1998: 61)

Eski Mezopotamya'da ağıtçı kadınların bulunduğunu ise Gilgamiş'in şu sözlerinden anlıyoruz: “Beni dinleyin! Siz ihtiyarlar, beni dinleyin! Ben Enkidu için ağlıyorum. Arkadaşım için. Ağıtçı kadınlar gibi acı sızı döküyorum. ” (DURU 1998: 61)

b) Yahudilik'te Yas Töreni ve Ağıtlar

Yahudilikte, ölen kişi “şeo” denen başka bir dünyaya gider. Ruhu ise mezarda kalır. Tevrat'a göre ölüm, ruh anlamına gelen soluğun alınmasıyla meydana gelir: Yüzünü gizlersin onlar, şaşırırlar; soluklarını alırsın onlar ölürler ve topraklarına dönerler. Yahudilikte cenaze gömüldükten sonra matemli kimse yedi gün evde

kalıp taziyeleri kabul eder. (DURU 1998: 64)

Yahudiler, Kudüs'teki Hz. Süleyman'ın mabedinin yıkılışını anmak için her cumartesi günü bu mâbedin "ağlama duvarı"nın önünde toplanarak ağlarlar. Yahudilerde, ölüm sebebiyle düzenlenen yas törenlerinde ağlayıcı kadınlar, elbiselerini yırtıp saçlarını keserek hazır bulunmaktadırlar. Bunlar, yedi günlük yas müddetince ölen şahsın durumuna uygun olarak uzun veya kısa şiirler söyler ve koro halinde haykırarak ağlarlar. Tevrat'ta Hz. Dâvud'un Saul (Tâlût) ve Yonathan için yaktığı rivayet edilen ağıtlar, bu tarz şiirlere örnek olarak gösterilebilir. (GÖRKEM 2001: 12)

Mezopotamya'nın ünlü destanı Gılgamiş'tan ve Yahudi inanişinin esaslarını belirleyen Tivrattan seçtiğimiz metinlerde ve örneklerde görüldüğü gibi ağıtlar ve ağıtçılık büyük bir yer tutmakta önem arz etmektedir. Adeta ağıtlar bu eserlerin özüne ruh vermekte, kurgusuna iskelet olmaktadır.

c) Hristiyanlık'ta Yas Töreni ve Ağıtlar

Hristiyanlığa göre bir kişi öldüğünde önce papaz ve ardından vaftiz ailesi çağrılır ve sonra üzüntülerini belirtmek, yardımcı olmak amacıyla komşular ölü evini ziyaret ederler... Ölenin vücudu kefenlendikten sonra bir tabuta konur ve tabut dört kişi tarafından, papazlar ve diyakonların söyleyecekleri ilahilerin eşliğinde kiliseye kadar taşınır.

Mezar hazırlandıktan sonra onun başında ayin ve cenaze töreni yapılır. Sonra da herkes ölü evine gidip orada bir şeyler yedikten, üzüntülerini tekrar belirttikten sonra evlerine dönerler. İkinci gün, ölü için yeniden tören yapılır ve ölünün akrabaları kilisenin kapısında fakirlere yiyecek dağıtırlar. İkinci gün, ölü için yeniden tören yapılır ve ölünün akrabaları kilisenin kapısında fakirlere yiyecek dağıtır. Üç gün boyunca komşular yas evine üzüntülerini bildirmeye sürekli olarak gelirler. (DURU 1998: 64- 65)

Budizmde ve Hindu inanişlarına göre Hindistan'da yaşayan akrabalar, ölülerin hayrı için bir sürü hayvan kurban edebilirler, dini ayinler yapabilirler, sadaka verebilirler. (DURU 1998: 76)

Hindistan'da yaşayan Omaholar, söyledikleri ağıtların tılsımlı olduğuna inanırlar. Söyledikleri ağıtlar, dünyayı tekrar görme imkânı olmayacak olan şahsı övücü mahiyettedir. Kalamath Hintlileri ise, "Can alıcı ruh'un üç gün boyunca ölen şahsın yanından ayrılmadığına inandıkları için, bu süre zarfında hem figan eder, hem de ölüyü can alıcı ruhtan korumak maksadıyla yaktıkları ateşi söndürmezler. (GÖRKEM 2000: 3)

Eski Çin'de; "ölüyü defnetmek için mezara gidilirken, ağıtçılar kendilerini yerden yere atarak ağıt söylerler. Bunlara, rahiplerle müzisyenler de iştirak ederler. (ULUDAĞ 1988: 470)

İslamiyet'ten önceki dönemde yaşayan Arapların nihayet-nevha, nedb-nüdbe, resâ-mersiye, matem, bükâ, na'y gibi isimler verilen ağıt yakma ve yas tutma törenleri düzenledikleri bilinmektedir. Bu törenlerde "nâiha-nâihat" denilen ve mesleği ölülerin arkasından saçını yolup elbiselerini yırtarak ağlayıp ağıt söylemek olan, ücretle tutulmuş kadınlar görev yapmaktaydılar. Bunlar "menâha" denilen ağıt mahallinde toplanır ve ölenin fazilet ve kahramanlıklarını anlatan ağıtlar okurlar. Böylece orada hazır bulunanları elem ve ıstıraba boğarlardı. (ULUDAĞ 1998: 471)

Bu bilgi ve örnekler göstermektedir ki ağıt yakmak yalnız Türklerin değil, tüm dünya insanların ve kültürlerinin acı karşısındaki benzer tavrı, refleksidir.

d) İslamiyet'te Yas Töreni ve Ağıtlar

İslamiyet'e göre ölünün arkasından ağlamak, yas tutmak, doğru değildir; çünkü ardından ağlanan ölü kabirde rahat edemez, kabir azabı görür. Hz Muhammed ölünün ardından yas tutmakla ilgili şu hadisi söylemiştir; "Başına yüzüne vuran, üstünü başını yırtan, cahiliyetteki gibi ağıtlarla yas tutan bizden değildir. (DURU 1998: 76-77) Ancak kadınların ölen eşlerinden sonra yeniden evlenmeleri için geçecek olan 4 ay 10 gün olan süre bir anlamda yas kabul edilmektedir. Hz. Muhammed bu durumla ilgili şöyle bir hadis söylemiştir: "Allah'a ve ahirete inanan bir kadına üç günden çok yas tutması (süslenmesi anlamında) helal olmaz, meğer ki ölen kocası ola. Ölen kocasıyla henüz gerdeğe girmemiş de olsa 4 ay 10 gün, hamileyse doğurup lohusalığı geçinceye kadar süslenmez, evlenmez". yasaklanan; yas, haykırarak ağlamak, dövünmek, üstünü başını yırtmaktır. (DURU 1998: 77)

Hz. Hüseyin'in şehit edilmesi İslâm dünyasında büyük bir üzüntüye sebep olmuş, bu masum peygamber torununa yapılan haksızlık, asırlar boyunca ağıtlar yakılmasına sebep olmuştur. (KÖKSAL 2003: 219-220)

Hz. Hüseyin'in şehadetini duyan herkes acıyı yüreklerinin en derin noktasında hissederler. "Medine kadınları da, her taraftan feryada başladılar. Koparılan feryatlardan, Medine yerinden oynadı. O güne kadar, bunun bir benzeri görülmemiştir. İbn'i Şirin: "Kadınlar, Yahya Aleyhisselam'dan sonra, Hz. Hüseyin'e ağladıkları kadar hiç kimseye ağlamamıştır." der... (KÖKSAL 2003: 243)

Hz. Hüseyin için birçok yanık mersiye söylenmiş, ağıtlar yakılmıştır. (KÖKSAL 2003: 245)

Hz. Hüseyin veya diğer deyişle Kerbela vakası, bu vakadan sonra yakılan ağıtlar ve vakanın tören niteliği kazanıp her yıl yeniden yaşatılması bize yüce veya yüksek şahsiyetlerin ölümünün (süblimasyon/yüceltme) ululama geleneğine uygun olarak tarihsellik kazandığını çok iyi örneklemektedir. Bu vaka aynı zamanda ölen ve ağıt yakılan insanın ölme biçiminin de önemli olduğunu düşündürmektedir. Zira Hz. Hüseyin öldürülme, eceli ile ölse, haksızlığa ve zulme uğramasa bu denli büyük ve sürekli bir ilgiye (belki) mazhar olmayacaktı.

e) Eski Mısır'da Yas Töreni ve Ağıtlar

Eski Mısırlıların ölümlere büyük önem vermiş olduklarını, ölümlerin özel yerlerde mumyalanarak muhafaza edilmelerinden anlıyoruz. Eski Mısırlılardaki yas törenini en iyi şekilde "Herodot tarihi"nden öğreniyoruz. Bir evde hatırı sayılır biri öldü mü evin bütün kadınları başlarına yüzlerine çamur sürerler; sonra ölüyü evde bırakıp sokaklara dökülürler, eteklerini bellerine kadar kaldırırlar, memelerini açarlar ve dövüne dövüne sokak sokak gezerler; bütün akrabaları da onlarla beraber giderler; öbür yandan erkekler, onlar da sıvanmış olarak dövünürler. Bu törenden sonradır ki cenaze, tahnit^[1] edilmek üzere, ölçüye götürülür. (DURU 1988: 57- 58)

Eski Mısır'da ağıt metni özelliğine sahip olan ve "maneros" adı verilen şiirlerin varlığı bilinmektedir. İnsanlar için söylenmiş olan bu ağıtlara ilaveten, Amen'in kutsal koçu için söylenmiş bir başka ağıt metni daha günümüze kadar gelebilmiştir. (GÖRKEM 2001: 11- 12)

Eski Yunanlılarda ibadetlerin mezarlar etrafında yoğunlaşması Yunan dininin en önemli belirleyici

1 Eski yunanlılarda ağıt söyleyen kadınlara "korainai" adı verilmektedir ve bu kadınlar cemiyet içinde itibarlı bir mumyalama mevkiine sahiptirler... Yunanlılar ölüm törenlerinde söyledikleri ağıtlara "threnos" adını vermişlerdir. (GÖRKEM 2001: 12)

özelliğidir. Birer anıt halinde mezarlar, hazineler ve her çeşit ev eşyasını içermektedir. Mezarlara kurbanlar sunulur, ölülerin mezarlarında ikamet ettiklerine, gölgelerin de Hades ülkesine gittiğine inanılırdı...

İlk çağda, Yunanistan'da cenaze başında veya gömülme törenlerinde ağlamayı meslek edinmiş kadınlar vardı. Sözde derin acı duyuyormuş gibi yaparak, elleriyle üstlerini başlarını yırtarak bu ağlayıcılar bir ağızdan yas ilahileri söylerlerdi. (DURU 1998: 55)

Eski Yunan'da ağıt söyleyen kadınlara 'karainai' adı verilmektedir ve bu kadınlar, cemiyet içinde itibarlı bir mumyalama mevkie sahiptirler... Yunanlılar, ölüm törenlerinde söyledikleri ağıtlara 'threnos' adını vermişlerdir. (GÖRKEM 2001: 12)

Bu örneklerden çıkardığımız sonuçlardan biri de ağıt yakmanın ustalık ve uzmanlık gerektiren bir uğraş olmasıdır çünkü örneklerimizde bu işi meslek edinen insanların varlığına dair atıflar vardır ki bu göndermeler hem ağıt yakmanın hem de yakılan ağıtın içeriğinin ve niteliğinin önem kazandığının, önemli görüldüğünün somut delilleridir. Ayrıca ağıt yakabilme becerisine sahip insanlara toplumda ayrıcalıklı bir mevki de verilmesi ilginçtir.

f) Türkiye'de Yas Töreni Ve Ağıtlar

Acıyı kayda geçiren, önemseyen, kutsayan edebi tür ve şiir türü nedir diye bir soru sorulsa , bunun ilk akla gelen tek cevabı vardır o da ağıttır. Türk edebiyatı ağıt türündeki zengin örnekleriyle Dünya edebiyatına önderlik ve rehberlik edecek bir çeşitliliğe, deyim yerindeyse geniş bir repertuara sahiptir. Türk ağıt geleneği, Anadolu'da anonim ve âşık tarzı olmak üzere iki yönden gelişmiştir. Çevrede sevilen toplumun ölümünden etkilendiği insanlar için âşıkların söylediği deyişler içinde ağıtlar önemli yer tutmaktadır. Birçok âşık, istek üzerine, ölenler için ısmarlama ağıt söylemişlerdir. (BALI 1997: 249-250)

Türklerde yaygın olarak yapılan yuğ veya yas merasimi ve bu merasimlerde söylenen ağıt yakma geleneği geçmişten günümüze bazı değişikliklere uğrayarak günümüze kadar gelmiş ve bugün de yaşatılmaktadır.

Anadolu'nun hemen hemen her yerinde ölünün arkasından ağıt söylemek gelenektir. Bölgelerimize kısaca bir göz atacak olursak bunları çok net bir şekilde anlarız.

Genelde Ege ve Marmara Bölgesi'nde özelde Afyon Karahisar'da ağıt geleneği değişik şekillerde devam etmektedir. "Emirdağ'ın Bağlıca köyünde ağıtlar, cenaze kaldırılmadan onun baş ucunda ve definden sonra, kadınlar tarafından ölü evinde söylenmektedir. Yas törenlerinde eğer ağıt söylenmezse, ölü sahibi yöre insanı tarafından kınanır." (GÖRKEM 2001: 21)

Afyon'un Sincan ilçesine bağlı Akçoşar köyünde ölünün başında nefes söylenir, ağıt yakılır. Ölü gömülene kadar ev süpürülmez, eve su getirilmez. (DURU 1999: 78) Afyon'un İncehisar ilçesinin Alanyurt köyünde ölünün gömüleceği gün düğün varsa, ölü gömülene kadar çalgı çalınmaz. (GÖRKEM 2001: 86)

Afyon'da ölünün ardından 3, 7, 40, 52 ve bir yıl sonrası yemek verilir. Bazı Alevi köylerde de yedi yıl süresince ya da yedisi birden bir yılda olmak üzere kurban kesilir. Yemekle birlikte bazı günlerde mevlit okutulur. (GÖRKEM 2001: 87)

Yas tutma süresi, ölen kişinin yaşına, cinsiyetine ve yas tutan kişiye göre değişmektedir. Yas tutulan yerlerde eğlenceden uzak durulur, kadınlar yeni elbise giymezler. Karacalar köyünde siyah giyilir. Erkekler beş altı gün tıraş olmazlar. Yastan çıkmak için ölü yakını kadınlara komşularınca kına yakılır. (GÖRKEM 2001: 90)

TARİH İÇERİSİNDE ÇEŞİTLİ DİN-KÜLTÜR VE BÖLGELERDE YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

Muğla'nın Ortaca ilçesinin Kemaliye köyünde cenaze olduğunda müsahipli ailelerde saz çalan varsa meyit (nefes) söylenir. Cenaze gömüldükten sonra cenazeden dönenlere yemek verilir. Ayrıca 3. , 7. , 40. günlerde ve yıldönümlerinde kurban kesilir, komşular çağrılır ve yemek verilir.

Kemaliye köyünde 40 gün yas tutulur; ancak bu süre ölenin genç ya da yaşlı oluşuna göre değişir. Ölenin kadın ya da erkek olması bu süreyi değiştirmez. Ancak en çok çocuk ve gençler için yas tutulur.

Yas tutanlar, eski şeyler giyinmeye, süslenmeye ve eğlenceden uzak durmaya çaba gösterirler. Yas tutanlar, renkli ve süslü giyinmez, makyaj yapmaz (kadınsa), eğlenceye gitmeye gitmez, tıraş olmaz (erkekse), cinsel yaşamdan uzak dururlar.

Ölü sahiplerinden ağıt yakmasını bilenler ağıt yakar, bazen öleceğini bilen kişi sevdiği insanlar için de ağıt yakabilmektedir. Ölenin akrabaları düğün, nişan, sünnet gibi olayları 40 gün ertelerler. (DURU 1998: 80-83)

Bursa'nın İnegöl ilçesinde inanç gereği ölünün gömüldüğü gün un helvası yapılır ve komşulara dağıtılır. Ölünün yıkıldığı yerde yedi gece boyunca mum yakılır ve evde tebareke okunur. Ölünün yedinci kırkıncı ve elli ikinci gecelerinde mevlit okunur.

Çerkezlerde ve Abazalarda ölü gömülmeden önce ölüyle ilgili ağlayıcılar ağlayarak ölümü çevreye duyurur. Toplanan kişiler ölüyle ilgili ağıtlar yakarlar. (KARTAL 1985: 40)

Denizli'nin Acıpayam ilçesinde ise yas tutma şöyledir: "Ağıtçı kadın yahut "aşık bacı" adı verilen ağıtçı kadınlar ölü evine siyah yün ip, başörtüsü veya peştamel göndererek davet edilir. Kadın, sesinin ulaşabileceği bir yerden ipi ve başörtüsünü sallayarak ağıt söyler. Bu ağıtlar, 7 heceli dörtlülüklerdir." (KAYA 1999: 253)

Bu bilgilerde ölünün ardından yakılan ağıtlara İslami motiflerin eşlik ettiğini, İslami öğelerin ağıt yakma, yas tutma geleneğimize tebareke, mevlit okuma, hatim indirme gibi kabullerle girdiğini görmekteyiz.

İç Anadolu Bölgesi'nde ağıt yakma geleneği sürdürülmektedir. Ankara'nın Kalecik ilçesindeki gelenek şu şekildedir: "Kalecik ilçesinin Hançılı köyünde 'ağıt/ağıt türkü'leri ölü kaldırıldıktan sonra kadınlar gibi erkekler de yakabilir. Ölüm olayının dışında 'hasretlik, gurbet, felâketler, ayrılıklar, umut kesikliği, yalnızlık, çaresizlik' gibi sebeplerle de ağıtlar yakılabilmektedir." (GÖRKEM 2001: 19)

Ağıt denince akla Avşarlar geldiği için Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesindeki Avşarlardan bahsetmeden geçmek olmaz. "Avşarlar da ölünün başında ağıt yakar. Ne var ki ağıtçılar bu işi para karşılığında yapmaz. Ağıtçı kadın başına siyah bir kefiye (ipekli kara bez) örter. Eline sıra ile ölenin eşyalarını alır, dörtlülük halinde ağıt söyler. Orada bulunanlar, her mısraın sonunda 'oooy...ha ha!...' diyerek ağıtçıya eşlik ederler." (KAYA 1999: 254)

Karadeniz Bölgesi'nde yapılan yas törenlerinde de ağıt söyleme geleneği devam etmektedir. "Akçaabat'ta cenaze orta yere konur, kadınlar etrafında halka şeklinde ve ayakta dizilirler. Şalın bir ucundan tutar, bir ucunu da omuzlarına atarlar. Önce baştaki ağıt söyler ve onu, sırayla diğerleri takip eder. Hepsi ağıt söyledikten sonra tekrar baştakine gelir. Bu arada bir yandan da ölünün etrafında dönerler. Bu yörede ölü için erkeklerin de ağıt söylediği bilinmektedir." (KAYA 1999: 253)

Tokat'ta ağıt töreni daha çok genç yaşta ölenler için düzenlenir. Cenaze defninden sonra mesleği ağıtçı olan kadınlar, ölü evine çağrılır. Ölenin elbiseleri ortaya getirilir; ağıtçı kadın "ölenin şanına uygun beyitleri" ezgi ile yavaş yavaş söyler. Ağıt söyleyen kadınlar ile törende hazır bulunan diğerleri bu sırada elleriyle yüzlerini, saç ve başlarını yolarlar. (GÖRKEM 2001: 23)

Bayburt'ta sürdürülen yas töreni geleneği tüm canlılığıyla devam etmektedir: Bayburt'ta ölü mezara konduktan sonra mezarın iki başına birer tahta dikilir. Eğer ölenler gençse mezarın baş tarafındaki tahtaya mavi kırmızı veya yeşil bir bez asılır. Bundaki amaç mezardaki kişinin genç yaşta öldüğünü anlatmaktır.

Ölümden sonra "gaziler helvası" denilen un helvası yapılır, Kur'an-ı Kerim okunduktan sonra orada-kilere dağıtılır.

Bayburt'ta normal yas süresi, üç gündür. Ancak bu süre yaşlıların ölümünde geçerlidir. Ölenler genç erkek veya kıza, bu süre bir iki sene kadar çıkabilir.

Yas süresince eğlence yapılmaz, radyo veya televizyon açılmaz, müzik dinlenmez. Ölenin erkek yakın-ları yas süresince sakal tıraşı olmazlar.

Ölenin ölümünden sonra kırkı ve elli ikisi hesaplanır ve ona göre Kuran okutulur. Kırkıncı günde kom-şulara ölenin yakınları tarafından "kırk ekmeği" denilen bir ekmeğe verilir. Kurban kesilir. Elli ikinci akşamı da bu gelenek devam eder. (SANTUR 1991: 109-110)

Buraya kadar olan örneklerden çıkan, yas tutma geleneği içindeki dikkat çeken hususlardan birisi in-sanımızın neşe ile acıyı kesin olarak birbirinden ayırması, düğününü, eğlencesini acısından en az kırk gün sonraya ertelemesi ise diğeri ölümlerin hatırlanmasının bütün bölgelerimizde ve kültürümüzde ortak olarak üç, yedi, kırk ve elli iki gibi sayılarla ifade edilen günlere denk getirilmesidir. Bu durum Türk Halk edebi-yatında sayılara yüklenen özel anlamlarla ilgili bir tutumdur ki bunun nedenleri ayrı bir araştırma konusu olacak kadar geniştir.

Doğu Anadolu'daki şehirlerimizden biri olan Malatya'da ölünün elbiseleri üzerine ağlama geleneği yay-gındır. "Ağıtları 'keyneni başı' adı verilen ağıtçı kadınlar söylerler." (KAYA 199: 254)

Doğu Anadolu'daki yas tutma ve ağıtlarla ilgili geniş bir çalışması bulunan Yaşar KALAFAT'ın izlenim-lerini fazla yorum katmadan vermeyi uygun gördük:

Eski Türk kültüründe, ölenin sağlığında nice iyi insan olduğu, nice kahramanlıklar, iyilikler yaptığı terennüm olunarak ifade edilirdi. Bu tür yakınmaları ifade etmeye ağıt yakma denirdi. Muş çevresinde bu yakılan ağıtlara sabu denilmektedir. Söz konusu kelime Sagudan bozulmadır. Ölü için yakılan ağıtlara eski-den verilen addır. Amaç, yine bu ağıt yolu ile ölenin ruhuna üzüntülerin derinliğini anlatmak ve buna, onu inandırmaktır. Bu inançlar Doğu Anadolu Yöresinde de, muhtelif şekillerde izlerini sürdürmektedir. Kars ilinde, Azeri ve Karakalpaklar, Ağrı'nın Tutak, Taşlıçay, kasabalarında, Muş'un Bulanık, Van'ın Bahçesaray çevrelerinde olduğu kadar, Bitlis, Hakkâri, Malatya, Adıyaman, Tunceli, Ş. Urfa, Gazi Antep, Elazığ, Sivas ve K. Maraş illerinde de, aynı inancın izlerini taşıyan, ağıt yakma mevcuttur.

Kimi yörelerde ölenin ardından aile fertleri arasında ağıt yakma kabiliyetine sahip kimse çıkmazsa, bunu, onlar adına yapacak kimseler bulunur. Para ile tutulan bu ağlayıcı ve ağıt yakıcılar, geride kalanların adına duyulan acıyı, ayrılıktan çekilen üzüntüyü, ağıt yakarak terennüm ederler ve aralarında "oy oy, vay vay, ah ah" gibi çığlıklar atarak ortalığı gözyaşına boğarlar.

Fırat/Elazığ çevresinde ölenin ardından kırk gün yas tutarlar. Ölenin ardından daha çok kadınlar ağlar. Kızlar ve kadınlar, acılarını ifade etmek için saçlarını/başlarını yolar, başlarını taşa vururlar. Ölen kimse, çok sevilen biri ise, ardından ağıt da yakılır. (KALAFAT 1995: 128- 129)

Kars çevresinde, ölenin yakınları, ardından ağlarken, dövünürler, üstlerini başlarını yırtarlar. Göğüsle-rini döverler ve elbiselerinin bu kısmını yırtmaya çalışırlar. Ağlayanlar arasında yüzünü tirmalayan, başını

duvara vuran da olur...

Van'da yas süresi, üç ile yedi gündür. Van'ın Karahan köyünde, bir ölen varsa ölü çıkan evin kızları elbiselerini ters giyinirler. Kadınlar yas boyunca elbiselerini ters giyer, başlarına kara yazma bağlarlar. Kadın ve kızlar yüzlerini tırmalayıp kanatır. Bu, ölenin ruhunun, geride kalanları beraberinde alıp götürmemesi için alınan bir tedbirdir. Türk inancına göre, ölen kimi zaman çok sevdiği veya kötülük etmek istediği kişileri de beraberinde alıp götürür. Söz konusu inancın bir neticesi olarak, ölenin ruhunu soğutmak amacıyla, elbise ters çevrilir. Yas aylarca sürer. Erkekler sakallarını yas bitinceye kadar kesmez ve Ters giyinme çeşitli dini törenlerde, Altay ve Oğuz Türklerinde de görülmektedir. (KALAFAT 1995: 129- 130)

KALAFAT, devamında yas tutma bitince yas evindekilerin köyden bir kişi tarafından yemeğe çağrıldığı, yemeğe başlamadan önce elbiselerini ters giyen kadın ve kızların bunları düzelttiğini başlarından kara yazmaları çıkarıp al ve ak renkli yazmaları bağladıklarını, o ana kadar tıraş olmayan yaşlıların tıraş olduğunu, verilen yemeğin ölenin ruhunu memnun etmek için verildiğini ve bunun "yas kaldırma" olarak anılabileceğini belirtmektedir.

Siverek kasabasında, ölü çıkan evin mensupları ve akrabaları ile yakın komşuları da, yas alameti olarak kara giyinirler. Üç gün süren yas sonunda kara elbiseleri çıkarıp renkli giyinirler Böylece "yas kaldırma" yapılmış olur. (KALAFAT 1995: 130)

Erzincan civarında, yas evinin kadını kızları, yasin yedinci günü hamama çağrılır. Komsular, burada onlara aş döker. Yemek yenir. Birlikte yıkanılır. Böylece yas bitmiş olur. Aynı işlem Erzurum'da üçüncü ve yedinci gününde yapılır. Ancak, burada hamama, komşu kadınları, ölenin sahipleri tarafından davet edilir ve aş verilir.

Doğu Anadolu'da cenaze töreninin üçüncü günü "semimi" adı verilen özel bir ekmek pişirilir ve ikram edilir.

Urfa ve yöresinde hamama ölü evi mensupları gider... Sivas'ta, ölü'nün on beşinci günü, ölü evi mensupları hamama götürülür.

Doğu Anadolu'nun hemen her tarafında karalar giyilmesi yas tutulduğunu gösterir, "yastan çıkmak" karaları çıkarmak demektir. (KALAFAT 1995: 130-131)

Muş ilinde, ölenin evinde yas tutma haftalarca sürer. Bu zaman içinde, ağlayıcılar, ağıtçılar, ölenin ardından acılarını dile getirir, terennüm eder. Yas sırasında ölü evi badana edilmez. Hamama gidilmez, kına yakılmaz, takı takılmaz, baş sağlığına gidenlerde buna uyarlar... Yastan çıkma, ancak bayram geçince olur.

Türk inançlarında iduk aynı zamanda ölenin ardından dökülen yaşı, onun adına dağıtılan yiyecekleri ifade eder. Yani, ölenin ruhu için adanmış, onu ruhunu memnun etmek için verilen yiyeceklerdir. Bu inanç Doğu Anadolu'da yaşamaktadır. Urfa yöresinde, ölü çıkan evin mensupları, onun adına komşu ve akrabalara helva dağıtırlar. Tuz ve ekmek / tatlı da un olması / hakkı inancı, Türklerde çok eski bir inançtır ve buna büyük saygı duyulur. Ayrıca Doğu Anadolu'nun hemen her yerinde, aynı inançtan kaynaklanan bir adet vardır. Her Cuma akşamı helva kavurmak, helva kavurma sırasında çıkan tatlı koku ile ruhların memnun olacağına, kokuyu duyanların yemesi halinde sevaba gireceğine inanılır. (KALAFAT 1995: 131)

Radloff Altay ve Türk boylarında ölüm münasebetiyle yakılan ağıtları anlatırken, genç ölümlerin ellerine kına yakıldığını belirtmektedir. Orhun Abideleri'nde; yastaki milletin saçını kulağını kestiği belirtilmektedir.

Diyarbakır'da ölenin ardından kırk gün yas tutulur. Ölenin, öldüğü günün yıl dönümünde, ruhunun,

evini ziyarete geldiğine inanılır.

Hakkârîde baş sağlığına gidenler, ölü evine değil, yakın komşularına gider ve yedi kapı dolaşırlar. Bunun altında, kötü ruhu şaşırtmak, insanların ruhunu alıp götürün iyeyi atlatmak, aynı durumla karşılaşmamak inancı yatar. Orta Asya Türk inançlarında yer alan bu hareket de, mahiyeti unutulmuş olmakla beraber devam etmektedir. . .

Ağrı köylerinde, yasta olan kadın, kara renkli elbise giyer. Zülüflerini toplayıp kimseye göstermez. Yüzünü yırtar kanatır. Elbiselerini ters giyer. Kırk gün yas tutulur. Bunu yapmayanlar hem ayıplanır hem de o kişinin başına felaketlerin geleceğine inanılır. . .

Bitlis'te, ağıtçı kadınlar ağlayıp acınır ve ölen için methiye niteliğinde sözler söylerken yaşlı ailenin kadınları da saçlarını keserler. Bu şekilde, ölene saygı gösterildiğine, duyulan acıyı ifade ettiklerine inanılır. (KALAFAT 1995: 132)

Malatya'nın Darende kasabasında, ölenin ardından tutulan yas kırk gün sürer. Bununla beraber, aile ilk bayrama kadar da yaşlı sayılır. İlk kırk gün içinde, erkekler tıraş olmaz. Ölü aş, ölenin evinde yenir. Komşular bu eve yedi gün yemek taşır. Yedi gün sonra ocak yakılır ve ölü evinin ocağında helva pişer. Helva kokusunun etrafı sarması sağlanır. Helva konu / komşuya dağıtılır. Yasın kırkınıcı günü, yine aş verilir, mevlüt okunur ve fakirlere para dağıtılır. İlk bayram ile yastan tamamen çıkmış olur. Başlangıçtaki inançlarımızın kalıntısı olan bu işlemler, Darendede hâlâ yaşamaktadır.

Malatya'nın Kuluncak ilçesinde ise ağıt yakma geleneğinin devam ettiği, ancak, ağıt yakmanın, ölünün başında değil de ölümden birkaç gün sonra yapıldığı belirtilmektedir.^[2]

Elazığ, Kars, Ağrı, Hakkârî, Malatya ve Sivas'ta, ölen kardeşin eşini alma veya ölen gelinin kız kardeşiyle evlenme ile ölenin ruhunun rahat edeceğine, huzur bulacağına inanılır. Bu eski bir Türk inancıdır. (KALAFAT 1995: 132-133)

Bugün Kars ve Erzurum yörelerinde ağıt söyleme geleneği devam etmektedir. Ağıt söylemeye "bayatı söylemek" denilmektedir. Kadın ağıtçıların yanında Âşık Şeref TAŞLIOVA, Âşık Reyhanî ve Âşık Murat ÇOBANOĞLU, Âşık Maksudî gibi ozanlarımız da bu geleneğin yaşatılmasına katkıda bulunmaktadır.

Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde ve özellikle Gazi Antep ve Şanlı Urfada yaşayan Türkmenler bu geleneği sürdürmektedir. "Antep'te yaşayan Türkmenler, "Genç ölmüş bir adam gömüldükten sonra, onun atını süslerler ve ölünün üstünden çıkarılan elbiseyi bir ağaca giydirirler. Köyün kadınları donatılmış bu atın ve giydirilmiş ağacın karşısına geçerek ağıtlar okur ve ağlarlar." (YALMAN /YALGIN 2000: 61)

"Şanlı Urfanın Siverek ilçesinde tâziye üç gün sürmektedir: Kadınlar ağkar yas tutarlar. Ağlayıcı bir kadın, ölünün elbiselerini alarak herkese gösterir; çektiklerini hastalığını anlatır, iyiliğini metheder. Ağlayıcı kadın evde üç gün kalır vekendisine her gün için bir gümüşmecidiye verilir." (Türk Dünyası Edebiyat Tarihi c. 3: 2003)

Akdeniz Bölgesi, ağıt yakma geleneğinin diğer bölgelere göre daha yoğun olduğu ve folklorun daha canlı tutulduğu bir yerdir. Bu nedenle Akdeniz Bölgesi'ni en son işleyerek daha geniş bir şekilde ele almayı uygun gördük. Özellikle Toroslar, Çukurova, Adana, Osmaniye, Kahraman Maraş civarında yaşayan Türk ve Yörük olan halkımız arasında ağıt söyleme geleneği yaygındır.

2 Nazım ŞEKERCİ ile 12. 06. 2005'te yapılan görüşmeden.

Kadirli ve Osmaniye Ağıtları üzerine araştırma yapan Esmâ ŞİMŞEK “Kadirli’de Yetişen Ağıtçı Hanımlar” adlı makalesinde, yöredeki ağıt geleneği hakkında şöyle der: “Çalışmaya başlamadan önce, bu kadar ağıtçının olabileceğini biz de tahmin etmemiştik, ancak Kadirli’nin birçok köyüne ulaşmamamıza rağmen, çok sayıda ağıtçı hanımın varlığını tespit etmemiz, teknolojinin hızla geliştiği günümüzde “ağıt söyleme geleneği”nin yerini muhafaza ettiğini göstermiştir. (ŞİMŞEK 1994: 202)

İsmail GÖRKEM’in Çukurova Ağıtları adlı çalışmasında, Çukurova’daki ağıt geleneği hakkında bilgi aldığı kaynak şahıslardan Hama Yeşilyurt, yöredeki ağıt geleneği hakkında şu bilgileri vermektedir:

“Ben de ağıt düzerim. İçimden geliyor. Genç bir ölü olurdu; ben de cenazeye giderdim. Kadınlar beni ite ite ölü sahibinin yanına kadar çıkarırlardı. Beni görüp ağlayıp söylerlerdi; ben de söylerdim. Cenaze kalkmadan ağıda başlanırdı. Pırtılarını elimize alıp ağlardık. Birbirimize sarılıp ağlardık. Mezarın başına gidip orada da ağlardık. (...) Ağıt söylediğim için para almam; vermezler. Eğer cenazeye gidip de ağlamazsanız sizinle konuşmazlar; ‘filanın ölüsüne ağlamadın’ derler. Daha çok, genç ve acıklı olan ölümlerde ağıt yakılır.” (GÖRKEM 2001: 95)

Aynı eserden edindiğimiz bilgilere göre bir başka kaynak şahıs da ağıt yakma geleneği hakkında şunları söylemektedir: “Eskiden ölüye esvabıyla ağlarlardı. Esvabını silke silke ağlarlardı. Biri esvabı eline alır, bir beyit söylerdi; hep beraber ağlarlardı. O, esvabı diğer birisine atardı; o da ağlardı. Mezarın başında ağlamazlar; orada Kur’ân-ı Kerim okurlar. Cenaze ânında gelenler olursa, onları da ağıda katarsın. Dışarıdan gelen tanıdıklarına sarılıp ağlarsın.” (GÖRKEM 2001: 95)

Çukurova yöresinde ağıt üzerine araştırma yapan yazarlarımızdan Yaşar KEMAL, 1940-1941 yıllarında Kadirli ve yöresinde ağıt yakma geleneğini araştırır ve bu konuda şunları söyler: “Bir köyde ölüm olduğu vakit, bunu duyanların hepsi ölü evinde toplanır. Bu sırada, halka olmuş kadınların içinden biri kalkarak, ölünün elbise ve çamaşırları bulunan bohçayı kadınların birinin önüne atar. Önüne bohça atılan kadın, bohçayı açar, içindeki eşyalardan birini eline alarak ağıdı söylemeye başlar. Ağıtın bir beyti söylenince, söyleyen ve öteki kadınlar hep birden ağlamaya başlarlar. Bu ağlamak, bazen da kıt’a sonunda olur. O, kadının uydurduğu besteye bakar.

Artık her beyit söylendikçe arkasından ağlanır. Birinci kadın yorulunca, diğer bir kadın bohçadan bir eşya alarak söylemeye başlar. Böylece söylemek isteyen kadınlar söyler ve ağlarlar. Bu, yorgunluk duyunca, içlerinden biri bohçayı dürer ve sükûnet içinde yerlerinden ayrılırlar. Ölü de yıkanmak için kaldırılır.” (GÖĞÇELİ 1997: 54)

Bölgemizdeki ağıt yakma geleneğinde Avşarların önemi ve katkısı çok büyüktür. Adana Yöresi Avşar Ağıtları ve Bu Ağıtların Adana Âşıklık Geleneğine Etkisi adlı doktora tezini hazırlayan Zekiye ÇAĞIMLAR; Adana ve çevresinde 1000’den fazla ağıt derlediğini ve bunun 333’ünün Avşar Ağıdı olduğunu söylemektedir: “Dili canlı tutmada en büyük etken Avşarların türküleri, ağıtları, hikâyeleri ve menkıbeleri olmuştur. Ağıtlar, bunlar içinde ayrı bir yeri oluşturur. İskân ve isyan, aşiret kavgaları, Avşarların hayatıyla acı ve yokluk içinde özdeşleşen “ağıt” kavramını zenginleştirmiş, geleneğin bir parçası haline getirmiştir. Adı belli ya da belirsiz âşık kendilerinin parçası oldukları boyun acılarını ağıtlarla dile getirmişlerdir. Acının makamı olan “bozlak” onların müzik yaşamlarına öyle hâkim olmuştur ki, kahramanlık maceralarını anlatan türküleri bile “bozlak makamı”nda söylenmektedir. Bu bozlağa da kendi adları verilerek “Avşar bozlağı” denmektedir. (...) Tarihlerinde yaşadıkları acılar nedeniyle de yukarıda belirtildiği gibi “ağıt” Avşarların önemle

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

korudukları geleneksel kültürel değerlerindedir. Bu nedenle Çukurova'da ağıt söyleme geleneği son derece yaygındır ve geleneksel özellik göstermektedir. ” (ÇAĞIMLAR 1999: 24)

Bütün bu anlatılanlarda da görüldüğü gibi Türk dünyası geleneksel inanç biçimi içinde önemli bir yeri olan defin, ağıt ve yas törenleri yüzlerce yıl korunmuş ve uygulanmıştır. Bazı farklılıklar olmasına rağmen ağıt yakma geleneğinin günümüze kadar sürmesi çok önemlidir. Beklentimiz, bu geleneğin teknolojinin zararlı etkilerine rağmen yaşatılmasıdır. Özellikle yöredeki ağıtları söyleyerek canlı kalmasını sağlayan Hacer TEMİZ, Fatma TEMİZ, Belkise TAŞ- GÖK, Salih GÖK, Safiye TEMİZ, Ayşe TEMİZ, Sıdika GÖK, Mahmut TAŞKAYA, Âşık Feymanî, Âşık İmamî, Âşık Hacı KARAKILÇIK, Âşık Gül Ahmet YİĞİT, Âşık Ayşe ÇAĞLAYAN, Âşık Hüseyin TOPAL, Âşık Mustafa KELEŞ ve adını hatırlayamadığımız sanatçılarımızın sayılarının artarak devam etmesini, ağıt söyleme geleneğini unutulmaktan kurtarmasını umuyoruz.

3) GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

Tarihte ölümü bile ölümsüzlüğe terfi olarak gören Türk milleti, bu yüzden ölümlerin yiğitliklerinin, göze çarpan özelliklerinin unutulmayıp sonsuza dek sürdürülmesini sağlamak için yas törenleri yapmış ve ağıtlar söylemiştir.

Edebiyat tarihçisi ve araştırmacısı Nihat Sami BANARLI, bu konuda şunları söylemektedir: “Eski Türklerin ağıtlarla yakın münasebeti bulunan üç önemli merasimi vardır. Bunlar; “sığır”, “şölen” ve “yuğ”dur. “Yuğ” bir başka ifadeyle “yas” veya “matem” töreninde; “.. Ölen vücut bir çadıra konur, önce yakın akrabası türlü kurbanlar keserek bir çadırın önüne dizerlerdi. Sonra ağlayıcılar matemcilerle birlikte atlara biner ve çadırın çevresinde yedi defa dönerlerdi. Beğler, atlarını yorarlar, kaygı onları zayıflatır, yüzleri safran sürülmüş gibi sararırdı. Kurtlar gibi ağlaşır, yakalarını yırtar, ağlamaktan sesleri kısılır, gözleri yaşlarla örtülürdü.” (BANARLI 1971: C. 1, s. 45)

Yas törenleri ve ağıt söyleme bütün Türklerin tarih sahnesine adım atmalarından bu yana devam etmiştir. Eskiden yas tutma ve yas olarak bilinen “yuğ” ve “sagu” kelimeleriyle bütün olup bitenler anlatılırdı. “Sagu” kelimesi artık giderek yerini “mersiye” ve “ağıt” kelimelerine bırakmıştır. Ağıt törenlerini kısaca ele alırsak şu şekilde sıralandırabiliriz:

“Türlere ait bulunabilen en eski ağıt örneği M. Ö. 119 yılında Hunların Ordos’un kuzeyindeki topraklarını Çinlilere kaptırınca büyük çölün kuzeyine, çekilmeleri üzerine söylenmiştir. Çin kaynaklarında, bu ağıdın bir dördlüğü şöyle kaydedilmiştir:

“Yen-çi şan dağını yitirdik
Kadınlarımızın güzelliğini aldılar
Sı-lan-şan yaylalarını yitirdik
Hayvanlarımızı üretecek yeri aldılar” . (ŞİMŞEK 1993: 2)

Ağıtlar üzerine önemli çalışma yapan İsmail GÖRKEM; Türk Edebiyatında Ağıtlar adlı eserinde eski Türklerdeki “mâtem âyini” ve yas ayinleri hakkında şu bilgilere yer vermektedir:

“Türkler, yazın ve ilkbaharda ölen bir şahsı, “yaprak dökümü”, güzün veya kışın ölenleri ise “yaprak açımı” mevsiminde defnederlerdi. Ölümler için “yuğ” adı verilen mâtem ayini yaparlardı. Cenaze büyük çadıra konulur, çadırın etrafında “sür’atli olarak atlarla dolaşırlar; saçlarını yüzlerini ve kulaklarını bıçaklarla keserler; ölenin atının kuyruğunu da kesip ölen şahıs için ziyafet verirlerdi. ” (GÖRKEM 2001: 36)

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

Muhan BALI'nın Ağıtlar adlı eserinde eski Türklerin yas töreni hakkında şu bilgilere yer verilmektedir: “Hun İmparatoru Atilla'nın “yuğ töreni”nde hazır bulunan bir müşahit şunları anlatmaktadır: Kampın ortasında bir tepenin üstüne ölünün cesedini yatırdılar. Halkın arasından en iyi at binicilerini seçtiler. Atlılar, Atilla'yı metheden ağıtlar okuyarak tepenin etrafını dolaştılar.” (BALI 1997: 18)

Göktürklerin ağıt geleneğine dair bilgileri Çin kaynakları ile Yenisey ve Orhun Âbidelerinde görmekteyiz:

Göktürklerdeki defin törenleri hakkında, VI. yy'ın hâdiselerinden bahseden Tan Sulâlesi Tarihi (Hyasinth, I, s. 269-270)'inde şu bilgiler mevcuttur:

“Ölüyü çadıra korlar. Oğulları, torunları, erkek-kadın başka akrabası atları ve koyunları keserler ve çadırın önüne sererler. Ölü bulunan çadırın etrafında at üzerinde yedi defa dolaşırlar. Kapının önünde, bıçakla yüzlerini kesip ağlarlar. Yüzlerinden kan ve yaş karışık olarak akar. Bu töreni yedi defa tekrar ederler. Sonra muayyen bir günde, ölünün bindiği atı, kullandığı bütün eşyayı ölü ile beraber ateşte yakarlar; külünü, yılın muayyen bir gününde mezara gömerler. Defin gününde ölünün akrabası, tıpkı öldüğü günde yaptıkları gibi, at üzerinde gezer ve yüzlerini keser, ağlarlar.” (GÖRKEM 2001: 37)

Göktürkler devrindeki “yuğ merâsımı”nin nasıl yapıldığını Yenisey ve Orhun Abidelerindeki ifadelerden çıkarmamız mümkündür.

Yenisey Abidelerinde; VI.y.y'a ait iki Yenisey bölgesinde yer alan, aşağıda verilecek ifadeler, “ölye rahat ve şerefli bir hayat sağlama” fikrini ve “ağıt yakma” geleneğinin gerekçesini anlatmaktadır.

“Eşim, anam, ayrıldım. Kavmim, indim. Er erdemini tegannî ediniz. Yemeden, içmeden, er erdemini tegannî ediniz.”

“Ey sizler! Ağıt yakınız; yakınız ki semavî ölemde diri ve tanınmış olayım ve yemek bulayım.” (GÖRKEM 2001: 38)

Orhun Âbidelerindeki Kül-Tigin âbidesinde yer alan aşağıdaki ifadeler “yuğ merasimini” anlatmaktadır.

“Kendisi öylece vefat etmiş. Yaşçı, ağlayıcı, doğuda gün doğusundan Bökli Çöllü halk, Çin, Tibet, Avar, Bizans, Üç Kurıkan, Otuz Tatar, Kitay, Tatabı, bunca millet gelip ağlamış, yas tutmuş” (DoğuCephesi 3. , 4. satırlar) (ERGİN 2002: 8-9 / 129).

Bilge Kağan âbidesinde bulunan aşağıdaki ifadelerde de “yuğ merasimi”ne ait bilgiler verilmektedir: Abidelerde “yuğ merasimi” için kullanılan kelimeler ile karşılıkları şu şekildedir:

“Sıgıt: Ağlama, hıçkırık, feryât, figan, matem;

Sıgıtçı: Ağlayıcı;

Sıgıtmak: Ağlamak, sızlamak, feryât figan etmek.” (ERGİN 2002: 110)

“Yoğ/yuğ: Mâtem, yas, ölü yemeği, yas töreni;

yağçı/yuğçı: yaşçı, mâtemci, ağlayıcı;

yoğlamak / yuğlamak: yas töreni yapmak, ölü yemeği vermek;

yoğlatmak / yuğlatmak: yas töreni yaptırmak, ölü yemeği verdirmek” (ERGİN 2002: 123)

Abidelerdeki ölüm ile ilgili tespit edilen kavramlar ise şunlardır: “Öl-öl-1/ol-öl-/yit; yok bol-, yok er-, yok kış-, yokadu bayok al-; adır-, adırıl-, adırın, adırılı bar-; az-; uç-(a bar-), kergek bolmak” (GÖRKEM 2001: 40).

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

Uygur Türkçesinde ise “ölüm” ve “mâtem” ile ilgili şu kelimeler yer almaktadır:

“ Sığıt: Ağlama, hıçkırık, mâtem, feryâd;

Sıgdamak: Ağlamak

Sıgtmak: Ağlamak, sızlamak;

Sıgtaşmak: Ağlaşmak”

“Yoğ: yuğ, ölü yemeği, mâtem, yas”. (GÖRKEM 2001: 40-42)

M. S. VI. yy'a ait Çinli Seyyah Hu Yi Sing ve Sun Yung'a ait Lo Yarg İbadethânelerinden Hatıra adlı eserinin beşinci bölümünde, Hotendeki bir “mâtem âyini” anlatılmaktadır. Revze Tusepe (c. I, s. 23) adlı eserde de bu törene ait bilgiler mevcuttur:

Önceleri Uygurlar, cesedi ortaya koyar; saz çalarak türküler söylerler, daha sonra da cesedi yakarlar-mış. Sonra, Şaman ve Budist olan Uygurlar ölümlerini torağın altına gömmeye başlamışlardır. Ölü mezara konmadan, yeni elbiseleri giydirilir ve mezarın içine onun için mükellef bir sofraya hazırlanır. Sofranın üzerine bir hasır serilir, bunun üstüne de ceset konulur. Mezarın etrafına, ölenin sağlığında yurdu ve teba için yaptıklarını anlatan “şiiir” ve “nesirler” nakşedilir. Uygurlar yas müddetince, at ve sığırları “nezir” olarak verirler. Ölenin çadırı etrafında yedi kere dolaşırlar; bıçakla alınlarını yaralayıp kan akıtır ve göz yaşı dökerler. (GÖRKEM 2001: 41)

Karahanlılar dönemindeki “Yas törenleri” ve “ağıtları” hakkındaki bilgileri o dönemde yazılan Kutadgu Bilig, Dîvân u Lugatî't-Türk ve Reşidüddin'in Oğuznâmesi (İslami Oğuz Kağan Destanı)'nden alacağız. Kutadgu Bilig adlı eserde, “yoğ âdeti”nin nasıl işlendiği aşağıda verilen iki beyitte açıkça görülmektedir:

“Yoğ aş bolur bu, ölüm adına

Ya biri ad bulur, aş verir oda.” (SİLAHDAROĞLU 1996: 370 / 4577. beyit)

“Ay –Toldı'nın oğlu, yemek dağıttı,

Fakirlere gümüş, ipek pay etti.” (SİLAHDAROĞLU 1996: 370 / 1564. beyit)

Bu beyitlerden hareketle “yoğ âdeti”nin Karahanlılar devrinde devam ettiğini söyleyebiliriz.

Dîvân u Lugatî't-Türk'de ise “defin töreni”ne ait şöyle bir olaya rastlamaktayız:

“Yenkend'in bir adı da Dizrüyündür. -Sarılığ dolayısıyla –Bakır kale denilmektedir. Burası Buhara'ya yakındır. Afrasyâb'ın kızı olan Kaz'ın kocası Siyavuş burada öldürülmüştür. Ateşe tapanlar her sene bir gün buraya gelirler, Siyavuş'un öldüğü yerin yöresinde ağlarlar, kurban keserler, kurban kanını mezarın üzerine dökerler. Görenekleri budur. Bu görüşün tanığı bütün Maverâünnehr'den, Yenkend'den doğuya kadar Türk ülkesidir.” (GÖRKEM 2001: 42)

Dîvân u Lugatî't-Türk'de ölüm ile ilgili şu kelimeler geçmektedir:

“basan: Ölünün cesedi gömüldükten sonra onun adına verilen yemek. Buradan hareketle ‘yôg basan’ denir” (ERDİ; YURTSEVER 2005: 174)

“yôg: Ölü gömüldükten sonra üç ya da yedi gün içinde onun adına verilen yemek. (ERDİ- YURTSEVER 2005: 699)

yogladı: Ol ölüğe yogladı: O ölünün ardından [ölu için] yemek verdi. Bu Türklerin bir geleneğidir. (ERDİ; YURTSEVER 2005: 699)

Şu ana kadar yapılan çalışmalarda araştırmacılar Dîvân u Lugatî't-Türk adlı eserde iki adet ağıt metninin varlığını ortaya çıkarmış bulunmaktadır:

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

“Bunlardan ilki Alp Er Tungaya ait olan dokuz dörtlükten oluşan ağıttır. Kapka Kağan'ın 714'te pusuya düşürülerek öldürülen oğlu Tanga Tegin için yazılmıştır. Ağıt hece vezninin 4+3=7'li kalıbı ile söylenmiştir. Her dörtlüğün ilk üç mısrası kendi arasında, son mısraı ise, diğer dörtlüklerin son mısraı ile kafiyelidir. Kafiyeler, tek ünsüz benzerliğine dayanan yarım kafiyedir. Bunlar rediflerle zenginleştirilmiştir.

(İslamî) Oğuz Destanı'nda ise; şöyle anlatılmaktadır:“Reşidüddin Oğuznâmesi'nde IX. yy'da yaşamış olan Kara Aslan Han'ın kendini ölmüş göstererek bir tabutun içine yattığı, Han'ın eşlerinin de göstermelik olarak bir gün yas tuttıkları anlatılmaktadır. Kara Aslan Han'ın ölümü sebebiyle Suvar, ikinci gün oraya gelerek büyük bir “yuğ” ve “yas töreni” tertip eder, onun için şiir tarzında ağıtlar okur.” (GÖRKEM 2001: 43)

Selçuklular zamanında yas törenleri ile ağıtlar tüm canlılığıyla devam etmektedir. Aşağıdaki örnekler bunun en önemli kanıtıdır:

“Sultan Melikşah'ın oğlu Dâvud'un ölümü sebebiyle (1081) mâtem için İsfahan'a gelen Türkler, saçlarını kesip alınlarını çizerler. Atlarının eyerlerini ters çevirip, eyerlerin üzerine kara örtü örterler. Yas, yedi gün sürer. Melikşah ölüm haberini İsfahan'da alınca, Türkmenler atlarının kuyruklarını keserek karalar giyerler; kadınlar da saçlarını yolarak ağlarlar. Ayrıca Bağdat halkı, bir hafta dükkânlarını kapatır.”(GÖRKEM 2001: 44)

Anadolu Selçukluları zamanında ise biraz farklıdır. İslamî inançlar biraz daha ön plâna çıkmaktadır. “Konya'da Baha Vele'd'in vefatında Alââddin Keykubâd, yedi gün saraydan çıkmaz ve kırk gün ata binmez. Tahtını bırakarak hasıra oturur. Kırk gün kalenin Cuma mescidinde hafızlara hatim indirtir; halka sofralar verir, fakirleri doyurur. (GÖRKEM 2001: 44)

Beylikler döneminde hem beyaz örtü hem de siyah örtü mâtem elbisesi olarak giyilmiş, kimi ölü yakınları saçlarını kesmişler, kırk gün boyunca sofralar kurularak yemekler verilmiştir.

Osmanlılar zamanında da Selçuklular zamanında olduğu gibi matem elbiseleri giyilip, atların kuyruklarının kesilmesi âdeti devam etmiştir. Ancak matem elbisesi olarak “Gök” rengini kullanmaları dikkat çekicidir.

“1488 yılında Akkoyunlu Cihangir'in oğlu İbrahim Bey'in vefatında, hükümdar olan Yâkub Bey, hânedan mensupları ile diğer devlet erkânı yakalarını yırtar, sarıklarını yere vururlar. ‘Gök’ renkli mâtem elbiselerini giyerek ağlarlar.” (SÜMER 1959: 447)

Osmanlılar döneminde yas törenleri ve ağıtlarla ilgili kelimelerin en çok geçtiği eser Dede Korkut Kitabı'dır. En çok geçen kelimeler ise şunlardır:

ağlaşmak : Hikâyede dört yerde geçmektedir.

aş : Hikâyede ölümler için aş verildiğinden bahsedilir.

böğürme : Bağırarak ağlama anlamındadır.

buzlamak : Bağıra bağıra ağlamak, feryâd etmek anlamında hik yede sekiz yerde geçmektedir: Uruz'un anası, böğürür, buzlar ve ağlar. Anası oğlu için ağıt söyleyip buzlar...

buzlaşmak : Bağırıp ağlamak, feryâd etmek anlamındadır. İki yerde geçer.

buzlatmak : Ağlatmak, feryat ettirmek, bağirtmek anlamındadır, eserde sekiz yerde geçmektedir.

en şiş : Sesle ağlamak, ağlayarak tegannî etmek, içini çekerek ağlamak anlamındadır. Akça yüzlü

kız ve gelinler enşişirler.

feryâd : Bağırma, çırpınma, ağlama anlamındadır.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

şiven : Feyâd, figân, ağlaşma, ağlama-sızlama anlamlarından kullanılmıştır ve yedi yerde geçmektedir.

yas : Matem anlamındadır. İki yerde geçmektedir.

zârı : sesle ağlayış, inleyiş, feryâd anlamındadır.

zârlık kılmak: Farsça 'zârî' kelimesinden gelmiştir ve 'ağlayıp sızlama' anlamındadır. Hikayede dört yerde kullanılmıştır. ” (GÖRKEM 2001: 46-47)

Ağıt sözcüğünü; Azeriler, ağ, Başkurtlar; mörsiyâ, âytiv, Özbekler; mârsiyâ, matemname, Kazaklar; Jaktov, bazlau, bozlaw, Tatarlar; toqmaq, mârsiâ, Türkmenler; âğı, tavş, tavşa, tovum, ses etmek, Uygurlar; jığa, haza” (Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I, Ankara 1991, s. 8-9) olarak kullanırlar. Kerkük'te ise sızlamak (KETENE 1973: 14) (ağıtçıya da sızlayan) sözcüğüyle karşılanan ağıt, günümüzde artık ülkemizin genelinde kullanılmaktadır.

Anadolu sahasında genelde ağıt olarak kullanılan kelime bazı yörelere göre değişiklikler göstermektedir. Örneğin: “Kars'ta; bayatı, Sivas'ta; deme, Adana'da; deşet, Malatya'da; deyiş, Samsun'da; deyişet, Kırşehir'de; lâvik, Burdur'da; Ölgülü (Ölüm), Muş'ta; sabu, Doğu Anadolu'da; sızılama, Elazığ'da; şin, Diyarbakır'da; şivan, İçel ve Isparta'da; yakum, Antalya, Balıkesir, Burdur, Karaman ve Muğla'da; yas, Anadolu'da; çeşitli ağızlarda ağat, ağut, avut, söylenişleri varsa da bu, yaygın olan kullanıma zarar getirmez. (KAYA 1999: 24)

Anadolu ağıtları hakkında doçentlik tezi hazırlayan Muhan BALI, Dede Korkut Hikâyelerinde üç ağıt metninin varlığını tespit etmiştir. BALI'nin tespit ettiği bu üç metne, hikâyelerde yer almış olan “beş” metin daha ilave edilmesinin uygun olacağını düşünmekteyiz. (GÖRKEM 2001: 48)

Özetle, eski Türklerde yas törenlerinin çok canlı bir şekilde yapıldığını törenlerde ziyafet verildiğini, yas törenlerine çok önem verildiğini ve yas törenlerine verilen bu önemin, günümüze kadar bazı değişikliklerle devam ettiğini söyleyebiliriz. Türk milleti tarih sahnesinde at oynattığı sürece bu gelenek sonsuza dek sürecektir.

Ağıt kelimesi farklı dönemlerde çeşitli Türk toplulukları tarafından değişik biçimlerde kullanılmıştır.

Türklerdeki ağıt yakma geleneğine kısaca bir göz atacak olursak, bu geleneğin nasıl devam ettiğini de görmüş oluruz.

Tarihin her döneminde ölenlerin arkasından yas tutarak ve ezgili ve ezgisiz şiirler söylemek hemen hemen bütün toplumlarda vardır.

Türklerde ağıt yakma geleneği, Türklerin tarih sahnesine çıkmalarından bu yana çeşitli Türk boyları tarafından günümüze kadar yaşatılan bir gelenek olmuştur.

Eski Türklerde “sığır” denilen av törenlerinde, “şölen” adı verilen ziyafetlerde, “yuğ” adı ile anılan yas ve cenaze törenlerinde ozan denilen kişiler ellerinde kopuz adlı çalgı aletiyle saz çalarak toplumun istek ve özlemlerini dile getirmişlerdir. Özellikle ölümlerin başında yapılan ağıt söyleme geleneği günümüze kadar gelmiştir ve biz bunu genelde “ozanlık geleneği”ne özelde ağıtçılara borçluyuz. O zamanki “Ozanlık geleneği” bugün “Âşıklık geleneği” adı altında sürdürülmektedir. Kopuz’un yerini ise saz denen çalgı aleti almıştır. Bu gün âşıklarımız eski ozanlar gibi yine halkımızın dertlerini dile getirmektedir. Özellikle acı olaylardan sonra ağıt yakma âşıklarımızın önemli özelliklerindedir.

Vasfi Mahir KOCATÜRK, konuyla ilgili olarak “Ozan ve kopuz şiiri (saz şiiri) geleneğinin İsa'dan sonra bütün Türk toplulukları arasında devam ettiği birçok tarih kaynaklarında görülür. Atilla'nın ölümünü anla-

tan Bizans tarihçileri bu hâdise üzerine bir yas töreni yapılarak, Hun ordusunda bulunan ozanların ağıtlar söylediklerini belirtmektedir” demektedir. (KOCATÜRK 1970:6)

Eski Türklerdeki herkesin katılmak zorunda olduğu yuğ törenlerinde, ölü bir çadır içine konulup kurban kesilir. Yemek verilir, halkın çadırın çevresinden dolanarak kanlı gözyaşları ile tavafta bulunması sağlanır. Törenin etkili geçmesi ise ozanın maharetine bağlıdır. (YARDIMCI 1998:98).

Yine ozanlar konusunda Mahir ÜNLÜ; “Oğuz ozanları raks ve müzik ustaları oldukları gibi, büyü ve hekimlik görevlerini de üstlenmişlerdi. Törenlerde Tanrılara kurbanlar sunulurken ya da ölümlerin ruhları için törenler yapılırken, sazlarıyla koşuk, sağı ve destan parçaları okurlar; kötü ruhları büyüleriyle engellemeye çalışırlar, hastaları sağaltma görevleri yaparlardı.” (ÜNLÜ 1982: 22)

Görüldüğü gibi Eski Türklerde ağıt yakma geleneği canlı bir şekilde yaşatılmaktadır. Ölünün arkasından kurbanlar kesilmekte. Gerek tören, gerekse defin sırasında şairler sağıu denilen ölüm şiirleri söylemektedirler. Ölüye ağlayıp ağıt söyleyenlere ise Çağatay Türkçesinde “yığlayur” (ağlayıcı, ağıtçı) denirdi. (KAYA 1999: 248)

Türklerdeki ağıt geleneğinin bir parçası, uzantısı olarak Hunlar zamanında M. S. 453 yılında ölen Atilla'nın ölüm töreninde, ağıt yakma geleneğine örnek olarak bir uygulama tespit edilmiştir. Törene katılan şairler Hun lisanıyla ağıt söylemiş ve Atilla'nın üstün vasıflarını dile getirmişlerdir.

Göktürkler arasında yuğ törenleri yaygındır ve ağıtlar söylenmiştir. Bu ağıtlara en güzel örnek, Bilge Kağan ve Kültigin âbidelerindeki “yas merasimine” ait metinlerdir.

Orhun Abidelerindeki şu sözler önemlidir: “İnim Kül Tigin kergek boldı. Özüm sakındım. Körür közüm körmez teg, bilir biligim bilmez teg boldı. Özüm sakındım. Öd tengri yaşar. Kişi oğlu kop ölgeli törümüş. Ança sakındım. Közde yaş kessel tıda köngülte sıgıt kelser yanduru sakındım. İki şad ulayu ini yigünüm oğlanım beglerim budunum közi kaşı yablak boldaçı tip sakındım.” (Küçük kardeşim Kül Tigin vefat etti. Kendim düşünceye daldım, mateme gark oldum. Görür gözüm görmez gibi, bilir aklım bilmez gibi oldu. Kendim düşünceye daldım. Zamanı Tanrı yaşar. İnsan oğlu hep ölmek için türemiş. Öyle düşünceye daldım. Gözden yaş gelse mani olarak, gönülden ağlamak gelse geri çevirerek düşünceye daldım. Müthiş düşünceye daldım. İki şadın ve küçük kardeş yeğenimin, oğlumun, beylerimin, milletimin gözü kaşı kötü olacak deyip mateme gark oldum.). (ERGİN 2002: 26-29)

Uygur Türklerinde ağıt söyleme geleneği daha belirgindir. “Cenaze defnedilirken cenaze etrafında dinî şarkılar söylenmiş, matem âyinleri yapılmıştır. Özellikle Aç Pars Hikayesi'nde X. Yy. başlarında Beşbalıklı Sungu Seli Tutung isimli bir bilginin Çince'den tercüme ettiği Altun Yaruk'ta bulunan Aç Pars Hikayesi'ndeki “manzum parçalar” ağıt karakterindedir. Mahalsatvi, kendisini aç parsa yedirince, onun ağabeyi ile kardeşi, “cesedin artan parçaları ve kemikleri başında” ağıt söylerler. Mahasatvi'nin hükümdar olan babası ile annesi de, “feryat ve fiğan edip, saçını başını yolarak ağıt söylerler.” (GÖRKEM 2001: 41)

Eski Türklerde ağıt yakma geleneğinin çok önemli olduğunu görmekteyiz.

Bunların dışında diğer Türk memleketlerinde de az-çok farklılıklarla bu geleneğin yaşatıldığını görüyoruz:

“Afganistan'da yaşayan Özbek Türklerinde cenaze evine gelen kadınlar sırayla iki dakika kadar ağıt söylerler.

Kazaklarda cenaze sahibi kadınlar ağlar, yüzünü tırmalar. Ölünün bulunduğu evin önüne siyah çelenk

GÜNÜMÜZ TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

konurdu. Kırgızlarda ağıt söyleme geleneği en canlı bir şekilde yaşanmıştır. Bunu en canlı örneğini “Manas Destanı”nda görmekteyiz. Kahramanın ölümünden hemen sonra kurbanlar kesilir, çevreden insanlar davet edilir ve ayrıca özel “sığıtçı”lar da çağrılarak ölen kişinin başında ağıt söylemesi istenir. (İNAN 1992: 129-140)

Dobrucada yaşayan Noğaylarda ağıtları ölenin yakınları söyler. Bazı köylerde de bu işi bozlavcı denilen ağlama işini meslek edinmiş kişiler yapar.

“Azerbaycan’da ölünün eşyaları bir odaya konur, kadınlardan biri elbise, kemer tüfek, hançer gibi eşyalara bakarak” ağı “ağıt”lar söyler. Azeriler, ölüye mutlaka ağıt okuma gereğini de şu sözlerle ifade ederler: ‘Ölünün yaraşığı ağıdır.’ (KAYA 1999: 250)

Irak Türkmenleri de ağıt söylemeye önem vermektedir: Kerkük Türkmenleri ağıta “sızlamak” ağıtçıya “sızlayan” derler. . . Türkmen kadınları arasında ağıtların söyleniş tarzı gelenek tarafından tayin edilmiştir. . . Ağıt ölüm hadisesi ile ilgili olarak göğsünü döğme ve çocuklara hitap şeklinde başlar: Vay balam vay!... Sonra başka bir kadın ölenin meziyetlerini saymaya ve hazır kadınlar da bu sırada kendi ölüleri için dövünüp çırpınmaya başlarlar. Hisleri galeyena gelir. Böylece ölüye ağlamaya ve onun meziyetlerini saymaya nöbetleşe devam ederler.” (BALI 1997: 59)

“Kırım Tatarlarında ölüye yakınları ağlar. Bazı yörelerde bunu ağlayıcı kadınları yerine getirir. Selçuklarda da ölüm törenlerine önem verilmektedir. Bu törenlerde eski âdetlerin izlerini sürdürmüşlerdir. Birisi öldüğünde saç kesilir, atların eyerleri ters çevrilip üzerine kara örtülür ve alınları çizilir.” (KAYA 1999: 249-251)

Türklerde ölenin yakınlarının üzüntülerinden dolayı saç kesmeleri âdeti çok eski Türk geleneğindedir. Bu gelenekler son dönemlere kadar yaşatılmıştır. Bu gelenek Beylikler döneminde de devam etmiştir.” (İNAN 1972: 197)

Eski Türklerdeki ağıt yakma geleneği Osmanlılarda da bazı değişiklikler de olsa devam etmiştir.

Bütün Türk boylarında görülen ağıt yakma geleneği, kültürümüzün bütün canlılığıyla ayakta kalarak günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır. Ancak günümüzde ağıt yakma geleneğinin sebepleri eskiye oranla çok çeşitli hale gelmiştir. Eskiden daha çok ölüm üzerine yakılan ağıtlar bugün, ayrılık, doğal afet, hastalık, kaza vb. gibi konular olarak değişmiştir. Eski Türklerde görülen yemek ziyafeti bugün de ölünün arkasından yapılan Mevlid törenlerinde devam etmektedir. Eski ozanların görevini bugün âşıklar üstlenmiştir.

4) GÜNÜMÜZ TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

Günümüz Türk dünyasındaki yas ve ağıt törenlerini incelerken haritamızı oldukça geniş tutmaya çalıştık ve ele aldığımız Türk topluluk ya da devletlerini belirlerken, Muhan BALI’nın “Ağıtlar”, İsmail GÖRKEM’in “Türk Edebiyatında Ağıtlar”, Doğan KAYA’nın “Anonim Halk Şiiri” ve Yaşar KALAFAT’ın “Balkanlar’dan Uluğ Türkistan’a Türk Halk İnançları-I” adlı eserlerini esas aldık. Türk topluluklarını büyüklüklerine göre değil alfabetik sırayla verdik.

a) Azerbaycan Türkleri

Azeri Türkleri, halk edebiyatı ürünlerini en zengin bir şekilde yaşatan ve folklor ürünlerine sahip çıkan konumuyla dış Türkler arasında önemli bir yere sahiptir. Azerbaycan’daki bu hassasiyet Kuzey Doğu

GÜNÜMÜZ TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

Anadolu'da bulunan ve Azerbaycan'a sınır olan illerimize de yansımış durumdadır.

Azerî Türkleri ağıda "ağı" demektedirler. Ağıtlar, ölüm meydana geldiğinde güzel sesli olanlar tarafından genç kızlar ve genç erkekler için ayrı okunmaktadır. Azerbaycan'da ölüm olduğunda kadınlar, ölümün yedici gününden kırkinci gününe kadar, Perşembe günleri ölünün evinde toplanarak ağıcıların söyledikleri ağılarla birlikte ağlarlar. Ölü gençse ağlar sesli okunur... Ölünün kimsesi yoksa onun ağısını hayır sahibi biri okutur. (BALİ 1997: 50- 51)

Azeri kadınları ölüye ağlamaya çok önem vermektedirler. Ölünün sahipleri ağı adı verilen merasim yaparlar. Bu merasime birçok kadın katılır. Ölünün bazı eşyaları kadın topluluğunun ortasına konur. Kadınlardan biri genellikle ölünün yaşlı bir akrabası hazin bir sesle şiir okur, veya çeşitli "bayatı"lar söyleyerek ölüye ağlamaya başlar. Yeni söylenen bu şiirler genellikle asıl ağlama şarkılarına hazırlık veya giriş mahiyetindedir. Konu itibarıyla de ölünün mevkiine, yaşına ve durumuna göre özellikleri tarif eder. Ağı meclisinde ilk ağlayan veya ağı meclisini idare eden kadını diğeri takip eder. Meclisteki diğerkadınlar da ağıcı kadına tempo tutar.

Bu merasimlerde yakın akrabalar genellikle saçlarını dağıtarak yüzlerini yırtarlar. Saç yolmak, göğüs ve yüzleri yırtmakla kişi, ölenin haline çok üzüldüğünü, ölen kişinin uğrunda ömrünü azaltmak istediğini anlatmaktadır. (GÖRKEM 2001: 57)

Azerbaycan ve Türkiye'deki ağılarda da ortaklıklar görülür. "Çoğu zaman özel ağıtçılar tarafından, ölen kimsenin sosyo-ekonomik durumu ve kişisel karakter özelliklerini yansıtan ağıtlar yakılır. Bu tür ağıtların içeriği de yine bir çeşit övgüdür. (YAVUZ 1995: 518)

Azeri ağıtları; yedi heceli, üçüncü mısraı serbest, üç mısraı kendi arasında kafiyeli, mani tarzında müstakil dörtlüklerden oluşmaktadır. (BALİ 1997: 53) "Azerî ağıt geleneği içerisinde, kafiye ve vezni olmayan mensur 'şiven'(yas)ler ile, dörtlük tarzında 7'li hece ölçüsü ve (aaba) kafiye şemasında söylenmiş 'bayatıları' bir bütün olarak mütalaâ etmek gerekecektir. (GÖRKEM 2001: 57)

b) Ahıska Türkleri

Asıl memleketleri Gürcistan'ın Ahıska eyaletidir. Ancak günümüzde Türkiye, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Rusya Federasyonu ve Ukrayna'da yaşamaktadırlar.

Bişkek' te yaşayan Ahıska Türkleri'nde yas elbisesi diye özel bir elbise yoktur. Cenazelerde ağlatıcı yoktur. Amasya Uzunoba'da yaşayanların cenaze evinde 3 gün bazen de 9 gün ocağa yemek konmaz. Komşuların getirdiği yemekler yenir. Cenazelerde mevtaya büyük ağıtlar yakarlar.

Ahıska Türkleri'nde ölünün 3, 9, 40 ve 52. günlerinde hatim okunur. Bazı ailelerde bu günlerde yemek verir ve mevlit okutur. Kurban bayramında ilkin ölünün kurbanı kesilir. Ölünün adına namaz kılındığı, oruç tutulduğu da görülür. (KALAFAT 2002: 188, 189, 190, 203)

c) Avarlar

Dağıstanda yaşayan Avarlar'da ölüme mevta toprağa verilmeden önce üç gün içinde yemek verilir. Bu yemekler bazen mezarlıkta verilir. Bazen de poşetlerde hazırlanarak verilir. Buna "sadaka" denilmektedir. Avarlar'da erkekler kadınların cenazede yüz yırtmalarına mani olurlar. "sabır-sabır-sabır" denilir. Avarlar'da erkekler ağlamazlar. Bilhassa sesli kesinlikle ağlamazlar. Dağlarda Mavgihan(maihan) göz yaşihanı, ağlatan

kadınlar vardır. Bunların okudukları Dağıstan Edebiyatında bir edebi tür oluşturmuştur. (KALAFAT 1998: 81-82)

d) Batı Trakya Türkleri

Batı Trakya Türkleri Osmanlı'nın son dönemlerinde ve bir hayli sıkıntı çekmiş, bir kısmı Lozan Antlaşmasıyla mübâdele yoluyla Türkiye'ye gelmişlerdir.

Anonim halk şiirleri içinde ağıtlar da başlı başına önemi haizdir. Bilhassa geçmişte, ağıt yakma yaygın bir gelenek olarak yaşatılmıştır. (KAYA 1999: 326)

Bunların ağıt törenleri hakkında bilgi temin edilmemiştir. Bu ağıtlar, ölen şahısların adı ile ve “şarkı” adı verilerek tarif edilmiştir. Ağıt metinleri “lirik” karakterli ve “destan” türüne yakındır. Bunların 7, 8 ve 11 heceli olanları bir hayli fazladır. (GÖRKEM 2001: 61)

e) Başkurtlar

Başkurtlar çoğunlukla Başkurdistan'da yaşamaktadırlar. Başkurtlar Ural dağlarının güneyinde hayatlarını sürdürmektedir. (AKAR-DENİZ-BİLECİK 1994: 209)

A. İnan, bir yağmur duası sırasında, imam ile orada hazır bulunan yaşlıların “matemli oldukları için” elbiselerini ters giydiklerine şahit olduğunu söylemektedir. (GÖRKEM 2001: 60)

f) Beltirler

Yenisey Türklerinden Sağaylara dahil olan bir oymak olup, günümüzde muhtar Hakas eyâleti içinde Yenisey Irmağının en verimli ve en güzel yaylalarında oturmaktadır. Bunlarda mâtem alameti olarak şunlar görülmektedir: “Beltirler ölüyü defnedip eve dönünce, onun dul karısının saçlarını çözerler ve saçlarının yarısından aşağısını keserler. Ölenin dul eşi, ancak yedi günden sonra saçlarını örebilir. (GÖRKEM 2001: 49)

g) Bulgar Türkleri

Bulgaristan'daki Türkler uzun bir zamandan beri Bulgaristan'da yaşamaktadır. Ancak zaman zaman Bulgaristan yönetiminin asimile etme politikası yüzünden çoğunun ismi Bulgarca'ya dönüştürülmüş, bir kısmı Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmış bir kısmı da televizyon dizilerine konu olan “Belene” kamplarına gönderilmiştir. Türkçe eserler yasaklanmış, Türkçe gazete ve dergiler kapatılmıştır.

“Ağıtlar, bir türkü olduğu içindir ki, Bulgaristan Türkleri arasında yaygın olan ve sayıları pek fazla olmayan türkü, ağıt olarak nitelendirilmekte ve incelenmektedir. Yaşlı insanların rivayetlerine göre çok eski zamanlarda, para karşılığı ölülerin ardından ağlayacak, sızlayacak, acıklı türkü söyleyecek kişiler tutulmuş... Bu durum Bulgaristan Türkleri geleneklerinde klasik anlamda ağıt yakmanın var olduğunu işaret etmektedir.

Bugün Bulgaristan Türklerinin ağıt diye kabul ettiği ve söylediği halk edebiyatı ürünleri, söyleme kaideleri ve kafiye düzeni bakımından değil de içerik olarak ağıt unsuru taşımaktadır. “Arda boylarında” ağıt kabul ettiğimiz türküdür. (ERDİ 2002: 329-333)

Bulgaristan'ın Kızanıklık merkezinde bağlı olan Selvi ve Yenişar köylüleri, ölünün eşyaları ile elbiselerini ortaya koyarlar ve bu şekilde ağlarlar; ağıt söylerler. (GÖRKEM 2001: 62)

Bulgaristan'ın Şumnu Türklerindeki cenazelerde yüz yırmak, yüze toprak atmak yoktur. Ayrıca yasta özel ağlatıcı bulunmaz. Cenazeden dönülünce cemaata yemek verilir. (KALAFAT 2002: 229- 239,241)

h) Gagauz Türkleri

Gagauzlar daha çok Ukrayna, Moldavya ve Romanya'da yaşamaktadırlar. Gagauzlarda ölüm olunca ölünün yanında mum yakılır. Ölüm olur olmaz yas başlar. Bu yüzden aynalar kapatılır. Gagauzlarda ölü üç gün yıkanmaz, ağıtçı çağrılır. Ölü gün döndükten sonra defnedilir. Bu esnada ölü evindeki taziyede kalıva ve Kolaç(ekmek) ile bir mum verilir. Bu ikram ölünün 3'ünde ve 40'ında da devam eder. (KALAFAT 2002: 271-273)

Gagauz Türklerinde ölü olduğunda birer hediye verilen özel ağlayıcı kadınlar toplanırlar. İki mum yakılır. Kadınlardan biri ölenin baş ucunda diğeri ayak ucunda oturur, acıklı türküler söylerler... Bu tür türküler acıklı olaylardan sonra yakılan lirik-epik türkülerdir. Gagauzlarda ölüm türküsü iki çeşittir:

1. Yaslar ve cenaze törenleriyle ilgili olanlar,

2. vasiyetnâme türküleri. İkinci türüne Gagauzlar "ağlamak türküleri" demektedirler. Gagauzların "lirik-epik" karakterli bu türküleri, günümüzde, cenaze ve ölümlle ilgili hadiselerden bağımsız sadece "lirik karakterleriyle sürmektedir." (GÖRKEM 2001: 61)

i) Hazara Türkleri

Hazara Türkleri Afganistan'ın kuzeyinde yaşamaktadırlar. Hazara Türklerinde ölümden sonra duyuru, defin ve yas dönemi başlar. Ölümden sonra ölü evinin kapısının başına kara bir bez asarlar. Ölü sahipleri de kara elbise giyerler. Kara giysi yerine göre 3,7 bazı yerlerde de 40 güne kadar giyilir. Kara, halk inançlarımızda yasın, kederin ve matemnin rengidir.

Ağıtlar, ölenin yakınlığına göre farklıdır. Ata, ana, koca, oğul, kız, her biri için ayrı ağıtlar vardır. Akrabalar ilk gün ağlayıp ağıtlar söylerler. Şehitin mezarı ölümlerden farklıdır. Şehitin mezarının başına yeşil, kırmızı veya her ikisi birden asılır. Ölünün üçüncü, yedinci ve 40. günlerinde yemekler yapılır, dağıtılır, çeşitli hayratlar yapılır. Kur'an-ı Kerim okunur. (KALAFAT 2002: 38- 40)

j) Karakalpak Türkleri

Karakalpak Türkleri Azerbaycan, Anadolu ve Gürcistan'da yaşamaktadır. Gürcistan'ın Borçalı bölgesinde ölen kişiye duyulan acıyı anlatmak için ölünün yakınları yüzlerini yırtar. Üzüntülerinin çok olduğunu anlatmak için yüzlerine toprak atarlar. Yaşlı ailenin yakınları özel olarak küllüğe gider başlarına kül atar.

Cenaze evlerinde özel ağıtçı olmaz. Yaşlı aile şık ve şuh giyinmez. Yaşlı aile 40 gün tıraş olmaz. Dul kadınlar tekrar evlenmezler. Dul kadının çocuğu yok ise evlenebilir. Anadolu'daki ölen bir kimseye ait eşyaların, zaman zaman sandıktan veya bohçadan çıkarılıp, onların başında ağıtla ağlama geleneği Borçalı Türkleri'nde de vardır. (KALAFAT 2002: 86, 87, 89)

k) Karay (Karaim) Türkleri

Kırım'da yaşayan Karay Türklerine Ruslar Karaim adını vermişlerdir. Karaylar'da ölümün olduğu gün, o evdeki saat durdurulur. Sobanın veya ocağın küllüğü açılır. Karaylar'da yas evinde yakın akrabadan erkek-

ler, öncelikli yaş sırasına göre alçak sandalyelerde başları kapalı olarak otururlar. Akraba ve ziyaretçi sayısı kadar mum yakarlar.

Karay Türkleri'nde eskiden belirli sıyıtlar (ağıtlar) bulunmaktadır. Bunlar ağıtlarını tabutlama sırasında söyler. Cenazeden sonra yaşlı evin halkı yedi gün evden çıkmaz. Bu aile 7 gün yemek pişirmez. Yemek ihtiyacını komşuları karşılar. Ölümünün birinci günü sıyıt(ağıt) ve ilahi okunur. Yastan, yedi günde çıkılır. 7. gün kadını kadın ve erkeği erkek dışarı çıkarır. Çıkarılanların sandalyeleri ters çevrilir. (Kalafat 2002: 148,171,172)

l) Kaşkaylar

Kaşkaylar İranda yaşamaktadırlar. "Kaşkaylarda yas töreninin müzikli kısmına devrik" adı verilmektedir. Bu kelime ile "dügün gibi mutlu bir olayın karşıtı belirtilmiş" olmaktadır. Şâyet ölen yaşlı ise, "devrik yerine,bu törenlerde atlı ve silahlı gösteriler yaparak", "rahatlama ve sevinç" duyguları anlatılmış olmaktadır. (GÖRKEM 2001: 58)

m) Kazak Türkleri

Kazak Türklerinin çoğu Kazakistan'da yaşamaktadır. Kazakların bir kısmı da Özbekistan, Türkmenistan, Çin ve Moğolistan'da yaşarlar. (AKAR-DENİZ-BİLECİK 1994: 55)

Kazak Türkleri'nde ölümün olduğu gün ölü evindeki bütün yemekler kırmızlar dökülür, dışarı atılır. Çadırdaki hiçbir yiyecek kalmaz. Bunlara "kan dolmuştur" inancı vardır. Ölüm evine ölenin yakın akrabaları at veya yiyecek getirirler.

Kazak Türkleri'nde ölünün yakınları 40 gün yas tutarlar. 1 yıl sonra yastan çıkılır. İnanca göre ölünün ruhu 40 gün gitmez. Bunun için 40 gün cırag(mum) yakılır ve öldüğü yere bırakılır. (KALAFAT 2002: 322-323)

Kazaklarda ağıtlar ölen "insanı duyurmak (estirtöv)" ve "geride kalanları ferahlatmak (cubat uv)" içindir. Ölen kişi yıldönümlerinde sadece ezgi ile(sözsüz olarak) de anılabilmektedir. Ezginin acı ve hüznü yansıttığı olmasına dikkat edilir. Ferahlandırma (başsağlığı) ağıtlarında bir tür başsağlığı dilenir. Ağıtlar ezgili veya ezgisiz söylenebilir.

Ölen için söylenen ağıtlarda; ölenin yiğitliği, dürüstlüğü, başarısı, duygu ve düşünceleri dile getirilir. Sıbzı, kopuz veya dombra eşliğinde söylenen ağıtlar da bulunmaktadır. Sovyetler Birliği bu gelenek büyük ölçüde kaybolmaya başlamıştır. (ÇINAR 1996: 61)

İslamiyetin kabulünden önce Kazaklarda ölü çıkan evin hanımı, cenazenin defninden sonra yüksek sesle ağlayarak yüzünü tırmalar. Komşu kadınlar da bu törene iştirak ederler. Cenaze evi olduğunu belirtmek için matem işareti olarak evin önünde "siyah sancak" asılır ve bu eve "cüzi caralı, uyi garalı" (yüzü yaralı, evi karalı) denilir. Eskiden Kazaklarda yas işareti beyaz olmasına rağmen daha sonra bunun yerine siyah renk mâtem işareti olmuştur. Kazaklar İslamiyeti kabul ettikten sonra da bu gelenekleri sürdürmüşlerdir. (GÖRKEM 2001: 50)

Kazaklar ağıda joktav, koşuk, ırı köri^[3], coktav^[4], cırag(ağıt), coktagon cırag(ağıt şarkısı, ölüm ve yas töreni

3 (KAYA;1999: s.331)

4 (ÇINAR;1996, s. 61)

şarkıları adlarını vermektedir.^[5]

Kazaklar arasında ağıt söyleme şu sıra içinde yapılır: Koca ölmüş ise ağıt söyleyen karısıdır. Kadın ölmüşse büyük kızı, yoksa yakın kadın akrabalarından biri bu vazifeyi üzerine alır. Erkeklerden ancak, meşhur şarkıcılarla, hocalar, halk arasında tanınmış olan şahsiyetler için ağıt söylerler. Erkek çocuk veya kız ölmüşse bu işi anası yapar. (BALI 1997: 55-56)

n) Kerkük Türkleri

Kerkük Türkleri Irak'ın kuzeyinde daha çok Kerkük, Erbil, Telafer ve Musul'da yaşamaktadırlar. Çoğunluğu Kerkük'tedir.

Kerkük Türkmenleri ağıda "sızlamak" ağıtçıya "sızlayan" derler. Türkmen kadını cenazede, hastalık hallerinde dar ve sıkıntılı zamanlarında, bayramın birinci gününün fecrinde, kabirlerin başında, duygularıyla başbaşa kaldığı sırada ve çocuğunu uyuturken çeşitli ağıtlar söylerler. (BALI 1997: 59)

Kerkük Türkleri ağıtlarına "sazlamak" sazlamak işini yapan kadınlara da sazlıyan adını verirler. Sazlıyanlar belirli bir ücret karşılığında bu işi yaparlar. Yas töreninde ölünün arkasından üç gün boyunca sabah-tan öğle vaktine kadar hayrat makamında ağıt söylerler. (TERZİBAŞI 1980: 6168)

Ölen kimseler gençse kazayla ya da zulme uğrayarak ölmüşse "şivan" adı verilen bir tören yapılır. Bu yas merasiminde Sazlıyan küçük sandalyenin başına çıkar ve sazlamak başlar. Etrafındaki kadınlar da toplu halde bir daire teşkil ederler ve nakarat sayılan "hay vaş şere" diye birlikte yüksek sesle tempo tutarlar.

Kerkük Türklerinin yas törenlerinde kadınlar ağıt söyleyenin etrafında toplanır çifter çifter, her defasında bir çift kadın Sazlıyan'ın karşısına çıkıp göğüslerini döverler. Saçlarını yolup bileklerine sararlar. Kırmızı topraktan çamur(balçık) yoğurup başlarına sürerler. Bu çamur saçın fazla koparılmasını önler. Sazlıyan'ın karşısına çıkan kadınların kendilerini ağırca dövdükten sonra sırayı diğer çifte bırakırlar. Bu tören saatlerce sürüp gider.

Ağıt söyleyen kadın özel hayrat dörtlükleriyle ve bu dörtlüklere yaptığı özel ilavelerle ölüye karşı üzüntüsünü belirterek onun çeşitli meziyetlerini sayar. Yasa gelen kadınlardan aldığı bahşiş miktarına göre onların da ölülerinin meziyetlerini sayar. Ayrıca sazlıyanların dışında sesi güzel hanımlar da ağıt söylerler.

Kerkük Türkmenlerinde erkekler arasında ağıt söyleme geleneği Hasan-Hüseyin Şivanı adlı anma töreni hariç pek görülmez.

Dini Sazlamak törenlerinden olan "Hasan-Hüseyin Şivanı" geleneği Şii Türkmenler arasında her yıl Muharrem ayının birinci günü başlar ve on gün devamlı akşamları toplu halde mescitlerde toplanırlar, yürüyüşler düzenleyip Türkçe mersiyeler okurlar. Mersiyenin onuncu günü Hz. Hüseyin'in şehit edilmesi olayı temsili olarak yapılır.

Sazlamak geleneğini Kerkük'te yaşayan Hristiyan Türkmenler de devam ettirmektedirler. Onlar söylediklerine "sadlamak" demektirler. Yas törenlerinde Müslüman Sazlıyanları çağırdıkları da görülür. (TERZİBAŞI 1980: 61-68)

İslam Tarihinde Hz. Hüseyin'in şehit edilmesi olayı halen önemini korumaktadır. Öyle ki Hz. Hüseyin'in şehit edilmesine sebep olan Yezid bin Muaviye; Ebu Süfyan hanedanı kadınlarının Hz. Hüseyin için üç gün

5 (GÖRKEM;2001, s.52)

GÜNÜMÜZ TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

ağlamalarını, mâtem tutmalarını emretti. Onlar da Hz. Hüseyin için üç gün matem tuttular. Feryat ettiler ve ağladılar. Yezid'in karısı da ağladı. (KÖKSAL 2003 : 219, 220, 234, 235) Hz. Hüseyin'in şehit edildiği Medine'de duyulduğunda bütün Medine kadınları her taraftan feryada başladılar. Koparılan feryatlardan, Medine yerinden oynadı. O güne kadar bunun bir benzeri görülmemiştir. Ünlü tarihçi Asım KÖKSAL İbn Şirinden şu bilgileri nakleder: "Kadınlar Yahya Aleyhisselamdan sonra, Hz. Hüseyin'e ağladıkları kadar hiç kimseye ağlamamıştır."

Hz. Hüseyin için bir çok yanık mersiyeler söylenmiş, ağıtlar yakılmıştır. (KÖKSAL 2003: 242, 243, 245)

o) Kıbrıs Türkleri

Kıbrıs Türklerine ait ağıt metinlerine bakıldığında bu ağıtların Batı Anadolu Zeybek türküleri ile Çukurova'nın İnce Memed'ine söylenen ağıtlar gibi "Eşkiya Türküleri" karakterinde oldukları görülür. Bu ağıtlar 7, 8 ve 11'li heceli; mani ve koşma tarzındadırlar. (BALI 1997: 64-68) Kıbrıs'ta da Türkiye olduğu gibi "ağıt" ve "ağıt yakma" sözleri kullanılır. (KAYA 1999: 332)

p) Kırgız Türkleri

Kırgızlar, Tanrı dağları ve Pamir Dağları ve Pamir Dağları'nın karlı ve buzlu eteklerinde kurulmuş bir alanda yaşamaktadırlar. Ancak bazı Kırgızlar Türkiye'de bazıları ise komşu Türk Cumhuriyetlerinde yaşamaktadırlar. (AKAR-DENİZ- BİLECİK 1994: 115)

Kırgızlardaki ağıt törenini o bölgeye gezi düzenleyen yas ve ağıt törenlerini gözlemleyen İngiliz gezgin Thomas William ATKINSON'dan şu şekilde öğreniyoruz.

Sultan Darma Sırım son nefesini verir vermez, bütün Kırgızlar civardaki avullara dağılarak ölüm haberini yaydılar. Karıları, kızları ve diğer kadınlar yüzleri ölüye dönük ve diz çökmüş vaziyette mâtem ağıtını söylüyorlardı. Vücutlarını bir öne bir arkaya eğerek söyledikleri bu ağıt cenaze ve dinî merasimle ilgili bir karakter arz etmekteydi. (BALI 1997: 55; DİYARBEKİRLİ 1972: 72)

Yine Manas Destanı'ndaki Almambet ölünce karısı Aruke "Aslanım, beni de beraber alıp götür; ben zavallıyı koynuna al" diye ağıt söyleyerek ağlar. Manas'ın önüne üç kız gelerek, yüzlerini yırtıp ağıt söylemeye devam ederler. Ağıtlar ve ağlamalar devam ederken, Manas şehit arkadaşlarını hatırlayarak yine ağıt söylemeye başlar. (İNAN 1992: 122)

Manas ölüm döşeğindeyken karısı eşi Kanıkey dostlarına haber gönderir. Haberci Acıbay'e haber ver: Manas'ın cenaze törenine açlar gelsin doyunsun, çıplak gezen öksüzler bu törene gelsin, dul kadınlar gelsin 'manas öldü!' diye ağlasınlar (İNAN 1992: 126).

Manas'ın öleceği haberini duyan Saykal kız karalar giyip, kam yutup atlı adamlarıyla hazin davul ve zurna sesiyle hareket eder. Saykal kızın kafilesindeki dokuz kız ile dokuz gelin ağıtlar söyleyerek Manas'ın obasına gelirler...

Manas'ın ölüm haberini duyan kırk yiğidi bağıra bağıra ağlarlar. Her yanı çığlık kaplar, Kanıkey yüzüne tırnaklarını batırır, saçlarını dağıtır, kanlı gözyaşı dökerek ağlar. Manas'ın bütün dostları toplanır. Kanıkey ağlaya ağlaya ağıt söyler. Sonra Manas'ın aşını verip yog törenini yaparlar. (İNAN 1992: 129)

Kırgız-Kazakların bazı boylarında kadınlar ağıt söyleyip ağlarken "coktav" söylerken ters oturur, yüzleri duvara bakar ve elbiselerini ters giyerler. (BALI 1997: 55)

GÜNÜMÜZ TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

Kırgızistan'da yaşayan Karakalpak Türkleri'nde ölüm acısında günümüzde "yüz yırtmak" ve "başa top- rak atmak" uygulamaları yapılmamaktadır.

Cenazede de ağıt yakılır. "Yırcı (ağıtçı)" gelir, yas evinin ağlayıp deşarj olmasına yardımcı olur. Karakalpak Türkleri'nde yas evinde "kara" ve "gökmavi" giyilir. Yas süresi iki yıl kadar sürer. Yas döneminde saçlar kesilmez, ancak örüklü saçlar açılır, dağıtılır. Ölenlerin eşyaları saklanır, yakınları bu özel eşyaya bakıp ağlaşırlar. (KALAFAT 2002 : 74-75)

Kırgızlar ağıtlara cır, cokatav koşuk demektedir. Ayrıca ağıtlarla ilgili şu kelimeler kullanılmaktadır:

Cır: Ağıt, kendi kendine söylenen şiir şarkı

Cok/çok: Yog, yas töreni

Coklama: Yoğlama, yas töreni yapma

Coktamak: Sağu sağmak, ölü için ağlamak

Koş-ma: Şiir söylerken sagu sağmak, ölüler için ağlarken onun iyiliklerini şiir ve melodi ile söylemek

Koşak: Ölü veya gelinler için şiirle ağlama. (GÖRKEM 200: 53-54)

r) Kırım Türkleri

Halk Edebiyatı geleneğinin canlı bir şekilde yaşatıldığı Türk topluluklarından biri de Kırım Türkleridir. Çünkü yazılı edebiyat 1917'den sonra meydana gelmeye başlamıştır. (AKAR-DENİZ-BİLECİK 1994: 128).

Kırım Türkleri ölüm haberini duyunca yasa uygun bir giysiyle ve başlarına geleneksel bir başlık takarak veya bağlayarak (erkekler börk, şapka, takke v. b; kadınlar ise başörtüsü) ölen kişinin evine gelirler... Cenazenin 3, 7, 40 ve 52 sini ve yılını yaparlar. Ölümünden 40. güne kadar gün ve gece akrabaları müzik dinlemiyor, televizyon seyretmiyor, bayram günleri geçirmiyor, düğün yapılmıyor. Bazıları bunu bir yıl devam ettiriyor. Cenaze sonrasında cenazeye katılanlara yemek verilir. Un helvası yaparak evde olanlara ikram edenler de vardır. (AYDINGÜN 2004: 124-125)

Kırım Türkleri'nde cenaze namazı muhakkak başörtülü olarak kılınır. Başını örtmeden cenaze namazı kılınmaz, kılmak isteyen cemaattan atılır. Başını açık namaza yeltenen kimseye "Rus gibi oldun" denir. (KALAFAT 2002: 331, 334, 337)

Kırım Tatarları, ağıt karşılığı olarak "tagmag" kelimesini kullanmaktadırlar. Ağıtları ölünün yakın akrabaları olan kadınlar söylemektedir. Bazı köylerde ise, mesleği ağlayıcılık olan kadınlar bu işi yapmaktadırlar. Ölenin yaşına ve cinsine göre ağlama formüllerinde farklılıklar olmaktadır. Kırım Türkleri'nin ağıtlarında kısmen "destan" tarzının ağır bastığı söylenebilir.

Dobruca Tatarlarında ağıtları genellikle kadınlar söylerler. Cenaze avluda bulunduğu sırada, kadınlar evin içinde ağıt söylerler ve ağlarlar.

Bu ağıtlar genellikle 7, 8 ve 11'li hece ölçüsüyle söylenmişlerdir. Kıt'alarda belirli mısra sayıları ve kafiye şeması olmadığı gibi, bu ağıtlardaki mısraların arasında "nakarat" sayılabilecek unsurlar görülmektedir. (GÖRKEM 200: 60)

s) Kumuk Türkleri

Kumuklar Dağıstan'da yaşamaktadırlar. Kumuklar' da yas evindeki ağlatıcı deyişler söyleyen kadına "Laylatıcı" veya "Zikra (Zikirci)" denir. Kumuklar'da ölü evinin sahipleri aş dökmezler. Aşı yas evinin yakın-

ları pişirirler. Kumuk Türkleri'nde yas 40 gündür. Kırk günden fazla yas olmaz. Yasın 40'ıncı gününde yaslı tıraş olur veya ettirilir. Ölünün yakını olan kadınlar bir yıl boyunca siyah giyerler. Yas evinde neşeli bayram olmaz. Yaslı aile düğün derneğe gitmez. Siyah giyinmek, karalara bürünmek yaşlılık alametidir. Kara renk ile kederlilik mesajı verilir. Ölünün ardından "un helvası" yapılır.

Kumuklarda ölü evinde cemaati ağlatana "sernap yılay" denir. (KALAFAT 2002: 123-124)

t) Nogaylar

Kuzey kafkasya'da ve Dobruca'da yaşayan Nogaylar ağıtlara "bozlau/bozlaw" adını vermektedirler. Bu kelimenin "bozulmak" fiili ile münasebeti ortadadır. (KAYA 1997: 334)

"Dobruca Noğaylarında ağıtları ölenin yakın akrabaları olan kadınlar söylerler. Bazı Nogay köylerinde ağlayıcılığı meslek edinmiş "bozlavcı"lar da görülmektedir.

Bozlaw/mit/beyit/destan isimleriyle tanınmış olan ağıt, sagu, mersiye eleji türlerine denk olup, bu dört-lükler âdetâ bir gencin öldükten sonra iyiliklerini, ölümünden duyulan acıları dile getirmektedir. Bozlawlar ölü çıkan evlerde, mâtem toplantılarında söylenilip ağlanılan şiirlerdir. Bozlawlar âdetâ ölenin ağzından söylenmektedir.

Bu tür ağıtlar ölen şahsın adıyla anılırlar. Hece vezninin 7'li ve 8'li kalıplarıyla söylenirler. (GÖRKEM 200: 56)

u) Özbek Türkleri

Özbekler üç Türk kavminin birleşmesinden meydana gelmişlerdir. Karluklar, Oğuzlar, Kıpçaklar. Bu üç kavmin izleri dillerinde de görülmektedir.

Modern Özbek edebiyatının kökleri Çağatay edebiyatına, diğer bir deyişle Ali Şir Nevâî, Babür Şah, Şibânî Han ve Büyük Sûfi Ahmet Yesevî gibi sanatçılarla temsil edilen eski Türkistan Türk edebiyatına dayanır. (AKAR-DENİZ-BİLECİK 1994: 143)

Özbek Türklerinin sözlü edebiyatının manzum yolla yaratılan türlerinden biri yığı-yoglevlerdir. Yığı-yoglevler, belirli bir ezgide matem törenlerinde söylenirler. Yığı-yoglavı söyleyen kişiye yığıçı, matem tutulan evde matem töreni bitene kadar oturur ve bu eve gelenlere, yığı-yoglav söyler. Yığı-yoglavın ana, baba, çocuk, ağabey, kardeş, abla ve kızkardeşin ölümü için söylenen türleri vardır.

Yığı-yoglavın bir başka türü matem yar-yaridir. Bu, ergenlik çağına gelen ama evlenmeyen kız veya erkek vefat ettiğinde ağıtçı tarafından söylenir. Özbek Türkçesinde ağıta yığı-yoglav, ağıtçıya: yığıçı, matem türküsüne: matem yar-yari denmektedir. (KUÇKARTAY 2002: 511)

Afganistan'da yaşayan Özbekler ağıda "matemnâme" adını vermektedirler. Afganistan'da yaşayan Özbeklerde ise yas töreni şöyledir:

"Bir ailede birisi vefât ettiği zaman, cenâze günü o ailenin evinin her tarafı süpürülüp temizlenir. Aile kadınları ve tâziye törenine katılacak kadınların hepsi temiz, beyaz elbise giyerler. Törene katılanlar tek tek kederli ailenin fertlerinin önünde oturup birer ikişer dakikalık ağıt söylerler. Bir de ağıtçılar var. Yas törenleri bu ağıtçıların okuduğu ağıtlarla başlar ve sona erer. İki üç saat süren törende, zaman zaman ağıtlar toplu şekilde de söylenmektedir." (GÖRKEM 200: 51)

v) Sagay Türkleri

Sagaylar Orta-Asya'da Altay dağlarından çıkan Abakan ırmağının sahilleri ile Sagay Bozkırlarında yaşamaktadırlar. Eskiden Sagaylara Abakan Türkleri/Abakan Tatarları adı verilmekteydi. Sagaylar günümüzde Rusya'da muhtar Hakas eyaleti sınırları içinde yaşamaktadırlar. (GÖRKEM 2001: 49)

Sagaylarda da bazı diğer Türk topluluklarının yas alametleri görülmektedir. Özellikle Şamanist Sagaylar yas alameti olarak saçlarını kesmektedirler. (İNAN 1986: 197)

y) Türkmenler

Türkmenler daha çok Türkmenistan'da yaşamaktadırlar. Coğrafi olarak batıda Hazar Denizi ve doğuda Amuderya Vadisi arasında bulunmaktadır. (GÖRKEM 2001: 55)

Türkmenistan'ın her yerleşim yerinde ağıt söyleme geleneği vardır. Ağıtlarda genellikle yası tutulan insanın kişiliği ve meşguliyetleri, dış görünüşü, giyim kuşamı, kahramanlığı yetenekleri, şiirsel bir dil üslupla dile getirilir. "Yas aydını" da denilen ağıtlar 7 ve 8 hecelidir. (ÇINAR 1996: 95-96)^[6]

Türkmen ağıtlarını kadınlar, ölen şahsın arkasından irticalen söylerler. Bunların kafiye ve dörtlükleri sağlam olmamakla birlikte (aaba) şemasındadır. Türkmen ağıtlarında ağıt söyleyen kişi kendi hâlet-i rûhiyesini bu şiirlerle anlatır; bu onları Anadolu ağıtlarından ayıran en önemli özellikleridir. (GÖRKEM 2001: 56)

z) Uygurlar

Uygur Türkleri, Çoğu Çin Halk Cumhuriyeti'ni Sincan, Uygur Özerk Bölgesi'nde yani Doğu Türkistan'da olmak üzere Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan topraklarında yaşarlar.

Uygurlar ağıt türü şiirlere "mersiye koşukları" adını verirler. Bunlar yas törenleri sırasında ölenin yakınları veya "mahalle cemaati" oluşturmaktadır. Bu tür şiirlerde ölünün çeşitli meziyetleri ve özellikleri dile getirilir. Bu şiirler, "destan" karakterinde 7 heceli ve dörtlükler şeklindedir.

Uygurların yas törenlerinde yaşçılar (erler ve kızlar) bellerine beyaz kumaş bağlarlar; kadınlar bellerine beyaz kumaş ve başlarına beyaz örtü takarlar. Yaşçılar kırk gün kırmızı elbise giymezler. Ölünün 7, 40 ve sene-i devriyesinde yemekli törenler yapılır. Sene-i devriyesinde yapılan yemekli törene, töreni duyan herkes gelir. Verilen bu yemeğe "ak-aş" denilir. Yaşçıların hepsi de bu yemeği yiyerek, "mersiye koşuklarını okur ve ağlarlar. (GÖRKEM 2000: 50)

Meşhur söylemle Adriyatikten Çin Seddine değin uzanan geniş coğrafyada yaşayan Türklerin kullandığı sözcükler, deyimler, terimler, örf, adet, yaşayış, ölümleri uğurlayış, ağıt yakma vb. pek çok unsurlar ve ortaklıklar bir millet ama bir çok devlet oluşumuzun şaşmaz delilleridir.

5) AĞITLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

Türk dünyasında ve Anadolu'nun her yerinde ölümlerden ve acı olaylardan sonra ağıtlar söylenmiştir. Ölümlerin arkasından ölenin yakın akrabaları ve tanıdıkları ağıt söylediği gibi yörenin âşıkları da ağıtlar yakmaktadır. Eski Türklerde ölenin yakınlarının yanında her zaman halkın sorunlarını dile getiren, onların

6 (ÇINAR; 1996, s. 95-96)

acılarını ve sevinçlerini paylaşan ozanlar vardır.

Günümüzde Anadolu'da söylenen ağıtların eskiye nazaran söyleniş şekilleri değişmiş de olsa eski gelenek bir kısım değişikliklere uğrasa da günümüze kadar özünü koruyarak gelmiştir. Bu konuyu, ağıtlar üzerine önemli çalışmalarda ve saptamalarda bulunan Esmâ ŞİMŞEK, şu şekilde açıklamaktadır:

“Ağıtların söyleyicileri de farklılık gösterir. Bazı ağıtları ölen kişinin yakınları (eşi, çocukları, anne ve babası, kardeşleri, halası, teyzesi, v.s.) söylediği gibi bazılarını da bu işi (ağıt söylemeyi) meslek edinmiş kişiler, para karşılığında yaparlar. Bu arada bazı ağıtların da ölen kişi tarafından söylendiği görülmektedir.

O halde ağıt söyleyen kişileri şu şekilde sınıflandırabiliriz:

Ölen kişinin yakın akrabaları tarafından söylenen ağıtlar,

Özel ağıtçılar (sığıtçılar) tarafından para karşılığında söylenen ağıtlar,

Ölen kişi tarafından söylenen ağıtlar,

Çevrede yaşayan âşıklar tarafından söylenen ağıtlar,

Kim tarafından söylendiği belli olmayan (anonim) ağıtlar.” (ŞİMŞEK 1993: 13-14)

Çukurova yöresinde yaygın ve canlı olarak devam eden kına ağıtları ise biraz farklılık göstermektedir. Kına ağıtlarının söyleniş şekilleri biraz farklıdır. Burada gelinin düğününe gelen ve bu işi bilen herkes kına türküsü söyleyebilir. Diğer ağıtlar gibi bir kişi üzerine söylenmiş değillerdir ve bu yüzden kına ağıtları anonimdir. Kına türkülerinin söyleniş şeklini “Çukurova Kına Geleneğinde Ağıt Türküleri” adlı çalışmasında Şükriye Turan şöyle açıklamaktadır: “Yakımcı, ağıdında, kızın evde bırakacağı boşluğu, belirli bir zaman-mekan çerçevesinde monolog ve dialoglarla dile getirir. Bazen anayı, bazen kızı, bazen de her ikisini aynı dörtlükte konuşturur.

Kına ağıtları hiçbir zaman para karşılığı söylenmez. Yakımcı, zaten kınaya davetlidir. Kına yakma zamanı gelince kendisine usulen tekrar bir ricada bulunulur. Yakımcı da gelen ricayı geri çeviremez.” (TURAN 1993: 537)

Çukurova yöresinde söylenen ağıt şekilleri ve kına ağıtları bu özelliklerini hâlâ canlı bir şekilde sürdürmektedir. Yörede genelde ağıt söyleyecek olan belli değilse o anda orada bulunanların içinden bu işi yapabileceğine kanaat getirilen kişinin üzerine atılır ve söylemesi istenir. Eskiden ağıt söyleyenler daha rahat bir şekilde söyler iken günümüzde çevrenin ve dinî inanışların etkisiyle çekingenlik ve tedirginlik ön plana çıkmaktadır. Ancak ağıt söyleme geleneği bütün bu olumsuzluklara rağmen devam etmektedir. Devam eden bu geleneğe, bu durumun iki de avantajı ortaya çıkar:

Ağıt geleneğini yeni yetişenlerin de sürdürmesini sağlamak,

Yeni ağıtçıların yetişmesine zemin hazırlamak.

6) AĞIDIN DİĞER TÜRLERLE İLİŞKİSİ

Sözle veya yazıyla yapılan anlatım tarih boyunca iki ana koldan gelişme göstermiştir. Nesir ve şiir. Ağıt şüphesiz şiir ile çok daha yakın akrabadır ve bütün ilişkilerini şiir türleri ile kurar: Ağıt, “İnsanoğlunun ölüm karşısında veya canlı-cansız bir varlığını kaybetme, korku, telâş ve heyecan anındaki üzüntülerini, feryatlarını, isyanlarını, talihsizliklerini düzenli- düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türküler şeklinde ta-

nımlanmaktadır. (ELÇİN 1986: 209) Nitekim bu tanımın içindeki ezgi ve türkü terimleri de ağıdın şiirle olan yakınlığının diğer açılımlarıdır. Halk edebiyatımızdaki pek çok metin gibi bu tür metinleri de “anonim” ve “ferdi” ağıtlar şeklinde görmekteyiz.

a) Ağıt- Şiir İlişkisi

Türk edebiyatının başlangıcından bu yana görülen ağıt metinleri, özellikle sözlü edebiyat döneminde, “manzum” şeklindedir. “Mensur” ağıt metinlerine de göz attığımızda bunlarda da “manzum” özelliklerin ağırlıkta olduğunu görmekteyiz.

b) Ağıt- Türkü İlişkisi

Türküler, ağıtlar, yaratıcıları çoğu kez bilinmeyen, bilinse dahi, sözleri çok geçmeden “halkın ortak malı” niteliğini kazanan metinlerdir. Onların çeşitlenmelerinde rastlanan aykırılıkları, “yanlışlar” olarak değil de, sözlü gelenekteki gelişim aşamaları olarak nitelendirmek yerinde olur, şeklinde tarif eden Pertev Naili BORATAV (ESEN 1999: 5) başka bir yazısında şunları söylemektedir: “Konuları bakımından, “ lirik” nitelikteki “ayrılık ve askerlik türküleri”, “ölümler” ve “yıkımlar” üzerine söylenmiş olanları ile; fonksiyonları bakımından “tören türküleri” içerisinde kabul edilen “düğün” ve “ölüm” türkülerinde, ağıt karakterini görmek mümkündür. (BORATAV 1968 a:299)

Altmış beş adet halk türküsünün menşelerini inceleyen Mehmet TUĞRUL, bunların 35’inin “Çeşitli ölümler üzerine” söylendiklerini tespit etmiştir. (GÖRKEM 2001: 29) Bütün bunlar gösteriyor ki türküler, ağıt yönüyle incelendiğinde bazılarının menşelerinin ağıtlar olabileceğini düşündürüyor.

Söz ve ezgi yönünden güzel ve etkili olan ağıtlar, zamanla “türkü” haline gelmektedirler; Çukurova yöresinde çok bilinen ve sevilen “Gelin Ayşe”, “Bebek” ve “Develioğlu” türküleri ile “Kızılırmak” ve “Celâloğlan^[7]” türküleri bu şekilde söylenen türdendir. Ahmet Şükrü ESEN’in Anadolu Türküleri adlı kitabındaki Fırat ve Merik türküsü de aslında birer ağıt-türküdür. (ESEN 1999)

Eski zamanlarda kızın biri gelin olur ve 360 atlıyla Kızılırmak köprüsünden geçerken köprü yıkılır. Gelin ve 360 atlı sele gider. Ölenlerin arkasından aşağıdaki ağıt yakılır:

Analı babalı bindirdik ata,
Yedi gardaşınan yolladık öte,
Köprüye varınca çıktı bir hata,
N’ettin Gızılırmak allı gelini?

Gızılırmak parça parça olasın,
Her parçan da bir hendeğe dolasın,
Sen de benim gimi öksüz galasın,
N’ettin Gızılırmak allı gelini?

Gelini gelini allı gelini,
Balıklar mı yuttu nazlı gelini? (Ağıt no: 121)

Ağıt kökenli türkülerle verilecek örnekleri çoğaltmak hiç de zordur, aksine türkülerin hikâyeleri araştırılırsa çoğunun ağıt konulu olduğunu görmemiz mümkündür.

c) Ağıt- Destan İlişkisi

Destanlar dört dizeli bentlerden oluşmaktadır. Halk şiirinin en uzun manzum şekillerinden olan destanlar hece vezninin 8'li ve 11'li kalıplarıyla söylenirler. Bunların konu bakımından savaş, deprem, sağlam hastalık, kıtlık, ölüm ve benzer olaylarla eşkiya hikayelerinin anlatıldığı çeşitlerinde “ağıt” karakteri hâkimdir. (DİLÇİN 2000: 315) Halk şairleri tarafından bu gibi hadiseler sebebiyle söylenen ve “çarşı-pazarda” makamı ile söylenerek satılan “birer sayfalık” şiirler de bu çeşittendir. (GÖRKEM 2001: 30)

Ana konusu ölüm olan ağıtlarda halk şairleri destan, koşma, türkü, semai, varsağı ve hoyrat gibi başlıklar altında konuyu, genişletip zenginleştirmişlerdir. Ağıtlarda epik ve dramatik unsurlar iç içe yaşamaktadır. Âşık zaman ve mekan çerçevesinde ölenle, onunla ilgili vakaları göze çarpıcı bilgi ile destan havası içinde dile getirir.

Âşıkların söylediği ağıt türü destanların, anonim ağıtlarla farklılıkları olmakla birlikte, bu türü genel olarak değerlendirdiğimizde, ortak yönleri görülmektedir. (KAYA 2000: 445-446)

Asker Abdullah'ın, Gebenli İsmail'in, Güllü'nün, Hüseyin'in (Halbur) ağıtları gibi ağıtları, uzunluğu yönüyle destana benzemesine rağmen konuları ve “ezgileri” yönüyle ağıt olarak düşünmekteyiz.^[8]

Geçmişten günümüze, *Türk destanlarını incelediğimizde, insanları derinden sarsan olaylar sonucu birçok ağıtın yakılmışı olduğunu görüyoruz. Bu ağıtların çok uzun yazılanlarına destan denmiştir. Alp Er Tungaya ve manasa söylenen ve destan diye nitelendirilen şiirler aslında bire ağıttan başka bir şey değildir. İnsanoğlu yaşadığı sürece ağıtlar ve destanlar yazılmaya ve söylenmeye devam edecektir.*

Andırın'ın Torun köyünden Abdullah TOPAL, askerlik çağı gelince vatanî görevini yapmak için askere gider. Askerden evine izinli geldiği gece yatağında uyurken, annesi Ayşe TOPAL, iki kızının yardımıyla bir dostu yüzünden oğlunu odun kazmasıyla başına vurup öldürülür. Talihsiz Abdullah'ın acı olayını duyan Rayhanlı Âşık Mehmet SÖNMEZ Abdullah'a çok üzümlere aşağıdaki ağıtı yakar:

Babam öldü, öksüz kaldım yuvada,
Demedim kötülük gelir anadan,
Kurtulamadım ben böyle beladan,
İnsan öz oğluna kıyar mı anne?

Âşık Mehmet der ki bitiyor sözüm,
Duydum bu acıya dayanmaz özüm,
Yazarken destanı yaş doldu gözüm,
Ben de bu acıya üzüldüm anne. (Ağıt no: 151)

d) Ağıt- Mani İlişkisi

Mâniler; anonim halk edebiyatı'nın en tanınmış folklorik ürünlerinden birisidir. Kafiye sırasına göre

8 (ALPTEKİN;1980;s.20-22)

dağılımı (aaxa) bakımından halk şiirleri içinde benzeri görülmeyen tek türdür.

Mâniler, her türlü hayati olayları aşk, sevgi gurbet, hasret, kıskançlık, kırgınlık, dargınlık ve tabiat v. b) işleyen bir türdür. Mâni, halk edebiyatının bilinmeyen şairleri tarafından söylenmiş, halka mâl olmuş gönül eğleyen halk kültürümüzün ürünüdür.

Mâniler; düğünlerde, kadın topluluklarında, el değirmeni çekerken, iş yerlerinde, tarlalarda v. b yerlerde genellikle hecenin 7'li, 8'li vezinleriyle söylenen dört mısralık şiirlerdir.

Kavak senden uzun yok,
Gollarımda üzüm yok,
Yarım küsmüş gediyo,
Döndermeye yüzüm yok. ^[9]

Galeden inmiş m'olur?
Ham demir gümüş m'olur?
Akşamdan söz verip de.
Sabaha dönmüş m'olur?

Bunların dışında 11'li hece vezniyle söylenen maniler de bulunmaktadır. "Eğin'de, gurbete giden kocasının ardından en içten duygularını dile getiren kadınların söylediği maniler on bir heceli olan manilerdendir. (GÖZAYDIN 1989: 21)

Mânilerin konuları, her türlü hayat hâdiseleridir. Köy, kasaba veya şehirlerimizde okumuş okumamış, kimselerin ve hususiyile kadınların irticalen yarattıkları eserlerdir..

Mânilerde gurbete gidilen eşe duyulan hasret, bu hasrete bağlı kıskançlık, verilen sözün tutulmayışı, vefasızlık, kadere isyan, ana-baba şefkatini arama ihtiyacı, güzellik-çirkinlik, ölüm, evlenme düşüncesi, nesil farkı ile hayat görüşünün değişmesine bağlanabilecek gelin-kaynana çatışması v. b gibi âdet ve anânelerimizle iç-içe, bizden ayrılmayan meseleler, davranışlar karşımıza çıkar. (ELÇİN 1990: 7)

Bunlarda "tören karakteri"nin varlığı her zaman görülmektedir. Bu özellikleri sebebiyle onlar, "düğün" ve "ölüm" gibi törenlerde söylenirler. Âzeri Türkçesinin konuşulduğu Azerbaycan sahası ile Kerkük ve Doğu Anadolu'nun bazı yerlerinde söylenen ağıtlar "mâni" şeklindedirler. (GÖRKEM 2001: 30)

e) Ağıt- Ninni İlişkisi

Üsüllü türküler bölümünde halkımızın en yaygın bir şekilde kullandığı ve yaşattığı tür olan ninni; genç annenin veya büyükannenin bebeği uyutabilmek amacıyla beşiğini veya salıncağını veya otururken ayaklarının üzerine yattığı bebeğini belirli bir ritimle sallanırken söylediği türküdür. Bazı ninnilerin ölen bebeklerin arkasından yakılan ağıtlar şeklinde olduğu, annenin çektiği acıların yaşatıldığı da görülmektedir. (GÖZÜAYDIN 1983: 29)

Örneğin "Bebek" ağıdı ağıt-ninni özelliği gösteren bir ağıttır.

Kadirli ile Andırın arasındaki Elmacık Yaylası civarında yaşandığı sanılan

9 Kaynak şahıs Esmâ PALALI ile 11. 09. 2003'te yapılan görüşmeden

Ağdın haikayesiyle ilgili iki rivayet vardır. 1. Rivayet: Eskiden Yörükler bahar gelince kışları ılık olan Çukurova'dan yazları serin ve verimli olan Toroslara yaylalara çıkarlarmış. Yine bu göçlerden birinde Yörük kızı develeri birbirine çatar, bebeğini beşiğe koyar, devenin sırtına sarar ve develerin önüne düşer, develeri çeker gider. Bu arada ormanlık bir yerden geçerken alıcı bir karakuş bebeği beşiğinden alır ve gider. Eskiden gelinler iki üç yıl kayınbabalarıyla konuşmazmış. Gelin utandığında kayınbabasına söyleyemez. Konak yerine varınca bakarlar ki bebek yok. O yürek acısıyla Yörük gelini aşağıdaki ağdı söyler:

Eskiden aşiret halinde yaşayan Yörükler yaylaya göçerlmiş. Yine Çukurova'dan yola çıkan göçebeler yaylalara gitmek için Andırın'a doğru yola çıkarlar. Yolda giderken bebeğin beşiğini deveye yükledirler. Yolda bebeğin beşiği çam ağacına takılır ve orada asılı kalır. Gelin de yeni gelinmiş. – Eskiden yeni gelinler iki üç yıl kayınbabalarından hicab ederek onunla konuşmazlarmış. – Gelin “Konağa yeri nasıl olsa yaklaştı. Bebeği geri gelir alırım” der ve utandığında kayınbabasına söyleyemez. Konağa yerine varıp konarlar. Gelin bebeği almak için geri beşiğin yanına gelir ki karauuşlar (kara kuşlar) bebeğin gözünü oymuş. Yüreği yanık ana orada o acıyla şu ağdı söyler: [Ali TEMİZ]

Çok terkib-i bend ve terc-i bend biçimiyle yazdıkları mersiyeleri, Alevî ve Bektâşilerin Muharrem âyinlerinde söyledikleri şiirleri ve halk şairlerinin hece ölçüsü ile söyledikleri Hz. Hüseyin'in şehit edilmesini dile getiren Kerbela ağıtlarını mersiye başlığı altında düşünebiliriz.

Bu şiirler, ölenin ardından onun hatırasını canlı tutmak ve yaşatmak amacıyla yazılırlar. Bektâşi ve Alevilerin Muharrem, Aşure ve mâtemlerde söyledikleri mersiyeler gibi, Sünnî tarikat mensupları da tekkelerde bu çeşit mersiyeler söylemişlerdir... Sünnî Müslümanların pek itibar ettikleri Süleyman ÇELEBİ'nin Mevlid'i ağıt geleneğinin, en geniş yaygın edebî şekli olarak kabul edilmektedir. (GÖRKEM 2001: 31)

f) Ağıt- Nesir İlişkisi

Ağıt- Halk Hikâyesi İlişkisi

Anlatım türleri içinde yer alan halk hikâyeleri, genellikle nazım-nesir karışık olarak anlatılmaktadır. Bazı halk hikâyelerinde “ağıt” özellikli şiirlere rastlanılmaktadır. Halk hikâyelerinde hayatın tüm yönleri işlenirken özellikle ayrılık ve acı çekme ortak özellik olarak kendini gösterir. Dolayısıyla halk hikâyelerinde duygularını nesir olarak anlatamayanlar, yüreklerinden kopan ağıtla ilgili konuları şiirlerle dile getirirler. Hikâye kahramanları söyledikleri ağıtla içini ferahlatırken, bir yandan da dinleyicinin / okuyucunun da gönlüne su serper. (KAYA 1999: 320)

Ağıtlar üzerine doçentlik tezi hazırlayan Muhan BALI'nin eserine aldığı ve içinde ağıtlar bulunan hikâyeler şunlardır: Zülâl Şah, Kerem ile Aslı, Kurbâni, Arzu ile Kamber, Erzurumlu Cihan Kahraman, Salman Bey. (BALI 1997: 273- 279)

Kerem İle Aslı hikâyesinde, Kerem'in ölümü nedeniyle söylenen bir ağıt, A. R. YALGIN tarafından kendisine hediye edilen bir cönkten neşredilmiştir.

Elbeylioğlu Hikâyesi'nde hanımından ayrılırken, Elbeylioğlu'nun söylediği ağıt da bu başlığımıza uyan bir örnektir:

Elbeyoğlu yeni evlenir ve evliliğinin 12. günü İstanbul'dan padişah'tan ferman gelir. Giderken 12 günlük eşinden ayrılması çok zor gelir, eşine ve gidişine çok üzülen ağıt yakar:

Aah kömür gözlüm nedir bu müşkül hallar?
Ben gedersem aslan olur çakallar,
Gorkarım ki yağlı ipe çekeller,
Aah nazlım senden ayrılmamız güc oldu.

Melul melul aah ne bakarsın yüzüme, yüzüme?
Ateş goydun ciğerime özüme,
Çok ağlama boz düşürün gözüne gözüne,
Aah senin sevdan şu başımda tac oldu.
(Aah gelin sevdan şu başımda tac oldu). (Ağıt no: 320)

Köroğlu hikâyelerinde geçen Köroğlu ağdını da Köroğlu, Kaynı Huloflu(Höllü)'nun ölümü üzerine söyler. (KAYA 1999: 321)

Kazak Nebi hikâyelerinde, Nebi'nin annesinin öldürülen eşi ve aynı hikâyedeki Hacer'in kocası Nebi'nin ölümü üzerine söylediği şiir... Arzu ile Kamber hikâyesindeki Arzu'nun Kamber'in ölümü üzerine söylediği şiirler birer ağıttır. (ŞİMŞEK 1993: 32- 34)

Yukarıdaki hikâyelerdeki kahramanların ölümleri üzerine söylenen ağıtlarda da görüldüğü gibi ağıtlarla halk hikâyeleri arasında ortak noktalar bulunduğunu, hikayenin kurgusunu ağıtların beslediğini ve süslediğini söyleyebiliriz

g) Ağıt- Masal İlişkisi

Masallar olağan üstü konuları ve ilgi çekici olaylarıyla, çocukları hayata hazırlayan, onların düşünce ufkunu zenginleştiren ve hayal dünyasını geliştiren, genişleten önemli edebi ürünlerimizden biridir. Masalların içinde pek fazla manzum bölümler bulunmasa da bazı türkülerin masallara kaynak teşkil ettiğini söyleyebiliriz.

Ali adlı bir gencin babası, her rüyasında oğlu Ali'yi canavarların (kurtların) yediğini görür. Bu yüzden oğlunu hiç dışarı çıkarmaz, evlenme vakti gelince Ali'yi teyzesinin kızıyla evlendirmiş. Ne var ki gelin gece canavar olur ve Ali'yi yer. Yedikten sonra tekrar eski haline dönüşür. Kız bakar ki teyzesinin oğlu ve eşi olan Ali paramparça. Kız orada dayanamayıp çok üzülerək aşağıdaki ağıdı yakar:

Bir almattım tekerlendi,
Dan yerler sakarlandı,
Uyan Ali dezzemoğlu,
Şimdi gelir babam bize.
Dört kitaptan yemin verdirir. (Ağıt no: 176)

Anadolu ve Rumeli sahasında yaygın olarak bilinen "Alim Türküsü", bir masal anası tarafından, masal şeklinde anlatılmıştır. Türkünün masal motifleri ile süslenerek ve bazı masal epizotları eklenerek, masal haline getirildiği görülmektedir. (GÖRKEM 2001: 32)

Masalların içinde kimi zaman insanı derinden sarsan acıklı olaylar ve anlatımlar da bulunmaktadır. Hiç şüphesiz bunlardan biri de ağıttır. Anonim Halk Şiiri adlı eserinde konuyla ilgili bilgi veren Doğan KAYA şunları belirtmektedir: “Usta anlatıcılar tarafından anlatılan masalarda her ne kadar manzum kısımlar pek bulunmazsa da bazen metin manzum kısımlarla daha da zenginleştirilir... Sözgeşi, Hüsn-i Yusuf Şehzade adlı masalda, bebeğe ninni şeklinde söylenmiş bir ağıt bulunmaktadır. (KAYA 1999: 323) ^[10]

h) Ağıt-Efsane

Ağıtlardan bazılarının halkın hafızasında uzun bir süre yaşadktan sonra efsane haline gelebildiği görülmektedir. Özellikle tezimizde de yer alan Bebek (Boş Beşik), Avcı Mahmut’un Ağıdı (Ala Geyik), vb. ağıtlar gibi...

Ben gettim bir geyiğin izine,
Geyik çekti beni sarpın yüzüne,
Ben selem söylen elin gızına,
Sakın olun öldü demen avcılar.

Çıktım da Şah Düldül’ün başına,
Ganım galdı gayasının daşında,
Bir nişannım galdı on beş yaşında,
Güççük gardaşıma verin avcılar.

Benden selem söylen Hamza Dayıma,
Ayar vursun binsin doru tayına,
Bir daha getmesin geyik avına,
Gedin gardaş gedin galdım gayada.
(Emmim gızı vesek getti ellere.)
Avcı Mahmut’un nişanlısı da şöyle söyler:

İki geyik geldi gulacı’mı yaladı,
Yerde yeten de gökte melek ağladı.

Azerbaycan edebiyatında bilinen Maralın Göz Yaşları adlı efsanesinin içinde geçen şiirler (SAKAOĞLU 2003: 99-100) ile Anadolu’da yaygın olarak bilinen Taşbebek efsanesinin içinde geçen şiir de ağıt karakterlidir. (SAKAOĞLU 2003: 138-139)

Bunların dışında “Bağda Hatun Ağıdı”, “Ceren Türküsü”, (ŞİMŞEK 1993: 36) vb. efsaneler önce yaşanmış bir olay neticesinde hafızalara yerleşmiş aradan geçen zamanla birlikte önce türkü ardından efsane şekline dönüşmüştür.

10 Yukarı Çukurova Masallarında Motif ve Tip araştırması adlı Doçentlik tezinde Esmâ ŞİMŞEK’in Çukurova yöresinden derlemiş olduğu “Vezirin Kızı ile Hoca adlı masal metninin içerisinde yer alan iki şiir metni de ağıt karakterlidir (ŞİMŞEK : 2001: 259-264)

i) Ağıt-Fıkra İlişkisi

Fıkralar, öncelikle güldüren ve güldürürken düşündüren, mizahı ve hicvi de bünyesinde barındıran edebi ürünlerimizden biridir. Aslında bu iki tür arasında herhangi bir ilginin olduğunu söylememiz pek de mümkün değildir ancak Andırın Gökahmetli köyünden olan ve Çukurova'nın ve Toroslar'ın en büyük kadın ağıtçısı olan Hasibe Hatun'a ait olan bir ağıt metni vardır ki tam bir ağıt fıkra özelliği taşımaktadır: Andırın'ın Çerkez Beylerinden birisi ölür ve herkes tarafından tanınan Hasibe Hatun çağırılır ve beyimizin adı ebediyen unutulmadan yaşasın diye bir ağıt yakması (söylemesi) istenir. Hasibe Hatun aynı zamanda edebi yönünün yanında mizahi yönü ve hazır cevaplılığı ile tanınan birisidir. Bu yüzden ölünün başına geldiğinde sevdiği insanların yüreğini serinletmek için şöyle bir ağıt söyler:

Ne deyim de ne söyleyem
Ölü bizden olmayınca,
Bir Çerkeze ağıt m olur,
Gırkı birden ölmeyince.

Diğer bir varyantta ise şöyledir: 1800'lü yıllarda Kafkaslardan gelerek Andırın'ın en güzel yerlerinden olan Akifiye, Altınboğa ve Yeşiltepe (Kümbetir) köylerine yerleşen Çerkezler, o yörede yaşayan yerli halkı ister istemez tedirgin eder. O köylerde yaşayan bazı kişiler başka köylere kaçarlar. Türklerden biri öldüğünde, Kızıloluk köyü civarında yaşayan Sultan Garı adındaki bir kadın cenaze yerine davet edilir ve ağıt yaktırılır. Günün birinde Çerkezlerden önemli biri ölür ve bu önemli kişinin adı şanı sonsuza dek yaşasın diye Sultan Garı'yı çağırırlar ve bir ağıt yakmasını söylerler. Sultan Garı da şöyle der:

Ne deyim de ne ağlayım,
Ölü bizden olmıyacak,
Bir Çerkeze ağıt m olur,
Gırkı birden ölmıyencek.

Sürü sürü gelirsiniz
Birem birem ölürsünüz. ^[11]

Bu sözleri duyan Çerkezler hemen Sultan Garı'yı sustururlar “yeter” derler. Andırın'ın İnekçiler obasındaki Duguluş (Deguluş) adlı öküz ile konuştuğu Döndü Bacı arasında geçen karşılıklı şiirler de aslında ağıt-fıkra karakterlidir.

Deguluş:
Döndü Bacı Döndü Bacı
Geliyor zopanın ucu,

11 Yalçın TOK ile 29. 08. 2003'te Andırın'ın Akifiye köyünde yapılan görüşmeden

Göğ otlar can ilacı,
Goyur beni Döndü Bacı

Veli Dayı:
Degülüşüm Degülüşüm,
Dayıcık seni satıcı,
Ken ediyor Gara Selim,
Öldürüp hapis yatacı.

Degülüş:
Tüğüm sarı tüğüm sarı,
Ağrıyor mesesin yeri,
Ah Orçan'a varam ıdı,
Ölsem de değenemem geri.

Döndü Bacı'ya seslenir:
Öküze gasıl veriyom diye,
Boşuna masal okuma,
Çıktım gırlar'ın yasına,
Dünya yıkılsa s...(Ağıt no: 448) ^[12]

Andırın'ın Boztopraklı köyünde 1930'lu yıllarda sarı karınca denen çekirgeler istilâ eder. Çekirgeler köyde, buldukları her şeyi yemeye başlar, köylüye hiçbir şey bırakmaz. Köylü, çaresizlik içinde kıvrınmakta ve kara kara düşünmektedir. Köyde çekirgelerden canı çok yanan bir köylü daha fazla dayanamayarak şöyle bir ağıt yakar:

Garınca geldi de konu yazıya,
Ot gumadı goyun ile guzuuya,
Arpa buğday senin, değme maziya,
Dinimin düşmanı sarı garınca.

Garınca geldi de bilmez amanı,
Aman garılar da vermen tumanı,
(Gaçın avradlar da vermen tumanı),
Yedi başsağı da galdı samanı,
Dinimin düşmanı sarı garınca. (Ağıt no: 450)

12 Sıddık DOĞAN ile 4. 02. 2003'te Andırın'ın Alınoluk köyünde yapılan görüşmeden.

Andırın'ın Parmaksızlar köyünde yaşayan İsmail Efendi, iki evlidir. İki hanımın üzerine Kadirli'nin Bozkıy köyünden bir kız daha alıp getirir. Bu duruma hem kızan hem de üzülen Hasibe Hatun şöyle bir ağıt söyler:

“Bozguyu'dan gelin geldi,
Kadirli zarkadak durdu,
İki avrad yedi çocuk,
Aman bu herif gudurdu.

Bozguyu'dan gelen güzel,
Maşallah değmenin nazar,
İki avrad yedi çocuk,
Aman bu herif gudurgun gezer”

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi ağıt ile fıkra arasında bir etkileşim vardır. Diğer türlerde metin örneği vermeyip bu türde metin örneği vermemizin sebebi bu türe verilen örneklerin yaptığımız araştırmalarda pek görülmemesidir.

j) Ağıt-Beddua İlişkisi

Ağıtlarımızda bazen insanları çileden çıkararak ve zor durumda bırakan onları beklenmedik derin üzüntülere ve acılara boğan durumlara düşüren kişilere karşı söylenen ağıtlar da vardır. Örneğin Şehitlerin Ağıdı (Öcalana İntizar) adlı ağıt metnimizde binlerce askerin şehit olmasına sebep olan Abdullah Öcalana beddua edilmektedir.

Sen de geçtin Türkiye'nin eline,
Emniyet kemerini vurdular beline,
Sen de ileyik oldun ölüme,
Can çeke çeke de sen de ölürsün.
Nasıl gydın nice bir cana,
Bebekleri boyattın al kanlara,
Ölüm ileyik oldu bu sana,
Can çeke çeke de sen de ölürsün. (Ağıt no: 132)

k) Ağıt-Köy-Seyirlik Orta Oyunu ve Karagöz İlişkisi

Bazı ağıtlar türkü şeklinde söylenmektedir. Bunlar zamanla özellikle köy düğünlerinde sergilenen seyirlik oyunlarda kendini göstermektedir. Ayrıca seyirlik oyunlarda ölenler için ağıt söyleme durumu da söz konusu olabilmektedir.

Kahramanmaraş'ın Varyanlı köyünde oynanan Göçebe oyununda önceleri zenginken sonradan fakir düşen Gündeşlioğlu bu duruma dayanamayarak Allah'a kendini bu durumdan kurtarmasını isteyerek dua

eder ve bir türkü / ağıt söyler. Aslında bu türkü bir ağıttır. (ELÇİN 1986: 693- 694)

Tahir ile Zühre oyununda söylenen bazı şiirler de ağıt karakterlidir.. (SEVİLEN 1990: 142- 178).

Anadoluda düğünlerde oynanan “Arap Oyunu” ya da “Ölü Oyunu”nda Arap Koca ve Gelin üç önemli oyuncudur. Arap Gelin’i almak için Koca’yı öldürür. Gelin yaşlı adamın üstüne kapanır, ağıtlar söyler, genel acıklı bir hava seyircileri de etkiler. (AND 1962: 49)

Sonuç olarak ağıtın diğer edebi türlerle etkileşim ve alışveriş içinde olduğu; bazen diğer türleri ağıtın besleyip zenginleştirdiği bazen de diğer türlerin ağıtın ortaya çıkmasına zemin hazırlayıp yardımcı olduğu söylenebilir.

ANDIRIN
AĞITLARI

I- Mekânları Konu Edinen Ağıtlar**TÜRKİYE'NİN AĞIDI***

Âşık Turabî hastalanır ve İskenderun Devlet Hastahanesi'ne kaldırılır. Gözlerini açtığında başında üç hemşireyle iki doktorun olduğunu görür. Ancak hemşirelerin kendisiyle ilgilenmediklerini, sohbet ettiklerini görür. Her yönüyle cennet kadar güzel olan Türkiye'nin bu içler acısı durumuna çok üzülen Âşık Turabî daha fazla dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Üç hemşire iki toktur
Hasta geldi bakan yoktur
Ne yapsalar bize haktır
Burası Türkiye gardaş

Vatandaş yanmış kimene
Hemen hazırlar bahane
Bu vurdumduymazlık niye
Burası Türkiye gardaş

Bankayı talan ettiler
Paraları alıp gittiler
Hırsızlara ne yaptılar
Burası Türkiye gardaş

Turabî derdin bitmiyor
İlaç sana kâr etmiyor
Söz verdi amma dutmuyor
Burası Türkiye gardaş

Selahattin AVAN (Âşık Turabî)

* (TEMİZ;2005;682)

KAHRAMANMARAŞ'IN AĞIDI*

Kurtuluş Savaşı'nda Maraş Fransız ve İngilizlerce işgal edilir. Savaş çok çetin geçmektedir. Öyle an gelir ki, ümitler tükenmek üzeredir. Bu acılı günleri yaşayanlardan biri çok sevdiği Kahramanmaraş'a ağıt yakar:

Nasıl terk edeyim şanlı Maraş'ı
Altından kıymetli toprağı taşı
Tarihlere geçti mertçe savaşı
Yürün aslanlarım Ali'm geliyor
Alnı top perçemli gülüm geliyor

Bir kış günüydü girdik savaşa
Hiç aman vermedik dağlara taşa
Kahpe düşman giremezsin Maraş'a
Kan kokusu vardır topraklarında

Savaşa katıldık gelinni gızlı
Nice koç yiğitler alnı yaldızlı
Yirmi iki gece hem de gündüzlü
Nöbet tuttuk Maraş sokaklarında

İlk kurşunu atan Sütçü İmam'dır
Yüreğinde kuvvet kalpte imandır
Bize göz dikenin hali yamandır
Kar yağar Maraş'ın sonbaharında.

İbiş KILIÇ

* (TEMİZ;2005;681)

ANDIRIN AĞIDI - 1*

Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesinin Karadut köyünden olan polis memuru Kâzım TEMİR Diyarbakır'da görev yaparken Andırın'dan ve köyünün güzelliklerinden ayrı kalır ve gözünde tüten Andırın ilçesine aşağıdaki ağıdı yakar:

Galaylı kazana tirşik bastıran
Yogurdu torbaya goyup astıran
Pilavın üstüne horuz kestiren
Yufka ile yiyenlerin nic'oldu

Güvercin etinden yahni sulusu
Çerkez kaçamağı tere yağlısı
Nerde galdı gara suyun yalısı
Burcu burcu firiklerin nic'oldu

Meke unu ile yapılan çörek
Yeşil ıspanakla pişerdi börek
Haymanın altında bağdaş gurarak
Çam bardaktan içenlerin nic'oldu

Yumurta mıklası pürenin balı
Hayalimde tüter şu Mazgaç beli
Hazıranda açar Çığsar'ın gülü
Cıvıl cıvıl göçenlerin nic'oldu

Banadura ekip yazı bekleyen
Bir seklem buğdayı ata yükleyen
Hakınaya bir de guzu ekleyen
Çaman yapıp yiyenlerin nic'oldu

Tüfeğini omzuna dakanlar
Efsin yapıp al durnaya sıkıanlar
Eyrelti meşeden ataş yakanlar
Kül kömbesi yiyenlerin nic'oldu

Ormanlar kesilir hopur olurdu
Bir yandan sel akar kepir olurdu
O zaman köylüler hep bir olurdu
Oha! Diye çift sürenlerin nic'oldu

* (TEMİZ;2005;670)

Gar kakınca Yeşilirmak çıkardı
Zopur yağar gabak şaha kakardı
Çiçeğinden anam dolma yapardı
O nur yüzlü cennetlikler nic'oldu

Maraşlı bağcının tuluk bekmezi
Çıtımık kahvesi gatık süzmesi
Harman savururken zaman tozması
Yaba vurup savuranlar nic'oldu

Ölenlere ısgat yapılır idi
Otuz üç farzı herkes bilirdi
Bayramlarda köy meydanı dolardı
O coşkulu bayramların nic'oldu

Çimenli yerlere çemlik derlerdi
Geçi yavrusuna emlik derlerdi
Tavuk kümesine pinnik derlerdi
Sabah vakti öten horoz nic'oldu

Köy hocalarına fakı derlerdi
Buğday ezen daşa soku derlerdi
Doktora gitmeyip tırşik yerlerdi
O sağlam insanların nic'oldu

Gıymatlı yelerin adı değışti
Artık ağzımızın tadı değışti
Şimdiki malların südü değışti
O gaymaklı yoğurtların nic'oldu

Arpa ekilirdi olurdu gasıl,
Dedesini aramayan bu nesil,
Çok şeyleri gaybetmişiz velhasıl,
Hani Musul, hani Kerkük nic'oldu

Sana söylüyorum güzel Andırın
Nerde galdı sacın hani tandırın
Üç asır ötesi ismin Enderun
Hani üç yüz onbeşliler nic'oldu

Takvalar'dı köyüm Karadut obam
Kesme kütüğünden yanardı sobam
Cihangir oğlunun gızıydı ebem
Hani Eyi Musa dedem nic'oldu

Kargılık'ta Şerif Fakı dururdu
Mıktar idi möhürünü vururdu
Herkes Andırın'a yayan yörtürdü
Saplıcan denilen dertler nic'oldu

Gısıq yolda vardı bin yıllık cevzim
Girgil ekmeğiymi ezelden bizim
Sülalenin sonuncusu bu Kâzım
Anam yurdu Alaybeyler nic'oldu

Biri oha çeker öküz durdurur
Biri oha çeker saban grdırır
Kesme ağacından hebil sardırır
Pırnal ağacından kaçık nic'oldu

Arabası akabadan geçerde
Mor koyunun gelir suyun içerde
Dedem ellik dakar ekin biçerde
Çilekeş şekekçi ebem nic'oldu

Keşiş suyu ilkbaharda bulanır
Gençlerimiz gurbet elde dolanır
Toprak damlar samanlanır lolanır
Süyüklerden sakan buzlar nic'oldu

Her ağcından bal yapardı arılar
Saybaşına varan yolu yarılar
Anamın babasına derler Sarılar
Ali dedem Mustafa dayım nic'oldu

Nerde kaldı o çocukluk günlerim
Kirmenlerde eğrilirdi yünlerim
Çöken damımıza bakıp inlerim
Bakır ırbık goca çıkırık nic'oldu

Tarhanayı severlerdi firikli
Kargılık, Murtlu, Karadut, Mirikli
Benim bu köyüm evvelden dertli
Harman süren dişli gemler nic'oldu

Örme üzzük uzun golanlarımız
Az galdı bunları bilenlerimiz
Eyer, semer ve de palanlarımız
Değirmene gien gölük nic'oldu

Yol ver dağlar bir geçeyim öbekten
Aş yapardı tevriz denen gabaktan
İlgıt ılgıt sömekleli bebekten
Belendiğim beyaz toprak nic'oldu

Çarık dikilirdi öküzün gönü
Tapaç yapılırdı darının unu
Yemekli, davullu köyün düğünü
Keklik gibi sekenlerin nic'oldu

Baraça dökülür Tahta'nın suyu
Yeşil Karapınar şu Nürpet köyü
Anacığim ağlardı Kazım'ım deyi
Başımı okşayan eller nic'oldu

Kázım TEMİR

ANDIRIN'IN AĞIDI - 2*

Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesi, coğrafi şartlar yüzünden ihmal edilmiş ve bunun sonucu, Andırın her yönden geride kalmış ve gelişmemiştir. Bu acı durumu bizzat yaşayan, canı yanan ve çok üzülen kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı yakmıştır:

Coğrafi yerin mi yoksa kaderin mi
Niçin gelişmiyor elin Andırın
Çıkamaz sokak mısın yolun gider mi
Neden sorulmuyor hâlin Andırın

İl merkezi tam dört saat sürüyor
Bir araba bir senede çürüyor
Mebus Beyler gelip bunu görüyor
Neden asfalt olmaz yolun Andırın

Nüfusumuz altı bini bulmuyor
İşsizlikten göç edenler gelmiyor
Devlet baba bir fabrika kurmuyor
Yıldan yıla kötü yılın Andırın

Devletimiz bize önder olsalar
Varlıklarıyla hisse senet verseler
İlçemize bir fabrika kursalar
İşlense odunun dalın Andırın

Civar ilçelerinde birkaç bin kadar
Çok ilçede yok, otomatik santral
Bizdeki telefon, iki yüz kadar
Evlere ulaşamaz telin Andırın

Sahibimiz yoktur, bahtımız kara
Hastane olmayan tek ilçe bura
Madem vatandaşsın, hakkını ara
İstemeyi bilsin, dilin Andırın

Bütün sebze tüm dışardan geliyor
Bir haftalık bizde taze oluyor
Yarı uluk, yarısı da çürüyor
Karamsarsın demen, gelin Andırın

Yegâne nimetin, ormanın pek bol
Bu yüzden yapılmış köylere bir yol
Kıymetini bilip, ona sahip ol
Tek varlığın orman, malın Andırın

İki mevsim var, kış ile yaz
İlkbahar hiç olmaz, sonbaharın az
Bakırcıoğlu gerçek budur sen de yaz
Açılmaz baharda gülün Andırın

Ali BAKIRCIOĞLU

* (TEMİZ;2005;672)

ANDIRIN AĞIDI - 3*

Dağları yüce de ne güzel hava
Getmez kimse şimdi oy aman yaya
Ehtiyeci yok da vay souk suya
Andırın Andırın şeker Andırın

Ne güzel duruyor köyün havası
Ne güzel görünür datlı ovası
Guşlar gelir bütün leylek yuvası
Andırın Andırın güzel Andırın.

Ağlar da bütün masa çatıyor
Fukaralar durmaz cılbak yatıyor
Zengin olannar da göbek atıyor
Andırın Andırın güzel Andırın
Havası datlı da canım Andırın

Balk köyü de Andırın'ın vay ünü
Yaylaları büyük amanın canı
Sorun olur mu ola vay beni
Andırın Andırın canım Andırın

Dağların başında keklik ötüyor
Derdi olannar da buna yetiyor
Fakirlerin elinden kimler dutuyor
Andırın Andırın canım Andırın

Çok bu dağlarda goyunla guzu
Elime verin de çalıyım sazi
Maraş'ın da Andırın vay gara gözü
Andırın Andırın canım Andırın

Âşık Mehmet der de söyler duruyor
İki de bir saz teline vuruyor
Mevla'm bizi fakir nasıl görüyor
Andırın Andırın, canım Andırın

Mehmet KORKMAZ

ANDIRIN -4 *

Kahramanmaraş'ın şirin ilçesi
Ne gadar güzelsin canım Andırın
Öyle çok meşhurdur ki Gışla Bahçesi
Soğuktur suların canım Andırın

Etrafın dağlarla çevrili senin
Yeşile bürünmüş güzel Andırın
Ne gadar misafirperverdir halkın
Hayranım ben sana güzel Andırın

Akifiye, Çokak Geben yaylası
Soğuktur suları temiz havası
Tokmaklı'da pamuk fıstık tarlası
Fakirin çalışır güzel Andırın

Seni görmeyenler çok pişman olur
Gelini kızları yaylaya gelir
Üzümü inciri narı bol olur
Doyulmaz tadına güzel Andırın

Gökahmetli köyüm Kızık Anıcık
Sümbülü, nergizi, zambak gelincik
.....
Burcu burcu kokar güzel Andırın

Âşık Turabî'nin öz yatağısın
İşçinin memurun dert ortağısın
Yaylalar içinde sen birtanesin
Hayran kaldım sana güzel Andırın

Selahattin AVAN (Âşık Turabî)

ANDIRIN'IN AĞIDI - 5 *

Andırın'ın Alınoluk köyünden Sıddık DOĞAN çok sevdiği köyünden ve Andırın'dan ayrılarak Termik Enerji işinde çalışmak üzere Kemerburgaz'a gider. Orada STV şirketinde biraz çalıştıktan sonra doğup büyüdüğü memleketiyle ailesini çok özler ve dayanamayarak 5 Temmuz 1987'de aşağıdaki ağıdı yakar:

Herkes beğenir huyunu
İnkâr edemez soyunu
Keşiş'in coşkun suyunu
Göresim geldi göresim

Gurbet yakıyor özümü
Yaşlar doldurdu gözümü
Güzel Andırın düzünü
Göresim geldi göresim

Dolanarak varır yolu
Gastal Andırın'ın güllü
Yadsıgaya Kötügözü
Göresim geldi göresim

Geçti seksen yedi yazı
Âşık oldum bazı bazı
Silada oğlanı gızı
Göresim geldi göresim

Bitmiyeci acılarım
Kesilmesse sancılarım
Gardaşım yok bacılarım
Göresim geldi göresim

Denizde yüzen vapuru
Severim daşı kepiri
Fakular'da gır zopuru
Göresim geldi göresim

Bilmezsin farzı ayını
Ahrette çıkar oyunu
Yeni Başdoğan köyünü
Göresim geldi göresim

Damad sever akçasını
Gızlar düzer bohçasını
Güzel Gıslabahçesi'ni
Göresim geldi göresim

Âşıklar söyler halini
Saza atarsa elini
Bütün köyler Andırın'ı
Göresim geldi göresim

Geldi geçti bahar yazlar
Çalar oldu çalmaz sazlar
Müftü memleketi özler
Göresim geldi göresim

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

* (TEMİZ;2005;675)

ANDIRINA AĞIT - 6*

Andırın'ın Canbaz köyünün Güzelbey obasında yaşayan kaynak şahıs yaşadığı yerlerin güzelliği için aşağıdaki ağıdı yakar:

Ey Zindan derler de ne hoşça yayla
Çık Yoğunoluğ'a da Tahta'yı gözle heyle
Eyy Garcığız Gedigi`ne çık da aşüre söyle
Büeme`nin pınarları buz olur buz olur

Eyy atıma binem de gidem Mazamaz'a
Her yiğit'de sevdi'inen gezemez
Eyy sufat goçar amma gönül gocamaz
Gene gönül bir yosmaya vuruldu

Ozan Mustafa'm der de zehirden acı
(Garip Mustafa'm derde zehirden acı)
Gönül arz ediyor da Çokağ`ı ucu
Eyy çık Başikesike de gözle Mazgac'ı
Gene yük daşlarım dizili görünür uyy

Mustafa ERDEVİR

* (TEMİZ;2005;676)

ANDIRIN AĞIDI - 7 *

Andırın merkezde yaşayan kaynak şahıs, 1976'da kısa bir sũre Andırın'dan ayrılır ve çok sevdiği ile, gũzũnde tũtmeye başlar. O ruh haliyle aşağıdaki ağıdı yakar:

ağıldar her yerden suyun alası
Yazın bir cennettir Andırın yaylası
Bırakmaz gũnũlden elemi yası
Neşelidir her yanın gũzel Andırın

Sonbaharda dũkũlũyor yapraklar
Konuşmuyor kũsmũř bũtũn ahbablar
Yas tutuyor hepsi bũtũn varlıklar
Sararmış solmuş bizim Andırın

Ucu gũrũndũ de haber veriyor
Kış geldi diye, yağmur mũjde ediyor
Kar yağmış da fırtınalar esiyor
Bembeyaz olmuş bizim Andırın

İlkbaharda ağaçlar hep donalır
Cennet misali gibi iek açılır
Yaylacılar teker teker yola saçılır
Bir kervan misali bizim Andırın

Nuri INGIL

ANDIRIN AĞIDI - 8*

Andırın'ın Efirâğızlı köyünde yaşayan Âşık Ali, çok sevdiği Andırın ve çevresinin doğal güzelliklerine hayrandır ve o güzelliklerden uzak kaldığı zaman efkârlanarak aşağıdaki ağıtları söyler:

Deli gönül Adanadan yürüdü
Gitme diye kömür gözlüm ağlar hey
Misis'ten yukarı kazla şoförüm
Yine coştı Ceyhan suyu çağlar hey

Aman bir dakika dur Kadiri'ye varınca
Dertli dertli bağlamaya vurunca
Bir yiğit de sevdiğini görünce
Görünmez gözüne dünya beyler hey

Gerek Tokmaklı'yı gerektir bilmek
Ne mutluluktur burda saz çalmak
Bu gece fikrimiz çatakta kalmak
Yemyeşil göründü çamları hey

Menekşeyle donanmışsın Haştırın
Akam Akkalé'ye serindir serin
Açılmış güllerin bizim Andırın
Bırakmaz Ali'yi yoldan eyler hey

Nuri ÇİNGİL

ANDIRIN AĞIDI - 9*

Yine yandı Adana'nın ovası
Gitmiyon mu kız, göçmenin zamanı
El âlemi gaflet bastı uyudu
Kara gözlüm gel kaçmanın zamanı

Açıldı laleler kırmızı güller
Şakıyp ötüyor sarı bülbüller
Andırın'a güzel yatağı derler
Meryemçild'nden su içmenin zamanı

Çıkam Akçadağ'a, bakam Mazgaç'a
Görünür Erciyes yücedir yüce
Suna boylum gül istemiş bu gece
Top top edip biçmenin zamanı

Âşık Ali'm der de Keyseri n'olmuş
Çarşısı, pazarı ne güzel olmuş
Seni istiyorlar saatın gelmiş
Çukurova'ya geri dönmenin zamanı

Nuri ÇİNGİL

ANDIRIN AĞIDI - 10*

Boztepe önü de Misis devrendi
Bir dalga geldi de, boşandı bendi
Allah'a ismarladık deyince kendi
Ela göze kanlı yaşlar düzüldü

Ver elini beri Kadirli düzü
Düzüldü yollara koyunlu kuzu
Göçün başın çeker bir Yörük kızı
Gönlüm gelindeydi yine kız oldu

Görünüyor Akarcanın çamları
Orda güzel seven çekmez gamları
Yemyeşil görünür Çatak çamları
Andırın'ın pınarları buz oldu

Asıl bağlamaya sen Âşık Ali
Göken ovası giydi kırmızı alı
Gönül arzuluyor Meryemçil Beli
Bütün Türkmen hep buraya çöz oldu

Nuri ÇİNGİL

* (TEMİZ;2005;680)

ÇUKURKOZ'UN AĞIDI *

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Hacı Ahmet TEMİZ'in iki kardeşi köydeki geçim sıkıntısından İstanbul'a yerleşir. Aradan iki yıl geçer ve her ikisi de memleketi çok özlerler ve ağabeylerine: "Abi memleketi çok özledik, özlemimizi giderecek bol havadisli mektup gönder!" derler. Ağabey Hacı Ahmet de kardeşlerini çok özlemiştir ama ne yapsın fakirlikten dolayı elinden bir şey gelmez. Kardeşlerine uzun bir mektup yazar ve o acıyla bir de ağıt yakar onu da özlem dolu mektubuna ekler ve kardeşlerine yollar:

Yine bahar geldi oluyor yazlar
Yemyeşil oluyor dağlarda gozlar
Gırlara çıkmış da gelinner kızlar
İstanbul'a poz veriyor Andırın

Esmân'ım Ummân'ım toplamış çiçek
Getirin kızlarım sümbülü seçek
Menevşe içinde hepinden gökçek
İstanbul'a poz veriyor Andırın

Azgit uvasının yazısı düzde
Ergöçen Garasu otları dizde
Çukurkoz çok güzel görükür gözde
İstanbul'a poz veriyor Andırın

Tabiyet çok güzel ötüşür guşlar
Gelini kızları oyaı işler
Danteli nakış odayı süsler
İstanbul'a poz veriyor Andırın

Ahmet TEMİZ der ki okuyur fermen
Unumuz tükendi ahteci değermen
Garılar gidiyor elinde kirmen
İstanbul'a poz veriyor Andırın

Hacı Ahmet TEMİZ (Kaymakam)

BAŞDOĞAN KÖYÜNÜN AĞIDI *

Andırın'ın Başdoğan köyünde yaşayan Âşık Mehmet PERT, gurbete gittiğinde köyünü çok özler ve dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Arzusun çektiğim Başdoğan dağı
Evlam evlam çiçeklerin açtı mı
Çevre yanın güzelliğın ortaya
Bekçilerin evlerine göçtü mü

Çalı'n dağı eteğinden yaslanmış
Kelleci'ler duman olmuş puslanmış
Tüm ağacın bir yağmurda ıslanmış
İnekçiler' e nûr-ı rahmet saçtı mı

Zaman verip bekçilerin varırken
Davarlar guşluğa geri dönerken
Gadınlar gapıda yannık yayarken
Bir tas ayran akılına düştü mü

Güney tarafında Çıkak Pınarı
Tez bitir ebem garı işleri
Güzel öter Meşeliğ'in guşları
Yavru şahin yuvasından uçtu mu

İsmail İNEKÇİ

* (TEMİZ;2005;684)

EFİRAĞIZLI KÖYÜNÜN AĞIDI *

Andırın'ın Efrağızlı köyünde çocukluk yıllarını geçiren kaynak şahıs, aradan yıllar geçtikten sonra tekrar köyüne gelir. Ancak aradan geçen zaman zarfında çok şeylerin değiştiğini görür. Eskisiyle yeni durumu karşılaştırırken çocukluk anılarını hatırlar ve o duyguyla aşağıdaki ağdı yakar:

Efrağızlı bilmem ki ne oldu sana
Sarıp solmuşsun bir gazel gibi
Yemyeşildi dağların cennet misali
Dönmüşün viran yurtlara Efrağızlı

Yüce dağlar başında kuşlar öterdi
Üç pınar birden bulgur gibi kaynardı
Bütün güzel kızlar çimde oynardı
Yalan oldun şimdi sen Efrağızlı

Koca yazılarda neler olmazdı
Senin varlıkların asla solmazdı
Müslümanlık hiç bir zaman sönmezdi
Gidenleri gelen tutmazmış Efrağızlı

Hacılar, hocalar senin ocaktan
Aslımı sorarsan Çingiloğlu göbekten
Annemin yavrusuyuz iki bebekten
Küsüp de gitmişiz, sana Efrağızlı

Nuri ÇİNGİL

KUTSAL YERLERİN AĞIDI *

Andırın'ın Alanlı (Orçan) köyünde yaşayan Halil ÖZDEMİR, 2002'de Hacc'a gider. Mekke ve Medine'de gördüğü kutsal yerden çok etkilenir. Kutsal yerlerden bir türlü ayrılmak istemez ve bütün İslâm âleminin ziyaret yeri olan o kutsal yerleri görüp de bütün insanlığa gönderilen son peygamber Hazreti Muhammed'i göremediği için çok üzülür ve o duygularla aşağıdaki ağıdı söyler:

Huzuru Nebi'ye varsam
Kırk vakıdı orda kılsam
Muhammed'e selam versem
Baksam ağlayı ağlayı

Ben orıya doyamadım
Geceleri uyumadım
Kimselere diyemedim
Gizli ağlayı ağlayı

Rehberi alsam elime
Çıksam Arafat yoluna
İhram bezini belime
Sarsam ağlayı ağlayı

Bir görmeye olan oldu
Aklımı başımdan aldı
Benim gönüm orda galdı
Geldim ağlayı ağlayı

Allah bilir vakıt geçik
Bu dünyaya gonan göçük
Ayak yalın başım açık
Dönsem ağlayı ağlayı

Halil İbrahim'e varsam
Kırk vakıdı orda kılsam
Muhammed'e selam versem
Baksam ağlayı ağlayı

Halil ÖZDEMİR

* (TEMİZ;2005;686)

ARMUTLU YAYLASI'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Orçan (Alanlı) köyünün Armutlu Yaylası'ndaki ağaçların hepsi Orman Dairesi'nin izniyle kesilir. Her taraf çırılçıplak kalır. Yemyeşil Armutlu Yaylası'na alışan ve yaylaya bir daha göçemeyecek olan kaynak şahıs bu duruma çok üzülür ve 1980'de Armutlu Yaylası'na aşağıdaki ağıdı yakar:

Yüksekleri pare pare gar ıdı
Dağlar geçit vermez geçmek zor udu
Palta kesmez ormanları var ıdı
Meşesi galmamış mazi galmamış

Yüce dağ başına duman inerdi
Göç evleri bölük bölük gonardı
Yaylanın üstünde şahan dönerdi
Şahı galmamış bazı galmamış

Âşıkların türküsüne sazına
Otururduk çimenine düzüne
Doyulmazdı sohbetine sözüne
Sohbeti galmamış sözü galmamış

Seher vakti keklükleri öterdi
Her çalı dibinde davşan yatarıdı
Avcıları avlığına gederdi
Avcısı galmamış tazı galmamış

Eser bağdı sabah serin
Yörük güzelleri datlı dilleri
Enişli yokuşlu tozlu yolları
Yollar galmamış tozu galmamış

İlkbaharda çiçekleri otları
Sürümüzün gaymakları sütleri
Goyun guzu şen ederdi yurtları
Goyunu galmamış guzu galmamış

Ezeli de deli gönül ezeli
Güz gelmiş de dağlar dökmüş gazeli
Nazlanırdı bu yaylanın güzeli
Güzeli galmamış nazı galmamış

Yayla neçe soğuk sular içirdin
Neçe güzelleri gonup göçürdün
Neçe yiğitleri serden geçirdin
Yiğidi galmamış sözü galmamış

Yayla garip galmış bize küsüyor
O günün yerine yeller esiyor
Âşık Halil buna destan yazıyor
Âşığı galmamış sazı galmamış

Halil ÖZDEMİR

KAYAPINAR YAYLASI (SARIZ)'NİN AĞIDI *

Çukurova'nın Cihanbekirli kasabasında yaşayan Ali Bey ile hanımının arası ilkbaharda göçecekleri yayla yüzünden açılır. Ali Bey, "Zorkun Yaylası'na göçelim." der, hanımı ise "Kayseri Kayapınar Yaylası (Sarız)'na göçelim." der. Sonunda anlaşamazlar. Ali Bey'in hanımı yükü yükledir, tek çocukları olan Şahin'i de yanına alır, yola çıkar. Ali Bey Cihanbekirli'de kalır, ortaklarıyla harmanları çıkarırlar ve ürünler paylaşılır. Ali Bey, oturur harmana ve düşünmeye başlar. -Eskiden Ağaların âşıkları olurmuş- yanındaki Âşık Abdurrahman'a: "Âşık Abdurrahman iki çal da dinleyelim." der. Tabii âşığın canı da Kayapınar Yaylası'na gitmek istediği halde Ağasına bir türlü söyleyemez. Âşık, işte şimdi tam sırası der ve çok özlediği yaylaya duyduğu ayrılık özlemini dile getiren aşağıdaki ağıdı söyler:

Aceri de yaylasına göçtü mü
Günburnuna Cahan suyun geçti mi
Düşürüm'ü Haşdırın'a çöştü mü
Gaterlerde tor mayalar bozular
Aah benim gönlüm Şahan Bey'i arzular oy

Bu gün geçtiğimiz Cebel'in suyu
Açıktır gerdaniyin iyidir huyu
Dostun gonalgası Meyremçil Beli
Vurur garbi gar'ardıcın sızılar
Aah benim gönlüm Şahan Bey'i arzular oy

Göksün derler güv ördekli yazılar
Ceren avlar gök boncuklu tazılar
Sehip durnam Binboğ'a'nın çölüne
Vurur garbi gar'ardıcın sızılar
Aah benim gönlüm Şahan Bey'i arzular oy

Ah Abduraman'im der de ocak batma mı
Ördekli'den Sarızlı'ya geçme mi
Gayapınar gılbasına akma mı
Gonun dostum pınarların gözüne gözüne
Ah benim gönlüm Şahan Bey'i arzular oy

Durdu ÇUHADAR

* (TEMİZ;2005;688)

YAYLALARIN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan ailelerin bir kısmı ilkbaharda Kızılcaova yaylasına göçer, bir kısmı da Göksun'un Ak Oluk Yaylası'na göçer. Sonbaharda herkes kışlağına geri döner ve kendi göç ettiği yaylasını över. Bazıları da işi iftiraya kadar götürür. Bunu yapanlar avarelikten (buturanlıktan) usanan hanımlardan: Telli Hatun, Fatma Hatun, Döne Hatun, Fadıma Hatundur. Yapılan haksız iftiralara dayanamayan kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı yakar:

Yusuf Ağa'ya kötü demiş
Yanaştırak gişininen
Kele nasıl laf söylemiş
Sen goskoca başıninan

Yusuf Ağa büyük Ağa
Arkamızda karlı dağa
Buruya mektup salmışlar
Ellehem alamıyaklar yağa

Yaylamıza kötü demiş
Yel eser gelir kokusu
Ağam odiya dutturdu
Altında okur fakısı

Yağ aldık deriyinen
Laf söylerik yeriyyinen
Bu yayladan geri galmak
Engellerin şoruyunan

Döne EKİCİ (GÖK)

SAY YOLUNUN AĞIDI *

Andırın ile Alameşe arasındaki say yolu kapalıdır araba gitmez. Kargılık ile Kabağaç muhtarı önderlik yaparak yolu açtırmaya uğraşırlar. Mehmet DOĞAN, hasta olduğu için merak eder: “Say yerine dozerler gelmiş, nerede?” der. Etrafındakiler: “Sana ne?” derler ve bir şey söylemezler. Bu durum, kaynak şahsın çok zoruna gider ve üzülerək aşığıdaki ağıdı yakar:

Sıra geldi Gabağaç miktarını üverim
 Gargılık miktarını da yürekten severim
 Yol Gandıl’a gelmiş deyi duyarım
 Say yolu yerinden delinir gayri

Arabiya birden Gandıl Sağırgaya’dan geçtim
 Belediye çeşmesinden bir su içtim
 Say yolu delinmiş umuda düştüm
 Say yolu yerinden delindi gayri

Arabiya binişin buram bunlardı
 Sağargaya’ya bir gaya yuvarlandı
 İndi dozer komperaser geldi dayandı
 Tek şeritten geçti yolumuz gayri

Arabiya bindim şöyle baktım
 Yürekten bir ah ah çektim
 Gurbanım veli çakılın döktür
 Say yolu yerinden delindi gayri

Mehmet DOĞAN

* (TEMİZ;2005;690)

KIYIKÇI KÖYÜ (ASLANTAŞ BARAJI)'NÜN AĞIDI - 1 *

Andırın'ın Kıyıkçı köyü, Arslantaş Barajı'nın su tutmaya başlamasıyla su altında kalmaya başlar. Birgün evinde hanımıyla oturan Süleyman Ateş evine dalgalar vurmaya başlayınca çok üzülerek kendisi ve hanımının ağzıyla aşağıdaki ağıdı söylerler:

Âşık Süleyman:
Allah'ım ya Rabb'im nasıl olurum
Tarlama baraç basıyor nerde galırım
On çocuğunan acımdan ölürüm
Avrat senin vatana göçelim, buradan kaçalım

Hanımı:
Gardaşlarım beniminen atışır,
Hanımları bir çekişe dutuşur,
Benim vatanda gızılık yetişir,
Ben Ağpunar'a göçemem, buradan vazgeçemem

Âşık Süleyman:
Hanım ben bir ati insanım daldan dala atlarım
Napiyim tarlama baraç bastı kesildi umutlarım
Her gün beş teneke kiraz toplarım
Hanım senin vatana göçelim, buradan kaçalım

Hanımı:
Hanım oldum galın keten giyemem
Dişim döküldü darı ekmek yiyemem
Gocadım gabak gurusu soyamam
Ben Ağpunar'a göçemem, buradan vazgeçemem

Âşık Süleyman:
Bize düşer Ören Yeri'nin yarısı
Birez de ekerik girgil darısı
Birez de guruduruk gabak gurusu
Hanım senin vatana göçelim, burdan kaçalım

Allah'ım ya Rabb'im nasıl olurum
Birgün kayıktan baraça düşer boğulur ölürüm
Hanım Çatakdaa yıkık değermene toşçu olurum
Hanım senin vatana göçelim, burdan kaçalım

Hanımı:
Gardaşlarım gece gündüz yatmıyor
Gardaşlarımdan mal artmıyor
Çatakdaa değermen Musduk Amcam ile Goca Cennete yetmiyor
Ben Ağpunar'a göçemem, buradan senden vazgeçemem

Süleyman ATEŞ

* (TEMİZ;2005;691

KIYIKÇI KÖYÜ (ASLANTAŞ BARAJI)'NÜN AĞIDI - 2*

Andırın'ın Kıyıkçı köyünün tarlaları Aslantaş Barajı yapılırken su altında kalır. Herkes tarla parasını almak için 6. Bölge Su İşleri Müdürlüğü'ne gider. Herkes kapının önünde beklemektedir. Çoğunluğu kadındır. Muhasebeci üstü başı düzgün olanları hemen çağırır ne istediklerini sorar. İşlerini halleder gönderir. En sonunda, ak sakallı iki yaşlı adam kalır. Biri Kıyıkçı'dandır. Biraz zaman geçer öğlen olur. Memurlar: "Emmi siz ne istiyorsunuz?" diye sorar. Onlar da: "Biz de para diye geldik." derler. Memurlar: "Haydin yürü gidin para gelirse biz size haber göndeririz." derler ve iki yaşlı adamı oradan kovarlar. Bu durum birkaç defa devam eder. Giderler boş dönerler. En sonunda canı yanan adam, 1946'da Arslantaş Barajı'nın olduğu yere gelen Karatepe adıyla da bilinen yerde kazı çalışması başlatarak "Geç Hitit" dönemine ait eserler ortaya çıkarılmasını ve daha sonra bölgede 7000 dönüm arazinin millî park yapılmasına aracı olarak Karatepe'de açık hava müzesinin kurulmasını sağlayan Halet ÇAMBEL'e söylediğini zannettiğimiz aşağıdaki ağıdı söyler:

Baraç baraç derken geldi başıma
Zeher gattı ekmeğeme aşım
Küfür etme yakışmıyor yaşım
İlehe gözlerin kör ola Halet

Buğday tarlaları sular basıyor
Su işleri bize gulak yasıyor
Dayrasına varsak hemen süsüyor
İlehe gözlerin kör ola Halet

Bu sene de biçemedik arpayı
Yapamazsan çıkarmayı çarpmayı
Hangi devletlere verdik arkayı
İlehe gözlerin kör ola Halet

İslâm kitabında bulunmaz adı
Aslını sorsalar herhal Yahudi
Ne gadar seviyor heykeli putu
İlehe gözlerin kör ola Halet

Osman ATEŞ

* (TEMİZ;2005;693)

GÖKAHMETLİ KÖYÜ (ARSLANTAŞ BARAJI) NÜN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyü 1983'te yapılan Arslantaş Barajı yüzünden su altında kalmaya başlayınca herkes canının derdine düşer. Kimi Kadırlı, Osmaniye ve Adana'ya göçmekte, kimi evini sökmekte, kimi ağlayıp kimi gülmektedir. Doğup büyüdüğü ve çocukluk anılarının saklandığı toprakları bırakıp gitmek herkese çok ağır gelir ve gözyaşları sel olur. Köylünün bu acı feryadını yüreklerinin en derin yerinde hissedilen Ballı Hatun ve Hasibe Hatun (II. Hasibe) da çok üzümler ve karşılıklı olarak köylerin ağıt yakarlar:

Hasibe Hatun:
Ucdan ala Kur'an kursu
Hocalar veriyor dersi
Hocam hutbede oturur
Başında gırmızı fesi

Köyümüzde ünlü cami
Herkes sana güveniyor
Başında ayı yıldızı
Minareimiz can umuyor

Hocalar okuyor Kur'an
Var mı bizi arıyan soran
Ününü almış Gökahmetli
Bakın hele olmuş viran

Oturdum da ben ağlıyom
Ağ gonağım bozulurkan
Gökahmetli harap oldu
Tarihlere yazılırkan

Çağırın da gelsin Ballı'ya
Ben söyleyem o belliye
Baraç bizi ayırıyor
Yaşım da değdi elliye

Ballı Hatun:
Söylesene Hasibe Abla
Düzü baraçta geldi eline
Düşünmüye ne gerek var
Düzülür gelir diline

Neçe çıktım neçe indim
Baraç gelmiyecı sandım
Ag gonağım gırmızı evim
Babam ölük gimı yandım

Hasibe Hatun:
Okur yazarlığım olsa
Galem alıp yazıcıyı
Havıs tüves tuttım evi
ElleHEME bozucuyum

Geldi odalara doldu
Gavırımış baraç suyu
Kimlerinen gomşu ollum
Belli olmaz elin huyu

Şeherliler köye geldi
Ayrana hasiret galdı
Gınamasın eller bizi
Memlekete sular doldu

Seyhan emmimi yuttu
Aklım da başımdan getti
Olmaz olasıca baraç
Bize edeceğini etti

Ballı Hatun:
İtler içesice baraç
Ayağıma gelir gendi
Mevlama duva ederim
İnşallah yıkılır (delinir) bendi

Babamoğlu Gadir Hoca
Eviyin de yeri üce
Olmaz olasıca Baraç
Halımız nolacak nice

Camının güzel yazısı
Taman babamın eseri
İki gözüm gan ağlıyor
Eller vurdukça keseri

Babam gızı göçmüş Çal'a
Ağlayarak düştüm yola
Gınamasın eller bizi
Memleket gediyor sele

Emmimin oğlu Efendi
Benim de ciğerim yandı
İtler içesice baraç
Geldi odalara doldu

Geçmiş olsuna gelmedi
Darıldın halam gızıma
Baraç kendini de basa
Ataşlar düşe özüne

Gavırımış gavır baraç
Geldi odalara doldu
Gurban olam babam gızı
Babam yurdu nasıl oldu

Belkise GÖK (Ballı Hatun)

ÖLDÜRÜLEN VEYA ÖLDÜRÜLDÜĞÜ DÜŞÜNÜLEN DİN
BÜYÜKLERİNİ KONU EDİNEREN AĞITLAR

II- Öldürülen Veya Öldürüldüğü Düşünülen Din Büyüklerini Konu Edinen Ağıtlar

ATEŞE ATILAN HZ. İBRAHİM'İN AĞIDI *

Nemrut, Urfâda Hz. İbrahim'i ateşe atmak için mancınık yaptırır ve Hz. İbrahim'i ateşe atar. Hz. İbrahim'i çok sevenler üzülererek ona aşağıdaki ağıdı yakarlar:

Urfâ'yı dersin makamı Halil
Kur'anda zikretti Hazreti Celil
Dini Muhammede olurdu delil
Allah'ın dostu İbrahim Halil
Mevla'nın dostu İbrahim Halil

Urfâ'yı dersem Nemrud'un eli
Şiddetli kafir guvetli golu
Allah'ın da sevgili gulu
Allah'ın dostu İbrahim Halil
Mevla'nın dosttu İbrahim Halil

Mağara içinde yedi işti yadı uyudu
Yorgansız döşeksiz orda büyüdü
Halugu kendine vade buyurdu
Allah'ın dostu İbrahim Halil
Mevla'nın dostu İbrahim Halil

Yazı yaban dere depe demediler aştılar
Altı ayda gatrırnan odun taşıdılar
Nemrut fikir verdi bu işe başladılar
Allah'ın dostu İbrahim Halil
Mevla'nın dostu İbrahim Halil

Kala daşına mancınık guruldu
Nemrud'a hadisi ora derildi
Şimdi Nemrud'un beli gırıldı
Allah'ın dostu İbrahim Halil
Mevla'nın dostu İbrahim Halil

Nemrut gızı pencereden bakıyor
Ataş düştü ciğerini yakıyor
Anadan babadan vazgeçiyor
Allah'ın dostu İbrahim Halil
Mevla'nın dostu İbrahim Halil

Mehmet İNCİKLİ

* (TEMİZ;2005;374

HZ. YUSUF'UN AĞIDI *

Hz. Yusuf'un babası Hz. Yakup, ikinci eşinden olan Yusuf Aleyhisselamı çok severmiş. Bu durumu çekemeyen, kıskanan kardeşleri Yusuf'u alıp ava giderler ve Yusuf'u bir kuyuya atarlar. Hz. Yusuf'un gömleğini, vurdukları tavşanın kanına bulaştırırlar. Sonra öldü diye gömleği babalarına götürler. Babaları Hz. Yakup, oğlu Yusuf için çok ağlar. Bu olaya çok üzülen bir kişi aşağıdaki ağıdı söyler:

Yusuf'um hocadan okumaz oldu
Anında nuru bakılmaz oldu
Bülbül dilleri de şakımaz oldu
Ağlar Yakup ağlar Yusuf'um deyi

Yusuf'u götürüp bilmem nettiler
Gurtlar yedi diye bühtan ettiler
.....
Ağlar Yakup ağlar Yusuf'um diye

Çıksam Şam'ın yaylasını yaylasam
İnsem enine deryasını boylasam
Şam ellerinden de sual eylesem
Ağlar Yakup ağlar Yusuf'um diye

Bezirgan geçerken gece yakından
Yusuf'umu çıkarttılar guyudan
Hakk emriyle Mısır'a oldu sultan
Ağlar Yakup ağlar Yusuf'um deyi

Fatma PARMAKSIZ

ÖLDÜRÜLEN VEYA ÖLDÜRÜLDÜĞÜ DÜŞÜNÜLEN DİN
BÜYÜKLERİNİ KONU EDİLEN AĞITLAR

KERBELA'DA ŞEHİT EDİLEN HZ. HÜSEYİN'İN AĞIDI *

Hz. Muhammet'in torunu olan Hz. Hüseyin Kerbelâda düşmanları tarafından şehit edilir ve Hz. Hüseyin'in arkasından aşağıdaki ağıt yakılır:

Allah Allah deyip de gapıyı açmış
Kâfirleri görünüşük tebdili şaşmış
Kellesi gucakta üç gün dövüşmüş
Vay Hasan ile Hüseyin'im vay

Hüseyin'im attan düştü
Kâfirler boynunu bişti
Zalım keklik ganımı işti
Vay Hasan ile Hüseyin'im vay

Hüseyin'imi götürdüler
Gülgünözlere yetirdiler
Al gannara batırdılar
Vay Hasan ile Hüseyin'im vay

Kerbela'nın yazıları
Ceren goolar tazıları
Kerbela'da şehit düşmüş
Fadıma ana guzuları

Eşe BARAKLI

* (TEMİZ;2005;376

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR

III- Çeşitli Hastalıklarla Vefat Edenleri Konu Edinen Ağıtlar

KÜÇÜK KEMAL'İN AĞIDI *

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Küçük Kemal, kış aylarının çok çetin geçtiği 1977'nin Şubat'ında hastalanır. Kar o kadar çok yağar ki yollar kapanır. Yollar kapalı olduğu için doktora götürülemez. Küçük Kemal'i doktora götürecek bir binek hayvanı da bulunamaz. Kemal'in hastalığı iyice şiddetlenir ve sonunda Küçük Kemal, on bir yaşındayken genç yaşta ahirete göç eder. Kaynak şahıs oğlunun ölümüne çaresizlik içinde kalarak bir şey yapamaz ve çok üzülerək aşığıdaki ağıdı yakar:

Havada guş gaçıyor
Ganadını bana açıyor
Gurban olam ciğerim
Anan gözünden gan saçıyor

Havada guş görmüşler
Ganadını da gırmışlar
Allah'ından bulasıcalar
Kemal'ima söylemişler

Evimizin önü dere
Akan sular eder tere
Ciğerimden çıkmaz yara
Aslan oğlum yekinsene

Evimizin önü kiraz
Dünyadan almıyom miraz
Ya nedeğim Hatça Bacım
Felek etti bize garaz

Evimizin önü maldan
Gayri dutar eller saldan
Ben de düştüm gayri haldan
Aslan oğlum yekinsene

Evimizin önü maldan
Abduraman'ım bilmez haldan
Gırılsın varsın o maldan
Aslan oğlum yekinsene

Ekin ektim bitiremedim
Mor menevşe yetiremedim
Gurban olayım ciğerim
Ben seni hiç yitirmedim

Ekin ektim bitirmedim
Mor menevşe sokunmadım
Gurban olam ergenime
Ergenimi yetirmedim

Evimizin önü yazı
Yeğelir goyununan guzu
Gelemedi anan gızı
Ciğerim göçer gider şimdi

Safiye TEMİZ

* (TEMİZ;2005;105

KANSERDEN ÖLEN GENCİN AĞIDI *

1980’li yıllarda Andırın’ın Tufan Paşa Mahallesi’nde yaşayan Mehmet KÜRTÜL’ün çocuğu olmaz. Kardeşinin oğlunu küçük yaşta evlatlık alır ve büyütür. Fakat kader yine Mehmet’e gülmez, evlatlık aldığı kardeşinin oğlu kansere yakalanır ve ölür. Mehmet KÜRTÜL, Alınoluklu Kara Müftü’ye gelir ve: “Dostum şu benim çocuğa bir ağıt yak.” der. Kara Müftü de çok üzüldüğü için önce söylemek istemez. Ancak ısrar edince dayanamaz ve babayla oğlunun ağzıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

Çocuk
Mevlam gara yazmış benim yazımı
Gara gış eyledi bahar yazımı
Çaresiz dert açtırmadı gözümü
Baba hakkınızı siz helâl eylen

Gıl galmadı bedenimde döküldü
Duvarımız temelinden söküldü
Anamın, babamın beli büküldü
Baba hakkınızı siz helâl eylen

Çaresiz derdime derman bulmadım
Hep ağladım bir defa da gülmedim
Hizmetiniz görüp evlad olmadım
Baba hakkınızı siz helâl eylen

Bu derde dutulan derman bulmuyor
Hep ağlıyor asla biri gülmüyor
Mâlûm, baba geden geri gelmiyor
Baba hakkınızı siz helâl eylen

Bana yedirirdin gendin yemezdin
Galbimi giracak bir şey demezdin
Çâre olsa ezirale vermezdin
Baba hakkınızı siz helâl eylen

Sizler anam babam bense bir uşak
Gara yerler oldu bana bir döşek
Hayır dua edin orda gavuşak
Baba hakkınızı siz helâl eylen

Baba
Anamdan doğmuşam meyvasız çiçek
Dünya fâni oğlum ahiret gerçek
Hepimiz bu yoldan elbet geçecek
Yavrum haklarımız hep helâl olsun

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

KANSERDEN ÖLEN ÖMER ÇOBAN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Yeniköy (Azgıt) köyünde yaşayan Ömer ÇOBAN adlı geç genç yaşta nişanlanır ve nişanlıyken 18 yaşında kansere yakalanır. Dört kez ameliyat olmasına rağmen kurtulamaz. Nişanlıyken, 1982'de hayata gözlerini yumar ölür. Aynı köyden arkadaşı Osman KUŞÇU, Ömer' in genç yaşta ölmesine dayanarak Ömer' in ağzıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

Felek sillesini vurdu boynuma
Bunca gam yükünü yığıd goynuma
Benden selam olsun selvi boyluma
İşte gidiyorum gel gara gözlüm

Ankara'ya vardım, bakmadı doktor
Dediler derdiyin çaresi yoktur
Dünyaya gelmek de gitmek de haktır
İşte gidiyorum gel benim sunam

Açılmıştı gapanmadı yarası
Baka baka usandı mı anası
Yok mu tabip bu derdimin çâresi
İşte gidiyorum gel suna boylum

Osman KUŞÇU

* (TEMİZ;2005;108

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

SAPLICANDAN ÖLEN VAYSAL AĞA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Vaysal Ağa, yağmurluk bir günde iyice ıslanır. O ıslak haliyle Keşiş Suyu'nu geçerek dört km. yolu yürüyerek evine gelir. Yolda üşüttüğü için saplıcana yakalanır ve kurtulamayarak ölür. Akrabaları başına toplanır hem ağlaşırlar, hem ağıt söylerler. Telli Hatun, Şerif Hatun ve Döne Hatun da cenazenin başına gelir oturur. Önce Şerif Hatun başlar söylemeye:

Ankarada Yayı Müftü
Heç galmıyor bunun ahti
Ener duyar sevinirse
Başına yıkılsın tahtı

Memmed'in ölüğ diyollar
Bu ne zaman olmuş hasta
Ben bir oğlan yitirdim
Burma bıyık kekil deste

Çavuş Bekir düğün gürmuş
Bohça okuntu salmamış
Semen beriden varırken
Gırat selemlige durmuş

Goca damda altı direk
Bende de goymadı yürek
Gınaman beni emmiler
Ocaktan eylesin yırak

Gırata vurdurum keçe
Emeciyim getti heçe
Mevlem hepisini aldı
Eyisini seçe seçe

Döne EKİCİ

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

HASTALIKTAN ÖLEN ABDİL AĞA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli Köyünde yaşayan Hacı Sarı Beyin oğlu Abdi Ağa hastalanır ve kurtulamayarak dünyaya veda eder. Kardeşi Bekir Ağa abisinin ölümüne çok üzülererek ona aşağıdaki ağıdı yakar:

Yanarım gardaş yanarım
Geder de geri dönerim
Tez gel babamoğlu tez gel
Sensiz yurda mı gonarım

Altında atın dorusu
Gardaş ellerin yarısı
Bana dayan dur diyorlar
İki gözümün birisi

Doru atı gapıya çekin
Başına vurun başlığı
Ben okumaya gideceğim
Gardaşım versin harçlığı

Yaşa babamoğlu yaşa
Maraş'tan istemiş Paşa
Gardaş Maraş'a gedici
Yamçısını getir Eşe

Yaldızlı fincan içinde
Eşelere getti tabak
Mevle'm bir evled vermedi
Sekioğluca başı gabak

Cenned'i oğlan eder de
Abdalınan övdürürüm
Sen gardaşa ağlamıyon
Eşe seni döğdürürüm

Varır evini yoklarım
İssiz odanı beklerim
Tavsu'yu bana verirsen
Alır goynumda saklarım

Elin Tavsu' su var ırmış
Onun inen eğlenici
Benim gimi onmamışlar
Ataşlara dağlanıcı

Uzun Salak'ta ekici
Bulamam ağamın yekini
Çatal kilimi gerer de
Yığarım gumaş yükünü

Bir yanı çeltik salağı
Bir yanı Temus süreği
Camızı gurban adanmış
Gabül olmamış dileği

Adil GÖK

* (TEMİZ;2005;110

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

KALP KRİZİNDEN ÖLEN FATİH'İN AĞIDI *

Andırın'ın Alınoluk köyünde yaşayan Kara Müftü (Sıdık DOĞAN)'nün oğlu Fatih 2001'de yirmi üç yaşında kalp krizinden ölür. Genç yaştaki oğlunu kaybeden kaynak şahıs oğlunun ölümüne çok üzülür o acıyla oğlu Fatih'e aşağıdaki ağıdı yakar:

Hüsne bacın hemen öldü
Kardeşim gecikti diye
Anan türlü yemek yaptı
Fatih'im acıktı diye

Büyük evde karı koca
Bunlara bir gelin gerek
Ne zaman geliyon oğlum
Haber ver düğün gurak

Kayıp ettik koncamızı
Biçer iken yoncamızı
Mevlâ kavuştursun oğlum
Mahşer günü cümlemizi

Hatice bacın yol değenemiş
Cümadan geçer diye
Sana özel çay demlemiş
Aycıkla içer diye

Kardaşların toplanıyor
Senin yerin boş oluyor
Mevla'm verdi Mevla'm aldı
Onun için hoş oluyor

Evimizi onarıyom
Fatih oğlum gelir diye
Her gün fatiha okuyom
Ruhunu bulur diye

Alın kalemi kehadı
Söyleyim yazın ağıdı
Nasıl ağlamayım doslar
Fatih hepinin yiğidi

Çok sağolsun emmi, dayı
Gelen gitti gelen gitti
Ancak sen gelmedin oğlum
On iki ay sene bitti

Sıdık DOĞAN (Kara Müftü)

* (TEMİZ;2005;111

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

ZATÜREDEN ÖLEN KELEŞ ADEM'İN AĞIDI *

Andırın'ın Torlar köyü Baytarlı obasında yaşayan Keleş Musa'nın oğlu Keleş Adem, yağmurlu bir günde çok ıslanır ve üşütür. Daha sonra üşüme Zatüreye çevirir ve kurtulamayarak ölür. Keleş Adem herkes tarafından sevilen biridir. Onu çok seven akrabası Fatma TEMİZ onun ölümüne çok üzülür ve arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

Arabaları geliyor
Ciğerimi de deliyor
Sevdiğin kızlar gelin oluyor
Senin düğünün ne zaman

Belirsiz semenin sayısı
Adem gençlerin eyisi
Sana deyim Mevlid dayısı
N'ettin Adem'imi n'ettin

Evlerinin önü esik
Üstünü kölgeler basık
Gonuşmuyor bizim Adem
Bilmemkine kime küsük

Adem'imi getirdiler
Salonuna yatırdılar
Bizim toprak yok muyumuş
Gabakesme' ye götürdüler

Adem'imin usul boyu
Güzel Adem'imin huyu
Ankara'nın serin suyu
Sen neyledin Adem'imi

Babası yüzüme baktı
Duttuğu dalları söktü
Ergen giden Adem'ine
Yakışmaz bayraklar dikti

Adem'im dairede gezer
Ağ elleri kâğıt yazar
Sana nasip olsun guzum
Cenneti alâ daha güzel

* (TEMİZ;2005;112

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

GENÇ YAŞTA HASTALIKTAN ÖLEN MURTAZA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Kara Mehmed Ağa'nın torunu Murtaza, çok genç yaşta ölür. Yeğenin ölümüne çok üzülen halaları Hasibe Hatun ve Telli Hatun onun arkasından şu ağıdı yakar:

Murtaza'nın bibisiyim
Ciğerimi doğradırım
Ne vericin üzengilin
Seni eve uğradırım

Ölen gardaşın guzusu
Yandı ciğerim harladı
Fatiş sameni hazırla
Sabah oldu gün parladı

Kele n'ettiniz Arif' i
Alıcıyız biz Şerif' i
Başım bozuk yenge binmem
Göğşene ettim tarifi

Emmisi perçem goydurmuş
Üstünde kefiye kaplı
Ölen gardaşın guzusu
Acısı canımdan dağlı

Emmisi gurban adamış
Gızlarımın birisini
Alır gınacı giderim
Samenin yarisını

Hatça ve yüzünden guşu
Ayaklıya uladırım
Yekin tel kekilim yekin
Seni özne donatırım

Akşamdan beri ağlıyom
Yoruldum yola oturdum
Gadanı alıyım bibim
Dilinen gelin getirdim

Adağnan bö'üttüğüm
Aralıkta sefil guzum
Ömrüne bereket bibim
Bu kadarlık verdim izin

Adil GÖK

* (TEMİZ;2005;113

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

AĞABEY ALI'NİN AĞIDI (BABAM OĞLU)*

Andırında merkezde yaşayan Ali ÇİNGİL kansere yakalanır. Kanserden kurtulamayarak 1998'de ölür. Ağabeyim gibi kıymetli ve sevdiğim bir kişiydi diyerek üzüntülerini dile getiren kaynak şahıs çok üzülenek aşağıdaki ağıdı yakar:

Yaşın da yetmişe yetti
Sayılı nefesin yetti
Herkes hizmetini etti
Gitti babam oğlu gitti

Kur'an-ı Kerim okunsun
Cennette mekanın olsun
Kabrinde de nurlar dolsun
Gitti babam oğlu gitti

Babamızın eseriydi
Karacaoğlan çoşarıydı
Camilerin koşarıydı
Gitti babam oğlu gitti

N'oldu Nuri ÇİNGİL n'oldu
Beş kardeşten dördü kaldı
Allah diye diye öldü
Gitti babam oğlu gitti

Nuri ÇİNGİL

* (TEMİZ;2005;114

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

HAMZA TEMİZ'İN AĞIDI *

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Hamza TEMİZ, 28. 03. 2005'te Alanya'da çalışan ağabeyi Mehmet'in yanına çalışmaya gider. Alanya'ya varduktan on gün sonra aniden rahatsızlanır. Vücuttaki mikropların kana karışması nedeniyle yüksek ateş meydana gelir. Yüksek ateş bir türlü düşmez ve acilen hastaneye kaldırılır. Hastahane de yoğun bakıma alınan Hamza'ya "Sepsis" hastalığı teşhisi konur. Hamza, girdiği komadan çıkamayarak, 15 gün sonra 14 Nisan 2005' te hayata gözlerini yumar. 24 yaşında, gencecik çağında ölen yeğenine çok üzülen dayısı Mehmet TEMİZ, onun arkasından aşağıdaki ağıdı söyler:

Hileli de yalan dünya hileli
Hamza'nın hayatı geçti çileli
Sana dua ediyor herkesin dili
Ecel şerbetini er içtin Hamza

Hamza'yı sorarsan yirmi dört yaşı
İsyan edilmez, bu, Allah'ın işi
Bulunmaz dünyada bulunmaz eşi
Aramızdan neden er uçtun Hamza

Arkandan ağlıyor dostun akraban
Gara yasa büründü Çukurkoz oban
Sen gideli çöktü Gar'ali baban
Sana doyamadan er uçtun Hamza

Çukurkoz köyünde baykuşlar öttü,
Akan gözyaşları sel oldu getti,
Antalya Alanya'da vâden yetti,
Ecel şerbetini er içtin Hamza.

Taksin de kapıda bağlı duruyor
Herkes de durmadan seni soruyor
Dünyanın düzeni böyle yürüyor
Ecel şerbetini er içtin Hamza

Mehmet dayın seni candan çok sever
Senin ardından da ağıtlar söyler
Anan da ağlayıp bağrını döver
Ecel şerbetini er içtin Hamza

Mehmet TEMİZ

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

KANSERDEN ÖLEN KÜÇÜK MEHMET'İN AĞIDI*

Andırın'ın Çukurkoz köyünün Vaysallı (Melekli) obasında yaşayan Mehmet TEMİZ, 16 yaşındayken 2000'de bağırsak kanserinden ölür. Oğlunun ölümüne çok üzülen kaynak şahıs, o acıyla şu ağıdı söyler:

Adana'ya vardı mola
Yemeğini yedi mola
Cahil oğlum bir Mehmed'im
Vâdesiyle öldü mola

Eline kına yakmadım
Gözüne sürme çekmedim
Şehit giden guzularım
Arkana gelin katamadım

Geri durun ben varayım
Kuzumdan habar alayım
Kuzum gitmiş gelmez yola
Ben de nasıl dayanayım

Uçtu kuzularım uçtu
Kara günler bana düştü
Acı haberin gelince
Kuzum tedbirlerim şaştı

Ciğerlerim belik belik
Kuzum yaralarım ezik
Acı haber kanlı gömlek
Anana haberin gelik

Kara Sultan TEMİZ

* (TEMİZ;2005;116

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

APANDİSTTEN ÖLEN KADİR DEMİR'İN AĞIDI *

Andırın'ın Sisne köyünde yaşayan Kadir DEMİR, 30 yaşındayken 1984'te Apandist' ten rahatsızlanır traktörle Andırın' a götürülür. Traktör salladığından rahatsızlığı iyice artar. Kadir'i Kozan'a götürürler. Kozan'da ameliyat olur. Ancak bağırsakları dolaştığından kan zehirlenmesi olur ve bu acı durum Sisne köyünde duyulur. Kadir'in arkadaşı ve can dostu Deli Duran ve arkadaşları Kozan' a giderler oradan Kadir' i alıp ambulansa bindirerek Andırın' a doğru yola çıkarlar. Yolda hastalık iyice şiddetlenir çok sevdiği arkadaşının gözünün önünde ölüme doğru gittiğini gören Deli Duran ve arkadaşları ağlaşmaya başlar. O acıyla kaynak şahıs hem ağlar hem de aşağıdaki ağıdı söyler:

Gozan hastaneye vardım
Doktur da hortum atıyor
Şöyle döndüm baktım kine
Gadir sedada yatıyor

Hastanenin yeri dölek
Gannar akar gölek gölek
Gurban olam Gadir sana
Şu derdi ikiye bölek

Gadir'in de boyu kısa
Ben gelirim pusa pusa
Etme bunu bibimoğlu
Güççük senin güzel Musa

Güz ayına girdik gardaş
Tevek atar yeşil yaprak
Bibim oğluna gıymadın
Aldı seni gara toprak

Getirme yemeği bana
Ben de hele zehir yiyem
Varınca anan sorunca
Ben de anana neler diyem

Sular gelir aka aka
Amanet eyledim Hakk'a
Gadir gardaş can veriyor
Gözlerime baka baka

Gene güz ayları geldi
Yeşil yapraklar dökülür
İncitme doktor incitme
Amaliyeti sökülür

* (TEMİZ;2005;117

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

Can veriyor bibimoğlu
Ben de başında oturdum
Gınaman komşular beni
Şafaanan cenaze getirdim

Gurban olam bakışına
Gözlerinin nakışına
Uyan galan bibimoğlu
Geldik Camız Yokuşu' na

Duran da derdini yazar
Sana da değmesin nazar
Bir sözünü iki etmem
Bibim oğlu bana gızar

Duran HACİMEHMETOĞLU

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

OSMAN'IN AĞIDI *

Andırında Ayni adlı evli bir kadın Osman adlı genci sever. Osman'ın pusulası çıkmıştır ve on beş gün sonra askere gidecektir. Ancak Osman, aniden bir hastalığa yakalanır ve ölür. Sevdığı gencin ölümüne çok üzülen Ayni, Osman'ın anasının ağzıyla Osman' a aşağıdaki ağıdı yakar:

Gara perçem guruluyor
Ciğerlerim bölünüyor
Gadanızı alıyım eller
Gafalı eli görünüyor

Gelininin adı Durdu
ElleHEME düğün gurdu
Gadanızı alıyım eller
Navrız gızı gelin verdi

Ağla Ayni gelin ağla
Ağla da gönünü eyle
(Çık da gediklerde değne)
Yarin Osman asker olur
Harçlığını bolca eyle oyyy oyyy

Öteden Eyvaz gelmez mi
Al bayrağını görmez mi
Gadanı alıyım kele Ayni'm
Osman' ım ora varmaz mı

Evlerinin önü dut ağacı
Ağlaşıyor çifte bacı
Gadanı alıyım Elif bibim
Yok muyudu can ilacı

Celil DALKIRAN

* (TEMİZ;2005;118

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

ZİLFAROĞLU İSMAİL AĞA'NIN AĞIDI *

Andırında Zilfaroğulları kabilesinden olan İsmail Ağa, Andırın'ın çok ünlü ve ileri gelenlerinden biridir. 1940'lı yıllarda İsmail Ağa ile YAYCIOĞLU milletvekili seçimine girerler. Biri Cumhuriyet Halk Partisi'nden, biri de Adalet Partisi'nden aday olur. Sonunda YAYCIOĞLU milletvekili seçilir. ZİLFAROĞLU İsmail Ağa üç oy farkla seçimi kaybeder. Seçilemediği için çok üzülen ZİLFAROĞLU aniden hastalanır ve kısa sürede ölür. Tek çocuğuyla dul kalan Güllü Hatun ve ZİLFAROĞLU'nun bacısı çok üzürlü ve aşağıdaki ağıdı söyler:

Ezelden Zilfaroğlu
Kılıç sayı adına bağlı
Mevla'm buna nasıl gıydın
Şehit babanın bir oğlu

Vekâlete verir teli
Fukaraya açık eli
Gaynıyor çifte mutfak
Sanarım dedemin seli

Evine de vali iner,
Odada löküsü yanar,
Şimden sonra yaksan dezzem,
Seni de âlemler gınar.

Mezarımı derin eylen
Su serpin de serin eylen,
Ağan evden küskün getmiş
Bir oğlundan selam edin

Gapısında patos bağlı
Çifte moturları yağlı
Mebusluğu az görüyor
Siması başvekil tuğlu

Gapısının önü havlı,
Havlıda gır atı bağlı,
Aşiretler hep birikmiş,
Hanı bunun bir tek oğlu.

Gonak dutturur Keli'ye
Benzer Hazireti Ali'ye
Halbır'a hayma dutturur
Davet verirdi valiye

Gadamı alıyım Leman
Yonsa habar mı getirdin
Köleli'ye varmadı mı
Sürmeleşimi gördü mü

* (TEMİZ;2005;1119

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

Hep memur buraya birikmiş
ElleHEME devet verici
Deşirin Şu odaları
Eşim masayı gurucu

Aman çatladım çatladım
Gayrı odayı kitledim
Sen de görŐen Leman gızım
Dört bohça asbab gatladım

Ağ gonağı issiz galmiş
Ben de geldim bulamadım
Sen kaç günnük yoldayydın
Souk yüzün göremedin

Bacısı alır:
Alma Dağı' na gondurrun
Cemalönü'ne indirrim
Yalınız ağlama hatın
Seni ağada gandırırım

Sariye GÖK

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR

VEREMDEN ÖLEN KOCAYA AĞIT *

Eski zamanlarda adamın biri çok sevdiği amcasının kızıyla evlenir. Her şey çok güzel giderken birgün adam amcasının kızına şaka yapmak ister ve: “Ben almasam kime varırdın bre Hatun?” der. Hanımı da: “Bre, zahar birine varırdım!” der. Hanımının başka birine varırdım sözüne çok sinirlenen, kahırlanan, kıskanan ve gurur meselesi yapan adam hanımını boşar. Ayrılır ama çok sevdiği için hanımını bir türlü unutamaz sonunda bin pişman olur; fakat giden geri gelmemektedir. Hanımının ayrılığına dayanamayan adam bu üzüntüyle vereme yakalanır. Etrafındaki dost ve arkadaşları: “Sana ne oldu da böyle sararıp soldun niçin bu hâle geldin, istediğin nedir de böyle çekiyorsun?” derler. Adam: “Emmimin kızı şuraya gözümün önüne gelmedikten sonra benim canım çıkmaz.” der. Bu sözü duyar duymaz hemen eski eşine haberi ulaştırırlar. Kadının kocasına: “Emmisinin oğlu ölüm döşğinde ve emmisinin kızını görmeyi çok arzuluyor.” derler. O da: “Hay hay, istediği kadar kalabilir.” der. Altı çocuğunu evde bırakan kadın, üzgün bir şekilde hem amcasının oğlu hem eşi olan adamın yanına gelir. Adam hasta yatağından çok sevdiği eski eşine alttan yukarı iyice bakar ve ruhunu teslim eder. Amcasının oğlu da olan eski eşinin gözünün önünde ölmesine çok üzülen kadın gözyaşı içinde aşağıdaki ağıdı yakar:

Kele Sultan Kele Sultan
Gara kekil ver bir tutam
İşte geldim emmim oğlu
Var sen dediğinden utan

Kele Gülce kele Gülce
Gelinin de beli ince
Anar mola emmim oğlu
Et kemikten ayrılınca

Keklik kekliğe dakılar
Ezen veriyor fakılar
Berk severdin emmim oğlu
İkôper de bir kokularдын

Gır atı ahar içinde
Parlak gundura gıçında
Elin atlısı geliyor
Emmim oğlu yok içinde

Döne EKİCİ (GÖK)

* (TEMİZ;2005;121

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

DURSUN GÖK'ÜN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünden Dursun GÖK, 2001' de Parmaksızlar köyüne yaylaya çıkar ve yayladayken rahatsızlanır. Çocukları hemen hastaneye kaldırır; ancak kurtaramazlar. Babasının ölümüne çok üzülen oğlu Behzat GÖK babasına aşağıdaki ağıdı yakar:

Barmaksız'da hasta oldun
Ne olduğunu bilemedin
Apar topar yola çıktın
Gene geri dönemedin

Yoğun bakım yoğun bakım
Ben de seni bir şey sandım
Biz babamı gaybettik
Acısını derin gömdüm

Hey Balcalı hey Balcalı
Sen heç hasta görmedin mi
Şimdiye dek adam yedin
Yiye yiye doymadın mı

Beş gün Balcalı' da yattık
Dört gardaşla nöbet duttuk
Dokturların sözü ile
Döner diye ümit ettik

Yoğun bakım bekler iken
Çok adamla sohbet ettik
En sonunda Adana' da
Babamızı gaybettik

Yetti Kadir Mevlâ'm yetti
Verdiceyin ömür bitti
Şükür olsun Mevlâ'm sana
Salından çok adam duttu

Behzat GÖK

* (TEMİZ;2005;122

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

KALPTEN ÖLEN KENAN KURTBEOĞLU'NUN AĞIDI *

Andırın'ın Köleli köyünde yaşayan Kenan KURTBEOĞLU kalbinden rahatsızlanır ve Ankara'ya götürülür. Ankarada kalbinden anjiyo olur ve kurtulamayarak hayata gözlerini yumar. Kardeşinin ölümüne çok üzülen abla Sıdıka Hanım, o acıyla kardeşine şu ağıdı yakar:

Geç mi geldim guzularım
Ben duyunca çıktım yola
Geldim amma bulamadım
Babam oğlu nerde kele

Gardaşım binmiş atına
Başkente getmiş gezmiye
Goska gezer babamoğlu
Giyer körüklü cizmiye

Hoş geldin emmim avradı
Kenan Bey'i görmedin mi
Altınboğa yaylasına
Babam oğlu varmadı mı

Gölbaşı'nın gaymakamı
Duydu mola bizim Tasin
Ben bu gece uyumadım
Düş gördüm okudum yasin

Şöyle döndüm baktımdı
Bahçe masa sandaliye
İçeri dışarı dolu
Davet mi verdin valiye

Dedelerimin yaylası
Başkonuş Gangal Alağı
Temiz gezer babam oğlu
Gızlar ütülen yeleşti

Dezzem gızı Cennet Hatın
Hepimizden yaş ileri
Kur'an okunurkan kakmış
Zahar bozuluk morali

Sariye GÖK

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

HASAN AĞA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan ve Hasan Ağa adıyla bilinen Hasan GÖK, 1941'de Saplıcan hastalığına yakalanır ve aniden ölür. Onun bu zamansız ölümüne çok üzülen hanımı Emine Hatun, bacısı Fadıma ve Şerif Hatun ile baldızı Döne Hatun cenazenin başında sırayla, karşılıklı olarak aşağıdaki ağıdı yakarlar:

Şerif Hatun
Nerde Memmed' inen Ali
Küskün mola Hasan size
Ölürken çokça yalvarmış
Mor belikli gelin gıza

Fadıma Hatun:
Emmişoğlu Hacı Ağa
Adil'i amanat etmiş
Hasan edem öldü diye
İçerde bağarmış Anış

Emine Hatun:
Yaptığım yuva yıkıldı
Ben guşlara garışayım
Ağlarım la küskün idim
Dil dökerek barışayım

Fadıma Hatun:
Hanı nerde Hasan Yusuf
Gardaşımı yitirdi mi
Adil'i yanına alıp
Boynu bükük oturdu mu

Şerif Hatun:
Nerede galdın Fadıma
Gurban olurum adına
Hasan gardaş tatlı idi
Yusuf benzemez tadına

Döne Hatun :
Annında deste kekili
Bende goymadı akılı
Ne ağlıyom anam gızı
Yusuf eviyin vekili

Yoruldu m yola oturdum
Mevla'm vurdu ben götürdüm
Ne ağlıyom anam gızı
Eşini emmiler götürdü

* (TEMİZ;2005;124

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

HASTALIKTAN ÖLEN İBRAHİM'İN AĞIDI *

Andırın'ın Torlar köyü Tarihli obasında yaşayan İmam Hoca' nın oğlu İbrahim TEMİZ, genç yaşta hastalanır ve ölür. Altı çocuğu da yetim kalır. Bu yürekler acısı duruma çok üzölen amcası Havıs Veysel (Vaysal), yeğenine aşağıdaki ağıdı söyler:

Atı da gapıda bağılı
Havlıda kireci yığılı
Büyük evin tek bir oğılu
Gıyma Kadir Mevl'e'm gıyma

İki atım var biri yedek
Gelin emmilerim gedek
İki oğılanı verdim ödek
Gıyma Kadir Mevl'e'm gıyma

Damda sokulu yabası
Daharlı bunun obası
Altöğılanın bir babası
Gıyma Kadir Mevl'e'm gıyma

Gala dibi ufak daşlı
Gul İraz'ın gözü yaşlı
Hacı Ehmed büyük oğılu
Arkası güççük gardaşlı

Gul Vaysal' ın yanır özü
Gan ağlıyor iki gözü
Başucunda güççük gızı
Yekin Hocam oğılu yekin

Ummahanı Ali TEMİZ

* (TEMİZ;2005;125

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

BEYİN KANAMASINDAN ÖLEN İSMAİL'İN AĞIDI *

Andırın merkezde yaşayan İsmail SALAN, beyin kanaması geçirir ve kurtulamayarak hayata gözlerini yumar. İsmail'in kayınvalidesi olan kaynak şahıs eniştesinin (damadının) acısına dayanamayarak şu ağıdı söyler:

Seher yeli acı eser
O da ciğerimi keser
Gurban olam babayığidim
Evini karanlık basar

Gene geldi bahar yazlar
Gardaşın goyunu guzlar
Bu yatan da neniz olur
Gıran dıkılası gızlar

Elif DALKIRAN (Foter Elif)

* (TEMİZ;2005;126

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

HATİCE SALAN'IN ÖLEN EŞİNİN AĞIDI *

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşıyan Hatice SALAN'ın eşi tarlada tırpanla ot biçerken aniden rahatsızlanır ve ölüür. Ölüm sebebini öğrenmek için hastaneye kaldırılır. Fakat hastanede Hatice içeri alınmaz. Zaten çok üzgün olan Hatice dışarıda bırakılır. Hatice Hanım o acıyla başlar söylenmeye:

Polis gadanı alayım
Aç gapıyı girdir beni
Eşimi de göstermezsen
Vur burada öldür beni

Ezelden yürek yaralı
Benim içerim gereli
Size diyom doktor beyler
Haber ver aslın nereli

Andırından döndük beri
Cenazeyi aldık geri
Gelin hele guzularım
Soğuk yüzün görün gari

Ağa gonakta çatal pece
Sabah olmaz uzun gece
Eşim orda ne söyledi
Din talgını veren hoca

Dutmaz da olmuş elleri
Söylemez olmuş dilleri
Cenezeyi aldık döndük
Garşı gel çiçekli elleri

Şu da Guşluk'un deresi,
Hayli çekiyor arası,
Ne desek de hepi boşa,
Gelmiş eşimin sırası.

Pazar günü ardi sıra
Biz de geldik sora sora
Gadani alıyım eşim
Nasıl yattın guru yere

Mezerimin daşlarına
Guş gonmuyor başlarına
Eşim mektup salar mola
Andırın'ın işlerine

Varın bakın mezarına
Ugradın mezarına
Çekin de satın atını
Andırın'ın bazarına

Atını çekin dışarı
Bindirmiyor ne haşeri
Gözümün yaşı gurumaz
Eşimden ayrı düşeli

Hatice SALAN

* (TEMİZ;2005;127

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

KALP KRİZİNDEN ÖLEN ÇONTAR ALI'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Başdoğan köyünün Kızılgöl obasında Çontar Ali adında bir güldürü ustası yaşar. Konuştuğu zaman büyükler, sustuğu zaman küçükler güler. 2001'in Mart ayı herkese dert ayı olur. Çontar Ali, kalp krizi bahanesiyle komediyle dolu hayatının son espirisini yapar. Lâkin bu son espiri hiç kimseyi güldürmez. Çontar Ali'yi çok seven ve onun ölümüne çok üzülen komşusunun oğlu İsmail SEDEFOĞLU onun arkasından aşağıdaki ağıdı söyler:

Bir çınar devrildi seksen yaşında
Bağrıma döktüler köz Çontar Emmi
Sen kavak mıydın ki suyun başında
Ne yazsam da sana az Çontar Emmi

Gidenleri saymak sığar mı dile
Tanırlı orda da düşkün mü mala
Kelleci' nin kavı durur mu hâlâ
Arada bir mektup yaz Çontar Emmi

Ölüm üstümüzde gezer yük olur
Yoldaş yoktur son yolculuk tek olur
Çok insana yirmi beş yaş çok olur
Sana seksen bile tez Çontar Emmi

Dilerim ki ecel seni üzmemiş
Peygamber de bu düzeni bozmamış
Biletimin tarihini yazmamış
Geleceğim birgün söz Çontar Emm

İsmail SEDEFOĞLU

VEREMDEN ÖLEN HÜSEYİN'İN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünden Hacı Mehmet Ağanın oğlu Hüseyin GÖK'ün hikâyesiyle ilgili iki rivayet vardır: Birinci rivayet: Hüseyin GÖK, askerlik çağı gelir ve askere gider. Askerde vereme yakalanır; fakat bu durumu ailesine söylemez. Askerliği bitince ailesi Hüseyin'i akrabaları Tembel Ağa'nın kızı olan Hasibe Hatun ile 1952'de evlendirir. Hüseyin çok yaşamaz ve evlendikten üç ay sonra 22 yaşında ölür. Hüseyin'in genç yaştaki bu ani ölümü herkesi derinden sarsar ve Hüseyin'in ölümüne çok üzülen anası Fatma Hatun ile hanımı Hasibe Hatun karşılıklı ağıt yakarlar.

İkinci rivayet: Gökahmetli köyünden Tembel Ağa'nın kızı Hasibe Hatun'u, Hüseyin GÖK adlı gençle nişanlarlar. Hasibe'nin halasının oğlu olan Hüseyin, veremlidir ve evlenirse öleceğini söylerler. Hüseyin: "Dayımın kızını bir günlük de yaşasam yine de alacağım!" der ve dayısının kızı ile evlenir; fakat üç ay sonra hayata gözlerini yumar. Dul kalan eşi çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı söyler: [Hodul Emine (GÖK-ASLAN)]

Hanımı:
Gene gediyo teyyara
Sardım da verdim cuvara
Keskin miydi emmimoğlu
Ciğerinde çıkan yara

Bibim de bana darıldı
Eşim boynuma sarıldı
Ben de gelin geliyordum
Dediler bayrak dürüldü

Ben de düyüne gederken
Bibim de çekiyor halay
Kele bana vermen öğüt,
Öyle demek dile kolay

Battal Ağa Battal Ağa
Daha babamoğlu sana
Doktoru da götürücü
Zilfaroğlu Ali Bey'e

Anası
Adana'dan gelen filim
Olmaz olsun böyle ölüm
Küskün gitme aslan oğlum
Yıldız'ı getirrim gelin

Tohumunu tutu mola
Yaz gününe açan yemişen
Hellehem uğur gelmemiş
Samene çıkan davşan

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

Hanımlı:
Ana ben ataşa düştüm
Meğer ne zor olurmuş acı
Südünü istemiş vermemiş
Olmaz olsun böyle bacı

Anası:
Ekiz Ağa Ekiz Ağa
Ölmemiş gardaşın sağ
Maraş'tan telifon etmiş
Zilfaroğlu Ali Bey'e

Anası:
Gadanı alıyım telli
Gelinimi iyi telle
Sen gidiyon aslan oğlum
Mahmut'umu bana yolla

Gurban olam emmioğlu
Gokular döktüm saçına
Kıyamaz emmisi gızına
Çorap giydiririm gıcına

Kadanı alayım yelek
Kanadımı kırdı felek
Gadan alam emmioğlu
Eksik mi diledin dilek

Git hocanın kızın getir
Hizmeti bile görek
Birimiz ardına durak
Birimiz südünü verek

Hüseyin'in ala gözü
Yandı Andırın'ın düzü
İntizar eyledi mola
Şu hocanın yıldız gızı

Dursun Ağa Dursun Ağa
Daha atlamadım eşik
Üç aylıcak gelin galdım
Sallamadım altın beşik

Salım salım gelinnik asbabı
Birken dakmadım dalıma
Üç aylıcak gelin galdım
Bibim baksana halıma

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Anası:
Tahir Ağ'am Tahir Ağ'am
Hüseyin'im senin teğen
Hep toplandı emmileri
Kalkmıyor Hüseyin Bey'im

Gadanı alıyım Hoca
Bu gün sabah olmaz gece
Gurban olam sürmeleşim
Seni yatırdılar uca

Gadanı alıyım Ali
Vallaha olurum deli
Babam oğlu yolcu olmuş
Nerden geder bunun yolu

Gel hele gel Battal oğlum
Bugün ağıdın sırası
Geri durun da bakıyım
Nerde yavrumun yarası

Adil GÖK

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

MUHTAR ALİ'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Akifiye köyünün muhtarı olan Ali TOK, 2000'de çaresiz bir hastalığa yakalanır. Gitmedik doktor bırakılmaz; ancak hepsi de evine gönderir. Ali TOK, aynı zamanda yeni evlidir ve eşi de hamiledir. Muhtar Ali, hayata gözlerini yummadan iki gün önce hanımı doğum yapar. Ali TOK'un çok samimi dostu ve arkadaşı olan kaynak şahıs arkadaşının bu hazin sonuna çok üzülür ve gözyaşlarıyla birlikte şu ağıdı söyler:

Ali' min acer gelini
Genç yaşta büktü belini
Mevla'm ona sabır versin
Daha çok gözler yolunu

Ali'm getti geri gelmez
Benim de yüzlerim gülmez
Gınaman beni gomşular
Bebek babasını bilmez

Aydın ağlar Şamil ağlar
Bacıların gara bağlar
Ben Ali' imi goydum yere
Gönlüm bu dünyayı neyler

Süleyman DUMAN (Çoban Sülo)

---

* (TEMİZ;2005;132

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

HASTALIKTAN ÖLEN MAHMUT (HAVIS) EFENDİ’NİN AĞIDI *

Andırın’ın Gökahmetli köyünde yaşayan Hacıveli Ağa’nın oğlu Mahmut Efendi hastalanır ve yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak ölür. Mahmut Efendi’nin ölümü üzerine amcasının kızları Fatış Hatun, Telli Hatun ve Hasibe Hatun çok üzülerək amcasının oğluna aşağıdaki ağıdı yakarlar:

Öldü müderris hocamız
Allah yardım etsin bize
Gelin hocam ne dedöla
Şu beliği uzun gıza

Sivas Adana yoluna
Gider Kayseri goluna
Acem şalı guşanırdı
Yakışır ince beline

Bir uzunca cübbe giyer
Ezen verirdi camiye
Bedenimizden efendi
Bu bize iyi ki miye

Bak gardaşı Müslüm Ağa
Geldi üstüne atıldı
Nerde galdın Deli Gürcü
Adil aklını yitirdi

Gurban olam müderrisim
Oğlum desem yakışma mı
Sabahtan cuma günü
Ardına adam akışma mı

Camiden gelirdi sesi
Bozulmuş ağamın fesi
Dört bacıyla babam gızı
Yerli yerin çekek yası

Emmim ölük babam da ölük
Canı yangın acılıyım
Salkım söğüt sallanıslı
Cüsür tesbih bacılıyım

Sıra vardı hoş geldiniz
Ağa mı geldi sandınız
Bura bizim oda değil
Buraya devre indiniz

Adil GÖK

* (TEMİZ;2005;133

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

KARA SÜLEYMAN AĞAN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Kara Süleyman Ağa, Kuş Pençesi hastalığına yakalanır ve bu yaradan kurtulamayarak ölür. Bacısı ünlü ağıtçı Hasibe Hatun kardeşinin ölümü üzerine çok ağlar ve arkasından şu ağıdı yakar:

Gelinin bir bebeği olsa
Vursam gardaşın adını
Alsam gucağamda sevsem
Verir mi ola dadını

Aydınlı gondu çölüne
Bir gılıç vurdu beline
Ben içimden yanıyorum
Öğüt veririm geline

Yaz gelir yeşerir otlar
Zalim imiş zalim dertler
Yarın at getirir Kürtler
Gaçını seçen gardaşım

Babamoğlu Süleyman'ı
Göresim geldi göresim
Çadırını hayma gördüm
Ölesim geldi ölesim

Gardaş bacının durnası
Solmamış gemin sırması
Ciğerime ker ediyor
Ahmed'in sonra gelmesi

Adil GÖK

* (TEMİZ;2005;134

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

HASTALANIP ÖLEN BOSTAN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Çığsar köyünde yaşayan Bostan ERKEK, 2002 yılında vefat eder. Kocasının ölümüne çok üzülen kaynak şahıs Bostan'a aşağıdaki ağıdı söyler:

Çığsar'ın da dağları yüce
Ağlıyorum da gündüz gece
Ulu Tanrımdan habar geldi
Hükümlü vardığım gece

Eşim Çığsar'ı severdi
Bu da Allah'ın işi
Bostanım elimden uçtu
İnşallah cennet guşu

İssiz yerlerde öldü
Başında bulunamadım
Bostanım elimden uçtu
Yitirdim de bulamadım

Nadire ERKEK

* (TEMİZ;2005;135

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

KOCA DURMUŞ'UN AĞIDI *

Andırın'ın Çığışar köyünde 1920'li yıllarda Durmuş KURU ile Elif KURU evlenir. Dokuz yıl birlikte yaşarlar çok istemelerine rağmen çocukları olmaz. Dokuz yıl sonra Koca Durmuş hastalanır ve eşi Elif'i yalnız bırakarak ahirete hicret eder. Eşinin ölümüne çok üzülen Elif KURU, kocasına aşağıdaki ağıdı söylerler:

Hasta eşçeğezim hasta
Su veririm galeyli tasta
Ötüşürdük eşiminen
İkimiz bir kafeste

Neler duttum neler duttum
Bal yaladım ağlar yuttum
Benim de oğlum var diye
Guru yerde mine duttum

Evimizin sağ böğrüne
Çattılar ocak taşını
İncitmesin Hacı Efendi'm
Eşimin ince düşünü.

Elime aldım küreği
Yıkıldı damımın direği
Yanı sıra verin bardak
Yangın eşimin yüreği

Yıkıldı mı goca çardak
Bizim iş de geldi gardak
Yangın eşimin yüreği
Yanı sıra verin bardak

Çıkar Ağpınar'a yaylarım
Annıma gara bağlarım
Alemlenme sürmeleşim
Ayşe'ye durmuş eylerim

Böyük evin ören gibi
Güççük evin veren gibi
İniliyor sürmeleşim
Avcı vuruk ceren gibi

Dün gimi de böön gimi
Yığılyok düğün gimi
İniliyor sürmeleşim
Avcı vuruk şahan gimi

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Şurda da bir çiçek bitmiş
Altı mavi üstü yeşil
Hanımlar geldi oturdu
Gak durmuş gahviye bişir

Su gırağında olur susam
Su vursam donunu yusam
Gadanı alıyım hatınlar
Gelin galdım gaygım tasam

Nere getti Memmed Ağa
Durmuşsuz gitmesin ava
Dokuz yıl oldu ben geleli
Daha yapamadım bir yuva

Dööme döödüren sokular
Ezen okuyor fakılar
Böön öleceğini bilmiş
El yanında beni kokular

Geldi mi Döndü bacısı
Âlemi salları acısı
Gara bıyık gara sakal
Zor olur eşin acısı

Gapımızda çatal hayma
Yel estikçe boynun eyne
Oolun beni beker guydu
Aman babam bana değme

Sırtına da geymiş atma
Çıkar da sallanır dama
Ben eşimi yolcu ettim
Bilmem Halep bilmem Şam'a
(Anan baban yanına)

Sabahanan tan yüzüne
Elimi goydum dizime
Müftü efendi asker etmiş
Gurbanım Sıdık gızına

Nadire ERKEK

İBRAHİM KIVRAK'IN AĞIDI *

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan İbrahim KIVRAK, zatüreye yakalanır; tüm çabalara rağmen kurtarılamaz. İbrahim'in hanımı Döndü, üç aylık hamileyken tek başına kalır ve kocasının ölümüne çok üzümlere eşine aşağıdaki ağıdı yakar:

Yanar ocak tütmez pece
Ciğer düşük gızgın saca
N'ola ben de ölem idi
Eşimin öldüğü gece

Odamızda yanar ışık
Gollarım sallamaz beşik
El gızına yanmaz deller
Ben de oldum Hakk'tan âşık

Evlerinin önü engin
Adamlarının bütün zengin
Ağlasana kele gelin
İrbaham da senin dengin

Ağlarım gardaş ağlarım
Varır da göönün eğlerim
İrbaham'ım yolcu olmuş
Ağar yükünü teğlerim

Ben süpürdüm havlınızı
Mevle'm bozdu gavlimizi
Bana gademsiz diyonuz
Ben möldürdüm oğlunuzu

Meryem TEKATLI

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

HASTALIKTAN ÖLEN ALİ TAHTA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Torlar köyünde yaşayan Döndü TAHTA, amcasının oğlu olan Ali TAHTA ile evlenir. Ali TAHTA altı ay sonra aniden hastalanarak ölür. Hem eşi hem de amcasının oğlu olan Ali TAHTA'yı kaybeden Döndü TAHTA çok üzülür ve o üzüntüyle eşine şöyle bir ağıt yakar:

Yol üstünde ulu mezer
Yel estikçe gumu tozar
Ya nedeğim emmim oğlu
Yeni açılmış gülden güzel

Bir perde bürün yüzüne
Uyku da dolmuş gözüne
Ya nedeğim emmim oğlu
Söylesene emmin gızına

Anam ölsün, babam ölsün
Sevgili malım olmaz olsun
Ya nedeğim emmim oğlu
Emmin gızı gadan alsın

Çıkamam dağlar başına
Geri inemem enişine
Ya nedeğim hatın anam
Kim garışır Mevle'nin işine

Havayı da bulut aldı
Benim akıllarım daldı
Ya nedeğim komşularım
Eşim dağda emmim oğlu

Accak bakamadım yüzüne
Yanın yönün çamır olmuş
Ya nedeğim emmim oğlu
Geri dönüyom izine

Safiye TEMİZ

* (TEMİZ;2005;139

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

ARIF BİLİCİ'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Arif BİLİCİ hayvancılık yapan yük getirip götürerek geçimini sağlayan biridir. Birgün akşam üzeri Kahramanmaraş'tan geldikten sonra aniden sancılanarak ölür. Sisne köyünden olan Arif'in eşi Elif BİLİCİ, kocasının bu ani ölümüne çok üzlür ve şu ağıdı yazar:

Boz yere de ektik ekin
Yekin sarı Elif'im yekin
El geyiğe gediıyor
Al çifteni dala dakın

Evi sekizine göçtük
Gapiya beygiri çeştik
Arif'in inkârı mı olur
Yalan dünya senden geçtik

Gızının da adı Hüsne
Biz de galdık gara yaşta
Sabah bir gün gelir baban
Gır atını aharda besle.

Evimizin yeri yüksek
Yoruldu da çıkamıyom
Selam söylen Sar'Elif'e
Yetimine bakamıyom

Evimizin yeri yüce
Sabah olmaz uzun gece
Gözlerime uyku gelmez
Sar'Elif'im olmayınca

Gelin bacılar gelin
Mezerliğe doğru varın
Arif Maraş'tan geliyor
Gapıdını elinden alın

Mehmet BAKACAK

* (TEMİZ;2005;140

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

HASAN BENLİ'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Kızıloluk köyünde yaşayan Hasan BENLİ, hastalanır ve hastalıktan kurtulamayarak ölür. Eşinin ölümüne çok üzülen Telli Hatça (Avşar Kızı) eşine aşağıdaki ağıdı yakar:

Ne yatıyon abayınan
Üstün örttüm libayınan
Ben de sana düyün gurdum
Bir belicek obayınan

Hasan' ımı dersek uşak
Silahına aldım guşak
Varıyor eşim varıyor
Tülü dağı maya köşşek. (köşek)

Ala taya bakılmayı[bakınmayı(k)]
Altın seli(selik) dikilmeyi(k)
Ördek vurmuş çil gayınım
Eğricesi sokunmayım(k)

Ördek de sürünü vurdu
Yazıya gonamaz oldu
Ayan olsun Aşır Ali
Yapılı'ya ördek gondu

Eşim beker ben de beker
Gulunca pürçüğü döker
Yekin eşçeğizim yekin
Urum'un keklığı söker

Garlı dağlar garyınan
Otu biter goruyunan
Eşim Çokak'ta oturur
Bileinin zoruyunan.

Ala tüfek dal istiyor
Telli gubur bel istiyor
Utanmayım deyim gayrı
Benim gönüm yar istiyor

Rabia DUMAN

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

MİYASE'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Kızıloluk köyünde yaşayan Süleyman DUMAN'ın 27. 01. 1974'te bir kızı dünyaya gelir. Adını Miyase koyarlar. Köyde yine kar yağmaktadır. Miyase'nin annesi hastalanır. Miyase ise ağır şekilde bronşite yakalanır. Anne hasta olduğu için bebeğin başını baba beklemektedir. Günlerce uykusuz kalan baba birgün uyuyakalır. Sabah olduğunda bebeğin yüzüne bakar, bebeğin durumu kötüdür. Miyase o sabah ölür. Yavrusunun ölümüne çok üzülen baba, o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

Yirmi yedi Ocak sabaha karşı
Zalım ecel bebeğime erişti
Çok geçmedi alıverdi götürdü
Dost ağlayıp düşmanlarım gülüştü

Gettim doktru getirdim
Yoruldum ben de oturdum
Öğlen namazından sonra
Elim üstünde götürdüm

Beşikte de çifte emzik
Bakar bakar ben ağlarım
Safinur'umu sever de
Ben de gönlümü eğlerim

Bana bir galem getirin
Ben bir destan yazıcıyım
Elime bir keser verin
Ben beşiği bozucuyum

Dezzeleri gurbet elde
Ben mektuba yazamıyom
Bebek aklıma düştükçe
Ben dağlarda gezemiyom

Açın pırtısın bakayım
Gözüm yaşını dökeyim
Miyase'yi çok severdim
Bir ken gömleğin öpeyim
(Bir ken yüzünden öpeyim)

Son beleğeni ben beledim
Kimsiye zahmet etmedim
Bu da beni çok yakıyor
Çıkarıp bir ken bakmadım

Sabahanan seherinen
Açtım bebeğin yüzünü
Çağırdım da ümit eyledim
Bakıdamadım gözümü

Süleyman DUMAN (Çoban Sülo)

* (TEMİZ;2005;142

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

ZATÜREDEN ÖLEN ZELİHA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan İbrahim GÖK'ün küçük kızı Zeliha 1992' de zatüre olur. İbrahim GÖK Zeliha'yı sağlık ocağına götürür. Zeliha sağlık ocağında kurtarılamayarak ruhunu teslim eder. Kızının gözünün önünde ölmesine çok üzülen çaresiz baba o acıyla kızına aşağıdaki ağıdı yakar:

Gınalı saçın dararım
Bebek yitirdim ararım
Halini kimden sorarım
Anasız durmuyan guzum

Dudak barmaklar garardı
Saçlarını kim daradı
Gelin giden bebeğim
Samenini kim eğledi

Gucakta bebek gezdirdim
Evim barkımı yitirdim
Sağ giden bebeyin
Cenazesini getirdim

Bebek durmaz ağlıyor
Baba halini sormuyor
Anasız durmaz guzum
Baba halini sormuyor

Bebek daldan dala uçtu
Yollarımız sarpa düştü
Anadan ayrılmaz guzu
Ezrayıl garşı düştü

Yol üstünde yatan mezer
Kimsesizler bunu sezer
Ağlamayın bacılarım
Bebeyim bu yolu özler

Zeliha da kızım gelsin
Ela göze uyku girsin
Bebek senin anan ölsün
Ağlamayıp da gülsene

Dayısı Derviş gelsin
Bebeğin halini görsün
Sağ getirdim ben bebeği
Yani artık senin olsun

İbrahim GÖK

* (TEMİZ;2005;143

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

FATMA TEMİZ'İN AĞIDI *

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Muzaffer TEMİZ'in kızı Fatma, 20.04.1990'da ateşli bir hastalık geçirerek iki buçuk aylıkken Allah'ın rahmetine kavuşur. Yavrusunun ölmesine çok üzülen kaynak şahıs tarafından şu ağıt söylenir:

Göç eyledik köyümüzden
Kıskanırdık gözümüzden
Hak gücenmesin sözümüzden
Uyansana yavrucuğum

Yavrum nere çektin göçün
Ben ağlarım için için
Söyle bıraktın niçin,
Uyansana yavrucuğum.

Biliyorum gelemezsin
Halim nedir bilemezsin
Yerim dardır diyemezsin
Uyansana yavrucuğum

Doğsan diye bekliyorduk
Güne güne ekliyorduk
Seni candan seviyorduk
Uyansana yavrucuğum

Rabbim verdi seni bize
Ben ağlarım geze geze
Şefaatchı olsan bize
Uyansana yavrucuğum

Muzaffer TEMİZ

* (TEMİZ;2005;144

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

HASTALANIP ÖLEN ABO MEHMET'İN KIZININ AĞIDI *

Abo Mehmet denilen kişi, Andırın'ın Bunduk köyünün Seğ Yaylası'na göçer. Yaylada kızı hastalanır ve ölü. Acılı baba Seğ Yaylası'nda Dolmacının Dağı denilen yerde kızına şu ağıdı söyler:

Dolmacının dağları oldu vatanın
Silada yoktur da mektup atanım
Kimselerim yok ki derdim dökeyim
Tükenmez ömrümü tükettin gader

Gara gader ata binmiş goşuyor
İçerimde yaralarım düşüyor
Âşık Mehmet her zahmete goşuyor
Tükenmez ömrümü tükeddin gader

Hep çektiğim Kürt Yusuf'un yüzünden
Heç din iman yoğumuş gavır gızında
Hep düşürdü dünya âlemin yüzünden
Tükenmez ömrümü tükettin gader

Bayram TÛTEN

* (TEMİZ;2005;145

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

GEBENLİ FATMA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Döne HÖBEK'in Fatma HÖBEK adında çok güzel bir kızı vardır. Fatma'nın çok isteyeni olur; ancak o, kimseye vermezler. En sonunda bir gence verecek olurlar, bu arada kız bir hastalığa yakalanır. Birgün kalp rahatsızlığı geçirir ve evin içinde yere yığılır kalır. Bir daha ayılamaz. Kızının ölümüne çok üzülen kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı yakar:

Yüksek yaylaların başı
Garı erir dura dura
Sene geçse gün dolansa
Unutmam sürmeli gızı

Gardaşların gelmiş ağlar
Emmilerin salın bağlar
Ağşam ikindin arası
Gazmışlar gara mezar

Soldu mu gızımın gülü
Cennet de açıldı yolu
Şu cennetin gapısında
Dolanıyor selvi boyu

Gene geldi güz ayları
Ağaçları guruduyor
Suna boyla sürmeli gızım
Beni duz gimi eridiyor

Bulandı havanın yüzü
Geldi güz gününün güzü
Suna boylu sürmeli gızı
Verdim gara topraklara

Ben yaylaya vardımıdı
Erimiş otların garı
Çok aradım bulamadım
Farı deli gönül farı

Yurdumuzun ardı gaya
Gel oturak doya doya
Gadanızı alıyım eller
(Nasıl ağlamayım eller)
Gızım benzer dovan aya

Hezeli gönüm hezeli
Yapraklar döker gazeli
Denesem görünür mü
Gızım gimi bir güzeli

* (TEMİZ;2005;146

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

Evimizin önü depe
Ben de geldim gopa gopa
Teneşire çıkartmışlar
Gulağında altın küpe

Cehez sandıkta basılı
Alı yeşili solmadı
Nice gıydın Kadir Mevla'm
Gızım da gelin olmadı

Bahçasının sekileri
Irahannar gurudu mu
Sürmeli gızım gelin olmuş
Gabırlara yollandı mı

Yekin boyuna bakıyım
Dalına allar dakıyım
Böyün ulu bayram günü
Eline gına yakıyım

Yılannı'nın gündən yüzü
Lale sünbül bitti'mola
Suna boylu sürmeli ızım
Murazına yetti mola

Fatma'm gelmiş gayrad görür
Seni anan gelin verir
O, Mevla'ya gereğimiş
Galanınızı gelik alır

Döne HÖBEK

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

DOĞUMDA ÖLEN SULTAN TEMİZ'İN AĞIDI *

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Hasan Kara Mehmet'in eşi Sultan, doğum yaparken hem kendi hem bebek hayata gözlerini yumarak ahirete göç eder. Akralarından biri, Sultan Geline aşağıdaki ağıdı yakar:

Üstüne geymiş garalı
Benim yüreğim yaralı
Memmed kaç gün olduyudu
Sen eşinden ayrılalı

Babıyan bahçası otlu
Ben ağlarım dertli dertli
Daha bir yanım umutlu
Bacım gızı gelir deyi

Gara kekil düzüm düzüm
Ben ağlarım yorgun yorgun
Ener de uzun danışsa
Baban da eylerdi sürgün

Ayşe TEMİZ

* (TEMİZ;2005;148

EMİNE GÖK'ÜN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Emine GÖK, Torlar (Tatarlı) köyüne yaylaya gider. Orada doğum esnasında hayata gözlerini yumar. Annesi acı haberi duyunca şok geçirir. Elinde kızı Emine' nin elbiseleri vardır ve evin etrafında dönüp durmaktadır. Irmağın karşısında duran ve bir aylık evli olan Emine' nin bacası Döne Hatun karşıdan annesini elinde tarabulus kuşakla halay çekiyor zanneder. Hemen annesini yanına koşar. İyice yaklaşınca annesinin elindeki elbiselerin ablası Emine Hatun'a ait olduğunu görür. Ablasının ölümüne çok üzülen kaynak şahıs ona aşağıdaki ağıdı yakar:

Bu gız anasını dağlar
Fıstanınan gönün eğler
Olmaz olasıca guşak
Daha seni kimler bağlar

Aynayı takmış da direğe
Ataş koyuyor yüreğe
Gözledim gelmedi bacım
Gelin vermişler yırağa

Golunda görmüş bilezik
Gollarına dar geliyor
Ben cahalım anam gızı
Ağlaması zor geliyor

Yüklüğe de germiş kilim
Söylemiye dutmaz dilim
Sen şahpazsın anam gızı
Dolanıver salım salım

Döne EKİCİ (GÖK)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

ANİŞ'İN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Hacı İsmail Ağa'nın hanımı Aniş Hatun, 1920'li yıllarda doğum sırasında ölür. Aniş Hatuna, amcasının kızı Paşalı Hatun, aşağıdaki ağıdı yakar:

Nere gedik bizim Aniş
Çıkmadı atın başına
Bacı bir yadigârın ver
Ölürken gorum döşüme

Bacı sen n'ettin Arif'i
On yerde gattım Şerif'i
Başım bozuk yenge binmem
Göğşene ederim tarifi

Bacı sen n'ettin Aniş'i
Gardaş getirir yemişi,
Bu bacım yenge binecek
Ne isten gına gümüşü

Mor beliği gamış gimi
Sedef dişi gümüş gimi
Kim alırsan al Fadım'ım
Kimse olamaz Aniş gimi

Gardaşım gızı Aniş
O da bilmez düzen dolap
Ölümüz soğuk olmasın
Bacı nice oldu kelep

Adil GÖK

* (TEMİZ;2005;150

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

DOĞUMDA ÖLEN KADININ AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan bir kadın Halil BAKACAK adında birisiyle evlenir. Daha sonra kadın hamile kalır kocasının tarlaya çift sürmeye gittiği bir günde doğum sancısı tutar, çocuğu dünyaya getirir; ama kendisi şehit olur. Kadının eşi eve geldiğinde durumu öğrenince çok üzülür ve oturur eşinin başına ve şu ağıdı yakar:

Evimizin önü depe
Ben de geldim gopa gopa
Teneşire çıkarmışlar
Gulağında altın küpe

Altınını bozdurayım
Ağ gerdana düzdüreyim
Benim eşim hasta olmuş
Toktur toktur gezdireyim

Al fistanı soldurmamış
Heç yüzünü güldürmemiş
Benim eşim hasta olmuş
Kimselere bildirmemiş

Beşiğini getireyim
Ben bebeğini yatırırım
Bebek ana der ağlarsa
Ben nereye götürüyüm

Mehmet BAKACAK

* (TEMİZ;2005;151

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

KEŞKAHLI HÜSNE ÇINAR'IN AĞIDI - 1 *

Andırın'ın Keşkanlı köyünde yaşayan Mustafa ÇINAR'ın hanımı Hüsne ÇINAR, 1970'te hastalanır. Adam doktor doktor gezer. Ankara, İstanbul koymaz. Mustafa Bey, Ankarada bir doktor bulur, doktorun verdiği ilaç iyi gelir. Ankaradaki doktor: "Bundan sonra bana gelmeyin, adını vereceğim Adana'daki doktor benim gibi bunu bilir." der. Mustafa Bey, Adana'ya gelir adı verilen doktoru bulamaz. Ankara'ya geri gittiğinde doktorun tayininin çıktığını söylerler. Mustafa Bey, hanımını Adana Numune Hastanesi'ne yatırır. Hanımı orada 3,5 ay kalır ve sonunda kurtulamaz ve ölür. Cenaze köye getirilir ve evin balkonuna konur. Kaynak şahıs o acıyla eşinin cenazenin karşısına geçer hem ağlar hem söyler:

Yüce dağ başına çıkam oturam
Yolunu bilmem ki gedem getirem
Var mı benim gimi yarın yitiren
İki eli koyununda durup oturan

Kadamı alam nazlı eşim
Ahirete de galdı işim
Kurban olam tatlı eşim
Ahrete de galdı işim

Gazma kürek vuruluyor
Gara toprak deriliyor
Hatirini soran gomsular
Tabıdımı getiriyorlar

Kadan alam nazlı eşim
Ahrete de galdı işim
Kurban olam tatlı eşim
Ahrete de galdı işim

Oturmuş da yorkan yüzler
Gönül sevdiğini nazlar
Top top olmuş gelin kızlar
Yoktur benim yarım içinde

Kadan alam nazlı eşim
Ahrete de galdı işim
Kurban olam tatlı eşim
Ahrete de galdı işim

Doktur doktor gezdirdim
İlaç gumadın yedirdim
Ben yareme çare bulamadım
Ben eşime çare bulamadım

* (TEMİZ;2005;152

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

Kurban olam datlı eşim
Ahrete de galdı işim
Kurban olam datlı eşim
Ahrete de galdı işim

Felek beni del'yledin
Yaktın yaktın kül eyledin
Raskelene kul eyledin
Kadan alam nazlı eşim

Kadan alam nazlı eşim
Ahrete de galdı işim
Kurban olam tatlı eşim
Ahrete de galdı işim

Mustafa ÇINAR

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

KEŞKAHLI HÜSNE ÇINAR'IN AĞIDI - 2 *

Andırın'ın Keşkahlı köyünde yaşayan Hüsne ÇINAR, hasta olur ve bir süre sonra bu amansız hastalıktan kurtulamayarak ölür. Hüsne ÇINAR'ın yengesi çok üzülerək aşağıdaki ağıdı yakar:

Evlerinin önü okul
Gafamda galmamış akıl
Feride'yi dutmuş vekil
Dört yavriya guzularım

Gardaşının adı Ali
Maraş'ta oturur vali
Gınaman gomuşular beni
Ben de oldum çıkla deli

En güççüğü Anşa gızı
Gan ağlıyor iki gözü
Hürümöla top nergizi
Söyle babam gızı söyle
(Ben deyim de destan eyle)

Evlerinin önü kesme
Kesmeye uzattık asma
Topak kızın gelini Esmе
Otaan getmiş varmadı mı

Angaradan beriye götürdü
Bir ay hastanada eşin yatırdı
Bir haftalık misafir yetirdi
Sorun bakım gomuşulara varmış mı

Evlerin şimdi yıkıldı
Guzuların boynu büküldü
Millet gabıra döküldü
Ağlan gomuşularım ağlan

Yüksek galdırın salını
Getsin görünü görünü
Serin eyleyin yerini
Serin olsun emmim gızı

Oğlanın da adı Fevzi
Bütün gelmişler de terzi
Söylemeyin bana eller
Ben de oldum çıkla deli

Ayşe ZORLU

* (TEMİZ;2005;153

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

HASTALIKTAN ÖLEN AĞ ELİF'İN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Ağ Elif adında bir kız Gındıralar'a gelin gider. Ağ Elif oraya vardıktan sonra bir hastalığa yakalanır ve ölür. Hanımının ölümüne çok üzülen kocası eşine şu ağıdı yakar:

Ne ağıyon kele dezze
Gözlerinden döke döke
Benzeme mi ağ Elif'im
Tülüden ayrılmış löke

Tarabulus guşak aldım
Bağlan diyom bağlanmıyor
Ağ Elif'im yolcu olmuş
Eğlen diyom eğlenmiyor

Döne EKİCİ (GÖK)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

HASTALIKTAN ÖLEN ELİF KADININ AĞIDI *

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Elif TEMİZ, hastalanır ve bu amansız hastalıktan kurtulamayıp geride beş çocuk bırakarak hayata gözlerini yumar. Eşinin ölümüne dayanamayan Karayığit Durdu çok üzülür ve ona aşağıdaki ağıdı söyler:

Evlerinin önü yazı
Yayıyor goyun guzu
Ne yatıyon dayım gızı
Arkandaki küçük kuzu

Evimizin önü arpa
Atlar gelir çarpa çarpa
Ne yatıyon dayım gızı
Arkandaki güççük görpe

Ümmü Gülsüm TEMİZ

* (TEMİZ;2005;155

IV- Çeşitli Nedenlerle Ölenleri Konu Edinen Ağıtlar

ÖĞRENCİNİN AĞIDI *

Köleli köyünden Mulla Ali'nin oğlu Maraş'ta okurken ölür. Şoğracıoğlu lakablı Ermeni ağası da ailesini alır, Maraş'a cenazeye gider. Cenaze yerine varınca Şoğracıoğlu'nun hanımı cenazenin başında ağıt söylemeye başlar:

Şu yavru kimin yavrısı
Düzgün atının sarısı
Göl yerinde cirit oynar
Fatma'nın efe serisi

Oğlanın annesi Fatma Hanım, etraftakilere ağıt söyleyinin kim olduğunu sorunca, Şoğracıoğlu'nun hanımına olduğunu söylerler. Oğlunun ölümüne çok üzülen Fatma Hatun da şu ağıdı söyler:

Gördün moğlum âlimleri
Okudun mu ilimleri
Hep toplanıp geldiniz mi
Şoğracı'nın gelinneri

Bon Cuma gecesi
Geldi ders veren hocası
Yavrım dersin bilememiş
Çıtırık gelmiş hecası,

Oğlum Maraş'tan alır da
Halep'te okudurum seni
Ener müderris olursan
Bir davet et yeter, beni

Sâriye GÖK

* (TEMİZ;2005;156

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

MUSTUK'UN AĞIDI *

Aslen Andırınlı olan Mustuk adlı kişi, bir komutandır. Komutan Mustuk, 1970'te Kahramanmaraş'ta bilinmeyen bir sebepten ölür. Komutan Mustuk 'un çok samimi arkadaşı olan kaynak şahıs, arkadaşının ölüm haberini duyunca çok üzülür ve ona aşağıdaki ağıdı söyler:

Sefil Musduk der de bu dünya yalan
Yoğumuş yiğidin de halından bilen
Müjde olsun düşmannar ölüyom galan
Sizin dediğiniz de oldu neyleyim

Ağlarım bacılar yanıyor özden
Anam ganlı yaş döker hem iki gözden
Olur olmazların da anam yüzünden
Musduk bu dertleri buldu neyleyim

Gorkmadım düşmandan almadım mevzi
Gözüm yaşı dolduruyor havızı
Öldüğüm duyarsa Maraşal Fevzi
O da gabırdan çıksın da nesine fayda

Hacı Duran der de söylemem yeter
Viranı hanemde bayguşlar öter
Daha bir derdim var ölümden beter
Nişannın ellere galdı neyleyim

Duran AVAN

* (TEMİZ;2005;157

ÖZGÜR BEBEĞİN AĞIDI *

Andırın merkezde 1975'te dünyaya gözlerini açan Özgür PEKŞEN, doğumundan iki gün sonra sebe-
psiz bir şekilde hayata gözlerini yumar. Yeğenin ölümüne çok üzülen kaynak şahıs, o üzüntüyle aşağıdaki
ağdı yakar:

Bir ufuktan doğan güneş
Karşılandı Özgür ile
Paslı kalpler kalaylandı
Küçük yiğen Özgür ile

Bir nur topu gibi duran
Sevgi bağlarını kuran
Annesin babasın yoran
Hoş görüldü Özgür ile

Özgürlük Türklerin soyu
Yeni doğmuş ufak boyu
Sabı iken güzel huyu
Ağırlandı Özgür ile

Gökyüzündeki melekler
İki gün misafir edikler
Azrail gömleğin ilikler
Uğurlandı Özgür ile

Nuri ÇİNGİL

İSMAİL SALAN' IN AĞIDI *

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan İsmail SALAN, ölünce İsmail'in annesi olan kaynak şahıs o acıyla oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

Avidup böötmedim mi
Nen çalıp uyutmadım mı
Üstünüze kölge oldum
(Gurban olam koç yiğidim)
Çoban olup gütmedim mi

Sizin uçu guzularım
İssiz evleri beklemedim mi
Avidup böötmemişsin
Boşa getti emeklerim

Gelin gardaşımım gızı
İçerime düştü sızı
Neriye gediyorsun oğlum
(Nerdiyesen gel evine)
Ağlaşıyor çifte guzu

Ağ gonakta çatal peçe
Yatamıyom uzun gece
Ben orıya heç getmiyon
Goç yiğidim olmayınca

Yüce dağların kölgesi
Ağşam olunca dönüyor
Şu yavrımın kokuları
Yel eser buraya geliyor

Yüce dağların suları
Akar da iner deriye
İsmal'imın kokuları
Yel eser gelir buraya

Oğlum iki gızım iki
Niniem yığılı yükü
Galanı da şöyle böyle
İsmal'im gumaşın topu

Ağşam oldu kölge döndü
İçimde ciğerim yandı
Gurban olam İsmail'im
Mustafam nerde galdı

Sabahanan bir yel esti
O da ciğerimi kesti
Gurban olam goç yiyidim
Evini garannık bastı

Hürü SALAN

* (TEMİZ;2005;159

DÜĞÜN GÜNÜ ÖLEN MEHMED'İN AĞIDI*

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan Çiçikler ailesi, oğulları Mehmet ile teyzesinin kızını evlendirirler. Düğün yapılır gelin ve damadı içeri gönderirler, kapıyı çekerler. Gelin içerde bekler damat gelecek, aileler kapıda bekler damat çıkacak diye. Herkes bekler damat çıkmaz, bunun üzerine kapıyı açıp içeri girerler ki damat ölmüş. Sabahleyin damadın bacıları, gelip kardeşlerinin başında ağlaşırlar ve geline de kademsiz (uğursuz) gelin derler. Gelin bu haksız hakarete ve kocasının ani ölümüne dayanamaz, o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

Yanar ocak tütmez pece
Ciğer düştü gızgın saca
Keşke ben de ölem idi
Yarımin öldüğü gece

Gapımızın önu gavak
Işkın sürer uvak uvak
Elin gına yüzün duvak
Uyan Memmed dezzem oğlu

Düğüncüler köye geldi
Davulcular eve doldu
Uyan Memmed sabah oldu
Uyan Memmed dezzem oğlu

Memmed şimdi dayın gelir
Bu işi de benden bilir
Dört kitabdan yemin verir
Uyan memmed dezzem oğlu

Süpürmedim havlınızı
Böyle m'ettik gavlimizi
Bana gademsiz diyorlar
Ben m'öldürdüm oğlunuzu

Hatice ÖKSÜZ

* (TEMİZ;2005;160

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

İSMAİL ÇAVUŞ'UN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan İsmail Çavuş, ölünce teyzesinin kızı Zeynep KAHVECİ (KAY-IRAN), İsmail Çavuş'un ölümüne çok üzülür ve bu ağıdı yakar:

Başında da moda fesi
Gulağamda galdı sesi
Sen gidiyon dezzem oğlu
Endi mi bebeğen hersi

Bağlı zubun tene tene
Gutlu yekek serdik güne
Yudular dezzem oğlunu
Teneşirde döne döne

Odasında yanar ışık
Sufrasında döner gaşık
Sağ köşede ala beşik
Gelin salları yaşlı yaşlı

Dezzem oğlunun görümü
Ağlar sürünü sürünü
Eller ağlamasın gelin
Yitirmiş gonca gülünü

Her gün iner çıkarım
Divanlar iner odasına
Mevlam gabil eylememiş
Döne gızın atasına

Sarımsak'ta eker tarla
Sürer dolanı dolanı
Ekin ekmiş göcek olmuş
Biçer dolanı dolanı

Evlerinin önü asma
Asmanın dalına basma
Sen gediyon dezzemoğlu
Giyerim garalar basma

Amanın böyle olur mu
Köyün kehyesi ölür mü
Gadanızı allım eller
Köy kahyesiz galır mı

Döne BAKACAK

* (TEMİZ;2005;161)

GÜL MEHMET'İN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında ustalık yaparak yaşamını sürdüren Gül Mehmet, ölünce bacısı Fatma BOYRAZ çok üzülür ve ağabeyine aşağıdaki ağıdı söyler:

Getme Gül Memmed'im getme
Yalanın yolları uzak
Bizi de ataşa atma
Bizi burda dertli etme

Yeşil babam oğlu yeşil
Köyde gezer ışıl ışıl
Amanın usta ölür mü
Aklını başına deşir

Evinin de önü yollar
Yollardan da geçer eller
Bir tek oğlumu görüşün
Musti İrbhem nerde deller

Gezer babam oğlu gezer
Derdini deftere yazar
Gözel güzel evler duttun
Söylediler deydi nazar

Yaylalarda olur yonca
Uzar gider yolmayınca
Dayanılmaz çit gardaşa
Yanına da varmayınca

Anamın da adı Hatça
Yaylalar da olur dutça
Çok ağlarık da gardaşım
İkimizi bağlar matça

Fatma BOYRAZ

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

TOPUZ'UN AĞIDI *

Bir evin Topuz adında oğlu ile bir de kız kardeşi varmış. Başka kardeşleri yoktur. Topuz ölünce tek başına kalan kız kardeşi, çok üzülür ve bu acıyla şu ağıdı söyler:

Tobuz tobuz narlı başım
Sar'altını ağ guruşum
Gıyma Kadir Mevla'm gıyma
Bundan artı yok gardaşım

Tobuz tobuz dedikleri
Gül şevteli yedikleri
Tobuz'un göçü geliyor
Sıçırıştır bodukları

İkicik gardaşım olsa
Biri ölse biri galsa
Sarılacak dalım olsa
Heç ağlamam gardaş sana

Yükünün dibi döşekli
Evinin ardı başaklı
Gezmedin mi Bey'in gızı
Sultanı navrız guşaklı

Evi görünmüyor atlıdan
Gayfesi görünmüyor datlıdan
Yazmadın mı Bey'in gızı
Atlas yüzlü beş döşekli

Fatma BAKACAK

* (TEMİZ;2005;163

NİŞANLISININ EVİNDE ÖLEN GENCİN AĞIDI*

Gencin biri bir kızla nişanlanır. Kızın köyü çok uzaktır. Birgün genç, kızın köyüne gizlice gider. Gece olur herkes yatar. Kız sabaha yakın nişanlısını uyandırmak ister, fakat nişanlısı ölmüştür. Kız o acıyla aşağıdaki ağıdı söyler:

Erken doğar dan yıldızı
Belli olur gıratın izi
Nazlım utandırma bizi
Kak get galan sabah oldu

Evimizin önü asma
Asmanın dalına basma
Kak get dediğime küsme
Uyan eşim sabah oldu

Bizim yaylanın oluğu
Ağ örerim beliği
Sen yarı görmeye geldin
Ne tez veriyon soluğu

Galem getirin yazıyım
Âşık getirin bozuyum
Bana dulluk yakışır mı
Ben Memmed Bey'in gızıyım

Fatma BAKACAK

* (TEMİZ;2005;164

SÜLEYMAN ÇİFTÇİ'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Bostanlı köyünde yaşayan Süleyman ÇİFTÇİ, 2001'de ölür. Süleyman'ın ablası olan kaynak şahıs onun arkasından çok üzülererek aşağıdaki ağıdı yakar:

Başucuma dutlar diktim
Gurban olam dallarına
Ener gardaşım olursan
Yüzüm gatıranla gara

Bizim elden uşak geldi
Yaylamız da otluyumuş
Asılıp da ölemedim
Can gardaştan datlıyımış

Alicılar alıcılar
Alıp suyun guyucular
Gara toprak hatir bilmez
Sen'altına guyucular

Suyumu gullar ocağa
Asbabın atallar bucağa
Gafayı alillar gucağa
Bir gün ağlar anan atan

Künde birini alır geder
N'ettin dersen inkâr eder
Gara yerde galmaz yeler
Gardaşım almaz yeter

Hurşide KARPUZ

* (TEMİZ;2005;165

HALİL AVCI'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Döne BAKACAK aynı köyde yaşayan kardeşi Halil Avcı ölünce, kardeşine aşağıdaki ağıdı yakar:

Abdasını alamamış
Namazını gılamamış
Gul oluyum anamoğlu
Evineta varamamış

Üç hafta barabar durduk
Biz gardaşa heş doymadık
Gurban olam babamoğlu
Evine de varamadık

Gadanızı alam kızlar
Gene geldi gara güzler
Gurban olam anam oğlu
Durdu da evin de gözler

Çanlı'dan da biz de geldik
Biz de anam ağlayarak
Gurban olam babam oğlu

.....

Döne BAKACAK

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

AĞPINARLI MEHMET'İN AĞIDI *

Andırın'ın Ağpınar köyünde yaşayan Mehmet adlı bir kişi ölür ve arkasından kimliği belirlenemeyen biri aşağıdaki ağıdı yakar:

Burma bıyık kekil deste
Ne alsam guyardım hısta
Memmed'im ölmüş diyorlar
Bu na zaman olmuş hasta

Ortadan da goca direk
Buna dayanır mı yürek
Memmed'im ölmüş diyorlar
Dosta düşmannara gerek

Gır ata da vurdum keçe
Heçe emeklerim heçe
Ocakta kötüsü galdı
Eyisini seçe seçe

Ayşe TEMİZ (Patlakkızı)

* (TEMİZ;2005;167

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

NİŞANLI GENCİN AĞIDI *

Çokak yöresinde bir kız nişanlıyken nişanlısı ölür. Nişanlısının ölümüne çok üzülen kız nişanlısına aşağıdaki ağıdı yakar:

Süpürmüyom havlınızı
Böyle mi ettik gavlimizi
Bana gademsiz demen
Size verdim oğlunuzu

Zindağı'nın da oluğu
Akar horlayı horlayı
Dün öteen dü'ünden geldi
Deynek oynayı oynayı

Yakamdan innemi çekmen
Pesenmiş yaramı sökmen
El gızıyım bana bakman
Varın ağlan ölünüze

Bedriye PARMAKSIZ

* (TEMİZ;2005;168

ÜÇ KARDEŞİN AĞIDI - 1 *

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Yusuf Ağa ölür. Ardından art arda iki kardeşi daha ölür. Bir çocuğu ile dul kalan Yusuf Ağa'nın hanımı Haccalı Hatun, eşi öldüğünde ağlayamamıştır. Kayınbabasının ölümüyle iyice sarsılır ve çok üzülür. Dedikoducu komşuları: "Demek ki kayınında gözü varmış, kocasının ölümünde ağlamamıştı" derler. Bu ağır söz Haccalı Hatun'un çok zoruna gider, dayanamayarak aşağıdaki ağıdı söyler:

Bebek durmaz dinelirim
Aklım ermez yanalırim
Gücücükten acı gördüm
Ağlamıya bunalırım

Kayınbabasına:
Gurban ollum düğününe
Ben duruyum oyununa
Ağ sakallı vezir ağam
Gurt dadanmış goyununa

Yengesine:
Çepçemrek olmuşsun Hacı
Bu ne çeşit böyle biçim
Çatal çatal gardaş ölen
Böyle densiz etmez saçın

Teneşiri yuya yuya
Sel eyledi gadaları
Böön Hacı'nın canına
Hep gırlıdı edeleri

Yaza ağam oğlu yaza
Boynu benzer öten gaza
Biz de düğür gediciyik
Bibimgilden Şerif Gız'a

Taman kırk gün oldu bugün
İçerime gurdum düğün
Gızlar ardıma düzülün
Size belledirim oyun

Ezen okur da Fakılar
Eli gendine bakıdır
Sen gadersen Ağam oğlu
Ürüstem'i kim okudur

Uçta efendim gabırı
Okuyollar ilk sabırı
Şu yatanın hepi bizden
Sandım bir alay tabırı

* (TEMİZ;2005;169

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

Ben edeme böylâğlarım
Gınıyannar bana dönsün
Azıcacık şor etmişler
Evleri ataşa yansın

Süzün ağam oğlu süzün
Hacı Efendi'mden uzun
Heç gam çekme hatın anam
Memmed oğlun gelir güzün

Ben emmimden oğrun kaçtım
Gelirken çalya düştüm
Ben Memmede ağlarkana
Hacı'm sen de mi uçtun

Ağam beğenmez yerini
Mevlam goymadı ferini
Keşke beni öldürseler
Gönül istedi yarini

Üristem'im arkasına
Ağam varırdı düvene
Efendim arar bulurum
Sabah varırsam divana

Gurban ollum Vezir Ağam
Ardından yıkıldı dağam
Salkım sööt sallanışlı
Varırdı Efendi Bey'im

Oğlanın babası:
Yavrımın öldüğü gece
Yağmır yağdı sular taşıtı
Bir tor şahanım varırdı
Gafesi gırdı da kaçtı

Hasan Hoca Hasan Hoca
Yavrım da yatmadı gece
Deve gimi bozuladık
Biri garı biri goca

Belkise GÖK (Ballı Hatun)

ÜÇ KARDEŞİN AĞIDI - 2*

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Yusuf Ağa ölür ve arkasından kısa aralıklarla iki kardeşi daha ölür. Bu acıklı olayın ardından yakınları tarafından aşağıdaki ağıt yakılır:

Kele Hacı Kele Hacı
Bu ne tevir böyle biçim
Çifte çifte gardaş ölen
Böyle densiz etmez saçın

Martin dakılı direkte
Cepken çıkmıyor bilekten
N'ola esker olayydın
Gelin alırdım yıraftan

Mescidin selbi söğüdü
Verseler almam öğüdü
Hatın gızım heç bulaman
Emmim oğlumu yiğidi

Memmed Murtazı'ya uyma
Bir don getiriller geyme
İkisi de emmimoğlu
Gıyma Kadir Mevlém gıyma

Hacı çepçemrek olmuşsun
Yuva bu ne tevir biçim
Çatal da gardaşın öle
Böyle densiz etmez saçın

Şu aradan gele gele
Üç arşın indirdim yolu
Çok yalvardım şu Mevli'ye
Birini vermiyor geri

Sabınnı suyla doldu
Ulu suyun adakları
Dögüm Hacı'nın canına
Hep gırılmış edeleri

Yavrımın öldüğü günner
Yağmır yağdı sular çoştı
Bir tor şahanım varıdı
Gafesi de gırdı gaçtı

Döne EKİCİ

* (TEMİZ;2005;171

İMAM TAHİR'İN AĞIDI (BABAYA AĞIT) *

Andırın'ın Torlar köyünün Tahirli obasında yaşayan Hacer TEMİZ'in anası ölür bir ay sonra da babası İmam Tahir 50 yaşına değmeden Hakk'ın rahmetine kavuşur. Kaynak şahıs, babasının ölümüne çok üzülür ve o acıyla şu ağıdı yakar:

Gelin oturak ağlıyak
Biz de garalar bağlıyak
Yekin uykudan pederim
Sennen ilâhi söyliyek

Hemi anam hemi babam
Buna canım dayanmıyor
Babam uykulara düşmüş
Çarıyom uyanmıyor

Damda sokulu yabalar
Heç unutulmaz babalar
Babam seni götürücü
Hep toplanıyor obalar

Gır beygiri kimler besler
Guran okur tatlı sesler
Çok yanarım ben babama
Çekinirim gara yaslar

Yağar yâmir dolar gölek
Devre dilemissim dilek
Ben anama gayıl oldum
Almasan babamı felek

Hemi anam hemi babam
Dayanıp da duramıyom
Boşa birikmen emmiler
Ben babamı veremiyom

Gara sakal parıl parıl
Guran okur gürül gürül
Babamı yanığa saldım
Sarıl hatın anam sarıl

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

Bakın Allah'ın işine
Hep toplanmışlar başına
Ben babama gayıl olmam
Değemedi elli yaşına

Baktım ki babam uçuyor
Uyan yaylaya göçüyor
Uyan uykudan pederim
Yatsı namazın geçiyor

Biz de almadık miraz
Ben anama gayıldım
Felek etti bize garaz.

Uçtu benim babam uçtu
Gara günner bize düştü
.....
.....

Hacer TEMİZ

İMİRZE'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünden İmirze, genç ölünce; arkasından hanımı Aniş, bacısı Hasibe (II), akrabası Telli Hatun ve Şerif Hatun tarafından ağıt yakılır:

Yekin emmimoğlu yekin
Gurumuş elleri bakın
On senedir dert çekiyor
Zalim imiş derdi çetin

Telli Hatun:
Ağlasana kele bibi
Unuttun mu sen Kenan'ı?
Bilirim bibim bilirim
Canı yürekten yananı

Sabahınan er yürüdüm
Üstümü bürüdü duman
Yavrum böyle ölüm m olur?
Elin göçeceği zaman

Aniş Hatun:
Yekinsene İmirzoğlum
Eller yaylıya göçücü
Hocalar da hep toplandı
Ahiret kefinin biçici

Cahal emmimoğlu cahal
Gomşuların zaten pahal
Yaylıya göçürürüm seni
Goyman buralarda sehel

Sefil emmimoğlu sefil
Usul usul gonusurum
Nazik gıza düğür gelse
Ben kimlere danışırım

Üç gün evvel vurdum gına
Emmimoğlu zatı suna
Bir senedir hizmet ettim
Başucunda döne döne

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

Yaptırırım al gonağı
Döşşerim senin odanı
Gutlu yataklar sererek
Beklerim senin yolunu

Başucunda dut ağacı
Kimi aşı kimi pici
Gelip başına otursana
Gız böyle istemem bacı

Şerif Hatun:
Çekilsem yanına gelsem
Yanından gösterir yeri
Ali'ye düğün mü gurdun
Okuntumu ayrı isterim

Adil GÖK

KARA MEHMET AĞA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan ve Torosların en ünlü kadın ağıtçısı olan Hasibe Hatun'un babası Kara Mehmed Ağa 1865'li yıllarda yaşlılıktan dolayı ölür. Babasının ölümüne çok üzülen Hasibe Hatun şöyle bir ağıt yakar:

Dul oldum delim dul oldum
Esen yeller bana değer
Heyleylerim gar'aslanım
Süleyman Ahmed'i düver

Heyleyleyim Gar'aslanım
Yağmur yağarsa ıslanın
Süleyman Ahmed'i düver
Hangi odadan seslenin

Şu da gızı şu da gızı
Şu gız artık çaldı sazı
Ben yalnız ağlıyorum
Şunlar hep emmisinin gızı

Ağa Mehmed'in bana datlı
Ben de ağlarım fırgatlı
Yavrum emmini bilmen mi
Gara yağaz göğ giratlı

Odaya sererler hasır
Menciliste sözü cesur
Ne edeyim Hatun anam
Gara tobrak aldı esir

Adil GÖK

YAYCIOĞLU HACI DURDU AĞA'NIN AĞIDI *

Andırın merkezde yaşayan Hacı Durdu Ağa, beş tane kadınla evlenir. Beşinci hanımını da ölür ve kendisi o zaman 75 yaşındadır. Hacı Durdu Ağa Kumarlı köyündekileri çok sever. Hacı Durdu Ağa yine bir gün Kumarlı köyüne gider. Orada Meryem adında bir kızı görür ve çok beğenir. Meryem 14 yaşındadır. Eve gelir ve ailesini, kızı istemeye düğürcü gönderir. Kumarlıdaki kızın ailesi de: “Biz ağayı nasıl kıralım” derler. Meryem’i verirler. Hacı Durdu Ağa, Meryem ile 20 yıl yaşar ve 95 yaşında ölür. Altıncı eşinden altı çocuğu olur. Biri ölür, beşi yaşar. Meryem Hatun, eşi Hacı Durdu Ağa'nın ölümüne çok üzülererek aşağıdaki ağıdı yakar:

On dördünde gelin geldim
Altı bağlı guşu öter
Sen olmazsan gul olduğum
Cami medrese batar

Göçer Meryemçil Bel'inden
Kim dutar benim elimden
Sızılaşman guzularım
Mevla'm geçer mi gulundan

Elli beygirinen göçer
Benim gönüm nasıl geçer
Tiryaki gurban olduğum
Haşdırında gahve içer

Gapısında on uşağa
İkisi gahve gavırır
Guzlukta dört atı bağlı
Küheylan guyrük savırır

Dokuz aydır hasta yatar
Kürkünü galdırmaz golum
Ufak ala yetiminen
Dar yerde çevirdin ölüm

Başucunda fener yanar
Hacer hizmetına döner
Sekiz sürü dokuz bozu
Evi Meyremçile gonar

Hacı bunun öz yieni
Salakta avladı duvanı
Andırın'ın ağası ölmüş
Esnaflar örtün düveni

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

Gabırı benzer boyuna,
Kimse çıkamaz tevene,
Şöhretli bibimin oğlu
Gız verir Maraş beyine

Oğlunu asker edincek
Halepè getti atı
Bu sonradan Ağa değil
Aşirethânededen zati

Azıcık daha yaşa da
Gözümün özü ışırsın
Ağa gahveye meraklı
Ahmet köpüklü bişirsın

Bana öğüt vermen Hoca
Tesbah çeker gece gece
Birken yüzün sürdü geldi
Bir daha niyetli Hac'a

Dokuz aydır hasta yatar
Nasıl hımsımsınız sizler
Şimden sonra Beyden düştük
Gara geysin gezsın gızlar

Mahire YAYCIOĞLU

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

YAYCIOĞLU ALİ AĞA'NIN AĞIDI *

YAYCIOĞLU Ali Ağa, 10 Kasım 1938'de ölür. Adana'dan köye getirilir ve babasının ölümüne çok üzülen Mahire Hanım ona aşağıdaki ağıdı yakar:

Sabah oldu hatın anam
Kalk babam gahver pişir
Dullunun gahri zor olur
Başına damlacık düşür

Arif ihsan Hakkı gardaş
Okumaya ister emek
Gızlar gücük Hüseyin'im
Daha yedi yıllık bebek

Duydunuz mu gomşularım
Dağ dibinden devrildi
Vezir babamı duyuncak
Bütün ahâli savrıldı

Kök saçardı babamın eski zamanı
Bin bir muhtaç boyun bükse
Hepisinin keserdi amanın.

.....

Nasıl ediyim ağlamayayım
Babam fukara gömleğe
İki evin bir vekili
Amcam galdı kör deyneğe

Kadamı alıyım Halıd
Ciğerlerim bölük bölük
Ezraile vermem derdin
Senin sevgili Ağan ölük

Ardahan'a tel çekin de
Gelsin oğluyla gelini
Anşa abla anama öğret
Aman dulluğum yakınır

Ana babamı bilin mi
Babam paşaların dengi
Beline gılıç guşandı
Hacında eyledi cengi

* (TEMİZ;2005;177

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

Vezir babama yandılar
Maraş Ceyhan bir Adana
Hacın zaferin gazandı
Döşüne geldi madalya

Dört yüz çetesini çekti
Eletti Tufan Paşa'ya
Gurbannar olduğum babam
Atın goyar goşuya

Hacın zaferin gazandı
Babam madalyalı dokturdu
Maraş'ın gurtuluşunda
Tren hattını yıktırdı

Mahire YAYCIOĞLU

DAĞDA ÖLEN TÜCCAR MEHMET KAYRAN'IN AĞIDI*

Andırın'ın Geben kasabasında tüccarlıkla geçimini sağlayan Mehmet KAYRAN, 1949'da bir gün eve dönerken dağda kalır ve ölür. Eşinin ölümüne çok üzülen Zeynep KAYRAN, onun arkasından şu ağıdı söyler:

Kömürlü'den davar almış
Bir ucu Maraş'a varmış
Gadanızı alıyım eller
Eşim Akdere'de galmış

Çuha şalvar dırnağında
Altın yünsük barnağında
Gezdirdi eşim beni
Altınnar'ın örneğinde

Kele garı kele garı
Derdininen derdim yarı
Sen de gidiyorsan galan
Oğlun gelsin gene geri

Halil GÖK

* (TEMİZ;2005;178

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

HACI OSMAN'IN AĞIDI*

Geben kasabasında yaşayan Hacı Osman BAKACAK, vefat edince eşi Döne Hanım, arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

Sabahanan dan yüzüne
Guydum elimi dizime
Garınçalar çoktum'ola
Eşimin gara gözünü

Uğunurum uğunurum
Daşlara yüz döğünürüm
Baban bana darılırsa
Ben kimlere sığınırım

Şu yamaçta çifte mezar
Yel eser gumları tozar
Gul oluyum ben anana
Onları sıramaşta gezer

Şu yamacın yeri esik
Üstlerini kölge basık
Gadanızı alam kızlar
Babanız da bana küsük

Ben Çinçin'e gediciyim
Ben oriya geziciyim
Eğer orda bulamazsam
Umudumu kesiciyim

Çinçin'in de yeri dölek
Yağmır yağar olur gölek
Ben oriya göçücüyüm
Babanız yanımda gerek

Yaylada da goca damı
Sol yanında goca beli
Gurban olam babamoğlu
Gardaş da yaylanın gülü

Çatal yanniğini yaydım
Çatal ağcaları gurdum
Bu yilda yaylada durdum
Heç mefasın bulamadum

Döne BAKACAK

* (TEMİZ;2005;179

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

KEŞ MEHMET'İN AĞIDI*

Andırın'ın Geben kasabasından olan Keş Mehmet denilen kişi, ölünce Halil İsmail adlı kişi arkasından bu ağıdı söyler:Kömürlü'den davar almış

Evimizin önü dere
Otur sakalını tara
Emmim yayladan gelir
Yeni düşmüş beli yere

Karlık'tan göçü çekilir
Davarı suya dökülür
Çoban benim emmimoğlu
Goyunu goçtan sıkılır

Goyunu başında sallanır
Çapar itleri yallanır
Ben demiyem emmimoğlu
Her yerde metin söylenir

Gızının da adı Güllü
Arkasında ağar süllü
Ağla gelin gınamazlar
Emmin gelmez şimden kerli

Memiş başında ağlamaz
Dili dutulup söylemez
Küskün benim emmimoğlu
Hakkını halal eylemez

Memiş başında sızılar
Gelin ayakta bozular
Aleğenden zor geliyor
Ağlaşır ufak guzular

Fak'nın kızı süzüyor
Beli büküldü geziyor
Çardak'taki büyük gızı
Emmimoğlu bozuyor

Döne BAKACAK

GEBENLİ AHMET HÖBEK'İN AĞIDI*

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Ahmet HÖBEK adlı kişi ölür ve ölüsü tenesire çıkınca yan tarafa yaklaşp oturan hanımı Emine HÖBEK üzüntüyle şu ağıdı yakar:

Sabahan dan yüzüne
Sarı aslan yükün teğliyor
Yok mu bunun oğlu gızı
Hanı kim hizmet eyliyor

Çatal yerde malın döner
Tilki nerde ata biner
Yiyid benim sarıaslanım
Tarlada moturun döner

Diyarbakir çöllerinde
Eşem Kürdistan ellerinde
Ganadlansam da uçamam
Kim varıcı yannarına of

Süleyman izine gelmiş
Ne duruyon gırgın gırgın
Yorgunusan yornuk verem
Dargınisan gönün alam

Uzun gabıtlı sar'aslan
Yekin de boyunu göster
Eşen de izine gelmiş
O da bizden baba ister

Ömer HÖBEK

HATİCE ANNENİN AĞIDI- 1 *

Andırın'ın Efrağızlı köyünde yaşayan, Hatice Anne (ÇİNGİL), eski toprak, Osmanlı kadınıdır. İyi silah kullanır. Hatice Anne'nin 20 yıl çocuğu olmaz. 21 yıl sonra arka arkaya iki oğlan çocuğuna kavuşur.

Hatice Anne, ölümünden bir gün önce çok ilginç olan şu hadiseyi anlatır: “Kızım şu pencereden dışarı baktım ki yeşil çadırlar kurulmuş, her taraf güllük gülistanlık olmuş. Üç tane de misafir gelmiş; biri daha önce ölen kocam, biri daha önce ölen babam, bir de beyaz sarıklı yeşil gözlü tanımadığım biri geldi.” “Bunlar kim?” diye sorar. Gelin dışarı çıkar, sağa bakar, sola bakar: “Anne biz bir şey göremiyoruz” der. Hatice Anne de: “Siz zaten bir şey göremezsiniz” der. Sabah olduğunda Hatice Anne'nin oğlu Nuri sorar: “Anne ben işe gidiyorum bir isteğin var mı?” diye seslenir, Hatice Anne: “Oğlum ben de gidiyorum.” der. Oğlu Nuri: “Anne sen nereye gidiyorsun?” der. Hatice Anne sadece el sallar. Hatice Anne'nin oğlu Nuri, dükkâna gider. Saat 14: 30'da annesinin acı haberi gelir. Kaynak şahıs annesinin ölümüne çok üzümlere, o üzüntüyle şöyle bir ağıt söyler:

Çadırlar geldi kuruldu
Dizimin bağı yoruldu
Kurban olam kuzularım
Herhal bana yol göründü

Her tarafım çiçek çiçek
Ecel şerbetini içek
Kurban olam gelinlerim
Kefenimi bolca biçek

Yeşil gözün seyrek kaşım
İşte geldi benim eşim
İnce oğlum Nuri kuzum
Mezarımı geniş deşim

Çadırlarda yeşil direk
Bende de kalmadı yürek
Kurban olam Nuri ÇİNGİL
Gerçek mekânıma göçek

Nuri ÇİNGİL

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

HATİCE ANNENİN AĞIDI- 2*

Andırın'ın Efrağızlı köyünde yaşayan Hatice Anne (ÇİNGİL),1996'da hayata gözlerini yumar. Hatice ÇİNGİL ile aile dostu olan Aşık Ayşe ÇAĞLAYAN, onun ölümüne çok üzülerək aşığıdaki ağıdı söyler:

Her yerde ettik methini
Bilen bilir kıymetini
İnşallah cennet hatını
Nuri ÇİNGİLİN annesi

Beş vaktini kılıyordu
Hak'tan rahmet diliyordu
Nurlu yüzü gülüyordu
Remzi ÇİNGİLİN annesi

Sabahleyin er kalkardı
Daima tesbih çekerdi
Hak yolunda yaş dökerdi
Nuri ÇİNGİLİN annesi

İk'öglü var kızı yoktu
El malında gözü yoktu
Haktan başka sözü yoktu
Remzi ÇİNGİLİN annesi

Hatır gönül güder idi
Dünya malı neder idi
Çok misafirperver idi
Nuri ÇİNGİLİN annesi

Allah ona rahmet etsin
Makamını cennet etsin
Mezarında güller bitsin
Remzi ÇİNGİLİN annesi

Bir de ahiretliğı vardı
Sanmayın ki kalbi dardı
ÇAĞLAYAN'a ilham verdi
Nuri ÇİNGİLİN annesi

Nuri ÇİNGİL

İCLÂLİN AĞIDI *

Andırın'ın Gökömarlı köyünde yaşayan Münevver GÖK'ün İclâl adında bir kızı olur. Kenan Bey'in, Köleli köyüne öğretmen olarak tayini çıkar. İclâl, altı aylıkken ölür ve Köleli köyüne gömülür Kaynanası uzak olduğu için gelmeyince iyice üzülen acılı anne eve gelir ve kızına aşağıdaki ağıdı yakar:

Ben de Adanı'ya getmem
İclâl yanımda olmasa
Ayan olsun Fatma abla
Yirmiye .....

Çiçek veriyim eline
Götür gater hep gülüne
Gayınbabam darılıyor
Sehep çıkamadım yavrum

Garalı yağlık başımda
Göz boncuu var döşünde
Ben bebeği gelin ettim
Daha bebek bir yaşında

Gayın babam darılıyor
Ağlıyamam sana bebek
Cennette şefaate eylesin
Bir ben dağal yedi göbek

Akar goca Cahan akar
İclâl'im da bana bakar
Teneşire çıkartmışlar
Guzum burcu burcu kokar

Beleli başım beleli
Kiprik gaşında ulalı
Ne yatıyon a İclâl'im
Yattığın toprak Köleli

Yüksek evimin yapısı
Gılbiya doğru gapısı
Bitmez deme hatın dezzem
Biter o işin hepisi

Emine GÖK (Hodul Emine)

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

SULTAN VE ZEYNEP KARDEŞLERİN AĞIDI*

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Ayşe TEMİZ'in önce Sultan sonra da Zeynep adlı kızları peş peşe ölür. İki kızını da kaybeden acılı anne çok üzülererek aşağıdaki ağıdı yakar:

Cahallarım cehellerim
Göğc'ırakta guşlar benim
Ağ Sultan'ım hatın gızım
Zeynep'ime garşı gelin

Çığırsam dilim dutmuyor
Uzatsam golum yetmiyor
Bebeğim güççükten getti
Yanıma yalnız yatmıyor

Ayşe TEMİZ

* (TEMİZ;2005;185

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

FADIMA'NIN AĞIDI*

Andırın'ın Gökahmetli Köyünde yaşayan Hacı Veli Ağa'nın kızı Fadıma Hatun öldüğü zaman halası Şerif Hatun yeğenin ölümüne çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı yakar:

Bakın yavrumun yüzüne
Sürmeler çekmiş gözüne
Anam geri gellim demiş
Ben inanmıyom sözüne

Gardaşımın adı Hacı
Yüreğime düştü acı
Ağlasana İmirzoğlum
Gider senin şimdi bacın

Hanı gelmedi mi Cennet
Daha dünden öldü Memmet
Yavrumun sağmeni gelmiş
Emmileri etsin minnet

Gadanı alam Telli Hatın
Alınmaz ki alam satın
Gurban olam Ağ Fadıma'm
Babanı eyledin yetim

Adil GÖK

* (TEMİZ;2005;186

ÖMER AĞANIN KIZI HAYRİYE HANIM'IN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Ömer Ağa'nın kızı Hayriye Hanım, 1900'lü yıllarda ölür ve onun ardından annesi Elif Hatun ve bacısı Fatma Hatun aşağıdaki ağıdı yakarlar:

Emmimoğlu Hacı Bey'im
Oğrun oğrun eder minnet
Şu başlı terliğini
Al Abdullah'a geydir Cennet

Hayriye'nin anasıyım
Soldurdun gülgülü yüzümü
Babasının göönü olmuyor
Ziya Bey ister gızını

Çifte davul çifte düdük
Ahacık samen atlandı
Arabasın beri çekin
İçerde cehez gatlandı

Üstü gadife keseli
On sekiz gömleğini dürdüm
Allah gayıl olmaz deyi
Emmisi oğluna verdim

Evimize bir ay doğdu
Bu gızı size verince
Türkmenler benini saymış
Yüz peçesin yel alınca

Gırmızı izar gara peçe
Güzel yakışır gızıma
Gızımdan yadiğar aldım
Ölünce örtün yüzüme

Benim gızım güle benzer
Saçı sırma tele benzer
Varın yoklan Ağmezer'i
Türkmen gonmuş ele benzer

Adil GÖK

KINA GECESİ ÖLEN HACCA KIZ'IN AĞIDI *

Kahramanmaraş'ta yaşayan Hatice'nin hikâyesi ile ilgili iki rivayet vardır: Birinci Rivayet: Hacca adında bir kız bir gence verilir ve düğün kurulur. Hacca kız cumartesiye pazara bağlayan gece aniden hastalanır ölür ve Hacca'ya çok üzülen anası bu ağdı yakar. (Hürşide KARPUZ)

İkinci Rivayet: Andırın'ın Cambaz köyünde yaşandığı tahmin edilen Hacca, kocaya verilir. Bir süre sonra düğün başlar. Kına gecesi Hacca'nın eline kına yakılır. Gece vakti herkes yatağına yatar. Sabah olur herkes kalkar; Hacca, kalkmaz. Herkes yorulduğunu düşünerek kaldırmak istemez, ancak kuşluk vakti olur Hacca, hâlâ kalkmaz. Bunun üzerine gidip bakarlar ki, Hacca çoktan ölmüş. Hacca Kız'ın annesi o acıyla kızına aşağıdaki ağdı yakar: (Döndü PARMAKSIZ)

Bülbül boş dala gonmuyor
Mihnesi buna ganmıyor
Varın söylen Hacca gıza
Guşluk oldu uyanmıyor

Maraş'tan çıktı bir ucu
Aksu'da oturdu mola
Ne mafasız yalan dünya
Hacca'yı götürdü mola

Samen gelir toza toza
Ben görmedim böle gaza
Varın söylen Hacca gıza
Guşluk oldu uyanmıyor

Samen geldi gol gol gezer
Üç ketip cehezini yazar
Beş lirelik telden izar
Soykalar galdı Haccadan

Aşamdan geldi posta
Ben görmedim böyle hasta
Yekin Hacca gızım yekin
Cehez galdı deste deste

Güvesi görmüş düşünü
Mevla'm goyurmaz peşini
Hacca gelin ollum deyi
Aşamdan kesmiş kekilini

Yareden vermiş akılı
Kim ola güve vekili
Samen geldi boş getmiyor
Kesin Hacca'nın kekilini

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

Samen gedikten aşmıyor
Düğün yemeği bişmiyor
Hacca gelin ollum deyi
Gına çabudun çeşmiyor

Âşık Hösüyün söze ganmaz
Bülbül de boş dala gonmaz
Varın söylen Hacca gıza
Guşluk oldu da uyanmaz

Bu arada damadın annesi şok geçirmesin diye erkeğin birine gelin elbisesi giydirilir. Gelin oğlan evine getirilir. Atalar: “Kara haber tez ulaşır.” derler. Durum kısa zamanda anlaşılır. Oğlanın annesi o acıyla şöyle der:

Gelin gızcağazım gelin
Çık da gapılarda salın
Üç günnücek gelin mólur
Kör olasıca ölüm

Hürşide KARPUZ

EMİNE DOĞAN (ÖKSÜZ GARI)'IN AĞIDI *

Andırın'ın Alınoluk köyünde yaşayan Sıddık DOĞAN (Kara Müftü), üç buçuk yaşında yetim kalır. Öksüz Garı lakaplı annesi Emine DOĞAN, Kara Müftü'ye hem analık hem babalık yapar. Zaman geçer Öksüz Garı, 1980'de hayata gözlerini yumar. Annesinin ölümüne çok üzülen kaynak şahıs annesine aşağıdaki ağıdı yakar:

Sabahınan gaktı diri
Baktım geliyor birbiri
Cennet âlâ ola yeri
Anamızın bacılarım

Bu öleni haber verin
Cemaatı çokça derin
Anamın cehezin görün
Gelin edek bacılarım

Fakılar bizim obamız
Gabul olursa duvamız
Hem anamız hem babamız
Hakkı çoktur bacılarım

Haber verin obamıza
Devam edek töbemize
Selam salak, babamıza
Anamınan bacılarım

Gelin bacım gonaşalım
Küstünüzse barışalım
Elin öpüm sevişelim
Anam yolcu bacılarım

Avni geldi Ahmet sorar
Halil ebesini arar
Allah'ımdan böyle garar
Biz şükredek bacılarım

Emmim geldi garı diyor
Her gelen duva ediyor
Babamın yanna gediyor
Anam bu gün bacılarım

Gözünden akan yaşına
Selam salsın gardaşına
Şükür Allah'ın işine
Diyek bizler bacılarım

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

Söyle yalnızım söyle
Bu dünyanın sonu böyle
Unutman da duva eylen
Diyor anam bacılarım

Elif'inin yeri uzak
Felek gurdu bize tuzak
Günahımı affede Hakk
Anamızın bacılarım

Mehmed hizmetin görüyor
Yüyan kefine sarıyor
Eli belinde duruyor
Gardaşınız bacılarım

Bu yıl geldik arpalığa
Her gün yalvarırım Halık'a
Güvenmeyin siz sağlığa
İşte ölüm bacılarım

Esmeye Ayşe Eşe Hatun
Büyüğümüz öldü bütün
Amel alınmıyor satın
Hayır işlen bacılarım

Bacım Hatça Emiş Döndü
Ciğerimin başı yandı
Babamıza gelin indi
Anam bugün bacılarım

Anamızı vurduk yola
Kur'anı Yasin mi bile
Getsin anam güle güle
Duva edin bacılarım

Gücük yaşta yetim galmış
Bizim gibi yok gardaşı
Görmediğim gara düşü
İşte gördüm bacılarım

Kuran'ını hatimini
Hep büyütmüş yetimini
Şu İslam'da tutumunu
Siz de yaşan bacılarım

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

Gılmış öğle namazını
Hakk'a etmiş niyazını
Açıp bakıyor gözünü
Söylemiyor bacılarım

Erzurum'un kandillisi
Senede duyulmaz sesi
Anam öldü dutak yası
Ne diyonuz bacılarım

Eyi oldu yaraları
Galdı bahtı garaları
Bize verdi sıraları
Anam galan bacılarım

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

DÖNDÜ TEMİZ'İN AĞIDI*

Andırın'ın Torlar Çukurkoz köyünde yaşayan Safiye TEMİZ'in annesi Döndü TEMİZ ölür ve annesinin ölümüne çok üzülen kaynak şahıs annesine aşağıdaki ağıdı yakar:

Aşamdan habarım oldu
Benim de akılım durdu
Gelirim de hatın anam
Tatarlıdan gızın geldi

İçerimde de yanar yürek
Damlar da istiyor direk
Gelemedim hatın anam
Benim de yollarım yarak

İşte geldim bak gelsene
Şu hatırımı sorsana
Ben geri gediyorum
Eşine selam salsana

Ehmed'in habarı olmamış
Öldüceğini de bilmemiş
Gurban olducağım gardaş
Sesçağızını de duymamış

Safiye TEMİZ

* (TEMİZ;2005;192

ŞERİF ÇINAR'IN AĞIDI*

Andırım`ın Keşkahlı köyünde yaşayan Durdiye ÇINAR, annesi Şerif ÇINAR ölünce çok üzülür ve onun acısına dayanamayarak şu ağıdı yakar:

Anne beni niye öksüz bıraktın
Yadellere attın unuttun beni
Gelmez yola gettin gelmezsün gayri
Dillere düşürdün neyleyim ana

El ana dedikçe bağrımı delerim
Gözyaşı döker de saçım yolarım
Ölsen bile mezarlıkta ararım
Dillere düşürdün neyleyim ana

Durdiye ÇINAR

ALMAZ'IN KIZI AYŞE'NİN AĞIDI*

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Almaz'ın kızı Ayşe, Ellez Ali denen kişiyle nişanlanır. Daha sonra Ayşe'ye iftira atarlar. Bunun üzerine Ellez Ali Ayşe'yi boşar. Ayşe de Ketib denen adamın kardeşiyle evlenir ve eşiyle Çukurova'ya geçer. Ayşe orada ölür. Ayşe'yi çok seven kaynak şahıs Ayşe'nin acı haberini duyunca şu ağıdı söyler:

Fesi başında yellenir
Püskülü altında tellenir
Almaz'ın gızı Anşa
Büyük korkudan sallanır

Ufak galsın ağal gimi
Yeni duvar çağal gimi
Ne hoş yatar Anşa gelin
Ellezliden dağal gimi

İlahe gırıla gıçım
Bazara gettiğim suçum
Geciktim yatsına galdım
Köşe yaptırmak uçun

Hemitiye'nin önü depe
Bende geldim gopa gopa
Teneşire çıkarmışlar
Gulağında altın küpe

Hemite'nin önü ılık
Gulunçtan gulunca belik
Kimsecik yok kele bacım
Ağlaşalım soluk soluk

Döne BAKACAK

* (TEMİZ;2005;194

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

MELEK GÖK'ÜN AĞIDI *

Andırın'ın Boynoyoğunlu köyünden Turgut GÖK'ün hanımı Melek GÖK 2003'te ölünce, Turgut GÖK yalnız kalır. Köyündeki bir tepenin başına çıkar oturur. Etrafı seyrederken yakınındaki ağacın dalına bir bülbül konar ve başlar ötmeye. Kaynak şahıs orada efkârlanır hanımı Melek GÖK'ün ölümüne üzülerek aşağıdaki ağıdı söyler:

Bülbül garip garip de fiğan eyleme
Bendeki ayrılık sana dert m'oldu
Garip gönlüm dertlerini söyleme gurban söyleme
Nazlı yardan ayrılması düş oldu.

Gönül bağlanmış da saçın teline
Ömür getsin ayrılığın yoluna
.....
İnsanlar galmamış garaya bağrın taş oldu

Acıyla başladı da acıyla bitti
Ayrılık derdine de dertler de gattı
Sabırla beklemekten canıma yetti
Gözlerimden akan yaşlar sel oldu

Ah Turgud'um Turgud'un üzgün
Gaderim talihim de geliyor azgın
Nedem Kadir Mevl'e'm gara mı yazdın
Kervan geçmez yar yollarım gış oldu

Turgut GÖK (Durmuş Hoca)

ŞERİF GÖK'ÜN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Kürdoğlu Mustafa Efendinin kızı Şerif, Gındıralar'a gelin gider ve orada ölür. Şerif'in ölümü üzerine anası Beserek Hatun, teyzesi Gökşen Hatun ve daha önceden Şerif 'i seven amcasının oğlu Derviş, Şerif'e aşağıdaki ağı yakarlar:

Anası:

Bir ataş düştü özüme
Miller çekilsin gözüme
Tedeşleri hep toplandı
Biri benzemez gızıma .

Teyzesi:

Gökşen kendirini gersin
Ben cehizin atıcıyım
Ener bacım gabil olsa
Ben yerine yaticıyım

Anası:

Irameyin gemi geldi
Ben üstünü kestirim
Yabancıya verrim gızı
Emmilerin küstürürüm

Derviş:

Kars'a ilaç diye gettim
Ata üzengi çalarak
Ağ Şerif'im can veriyor
Yorgan üstünden atarak

Senin kökün benim soyum
Yatan garyolada uyun
İnek sağman yanık yayma,
Çıkan garyolada uyun

Döne EKİCİ (GÖK)

YAYCIOĞLU HATİCE’NİN AĞIDI *

Andırın’ın merkezinde yaşayan kaynak şahsın annesi 2004’te ölür. Kaynak şahıs bu duruma çok üzülür ve annesi Hatice Hanımın arkasından aşağıdakı ağıdı yakar:

Annem sana ağlıyorum
Gardaşımı gata gata
Gız sen babanı bilmen mi
Binerdi Küfeylan ata

Anam sana ağlıyorum
Gardaşım da senden zati
Vezir babam garşı gelsin
Altı Arabustan atlı

Güle güle hatın anam
Beni de goydun burada
Merak etme anacığım
Oğlun gızın var orada

Latife YAYCIOĞLU

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

HÜSEYİN KE MEMMET'İN HANIMININ AĞIDI *

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan Hüseyin Ke Memmet'in hanımı ölür. Hüseyin Ke Memmed Çukurova'da çalıştığı için hanımının ölümüne yetişemez ve çok üzülür o acıyla eşine şu ağdı yakar:

Ağcadağ'ın lamlı garı
Yatar parlayı parlayı
Benim eşim can veriyor
Arını soğuk terleyi terleyi

Babamın da oğlu Hacı
Ciğerime godu acı
Benim eşim garip idi
Kim oldu ona sucu

Babamın da oğlu Ali
Ağlasam oluyom deli
Benim eşim garip idi
Kim oldu onun yoldaşı

Gundurasını beri verin
Ayağına dar geliyor
Gardaşın aşada galması
Bir gardeşine zor geliyor

Evimizin ardı söyke
Gene beni aldı öfke
Gelin yaylaya göçücü
Altın küpe galdı sayka

Meryem TEKATLI

* (TEMİZ;2005;198

ŞERİF TEMİZ'İN AĞIDI *

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Ayşe TEMİZ (Patlakkızı)'in annesi Şerif Hanım, öldüğünde kızı Ayşe çok üzülür ve anasına aşağıdaki ağıdı yakar:

Eller başına döküldü
Deste beliğin söküldü
Çok yanarım hatın anam
Gayrı bellerim büküldü

Getirin bohçasını çezek
Anamızdan umut üzek
Eller de analı gezsın
Biz de anasız gezek

Cahalların boyun büker
Önsüzlerin yürek yakar
Önsüz galdım hatın anam
Anam bana sook bakar

Yoldan aldım salıgını
Eller sökmüş beliğini
Sook sular veremedim
Duyamadım soluğunu

Ayşe TEMİZ (Patlakkızı)

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

ÖLEN AĞ GELİNİN AĞIDI *

Gelinin biri bilinmeyen bir sebeple ölür ve cenazesine annesi yetişemez. Bu duruma çok üzülen ve ölen gelininin acısına dayanamayan kaynana, onun arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

Çıktım dalın eğrisini
Balta vurdum doğrusuna
Doğan ayın yarısına
Anan gelir Ağ Gelin'im

Çıktım çınarın bendine
Çığırın kendi kendine
Doğan ayın on dördüne
Anan gelir Ağ Gelin'im

Çıkın çınarın başına
Çığırın dudu kuşuna
Doğan ayın onbeşine
Anam gelir Ağ Gelin'im

Ne mutlu gızıyın canına
Fakılar getirdim yanına
Donattım Kâbe donuna
Gızın gitti güle güle

Melek TEMİZ (Melek Garı)

* (TEMİZ;2005;200

HÜSNE GÜRBÜZ'ÜN AĞIDI*

Andırın'ın Kabağaç köyünden Hüsne GÜRBÜZ, yaşlanır ve dünya hayatına daha fazla dayanamayıp Hakk'ın rahmetine kavuşur. Ablası Rukiye GÜRBÜZ, bacısının ölümüne çok üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

Ağladım da gülemedim
Söyledim de bilemedim
Yitirdim de ben bacımı
Arayıp da bulamadım

Bilmedim bacım bilmedim
Mor belini görmedim
Gurban olam babam gızı
Datlı dilini duymadım

İrahan gatmadım güle
Bilbil gonar daldan dala
Gurban olam bacım seni
Ağzındaki datlı dile

Rukiye SERT

ÖLEN HANIMIN AĞIDI *

Andırın'ın Çığşar köyünden olan Ayhan ÇIĞŞAR'ın hanımı ölünce çok üzülür ve eşine aşağıdaki ağıdı yakar:

Sabah oldu horoz ötmez de
Uzanırım golum yetmez
Çağrın gelsin benim eşim de
Bebeği beşikte yatmaz.

Gara saçı döküm döküm
Kalksın da boyuna bakım
Adana'da galdı eşim de
Göçmemiz galuna yakın

Mahana ettin yunağın
Essiz mi goydun düneğın
Yernik getti benim eşim de
Büyüdemedi bebeğim

Mehmet ÇIĞŞAR

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

ÇAVUŞ ELİF'İN AĞIDI *

Andırın'ın Torlar köyünde yaşayan Çavuş Elif, vadesi yeter ve ölür. Annesinin ölümüne çok üzülen kızı Döndü TEMİZ onunun arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

Evimizin önu yazı
Yaelir goyun ile guzu
Gıyma Kadir Mevla'm gıyma
Anamınki ince sızı

Evimizin önu daşlı
Ben ağlarım gözü yaşlı
Gıyma Kadir Mevla'm gıyma
Anam daha gara saşlı

Ayşe TEMİZ

* (TEMİZ;2005;203

FATMA TEMİZ'İN AĞIDI *

Andırın'ın Torlar köyü Tahirli obasında yaşayan Koca Tahir Mustafa TEMİZ'in hanımı Fatma, çocuklarının yanına Mersin'e gider. Fatma orada ölür. Oğulları analarının ölüsünü köye getirince kaynak şahıs eşinin ölümüne çok üzülür ve o üzüntüyle aşağıdaki ağıdı yakar:

Soruyorum Fatma n'oldu
Geregimiş Mevla'm aldı
Mersin'den gelen hediye
Hepimize zehir oldu

Felek bana vurdu daşı
Zehir etti ekmeğ aşısı
Gulu buna gayıl olmaz
N'ideyim feleğin işi

Koca Tahir Mustafa TEMİZ

V- Kazaen Vefat Edenleri Konu Edinen Ağıtlar

KAZA İLE ÖLEN HACI'NIN AĞIDI *

Osmaniye'de Hacı adlı bir çocuk okuldan gelir, amcasının tabancasıyla oynamaya başlar. Tabanca birden ateş alır. Mermi çocuğun çenesinin altından girer beyninden çıkar. Oğlunun ölümüne üzülen çaresiz anne aşağıdaki ağdı yakar:

Gapımızın önü dutlar
Gene depreleştı dertler
Hırıl hırıl gızak çeker
Guzumun bindiği atlar

Elbise direkte asılı
Şöyle dönüp değneyemem
Var ardında iki bacın
Yanarım da ağlıyamam

Hacı oğlum mektup okur
Dili bilbil gimi şakır
Guzumun mektubu gelir
Okuttum diynedim şükür

Hardağı gönül hardağı
Var mı sözümün gardağı
Yaralılar yangın olur
Başucuna gon bardağı

Gitmem Çınar'ın yoluna
Soy ismine atmış goluna
Gurbannık mı verdin guzum
Osmaniye'nin eline

Zülfü KABALCI

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

TRAFİK KAZASINDA ÖLEN RUHİ'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Bunduk (Akgümüş) köyünde Cumali TÜRK denen genç, köyün tek traktörünün şoförüdür. Traktörün sahibi Hacı, Cumali'ye, yeni yetişen oğlu Ruhi'ye de traktör sürmeyi öğretmesini ister. Tarladan eve dönüşte Cumali, traktörü çocuğa verir. Çocuk da eve geldiğinde traktörü durduramaz ve evin merdiveninden yukarı sürer. Traktör de şahlanarak geriye takla atarak çocuğun üstüne düşer ve çocuk altında kalarak can verir. Çocuğun babası Hacı, bu acıyla çocuğun arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

Aman motur zalim motur
Nasıl yedin oğlumuzu
Götürdüğün gibi getir
Sağ göreyim guzumuzu

Ağyar'ın daşlı tarlası
Sel alıp viran galası
Bitmesin buğday arpası
Bir oğlandan etti bizi

İmam Halil imam Halil
Sabır versin Rabbim Celil
El içinde melül melül
Gan ağlıyor iki gözüm

Ruhi'm yerin cennet olsun
Sevenner bandımı çalsın
Geride hatıra galsın
Bu garip Hacı'nın sözü

Bayram TÜTEN

İNC'OĞLU MEHMET'İN AĞIDI- 1 *

Kadirli'nin Değirmendere köyünden Andırın'ın Alanlı (Orçan) köyüne gelin gelen Songül BOZDOĞAN (PİNEGÖZ)'in ağabeyi İnc'öğlü Mehmet (PİNEGÖZ), 10. 9. 1994'te Bozkuyu köyünde biber sularken, dinamodan çıkan elektrik akımı suya karışır ve suyun içinde olan İnc'öğlü Mehmet çarpılarak ölür. Maksutoluğu'nda görev yapan Kozanlı Mustafa AKYILDIZ cenaze yakınlarının ağlamalarına dayanamayarak aşağıdaki ağıdı söyler:

Kaleye de dik söğüdü
Ahmet dinlemez öğüdü
Mehmet gibi genç yiğidi
Kara toprak da aldın mı

Yalınız bırakmış gelini
Ceryan tutmuş elini
Genç koparmış gülünü
Kara toprak da aldın mı

Sâlâ ver dendi de bana,
Ağlıyordu Döndü ana,
O yiğit de genç civana,
Kara toprak da aldın mı?

Genç Mehmet'in acıları
Dinamonun bocuları
Ağlıyor hep bacıları
Kara toprak da aldın mı

Açtım o yiğidi de ben
Dayanır mıdır buna can
Dopdolu oldu da insan
Kara toprak da aldın mı

Ben de oldum ona hoca
Ağlaşıyor genci, koca
Nasıl da yattı bu gece
Kara toprak da aldın mı

Yaylada da horoz öttü
Herkese de acı kattı
Babasın yanına yattı
Kara toprak da aldın mı

Belli Mehmed'im belli
Ağlasana dudu dilli
Yatırmışlar göğsü kıllı
Kara toprak da aldın mı

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

Toplandı da bütün oba
Kefenden de giydi aba
Öldü müydü kayınbaba
Kara toprak da aldın mı

Çukurova Çukurova
Nasıl kıydın yiğit beğе
Geri geldin mi yaylaya
Kara toprak da aldın mı

Karşıda kale görülür
Su döktüm kekil yarılır
Mehmet kefene sarılır
Kara toprak da aldın mı

Eller gelir tabur tabur
Ağla gelin etme sabır
Sana vermedi mi kabir
Kara toprak da aldın mı

Kara toprak kara toprak
Yer yer usanmaz toprak
Sardı seni yeşil yaprak
Kara toprak da aldın mı

Kirpik altında var sürme
Boyu uzun bıyık burma
Ağla kardeş uzak durma
Kara toprak da aldın mı

Tabudu kondu evine
Haber gönderin dayıma
Gül dökün benim suyuma
Kara toprak da aldın mı

Ahmede yapmıştı düğün
Ağladı mı yeni gelin
Yok muyudu senin yavrun
Kara toprak da aldın mı

Evimde kaldı dökülü
Anacığım ver akılı
Gelinin boynu bükülü
Kara toprak da aldın mı

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

Yaylada gömdüler yeni
Eşim gider mola geri
Ağla gayrı zarı zarı
Kara toprak da aldın mı

Kayın ana kayın ana
Eşim emanettir size
O dinamo kıydı bana
Kara toprak da aldın mı

Ekmeyin gayri hiç biber
Kardeşlerim edin sabır
Orda yok muyudu kabir
Kara toprak da aldın mı

Yüce Hakk eylesin rahmet
Şefaattir Muhammed
Bu yiğit incöğlü Mehmet
Kara toprak da aldın mı

Eşim de evinde kalsın
Beni ziyarete gelsin
Bacılarım selam olsun
Kara toprak da aldın mı

Hakk'ın emri işte böyle
İmam Akyıldız'ım söyle
Yüce Rabb'im rahmet eyle
Kara toprak da aldın mı

Songül BOZDOĞAN (PİNEGÖZ)

İNC'OĞLU MEHMET'İN AĞIDI- 2*

İnc'öğlü Mehmet (PİNEGÖZ) 10. 9. 1994'te Kadırlı'nın Bozkuyu köyünde biber sularken dinamodan çıkan elektrik suya karışır ve suyun içinde olan İnc'öğlü Mehmet'i çarparak öldürür. Ağabeyinin ölüm haberini duyan kaynak şahıs çok üzülür ve dayanamayarak aşağıdaki ağıdı söyler:

Evimizin önü eniş
Memduf gelmiş neler demiş
Bozguyu Memmed'i yemiş
Gel ha babam oğlu gel ha

Bozguyu'nun dereleri
Soyka galsın araları
Söyle zalim doktor söyle
Neredeydi yaraları

İşte bu bizim evimiz
Hep toplandı mı elimiz
Böyle miydi gaderimiz
Gel ha babam oğlu gel ha

Yeşil gömleğini aldım
Ağabim birgün gelir sandım
Onu da ben garşıldım
Gelip de yolda inince

Musa ağabim de goştı yayan
Gardaş ol da buna dayan
Memmed'e ölmüş diyorlar
Uyan babam oğlu uyan

Dünyada gülmedi yüzüm
Gış oldu baharım güzüm
Kimselere deyil sözüm
Gahrım Allah'a Allah'a

Evimizin önü gavak
Güz geldi de döktü yaprak
Sana yakışmadı toprak
Uyan babam oğlu uyan

Derelerde selbi söğüt
Çok verdiler almam öğüt
Orda yatan babayığit
Memmed deyil mi gomşular

Bu Memmed'in kız gardeşi
Durmuyor gözümün yaşı
Diyollar Allah'ın işi
Gel ha babam oğlu gel ha

Songül BOZDOĞAN (PİNEGÖZ)

İNC'OĞLU MEHMET'İN AĞIDI- 3*

İnc'öğlü Mehmet öldüğünde kardeşi Ahmet henüz dört günlük evlidir. Hanımı eşi Ahmet'i teselli etmeye çalışır. Ağabeyini çok seven kız kardeşi Songül, yengesinin dünyaya getireceği çocuğa ağabeyinin ismini vererek onun hatırasını yaşatmak için1995'te aşağıdaki ağıdı yakar:

Yeni gelin biraz gurnaz
Ahmed'im de çok hatirnaz
Memmed gelecekmiş bu yaz
Gel ha babam oğlu gel ha

N'olur Allah böyle olsun
Guru deriye su dolsun
Bacın sana gurban olsun
Gel ha babam oğlu gel ha

Songül BOZDOĞAN (PİNEGÖZ)

AHMET ÇERİBAŞI'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Canbaz köyünde bir kız Ahmet ÇERİBAŞI'ndan kirmen ister. Ahmet ÇERİBAŞI da şimşir ağacından kirmenlik bulmak için Tırl (Dırıl) dağına gider. Kayalık bir yerde gezerken kayadan yuvarlanır ve göğsünün üzerine düşer, ÇERİBAŞI orada ölür. Olay sonrası kız çok üzülen kız ÇERİBAŞI'na şu ağıdı yakar:

Al gana boyandı minderi

.....

Doktur getir Şerif Fakı

Baksın dönderi dönderi

Guruçukur örenneri

Oynaşiyor Cerenneri

Top top olmuş geliyor

Ahmet oğlanın yarenneri

Döndü PARMAKSIZ

SELDE GİDEN ÇOCUĞUN AĞIDI*

Andırın'ın Çiçekli köyünün Keleşli obasında yaşayan Zeki'nin çocuğu, sele gider ve üç gün sonra çocuğun ölüsü bulunabilir. Bu acı olaya dayanamayan kaynak şahıs çok üzülerek aşağıdaki ağıdı yakar:

Guru derelerin suyu çağladı
Benim olayımı duyan ağladı
Bunu Hatice dezzen söyledi
Onun uçu bana ağlama ana

Dağlarda galsam da gurtlar da yese
Çağardığımı duymadım gelirdim sese
Bulamasanız bouldurdunuz hep gara yasa
Onun uçu bana ağlama ana

Hatice SALAN

ÜZERİNE TAŞ DÜŞÜP ÖLEN MUSTAFA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Çuhadarlı köyünde yaşayan ve kaynak şahsın amcasının oğlu olan Mustafa adlı gencin Çuhadarlı köyünün Çavuş Bekirli denilen yerindeki Cop Hacı'nın düğününde üzerine taş yuvarlanır ve ölür. Çok sevdiği, amcasının oğlu Mustafa'nın bu acıklı ölümüne dayanamayan kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı yakar:

Adana'dan geliyon mu
Hediyeler alıyon mu
Getme dedim Mustaf'oglum
Genç yaşında getirdiler

Tabutuna yatırdılar
Getme dedim Mustafa oglum
Getme dedim Aslan oglum
Goldan gola götürdüler

Mustafa'mın kekiline
Neler geldi akılına
Gelin bakın emmileri
Öğretmenin vekiline

Mustafa'nın gaşı gara
Açtın yüreğime yara
Doktur da bulmadı çare
Gel ha aslan oglum gel ha

Söyle aşığı Duran söyle
Mustafa'nın metin eyle
Şehid düştü aslan oglum
(Ölmüş derler Mustafam'a)
Anası oturup ağla Babası oturup söyle

Duran AVAN

KAZA İLE TÜFEKLE VURULAN NEJDET'İN AĞIDI*

1980'li yıllarda Andırın'ın geben kasabasında yaşayan Nejdete adlı genç, babasıyla tartışır ve İskenderun'a demir çelik fabrikasına yazılmak için evden ayrılır. Tokmaklıdaki teyzesine uğrar. Teyzenin oğlu da yeni bir tüfek almıştır. Nejdete'i görünce: "Nejdete gel yeni tüfek aldım bakalım" der. Biri yerde bir ayakta durmaktadır. Nejdete: "Yahu teyze oğlu ne kadar kıymetli tüfeğin var" deyip namlunun ucunu çeker. Tüfeğin dolu olduğundan haberleri yoktur. Çekme esnasında tüfek patlar. Nejdete'in karın bölgesi par-amparça olur. Nejdete'i hemen Kadırlı Devlet Hastanesi'ne yetiştirmek için yola çıkarlar. Nejdete hastaneye yetiştirilemeden yolda ölür. Nejdete aynı zamanda evin tek oğludur. Babasıyla dargın ayrıldığı için babası çok üzülür. Diğer Teyzesinin oğlu olan kaynak şahıs Nejdete'in ölümüne dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Andırın Ovası kana bulandı
Yağlı gürşun Nejdete sana mı değdi
Dost düşman herkes acıyla yandı
Bizleri bırakıp gittin mi Nejdete

Teyzemoğlu Nejdete mezarda
Gızıl ganlar galmış acı yarada
Söyle gardaş söyle Nejdete nerede
Teyzem oğlu Nejdete yatar mezerde

Allah'ından bulsun gürşunu sıkın
Kalmadı köyümde gözyaşı döken
Var mıydı Nejdete'im yaranı saran
Bizleri bırakıp gittin mi Nejdete

Her gelip geçtikçe selam vereyim
Mezar taşına da yüzüm süreyim
Açın mezarını ben de gireyim
Teyzem oğlu Nejdete yatar mezerde

Nurettin MİRAL

TRAFİK KAZASINDA ÖLEN ZÜBEYİR TEMİZ'İN AĞIDI*

Andırın'ın Çukurkoz köyünün Vaysallı obasında yaşayan Zübeyir TEMİZ, 18 Şubat 1992'de minübüsle K. Maraş'a giderken Kavaklı köyü civarında kaza geçirir ve 22 yaşında hayata gözlerini yumar. Bu acı olay üzerine kaynak şahıs, oğluna çok üzülerek şu ağıdı yakar:

Bırak göynücüğün bırak
Maraş'ın da yolu yırak
Benim kuzum gelirdi amma
İzin vermedi felek

Direksiyon almış eline
Dönderememiş yoluna
Kuzum sende mi gittin
Allah'ın güzel yoluna

Her işleri bitirdiler
Acı haber getirdiler
Kurban olam kuzularım
Töreninen götürdüler

Kitabını almış ele
Arkadaşlarıyla bile
Ben de nasıl dayanayım
Kuzum gitti gelmez yola

Kitabını yere kumaz
Derdini kimseye demez
Ben küstürdüm bir yavrumu
Kalkıp yemeğini yemez

Ulu sular akar gider
Kenarını yıkar gider
Zübeyir'im şehit düşmüş
Ala gözü bakar gider

Ulu suyun akıntısı
Kenarının yıkıntısı
Kuzularım düğün kurmuş
Hani bunun okuntusu

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

Derelerde olur söğüt
Atasından almış öğüt
Kuzuların kayıp etmiş
Oturmuş ağlıyor yiğit

Eniş dibi günden yüzü
Yüreğime düştü sızı
Bana neden darılırsın
Hani Yusuf'un yoldaşı

Yüksek yaylada yaylamış
Derdini kimse bilmemiş
Doktur beyim doğru söyle
İlacın hayrı mı olmamış
Kara Sultan TEMİZ

Duran AVAN

İŞ KAZASINDA ÖLEN OĞULA AĞIT*

Andırın'ın Karapınar köyünde yaşayan Esmе PALALI'nın oğlu Mersin'e çalışmaya gider. Fakat orada iş kazasında öler. Bunun üzerine acılı anne oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

Mersin'in yolları yırak
Guzuma da baba gerek
Okuntusuz dü'ün gurdum
Ocak başlarından yırak

Kele gelin söylesene
Benim göönüm eylesene
Guzum işinden geliyor
Yollarını denesene

Yoruldum yola oturdum
Felek vurdu ben götürdüm
Garabıyıklı oğul yitirdim
Çıkmadı yayla yurduna

Esmе PALALI

ISPARTA'DA KAZADA ÖLEN GENCİN AĞIDI *

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan Hatice SALAN'ın torunu Isparta'da çalışırken apartmandan düşer ve vefat eder. Torunun cenazesi köye gelince cenazenin başına giden büyük anne Hatice Hanım daha fazla dayanmaz ve aşağıdaki ağıdı yakar:

Çamlı orman senin yurdun
Günden güne arttı derdin
Soyka galasın Isparta
Hacı habar nasıl verdin

Yıkıldım yere kakamadım
Dört yanıma bakamadım
Dayılarım garşı geldi
Arabadan çıkamadım

Tabıdın geldi gapıya dayandı
İçeriye gir demedi felek
Gencecik gelinin evde bekliyor
İkimizi baş başa gomadı felek

Hatice SALAN

SADIK DURUR'UN AĞIDI*

Andırın'ın Emirler (Mitel) köyündem yaşayan Fikriye Arık'ın akrabası Sadık DURUR, 1938'de okumaya gider. Ancak yolda trafik kazası geçirir. Olayı duyan Fikriye Hanım, çok üzülür ve ona aşağıdaki ağıdı yakar:

Bir felaket olmuş Maraş elinde
Çalkanıyor bütün halkın dilinde
Maraş ile Adana'nın yolunda
Bizi takla takla attırdın felek

İsmi Sadık Durur aslı Ceyhanlı
Yüksek Mühendizdi şöhretli şanlı
Cesedi yatar yerde ala ganlı
Bizi dertten derde saldın felaket

Baba ile oğul nerede hani
Oğul ile olmuş kazâ kurbanı
Bir oğul bir baba neyledi seni
İkisini birden aldın felaket

Fikriye ARIK

* (TEMİZ;2005;218

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

KAZAYLA DÜĞÜNDE VURULAN ÖMER'İN AĞIDI*

Eskiden Ömer adında bir genç, evliliğe hazırlanır. Düğün için bütün hazırlıklar biter ve düğün başlar. Herkes yemeğini yer, eğlenir. Halay çekilirken silahlar sıkılır. Sıkılan silahlardan birinin mermisi yanlışlıkla Ömer'e isabet eder. Ömer muradına eremeden dünyaya gözlerini yumar. Olaydan sonra Ömer'e aşğıdaki ağıt yakılır:

Gara çadır guruluyor
Çifte davıl vuruluyor
Okuntuya gelen samen
Cenazeye çağrılıyor

Gara çadır is mi dutar
Altın kemer pas mi dutar
Ağlar anan bacın ağlar
Elin gızı yas mı dutar

Gara çadır eğmeyinen
Ucu yere değmeyinen
Ne yatıyon Ömer gardaş
Bir çit gurşun değmeyinen

Yol üstünde gaymak serdim
Gelen geçen yesin diye
Ben gardaşa düğün gurdum
Atlı yayan insin diye

Yağmur yayar gün ışılar
Ahırda camız muşular
Gardaş gapıda yunurkan
Gınamış bizi gomşular

Bacısının adı Döndü
Bunu duyan eller yandı
Ben gardaşa öldü demem
Yozunan Haleb'e indi

Bacısının adı Emiş
Sandığında dolu gümüş
Ben gardaşa öldü demem
Yozunan Haleb'e inmiş

Ayşe ZORLU

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

TRAFİK KAZASINDA ÖLEN HASAN'IN AĞIDI*

Andırın'ın Torlar köyü Çukurkoz obasından Hasan TEMİZ, 1930'lu yıllarda kamyon şoförlüğü tapmaktadır. Yine birgün kamyon ile Mardin'de trafik kazası geçirir. Genç yaşta ölen Hasan, köyde herkesi yasa boğar. Köylüsü ve akrabası olan kaynak şahıs onun ölümüne çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı yakar:

Araba gelir Mardin'den
Yavrılar ağlar ardından
Bak goluna Hasan'ım
Sehetin düşmüş gordundan

Savcı geldi bekliyor
Polisler kimlik yokluyor
İlk ağşamdan düşmüş Hasan
Gannarı donmuş akmiyor

Arabası hızlı geçti
Hasan buna ne berk coştı
Bu nasıl ataştır böyle
İçerde ciğerim bişti

Nerde görse araba durur
Benim hatırımı sorur
Mencilise bir değer verir
Değerini bil Hasan'ım

Araba dulukta bekler
Irabda istanı saklar
Nasıl gıydın Mevlâ'm buna
(Nasıl gıydın Kadir Mevlâ'm)
Teze gelin yolu bekler.

Çukurkoz'un düz yazısı
Geride galdı guzusu
Böyle mi alnın yazısı
Gurban olam Kadir Mevlâ'm

Geçen günner sayılır mı
Bu dünyaya doyulur mu
Gurban olam emmilerim
Hasan yere goyulur mu
(Yiğit yere goyulur mu)

Hasan'ım dayrada gezer
Ağ elleri kehet yazar
Ora sana nasip olsun
Cennet ala daha güzel

Fatma TEMİZ

* (TEMİZ;2005;220

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

NUSRET'İN AĞIDI *

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan Nusret DALKIRAN, tarlada mısır ekerken üzerine yıldırım düşer ve hemen orada can verir. İki çocuğu öksüz ve anaları da genç yaşta eşsiz kalır. Bu acıklı olaya dayanamayan kaynak şahıs, aşağıdaki ağıdı yakar:

Top kekiller deste deste
Traktörü süren usta
Herkes galdı bütün yasta
Nusret'den haber getir

Ömer Amca Ömer Amca
Güller açar gonca gonca
Kızıma bayramlık alın
Kendi yavrınızdan önce

Üç kirazın çölleri
Çiçek toplar yavrımın elleri
Aceb babam gelir diye
Gözler oturur yolları

Üç kirazdan çıktım yola
Arkanı dön deme ana
Kuşlar ağaçlar gelsin dile
Derdimi söylesin bülbüle

Andırın'ın baş tokturu
Gel de bana ilac eyle
Anam ardımdan yetişti
Dertlerimi ona söyle

Eylem Hanım Eylem Hanım
Görünmüş mü böyle bir şey
Allar geyme bir demet gül goy
Mezarıma bir demet gül goy

Gara bulut geldi bastı üstüme
Eziriye can almanın gastı ne
Yüzüstü düştüm toprak üstüne
Ağlama anam canım anam

Yengemin adı Eşe
Tekeri dayadım daşa
Bu gençlikte neler gelir başa
Onun için açık geder gözleri

Elife SALAN

* (TEMİZ;2005;221

USTA MEHMET'İN AĞIDI *

Andırın'ın Alameşe köyünde yaşayan Usta Mehmet, 1990'da yeni yapılan bir evi sıvarken elektrik telinin geçtiği bir yeri oğullarına tehlikeli diye sıvattırmaz. Kendisi sıvamaya başlar. Elektrik teli baş tarafından çeker ve çarparak öldürür. Usta Mehmet'in ölümüne çok üzülen kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı yakar:

Gazadan köye tel geliyor
Bakan gözden sel geliyor
Duymamış mı anan baban
Cenezeğe el geliyor

Taksi taksiye dayanır
Aliyesi boyanır boyalı
Bu dertlere kim dayanır
Bu da bize zor geliyor

Açın da bakım yüzüne
Vurdum bağrıma dizime
Ben ne deyim el gızına
Bu da bana zor geliyor

Köyden köye yol geçiyor
Hocalar kefin biçiyor
Yüklettiği yükün göçüyor
Bu da bize zor geliyor

Binmiş iki ağacın üstüne
Gider ehreti dostuna
Yatmış iki ağacın üstüne
Sürer atı yelgin yelgin

Vardık evinin üstüne
Yatar soğanın gastine
Toprak yitiyollar üstüne
Yatar gayri yorgun yorgun

Uzattın âşık sözünü
Yakmış bitirmiş özünü
Ağlattın avradı gızını
Yatar gayri yorgun yorgun

Mehmet DOĞAN

KAHRAMANMARAŞ MEBUSLARININ AĞIDI*

1960'lı yıllarda Andırın'ın Anacık (Anıcık) köyünden Halil BAL, ilkokulda okurken öğretmenleri, öğrencilerini Kadirli'ye sinamaya götürecektir. O zamanlar köyde sinama nedir bilinmemektedir. Kızıklı Ali denen adamın kamyonuyla Kadirli'ye giderler. Kadirli'de sinemadan çıkarlar ve yolda yürürken bir âşığın elinde destan, omzunda bir çanta ağıt söyleyerek gezdiğini görürler. Kaynak şahıs, dikkatlice âşığı dinler ve aşağıdaki ağıdı duyar. Ağıda konu olan olayın K. Maraş'ın milletvekillerinin Ankara'ya gidip geri dönerken Ulukışla yakınlarındaki Göçmen köyünde kaza yapmaları olayı olduğu sanılmaktadır. 1958'den önce yaşandığı tahmin edilen bu fecî kaza herkesi derinden sarsmıştır. Kimliği bilinmeyen ozan da halkın yüreğine tercüman olur ve herkesin acısını dile getiren aşağıdaki ağıdı yazar:

Altı gişi Ankara'ya gittiler
Vatan millet hizmetini ettiler
Geri dönüp göçmen köye gettiler
Orda bu gazayı gören ağlasın

Pikapla giderken fırladı teker
İçinde olanı yollara eker
Kimi ala ganılı kimi can ceker
Yetişip imdada eren ağlasın

Memed Ali Kürek hafif yaralı
Kimi düşmüş birbirinden aralı
Demek ki bunların bahtı garalı
O zalim pikabı süren ağlasın

Ahmet Kadioğlu fakir babası
Bütün millet hizmetine çabası
Acıyla gavrıldı Maraş obası
Gelip bu gazayı gören ağlasın

Beyim senin öldüğünü bildiler
Emmi dayı hep toplanıp geldiler
Mübarek camide namaz gıldılar
Şehit namazını gılan ağlasın

Halil BAL

ALMANYA'DA ÖLEN KİŞİYE AĞIT*

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan ELİF BUDAK'ın eşi çalışmak için Almanya'ya gider. Almanya'da bir iş kazası geçirir ve ölür. Elif BUDAK iki kızı ile baş başa kalır. Uzun bir süredir göremediği eşinin ölümüne çok üzülen Elif BUDAK eşine aşağıdaki ağıdı söylerler:

Sela da verir Fakılar
Gelin görüme dakılar
Gurbet elde eşi ölen
Alır pırtısını kokular

Gurbannar olduğum babam
Oğlum eskiden buralı
Gınaman gomşular beni
Eskiden şeşim garalı

Hava'lanına varışın
Aklıma düştü gülüşün
Şimdi eşim gelir sandım
Zalım uçağı görüşün

Gadanı alırım baba
Sırtıma giyerim aba
Yedi sene yol beklerim
Ellere dedirmem baba

Gadanı alırım Hatça
Ciğerime açtın matça
Ben eşime gedyorum
Hazırla da bana bohça

Babamın gızı Perihan
Elinde koksun ırahan
Ben kimseye bişey demem
Beni böyleden yaradan

Her gün söölerim adını
Almadım ben muradımı
Mezar daşına yazdırırım
Eşim seninle adımı

Ellerinen ellerinen
Yaz mı gelir ellerinen
Eşim bana gelmiş taman
Eli deste güllerinen

Hatice ÇERÇİ

* (TEMİZ;2005;224

GİR ALİ'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Canbaz (Kızıloluk) köyünde yaşayan Gır Ali, 2003'ün sonbaharında sabah erkenden kalkar, oğluyla birlikte Tırıl (Dırıl) dağına kışlık odununu kesmeye gidier. Gır Ali, ağaç motoruyla bir ağacı keserken, bir yere kaçmaya fırsat bulamadan ağaç üstüne devrilir ve ölür. Oğlu dağdan “imdat” diye bağırır. Köylüler vardığında Gır Ali çoktan ölmüştür. Gır Ali, sıvak ustasıdır ve şen şakrak biridir. Bu yüzden herkes onu sevmektedir. Gır Ali'nin ölümü bütün köyü yasa boğar. Gır Ali'nin can ciğer arkadaşı olan komşusu kaynak şahıs arkadaşının ölümüne çok üzülerek şu ağıdı söyler:

Seherinen dağa çıktın
Ecel şerbetini iştin
Köyümüzü yasa boğdun
Yaktın bizi Ali gardaş

Konu komşu hep yürüdük
Yorulduk yola oturduk
Felek vurdu biz götürdük
Yaktın bizi Ali gardaş

Savcı doktor hep geldiler
Açıp yareni gördüler
Götürün yuyun dediler
Yaktın bizi Ali gardaş

Erhan oğlun çok yanıyor
Yaren durmadan ganıyor
Âlem hep sizi arıyor
Yaktın bizi Ali gardaş

Âşık Hacı'm daha hüzüün
Gitti gışın geldi yazın
Ayrılık olur mu güzün
Yaktın bizi Ali gardaş

Hacı Mustafa DUMAN

YILDIRIM DÜŞMESİYLE ÖLEN NUSRET'İN AĞIDI*

Andırın'ın Çiçekli köyünün Üçkiraz denilen yerinde traktörle tarla süren Nusret DALKIRAN, yıldırım düşmesi sonucu hayatı gözlerini yumar. Bu acılı olaydan çok etkilenen ve komşusu olan kaynak şahıs çok üzümlere aşağıdaki ağdı yakar:

Gara bulut geldi bastı üstüme
Eziriye can almanın gastı ne
Dar ikindin çıkardılar tenşirin üstüne
Onun uçu bana ağlama anam

Yengemin da adı Eşe
Tekeri dayadım daşa
Gençlikte neler gelirmiş başa
Onun uçu açık geder gözlerim

Herkes bekler sırasını
Kimler sarar yarasını
Güççükten aldı guzum
Öğsüzlüğün ferasını

Hatice SALAN

ELEKTRİK DİREĞİNDEN DÜŞEN HÜSEYİN TOPAL'IN AĞIDI*

Andırın'ın Aytepe mahallesinde oturan Hüseyin TOPAL, 11 Kasım 1991'de akşam üzeri elektrik direğinden düşerek hayata gözlerini yumar. Bu sırda Marmaris'te bir şantiyede çalışan ve Hüseyin'in çok samimi dostu olan Sıddık DOĞAN arkadaşının ölüm haberini duyunca çok üzülür ve o acıyla arkadaşına aşağıdaki ağıdı yakar:

On bir Kasım geldi ganadı yaram
Yanıyor içimde görün Hüseyin
O günden bu güne gara bağladım
Dutuyor yasını yarin Hüseyin

İnşallah Allah'ım bağışlar seni
Dayı diye saygın yakıyor beni
Nefsi nefsi denen o mahşer günü
Cennette okuna yerin Hüseyin

O güzel ahlâkın sâdık inancın
Artıyor düşmüyor bendeki sancın
Gıldığın namaz duttuğun orucun
İnşallah galbinde nurun Hüseyin

Bütün dostlar sana yanıp ağlıyor
Anan bacın eşin gara bağlıyor
Gara Müftü dayın duvâ eyliyor
Huri gızı ola yârin Hüseyin

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

ÜZEYİR AHMET'İN AĞIDI*

Andırın'ın Yeşiltepe köyünde yaşayan Üzeyir Ahmet, ilkbahar ayında kuşluk vakti tarlaları gezerken traktör ters döner ve üzerine devrilir ve Üzeyir Ahmet oracıkta can verir. Ayten KOYUNCU'nun da çok yakın akrabası olması, onu fazlasıyla üzer bu genç yaşta olan ani ölüm üzerine Üzeyir Ahmet'e şu ağıdı söyler:

Günde oldu gaba guşluk
Ben de alamıyom dışlık
Mehtab okula gidici
Buna kim göndersin haşlık

Hekili gönüm hekili
Her yerde meyven dikili
Gurban ollum Dovan oğlum
Sen misin evin vekili

Gel Hülya yanıma otur
Elini elime yetir
Acel geldi vade yetmiş
Gannı oldu goça motur

Ölüm Allah'ın ölümü
Peceden çıktı yalımı
Kime emanet eyledin
Golaç gollu Ağa gelini

Fadime (Ayten) KOYUNCU

MAHMUT KÜTKÜT'ÜN AĞIDI *

Kadirli'nin Cihanbekirli köyünden Mahmut KÜTKÜT'e söylenen ağıt ile ilgili iki rivayet bulunmaktadır,

Birinci Rivayet: Mahmut KÜTKÜT Andırın'ın Çığsar köyüne gelir. Çığsar köyünde bulunan Başikesik denilen yerde traktör ile kaza yapar ve hayata gözlerini yumar. Mahmut KÜTKÜT, için annesi ve hanımı aşağıdaki ağıdı yakar:

İkinci Rivayet: Çığsarlı bir kadın da bu acı olay üzerine çok üzülerək aşağıdaki ağıdı söylerler:

Anası:
Gaterlenmiş gara tiren
Yok mu Mahmıd'ımı gören
Ziyaratın gediğinde
Motor da dutmamış firen

Anası ıstasını saklar
Çocuklar yerini yoklar
Tez gelsin Mahmıd oğlum
Andırında cipin bekler

Evlerinin önu enişli
Gözü domur domur yaşlı
Tez gelsin Mahmıd oğlum
Ceyhan'da gonağın daşlı

Garılar gelmez orıya
Muzırlar girdi arıya
Bir senede iki Mahmıd
Yeni getirdim sırıya

Hanımı:
Nenni a.. Mustafam nenni
Döşünün arası enni
Eşim benden ayrılıyor
Ağa miltonu ala gannı

Çığsar'ın da yolu daşlı
Fatma'nın da gözü yaşlı
Tez gelesin de Mahmut oğlan
Cahanda gonağın başlı

Harmangaya deli öbek
Fatma'nın gucağanda bebek
Tez gelesin Mahmut oğlan
Cahanda gonağın başlı

Aynur DOĞAN

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

UÇAK KAZASINDA ÖLENLERİN AĞIDI*

Diyarbakır'da Uçak düşmesi sonucu toplam otuz kişi ölür ve bu acı olay üzerine kaynak şahıs çok üzümlere aşağıdaki ağıdı söyler:

Diyarbakır'dan uçak kaktı
Eskerlerin belin büktü
Gamereler nasıl çekti
Eskerlerim guzularım

Kimi uzman kimi çavuş
Gel de memlekete gavuş
Gurban olam yaredene
Bu olay da nasıl bir iş

Aktepi'ye uçak düştü
Köylüler yardıma goştu
Acı habar tez yetişti
Eskerlerim guzularım

Hatice SALAN

* (TEMİZ;2005;230

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

KAMYON KAZASINDA ÖLEN ALI'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan Borazanoğlu Ali'nin bindiği kamyon devrilir ve Ali ölür. İki çocuğu ile dul kalan eşi Ümmühan Hanım çok üzülerək şu ağıdı yakar:

Sabahınan bir guş öttü
Sesini sesime gattı
Gurban olam guzularım
Babanız doktura gitti.

İki oğlum var biri deli
Yapılıyor gamyon yolu
Gidin bakın geliyor mu
Borazanın oğlu Ali

Ümmü Gülsüm TANER

* (TEMİZ;2005;231

AVCI İBRAHİM'İN AĞIDI - 1 *

Andırın'ın Geben kasabası yakınındaki Değirmendere denilen yere Avcı İbrahim yeğeni ile ayı avına gider. Bir ayının izine düşerler ve ayı bir ine girer. Avcı İbrahim ayıyı ininden çıkarmak ya da vurmak için ine girer. İnde ayı Avcı İbrahim'e saldırır. Avcı İbrahim dışarıdaki yeğenine yeğenim ayı beni öldürüyor. Ateş et diye bağırır. O da ayının ini çok karanlık olduğundan içini göremediği için, sesin geldiği yere doğru ateş eder. Kurşun, Avcı İbrahim'e isabet eder. Bu olaya çok üzülen yeğeni orada ağlayarak şu ağıdı söyler:

Değerrmendere yazıları
Ceren govar tazıları
Babam deyin gan ağlıyor
İrbehem'in guzuları

Gapıda goçu bağlanır
Toprakta meti söylenir
Avcı İrbehem deyincek
Göğsün elleri sallanır

Dşçrmendere üçe gaya
Çıkın bakın doğan aya
Ağşam ikindin arası
Gannı salı indi köye

Mustafa BALIKÇI

AVCI İBRAHİM'İN AĞIDI - 2*

Avcı İbrahim'in ölümüne çok üzülen Âşık Mustafa ise aşağıdaki ağıdı söyler:

Gülgülü, fersi başında
Sırma yelek (var) döşünde
Gıyma Kadir Mevla'm gıyma
Ergen on sekiz yaşında

Akşam olur, sabah olmaz
Gözlerime uyku gelmez
Tazı ardında çifte elinde
Gözlerim İrbaham gelmez

Bir at aldım o da doru
Üstünün keçesi sarı
Gıyma Kadir Mevl'e'm gıyma
Süzülmüş oğulun balı

Gar yetirin yınağından
Gurşun değmiş yüreğinden
Gır atı acı acı kişner
Gara çadır direğinden

Dıkıldım galdım, evlere
Çurdım Kadir Mevliye
İrbaham'ın öldüğün duyuşun
Annesi çıkmaz yaylıya

Âşık Mustafânın sözleri
Gurşundan galkmaz dizleri
İrbaham'ın ağıdını
Bellesin Avşar kızları

Âşık Mustafa KELEŞ

YEĞEN HATİCE’NİN AĞIDI *

Andırın merkezde yaşayan Hatice ÇİNGİL, 14 yaşındayken, 1991’de okul bahçesinde oyun oynarken yere düşer ve beynindeki damar zarar görerek bitkisel hayata girer. Hastalıktan bir yıl sonra 1992’de hayata gözlerini yumar. Yeğenin ölümüne çok üzülen amcası Nuri ÇİNGİL çok üzülerek şu ağıdı yakar:

Baban yüzlerinden öptü
Garip anan belin büktü
Esmâ Hoca suyun döktü
Vay Hatice diye diye

Azrailin sabrı taşı
Kara toprak kucak açtı
Hatun yengen koku saçtı
Vay Hatice diye diye

Hatîç yengen haber aldı
Durmuş amcan tabut saldı
Elif halan donakaldı
Vay Hatice diye diye

Başındadır Hacı Nenen
Ayrılmadı keleş deden
Dostlarıdır ziyaret eden
Vay Hatice diye diye

Durmaz artık Haçça eben
On beşinde giydin kefen
Hakk rahmet eylesin hemen
Vay Hatice diye diye

Dayıları şöyle otur
Mehmet Hoca Kuran okur
Doktor Kenan mekik dokur
Vay Hatice diye diye

Yavrumun da sütü pişti
Ebu zezemini işti
Teyzeleri yola düştü
Vay Hatice diye diye

Ali emmin açar cüzün
Ahirette gülsün yüzün
Halil’in de tutmaz dizin
Vay Hatice diye diye

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

Allah'tan diledik rahmet
Küçük kardeşindir Mehmet
Boynu bükük kaldı Samet
Vay Hatice diye diye

Gitmiyor ciğerim acın
Taktın mı şehitlik tacın
Yalnız kaldı Hacer bacın
Vay Hatice diye diye

Servet Selver gelmiş bakar
Gözler oluk gibi akar
Ramazan da çayın yapar
Vay Hatice diye diye

Gelmedi bacım meleğin
Ettik şahadet dileğin
Abdullah yapar emeğin
Vay Hatice diye diye

Nuri ÇİNGİL yeter kalan
Bilirsin ki dünya yalan
Azraildir canın alan
Vay Hatice diye diye

Nuri ÇİNGİL

KUYUYA DÜŞÜP ÖLEN ZEKIYE’NİN AĞIDI*

Andırın’ın Torlar (Tatarlı) köyü Baytar obasında yaşayan Zekiye gelin bir sabah ailesinin kahvaltısını verir. Onlar kahvaltıyı yaparken – Evde Kabakesme köyünden Hacı Kadir denen misafir de vardır- evde içme suyu bittiği için eline su kaplarını alır kuyunun yolunu tutar. Ancak kuyudan su çekerken ayağı kayar ve kuyunun içine düşer, ölür. Kahvaltıyı bitirenler, kahvaltıyı kaldırması için Zekiye gelini beklerler, gelmeyince mutfığa bakarlar yok, kısa bir zaman sonra Zekiye’nin kuyuya düştüğünü görürler. Zekiye’yi çok seven ve ona komşu olan kaynak şahıs bu içler acısı olaya çok üzüldüğü için Zekiye’ye aşağıdaki ağıdı yakar:

Kör olası kötü kuyu
Alamamış bir gab suyu
Bu ay da zemheri ayı
Çok üşürsün Zekiye gelin

Sabahınan gelmiş suya
Dilbantında yeşil oya
Gezmedin mi doya doya
Söylesene Zekiye gelin

Zekiye’min bahtı gara
Anan gelmiş sora sora
Gızım seni çok açmışlar
Ağ göğsünü yara yara

İsmail’i kucağına aldın
Nüçün sararip da soldun
Zehmeride gelin möldun
Çok üşürsün Zekiye gelin

Taksi geldi yol istiyor
Yandı yürek kar istiyor
Bizim Vaysal yâr istiyor
Tez gelsene Zekiye gelin

Açman gayrı odasını
Kimse savmaz gadasını
Öğsüz geden gelin kızın
Getirsinner babasını

Yol üstünde yatan mezar
Sana da uğramış nazar
Doktur geldi soru yazar
Söylesene Zekiye gelin

Fatma TEMİZ

KIZILIRMAKTA ÖLEN GELİNİN AĞIDI *

Eski zamanlarda kızın biri gelin olur ve 360 atıyla Kızılırmak köprüsünden geçerken köprü yıkılır. Gelin ve 360 atlı sele gider. Ölenlerin arkasından aşağıdaki ağıt yakılır:

Analı babalı bindirdik ata
Yedi gardaşınan yolladık öte
Köprüye varınca çıktı bir hata
N'ettin Gızılırmak allı gelini

Yengeler oğlak gimi mileşti
Abdallar gayıklara dolaştı
Hacı güveğe haber ulaştı
N'ettin Gızılırmak allı gelini

Yedi yerde cehezini döktüler
Kelpetennen bileziğini söktüler
.....
N'ettin Gızılırmak allı gelini

Gaynana der ki gelin gelecek
Gayın baba der ki üç yüz gurban olacak
.....
N'ettin Gızılırmak allı gelini

Gızılırmak parça parça olasın
Her parçan da bir hendeğe dolasın
Sen de benim gimi öksüz galasın
N'ettin Gızılırmak allı gelini

Gelini gelini allı gelini
Balıklar mı yuttu nazlı gelini

Fatma TEMİZ (Çobanın Kızı)

HATİCE ÇALIŞKAN (ANAYA AĞIT)'IN AĞIDI *

Andırın'ın Camuzluk köyünde yaşayan Halime DOĞAN'ın annesi Hatice ÇALIŞKAN Mersinde trafik kazasında hayatını kaybeder. Annesinin ölümüne çok üzülen kaynak şahıs, annesine aşağıdaki ağıdı yakar:

Gel yanıma babam gızı
Ne bakıyon kenni kenni
Ana hakkı ödeşilmez
Bize çaldı datlı nenni

Mersin gözlerin kör ola
Gırdın golumu golumu
Anam gurbannar oluyum
Yenice bildim ölümü

Gannı pırtısını aldım
Yenice habar duydum
Seni böle mi buldum
Yenice bildim ölümü

İlvan'a habar gönderdim
Gomutanlar göndermiyor
Evin barkın öyle galdı
Yenice bildim öldü'ünü

Halime DOĞAN

TRAFİK KAZASINDA ÖLEN DURDIYE’NİN AĞIDI*

Andırın’ın Gökahmetli köyünde yaşayan Durdiye GÖK, Dörtüol Hemşire okulunu bitirir ve 2001’de Elazığ’ın Gezin Sağlık Ocağında görev alır. Orada bir öğretmenle evlenir. Öğretmen olan eşinin tayini de Elazığ merkeze çıkar. 9 Mayıs 2002’de Gezin Sağlık Ocağı’ndan ilişkisini kesip Elazığ’a doğru yola çıkar. Ancak yolda trafik kazası olur ve kaza sonucu hayata gözlerini yumar. Yeğenin ölümüne çok üzülen dayısı Behzat GÖK yeğenine şu ağıdı yazar:

Göreve başladın güzün
Çalıştığın ocak Gezin
Ölüm haberini aldım
Dokuz Mayıs hem de yazın

Anan ile çok galmadın
Bu dünyada gün görmedin
Tahmin ediyorum yavrım gızım
Golay golay can vermedin

İki bacı iki gardaş
Bunlar birbirine sırdaş
Seni benden sorarlarsa
Derim anasına yoldaş

Bacı gızını yolladım
Aceb oraya vardı m’ola
Yüce Mevlâ’ya yalvarsam
Gelir sizden haber verir m’ola

Behzat GÖK

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

KAZA İLE VURULAN KADININ AĞIDI*

Andırın'ın Karadadut köyünde yaşayan Ayşe Bekar'ın anası ıstar dokurken çocuklar da tüfekte oynarlar. Oyun sırasında çocuklar tüfeği yere düşürler. Tüfeğin içi dolu olduğu için ateşlenir ve ıstar dokuyan kadıncağız oracıkta canverir. Kızı Ayşe de annesine çok üzülerek o acıyla aşağıdaki ağdı yakar:

Akarsular yarışıyor
Eller gelip gonuşuyor
Hanı benim gelin anam
Ciğerlerim alışıyor

Sala guyar götürüller
Al gannara batırillar
Goca mıydı benim anam
Gara toprağa yatırillar

Baba ne eskerdir bilmez
Ben uzağım aklım ermez
Gara toprak almış vermez
Hanı benim gelin anam

Bozdoğan'nar aşşağa göçer
Gurşunnar yaralar açar
Yekinsene benim anam
Önsüzüm günüm mü geçer

Ayşe BEKAR

* (TEMİZ;2005;240

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

VURURLAN DAMADIN AĞIDI (HALBUR AĞIDI) *

Zamanın birinde bir gençle bir kız evlenirler. Gelin baba evinden ayrılır. Halbur Yaylası'na çıkınca mola verilir ve herkes halay çekerek eğlenir. Silahlar sıkılır. Sıkılan silahlardan biri kaza ile damada isabet eder ve damat ölür. Bu üzücü olaydan sonra herkes gelini suçlayarak onun uğursuz geldiğini, damadın ölümüne onun sebep olduğunu düşünürler. Bu acı ile sarsılan gelin, gelinin kaynanası ve kayınbabası karşılıklı ağıt söylerler:

Gelin:
Halbur derler yüksek yayla
Ben daha görmedim böyle
Halini sormaya geldim
Eşim yarelerin heyle

Kaynana:
Öte yüzden beri yüze
Acı haber geldi bize
Gırk altınnan nişan daktım
Ayağı gademsiz gıza

Gelin:
Süpürmedim havlınızı
Böyle m`ettiniz gavlinizi
Öyle deme hatın anam
Ben m`öldürdüm oğlunuzu

Kaynana:
Evimizin önü gavak
Dalın gırdım ufak ufak
Güççük oğlum zatan ufak
Gözlen mola hatın gızım

Gelin:
Evimizin önü gavak
Dalın gırdım ufak ufak
Güççük oğlun olsun ufak
Gözlerim ben hatın anam

Kaynana:
Ganadı bağlı lek geydirdim
Çifte davıllar dövdürdüm
Gınamayın gomşlarım
Gademsiz gelin indirdim

* (TEMİZ;2005;241

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

Kayınbaba:
Üzüm gara üzüm gara
Salkımları düzüm gara
Şimdi anan baban gelir
Söölemeye yüzüm gara

Ağ mı gattım aşıma
Çehre yetirdim başıma
Gınamayın gomşularım
Gudretten geldi başıma

Gelin:
Anşa Dezze Anşa Dezze
Süpürmedim evinizi
Bana ne çok darılırsın
Ben m`ölürdüm oğlunuzu

Az gederim uz gederim
Ben yolumu düz gederim
Ben elimden gelin geldim
Geri döner gız gederim

Akarsular duruluyor
Gan belmeden beliniyor
Düyününe gelen samen
Cenezende bulunuyor

Safiye TEMİZ

TAVSI YUSUF AİLESİNİN AĞIDI*

Andırın'ın Kızıloluk köyünde yaşayan Tavsi ailesine mensup Yusuf, Adıyaman'da çalışmaktadır. Kasım 1999'da çocuklarını ve ailesini alır Kızıloluk köyüne gelir. Geri dönüşte büyük babasını da alır ve Adıyaman'ı gezdirmek ister. Hep birlikte Adıyaman'a doğru yola çıkarlar. Yusuf Adıyaman'a girmeden önce çimento fabrikasının yakınında taksi bir tırın altına girer ve arabanın içinde bulunan altı kişinin hepsi feci bir şekilde can verir. Acı haber köye tez ulaşır. Herkesin yürekleri parçalanır. Köy tamamen matem havasına bürünür. Köydeki feryat fiğan ortalığı inletmektedir. Bu acı olayı değirmeninde duyan kaynak şahıs çok üzülür ve dayanamayıp aşağıdaki ağdı yakar:

Firak deli gönül firak
Adıyaman yolu yırak
Erdoğan gelmiş oradan
Gidek çocukarı sorak

Gara haber tez ulaştı
Elim elime dolaştı
Dileyim'in sarı saçı
Gırmızı gana bulaştı

Babam derim de ağlarım
Gardaşa gara bağlarım
Bebekleri goydum yere
Ben bu dünyayı neyerim

Ağlarım dostlar ağlarım
İçim yandıkça söylerim
Düğün olur bayram olur
Gardaş geliyor sanırım

Babamın adı Hüseyin
Ben bu feleğe küseyim
Eğer Nusret gurtulursa
Çifte gurban keseyim

Adıyaman önü dere
Gaderim yazılmış gara
Daha böyle görüldü mü
Altısını goyduk yere

Çoban Sülo söyler sözü
Dayanmaz kimsenin özü
Hepsi de bir hanedan
Kimi oğlu kimi gızı

Süleyman DUMAN (Çoban Sülo)

BEKTAŞLI'DA DEVRİLEN KAMYONDA ÖLENLERİN AĞIDI - 1 *

Andırın'ın köylerinden Çukurova'ya pamuk toplaya gitmek isteyenler, 6 Nisan 1975'te bir kamyonla binerler ve yola çıkarlar. Ne yazık ki bu gariban köylülere ecel yolda pusu kurmuştur. Kamyonun, Kadirli ile Andırın arasındaki Bektaşlı'da freni patlar ve uçuruma yuvarlanır. Kazada birçok kişi ölür. Ölenlerden ikisi de Torlar köyündendir ve kaynak şahsın yakın akrabasıdır. Bütün Andırın'ı yasa boğan bu üzücü olayda ölenlere çok üzülen Durdu onların arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

Sabahleyin sevincinen gettiler
Tatlı canı Bektaşlı'da verdiler
Bütün gomsular da viran oldular
Ağlar ana ağlar vay guzum deyi

Gice gasabadan haberini aldık
Ölü var mı deyi gelene sorduk
Bu ne acı haber şaşırıldık kaldık
Ağlar ana ağlar vay guzum deyi

Torlar köyünde de böyle olmamış
Zalım arabada fren durmamış
Sefil guzuma da kimse bakmamış
Ağlar ana ağlar vay guzum deyi

Taze yavrular da güneş görmemiş
Geldi tabudu da benzi solmamış
Şu yalan dünyada murad almamış
Ağlar ana ağlar vay guzum deyi

Sefil yavruların ganı durmuyor
Kör olsun yoksulluk aman vermiyor
Zalim doktor yarasını sarmıyor
Ağlar ana ağlar vay guzum deyi

Devrilmiş araba yan yerde yatar
Gurban olam Mevlam bu nasıl gader
Dokturlar ölüyü tabıda guyar
Ağlar ana ağlar vay guzum deyi

Varip araba da deriye dolmuş
Bütün Türk milleti yardıma gelmiş
Salih ile Ömer de canını vermiş
Ağlar ana ağlar vay guzum deyi

Âşık Durdu'm der de bahtım garalı
Otuz gişiden de dolu yaralı
Yaralılar hastanede sıralı
Ağlar ana ağlar vay guzum deyi

Durdu TEMİZ

BEKTAŞLI'DA DEVRİLEN KAMYONDA ÖLENLERİN AĞIDI - 2*

Kadirli ile Andırın arasındaki Bektaşlıda meydana gelen bu üzücü kaza bütün ilçeyi yasa boğar.
Bektaşlı köyünden Veli KORKMAZ, ölenlere çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı yakar:

Andırın yazısı bir uzun yazı
Yüreğimize düştü anam bir sızı
Kiminin ağlaşır gelini gızı
Gözüme yaşların doldurdun felek

Hep gelip bakanlar bize ağladı
Ölen öldü ölmeyenler gara bağladı
Kimsi de mezarlığı boyladı
Ölüm çukuruna doldurdun felek

Binmişler gamyona elliden fazla
Freni patlıyor giderken hızla
Cenazem geliyor yollarda gözle
İsmimi defterden sildirdin felek

Coşkun seller gibi ben de çağlarım
Yaram göz göz oldu durmaz ağlarım
Vurdu yerden yere aktı yağlarım
Ölüm çukuruna doldurdun felek

Ey Veli Korkmaz'ım gel bağla sözünü
Hakk'a doğru hep eletem özümü
Çoğunun ganlı yaşla gördüm yüzünü
Gözüme yaşları doldurun felek

Fevzi ZORLU

ÇEŞİTLİ NEDENLERLE ÖLENLERİ KONU
EDİLEN AĞITLAR

TRAFİK KAZASI GEÇİRENLERİN AĞIDI *

1980'de Andırın'ın Akkale mevkiinde bir trafik kazası meydana gelir, trafik kazasında, sahipleri olanlar, hastalarını alır götürür, sahipsiz alanları da Sağır Dişçi olarak tanınan kişi toplayıp Sağlık Ocağı'na götürür. Hastalar arasında bulunan Boğazören köyünün Senir obasından Ahmet GÖK kendine gelince hem ölenler hem de kendi haline ve perişanlığına çok üzülerek aşağıdaki ağıdı yakar::

N'oldu şu bize n'oldu
Ganımız gurudu benzimiz soldu oy
Sebebimiz bir cip oldu
Şu cipi de gören ağlasın oy

Andırın'nan Adana'nın arası
Her birimizde olmuş hançer yarası oy
Doktur tebib bulamıyor çaresin
Çaresiz halimizi gören ağlasın oy

Akgala'ya geldik de cip gürlemiş
Her birimiz bir yerlere fırlamış oy
Ganımız seller gimî şarlamış
Al gennar içinde gören ağlasın oy

Acı haber hemen köye duyulmuş
Elbisemiz hastanede soyulmuş oy
Kimimiz ölmüş de kimimiz bayılmış
Şu perişan halimizi gören ağlasın oy

Doktur geldi ifademi alıyor
Hemşireler elbisemi soyuyor oy
Üç çocuk geride öksüz galyor
Şu öksüzün halından bilen ağlasın oy

Hemşire hanım igneleri derin sokuyor
Sokuşu da cigerimi yakıyor oy
Üç çocuk geride göze bakıyor
Üç çocuğun halından bilen ağlasın oy

Gul Ahmed'im der de yorulma yeter
Viren hanelerde bayguşlar öter oy
Bilmiyorumkine üç ocak batır
Şu batan ocakları gören ağlasın oy oy

Ahmet GÖK

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

III- Askere Ve Savaş Gidenler İle Görevde Vefat Edenleri Konu Edinen Ağıtlar

93'TE ŞEHİT OLAN ASKERLERİN AĞIDI *

Erzurum Sarıkamış'ta Osmanlı –Rus Savaşı'nda on binlerce askerimiz şehit olur ve ardından birçok ağıt yakılır. Bu ağıtlardan biri de Andırınlı Fatma BENLİ'ye aittir. Ağdın yakılma tarihi belli değildir:

Erzurum'u dersin demir eşiktir
Sofrası dökülmüş altın gaşıktır
Nice gelin verdik yanı beşikli
Gelinlerin esir geden Erzurum

Galdırdık halıyı serdik hasırı
Biz de teslim ettik goca Mısır'ı
Deftere yazdılar on bin esiri
Tüm gençlerin esir geden Erzurum

Yine mi doğuyor ayınan yıldız
Savaşlar oluyor geceli gündüz
Deftere yazdılar on yedi bin gız
Genç kızların esir geden Erzurum

Taşköprü'ye varınca bendim boşandı
Pala bıyıklar yere döşendi
Sırmalı palaskamı kimler guşandı
Eli göçmüş kendi galan Erzurum

Ali ÇAVUŞ

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

AVŞAR HÜSEYİN'İN AĞIDI *

Kozanlı Ahmet Paşa, Dadaloğlu Avşar Beyi'nin orta Anadolu'ya gelmesini ister. Akarsu olan Ceyhan'ı sınır koyacaktır. Bu arada Hüseyin adlı delikanlının biri yeni evliymiŐ. Muharebeye gider. EŞi çok yalvarsa da Hüseyin dinlemez, gider. Kadın: "Sen giden de kellen gele" diye beddua eder. Gerçekten de Hüseyin savaŐta ölür. Kelesi de kesik haldedir. Bu olaya çok üzölen Hüseyin'in eşi kocasına aşağıdaki ağıdı yakar:

Hösyün'üm Bey dediğim
Ağlar olsun yediğim
Yüreğime derd oluyor
Kellen kesile dediğim

Yoruldum yerde oturdum
Felek vurdu ben götürdüm
Gadanızı alım eller
Kellesiz üleş getirdim

Süleyman BAL

* (TEMİZ;2005;248

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

ŞEHİT ASKERLERİN AĞIDI (A. ÖCALAN'A İNTİZAR) *

Andırın'ın Torlar (Tatarlı) köyünden askere giden gençlerden birkaçı kanlı teröristlerle girmiş olduğu çatışma sonucu köye şehit olarak gelir. Köye gelen şehit asker cenazelerini, nice dul kalmış anaları, yetim kalmış çocukları ve evladından olan gözü yaşlı ana-babaları düşündükçe yüreği parçalanan ve bir o kadar da teröristlerin başı Abdullah Öcalan'a nefret duygusu besleyen kaynak şahıs, terörist başının yakalanmasıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

Sen de geçtin Türkiye'min eline
Emniyet kemerin vurdular beline
Sen de ileayık oldun ölüme
Can çeke çeke de sen de ölürsün.

Nasıl kıydın nice bir cana
Bebekleri boyattın al gana
Ölüm ileayk oldu bu sana
Can çeke çeke de sen de ölürsün

Ayleleri geldi mezar başına
Dayanılır mı bu göz yaşına
Öcalan sen de kaçma boşuna
Can çeke çeke de sen de ölürsün

Asker vuruldu Şırnağ'an deresinde
Gurşun galmış çıkıyor yarasında
Öcalan da iki bayrak arasında
Can çeke çeke de sen de ölürsün

Söyletmemişler son sözünü
Hemen bağlamışlar iki gözünü
Eyitim öğrettin oğlun, gızına
Can çeke çeke de sen de ölürsün

Eskerler gelmiş ceza evini bekliyor
Polisler gelmiş kimlik yokluyor
Öcalan da heç Allah'tan gorkmuyor
Can çeke çeke de sen de ölürsün

Nerdeymiş bu İmran Adası
Garannık mola Öcalan'ın odası
Neçe yavruların şehit babası
Can çeke çeke de sen de ölürsün

Kalmadı sana Türkiye'nin yararı
Herkese de çok eyledin zararı
Sana verilecek ilam kararı
Can çeke çeke de sen de ölürsün

Fatma TEMİZ

* (TEMİZ;2005;249

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

ANTALYA'DA ÖLEN POLİS MEMİŞ'İN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasından olan polis memuru Memiş HÖBEK Antalya'da beyin kanaması geçi-
erek ölü. Abisi Ömer HÖBEK kardeşinin Ölümüne üzülenek aşağıdaki ağıdı söyler:

Alnında da çattık gaşı
Ağızında da sedef dişi
Çağırın gelsin gelini
Hanı bunun nazlı eşi

Evimizin önu guyu
Guyudan alıyom suyu
GenŐten geden memiş gardaş
Gabırında rahat uyu

Ömer HÖBEK

* (TEMİZ;2005;250

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

ASKERDE ÖLEN ÖMER TAŞIN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasından olan Ömer TAŞ askerde ölü. Ölen kardeşinin acısına dayanamayan ağabeyi Ellez (İlyas) TAŞ ona aşağıdaki ağıdı söyler:

Hasta benli Omar'ım hasta
Mektubunu ederim deste
Bursadan mendili gelmiş
Gannar olmuş beste beste

İlidi gönlüm ilidi
Otuz sekizli yürüdü
Annı fersli mor perçemli
Benli Omar'ımız varıdı

Ben gapıya çıkmayım mı
Dört yanına bakmayım mı
Avcılar avdan geliyor
Gannı yaşlar dökmeyim mi

Halil GÖK

* (TEMİZ;2005;251

ASKERDE ÖLEN HALİL HÖBEK'İN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasından Halil HÖBEK adlı genç 1920'li yıllarda askere gider, askerde verem hastalığına yakalanır ve tüm çabalara rağmen kurtarılamayarak ölür. Ölüsü de memleketine geri gelmez. Bu acı olay üzerine Halil'in amcasının kızı Fatma HÖBEK (BAKACAK) çok üzülerek o acıyla aşağıdaki ağıdı söyler:

İki öreğemi daş ederim
Yüreğimi daş ederim
Ener evime varırsam
Halil'i gardaş ederim

Öğlen namazına durdum
Sağ yanıma selem verdim
Gadanızı alıyım eller
Halil'i düşümde gördüm

Yağmır yağar gün ışılar
Gınaman bizi gomşular
Tezkireciler görülür
Hasireti olan garşılar

Van Gölü'nde var Omar'ım
Ondan da imdad umarım
Acı habar geldi bize
Gene guruldu damarım

Uçuk damı yapıyollar
Ataş alip atıyollar
Tez gel emmim oğlu tez gel
Gelinini satıyollar

Gardaş dutulmuş verama
Hançer soktunuz yarama
Boz öküzü müjde verdim
Emmim oğlunu görene

Bir goz ekmiş bitirmemiş
Kölgesinde oturmamış
Emmimin de oğlu Halil
Bir oğlancık yetirmemiş

Hayvasına verin direk
Buna dayanır mı yürek
Toplanın emmim uşağa
Biz Halil'e bedel verək

Gızının da adı Anşa
Guluncumu verdim daşa
Garip Sarı gider iken
Askerler etmiş temaşa

Halil GÖK

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

SİLİFKE'DE ÖLEN ASKER AHMET'İN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasından Ahmet adlı genç, Silifke'de askerlik yaparken ölür. Bu acı olaya dayan-
amayan Ahmet'in annesi oğluna aşağıdaki ağıdı söyler:

Kölete'nin daşlarına
Güneş deymiŐ başlarına
N'olur asker olmayınan
Bak feleyin işlerine

Çifte yorgan çifte döŐsek
Ben oğlumu yatırırım
Ener izin verirsiniz
Zilifki'ye götürürüm

Zilifke'de okur mekteb
Ağ ellerin dutar galem
Gelinin evden çıkıyor
Bize ne der ola âlem

Halil GÖK

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR

ASKER HALİL'İN AĞIDI *

Andırın'ın Sisne köyünde yaşıyan Halil adlı genç 1970'li yıllarda Erzurum'a askere gider. Askerliği bitip teskeresini almaya az bir süre kala Halil, hastalanır ve ölüür. Acı haber köye gelince gencin bacısı Hürü BAKACAK Şu ağıdı yakar:

Erzurum'da goca çınar
Yel eser yaprağı döner
Babamoğlu can verirken
Hepimizi birden anar

Tesbeyini bana verin
O da Halil'in düzmesi
Hastanada can verirken
GođuŐta galmış cizmesi

Oturum kakmam yerimden
Köy üstüme döneneça
Yanarım gardaş yanarım
Vadem yetip öleneça

Hacı Omar Halil'e benzer
Bakar gönlümü eylerim
Eğer gardaş sağ dellerse
Arzi'yı gurban eylerim

Halil dutulmuş vereme
İnne vurdular yareme
Boz öküzü müjde veririm
Babam oğlunu görene

Sabahanan kaktım ıdı
Bir ses geliyor üceden
Goca gazaya getmiŐti
Habar getirmiŐ geceden

Tesbeheni elime aldım
O da gardaşın düzmesi
Hastahanada yatarkan
GođuŐta galmış cizmesi

Anan garı baban goca
GardaŐıyın biri hoca
Sabaha kadar yatamadık
Künyanın geldiği gece

* (TEMİZ;2005;254

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

Foturafın elime aldım
O da yüzüme gülüyor
Gapılara çıkmam gardaş
Emsellerin heb geliyor

Anan garı baban düşkün
Goca Ehmed'in gızı şaşkın
Bir mektübcük yollamamış
Babamoğlu Halil COŞKUN

Döşünde bülbülü sarı
Her çiçekten alır arı
Gardaş tezkereyi almış
Gelirken yitirmiş yolu

Silingir şabga başında
Dolma galemi döşünde
Yürüyüp gelirkenez
Tabancası yan peşinde

Davarını dam almıyor
Goyun da eve gelmiyor
Tez gelesin babam oğlu
Memmed gelini almıyor

Göçmem Gögsün dağına
Bakmam teneşten yüzüne
Bizim ördek gonmaz oldu
Gözeleşme'nin dağına

MustafaBALIKÇI

KADIRLI (KARS)'DE VURULAN MEHMET'İN AĞIDI *

Andırın'ın bir köyünde yaşanan ağdın hikâyesiyle ilgili iki rivayet vardır: Birinci Rivayet: Memmet adlı bir genç Kadırlı (Kars)'ye askere gider. Orada bir kızla anlaşır. Teskere günü kızı alıp gidecektir. Ancak Memmet'in asker arkadaşlarından biri kıskanır ve gidip kızın kardeşlerine haber verir: "Tren istasyonunda askerin biri şu tarihte kız kardeşinizi kaçıracak!" der. O gün, kızın kardeşleri pusu kurarlar ve Memmet'i teskere günü buluşma yerinde vururlar. Kız sevdiği gencin vurulduğunu görünce başına gelir ağlayarak aşağıdaki ağdı yakar: (Ahmet BALIKÇI). İkinci Rivayet: Askerliğini yapmak üzere Kadırlı'ye giden bir genç, Kadırlı'nın Mehedinli köyünden bir kızla anlaşır. Ancak eşkıyalarla girdiği çatışmada vurulur. Can vermeden önce son nefesime yetişsin diye sevdiği kıza haber gönderir. Kız sevdiği oğlanın ölüsüne yetişir ve başında şu ağdı söyler:

Gül dalında boğum boğum
Gül yaprağı döktü bugün
Hacı imamın Hacca gızı
Bilbil oldu öttü bu gün

Tarlada tapan eğrisi
Gitmez atımın sağrısı
Ahmed Osman gardaşlarım
Dayanamam ben doğrusu

Düşmüş düşman arasına
Bakın bunun çaresine
Sinek çokar yarasına
Ganını silmeye geldim

Neyin garannısı gece
Yıkılsın engini yüce
Mehmed'i galdıran hoca
Namazın gılmaya geldim

Tüfengi dakar omuza
Bakar sağına soluna
Bahadırlı Gars eline
Geldi mi sormuya geldim

Verin şunun medilini
Ganını silmeye geldim
Canımı feda ederim
Yoluna ölmeye geldim

Avcılar avlar cereni
Üç gün bekledim tireni
Gösterin eşim vuranı
Hayfın almaya geldim

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

Memmed'imi severim candan
Memmed görünmüyor gandan
Memmed'i saklaman benden
Hayfını almaya geldim

Martini asar dalına
Çıkar dağların salına
Mehedinni Gars elinden
Benim eşim bulmaya geldim

Zekiye'm de söyler bunu
Kör olsun da dünya fani
Yaralanmış akar ganı
Tendirod sürmeye geldim

Atını govarken yıkılmış
Düşman pusuya çekilmiş
İzinsiz harbe dıkılmış
Müsade almıya geldim

Atı tavlıda goyrulu
Beyni havlıya savrulu
Bu görüşüm son ayrılık
Bergüzar almaya geldim

İbrahim GÖK

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

ASKERLİKTE ŞEHİT OLAN FADIŐ BATTALIN AĞIDI *

Andırın'ın Kızıloluk köyünde yaşayan Fadiş Battal, yaşı yirmiye gelince vatani görevini yapmak için askere gider. Askerde Şehit olur ve cenazesi gelir köyüne. Oğlunun acısına dayanamayan annesi Fadiş GIVRAK oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

Gadan alayım yüzbaőı
Daha yirmide yaşı
Oğlumı soruyorsan
Yok babası da tek gardaşı

Hacından geldim Hacından
Öldüm acımdan acımdan
Gadan ali'im yüzbaőı
Yok babası tek gardaşı

Hasta oturrum hasta
Muőđıslarım altın tasta
Osman'ımdan haber gelirse
Yedi Őiőek keserim üste

Maraőın da yeri yelli
Eser tozu de tozar gumu
Maraş' da bir yiğit yitirdim de
Ara ara buldum mezerin ucunda

Raziye ŞENSOY

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

ASKERDE ŞEHİT OLAN İBRAHİM'İN AĞIDI *

Andırın'ın okak köyünde yaşayan Elif'in tek oğlu olan İbrahim, yaşı gelince Feke ilçesine askerliğini yapmaya gider. Ne var ki İbrahim askerde ölür. Haberi duyan acılı anne ayak yalın, başı gabak yola düşer. Bir gün içersinde oğlunun askerlik yaptığı yere iner ve oğlunun başında aşağıdaki ağıdı yakar ve sonra da aynı gün köyüne döner:

Hacın'dan geldim Hacın'dan
Öldüm acımdan acımdan
Bir ekmecek verin bana
Söyliyem ucundan ucundan

Beder İbrahim'im beder
Ağcadağ'da goyun güder
İrbaham'ım yerin bulmuş
Anayı babayı nider

Meryem TEKATLI

* (TEMİZ;2005;259

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

ŞEHİT POLİSİN AĞIDI *

Andırın'ın ıĝsar köyünde yaşayan Güllü GÜLMEZ'in kardeşi Ali, polislik yaparken Şehit olur ve acılı abla kardeşine çok üzülererek aŐaĝıdaki aĝıdı söylerler:

Olmaz olsun adım Güllü
Gardaşın mendili telli
Hoş geldin Akad Daĝı'na
İzmir'den de gızın geldi

Vardım ki suyun ılıyor
Gabır gazılmış duruyor
Gurbam ollum gomşular
Bu dert bana zor geliyor

Yüksek galdırın salını
Gitsin görünü görünü
Kim diyen de sorularsa
Ali, Veli Aĝa'nın oĝlu deyin

Sabahanan bir polis gördüm
Sandımkiine gardaş gelik
Ciĝerlerim delik delik
Getme diyom oĝlum sana
İzmir sana vatan mөлuk

Güllü GÜLMEZ

* (TEMİZ;2005;260

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AŐITLAR

ASKERDE ÖLEN GENCİN AŐIDI *

Andırın'ın Çiğsar köyünde yaşayan Güllü GÜLMEZ'in eniştesi askerde bilinmeyen bir sebepten ölür.
Hem bacısına hem eniştesine çok üzölen kaynak şahıs ve askerin eşi Teslime Hanım birlikte aŐıt yakarlar:

Güllü Hanım:
Bacımda da uzun saçlar
Ötmüyor yuvada guşlar
Ağlama gadersiz bacım
Felek bildiğini işler

Hısım da göynü görmedi
Gayın baba hatırı sormadı
Yernik getti gara yiğit
Dünyada bebek sevmedi

Teslime Hanım:
İzmir'in de yeri geniş
Kak da binbaşına danış
Őapaz benim sürmeleşim
Gel otur yanıma gonus

Çıkmam dayıyın yüzüne
Bakmam atıyın izine
Tez gelsin sürmeleşim
Uymam eller sözüne

Güllü GÜLMEZ

İNTİHAR EDEN ALİ UZMAN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Çokak köyünde Uzman Çavuş olarak görev yapan Ali Uzman, çok masraf yaparak evlenir. Ancak eşyaların parasının hepsini ödeyemez. Eşya aldıkları adamlar babasını sıkıştırır. Bu olayı öğrenen Ali Uzman, çok üzülür, gururuna yediremez. Yaşadığı son gün askerlere: “Ben gidiyorum siz arkamdan gelin” der. Askerler gecikirler. Bunalıma giren Uzman Çavuş intihar eder. Askerler geldiklerinde yapacak bir şey kalmamıştır. Bu olaya çok üzülen Çokaklı komşusu kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı yakar:

Şu Çokak'ın garagolu
Eser rüzgâr deli deli
Ben gomşumu gaybeyledim
Görmedin mi canım köylü

Ali uzman, Ali uzman
Neden yaptın deli uzman
İnsan canına gıyar mı
Nasıl gıydın deli uzman

Tazecik Diley'in vardı
Küçücük Emrah'ın vardı
Onlar orta yerde kaldı
Nasıl gıydın sen canına

Anan ağlar baban ağlar
Yine dumannandı dağlar
Balıkesir uzak şehir
Hem gelirler hem ağlar

Evimiz de karşı karşıya
Ali uzman bana komşu
Canına gıymış dediler
Duymadın mı keke gomşu

Şu nizamın soğuk suyu
Akar harlayı harlayı
Genç yaşına ağlıyom
Ciğer parlayı parlayı

Atine AYDIN

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

ŞEHİT ASKERLERİN AĞIDI *

Andırın'ın Alınoluk köyünden Sıddık DOĞAN teröre kurban giden on binlerce şehidimize çok
üzülür ve teröristlere de bir uyarıda bulunmak için aşağıdaki ağıdı yakar:

Gaderde tasada yâr deyil miyik
Vatanda bayrakta bir değil miyik
Yönetim Cumhuriyet hür deyil miyik
Söylen gardaş kimler gandırdı sizi

Ejdadımız darba vurmuş gaçına
O darbalar ker ediyor içine
Çoluk çocuk masum halkın suçu ne
Söylen gardaş kimler gandırdı sizi

Beraber savaştık düşmanı yıktık
İnönüde onun belini büktük
İzmir'de Yonanı denize döktük
Söylen gardaş kimler gandırdı sizi

Seni yaratmadı insan vur diye
Emrine uymazsın bilmem ki niye
Ası oldu Firavun boğuldu suya
Söylen gardaş kimler gandırdı sizi

Kâfir müslümanı aslâ gollamaz
Tövbe istiğfar et bir de gıl namaz
Muhammed Mustafa ümmetim demez
Söylen gardaş kimler gandırdı sizi

Diline sâlık Sıddık sen binler yaşa
Ermeni mi dedi çıkar gargaşa
Bir tarihte ataş attın Maraşa
Söylen gardaş kimler gandırdı sizi

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

TUNCELİ'DE ŞEHİT OLAN UZMAN ÇAVUŞUN AĞIDI *

Andırın'ın Kızıloluk köyünde yaşayan Raziye ŞENSOY, Hatay'da yaşayan kızını görmeye gider. Kızının komşusu bir gelinin eşi Tunceli'de teröristlerce Şehit edilir. Gelinin feryat figanına ve gencecik yaşta Şehit olan eşine çok üzülen kaynak Şahıs aşağıdaki ağıdı yakar:

Anan var miidi yanıp tütecek
Evladın var miidi yerin tutacak
Devlet yoluna ölen Uzman'ım
Vatan uğruna Şehit olan Uzman'ım

Odamızda yanar ışık
Gol uzadıp sallamadım beşik
Elin gızı yanmaz diyorlar
Ben de oldum Hakk'tan âşık

Raziye ŞENSOY

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

ASKERDE VURULAN UZMAN ÇAVUŞUN AĞIDI *

1998'de Bingöl'ün Karlıova ilçesinde görev yaparken vurulan Âşık Turabî'nin oğlu bütün ailesini yasa boğar. Âşık Turabî oğlunun ağzı ile aşağıdaki ağıdı yakar:

Sülüsümü aldım da gittim askere
Gısmet olur da alır mıyım teskere
Ayda bir mektup gönderin bana
Üzülme sen bir gün gelirim anam

Talimgâha çıkıp da eğitim yapardım
Süngümü de silahıma dakardım
Gece gündüz nöbetimi dutardım
Nöbet yerinde beni vurdular anam

Bize kurşun sıkan eller kırılsın
Cenazem bayrağa sarılıp gelsin
Teneşerin üstünde tenim yıkansın
Oğlun şehit oldu ağlama anam

Oğluma kıyanlar Allah'tan bulsun
Vatanımız milletimiz var olsun
Âşık Turabî öldü anam başın sağolsun
Helâl et hakkını sen bana anam

Selahattin AVAN (Âşık Turabî)

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

TERÖRİSTLERCE ŞEHİT EDİLEN ASKERLERİN AĞIDI*

1997'de Andırın karakolundan bir araba asker akşam üzere Geben kasabasına doğru yola çıkar. Askerler Bostandere köyünü geçip Halbur düzlüğüne çıkmadan önce çok dar bir geçitte PKK'lı teröristlerin roketatar saldırısına maruz kalır. Araç yanar üç asker şehit olur ve yedi asker yaralanır. Bu acıklı olay üzerine kaynak şahıs çok üzülerək aşağıdaki ağıdı yakar:

Andırın'dan öte çekti yolumuz
Halbır'a varmadan gırdı belimiz
Yara aldık heç galmadı birimi
Onun uçu çok ağladı gözlerim

Çınarlı dereden Halbır yokuşu
Düşmanarın azgın azgın bakışı
Ataş edip arabayı yakışı
Onun uçu çok ağladı gözlerim

Düşmannar önümüze pusu gürmuşlar
Silahan içine mermi sürmüşler
Garşıdan gelirken bizi görmüşler
Onun uçu çok ağladı gözlerim

Hatice SALAN

* (TEMİZ;2005;266

ASKERDE ÖLEN KÂMİL'İN AĞIDI *

Andırın'ın Gökömarlı Köyünde yaşayan Kamil adlı genç, askere gider ve askerde ölür. Ölünce yeni evlenmiş olduğu eşini kardeşi Ahmet ile evlendirirler. Kamil'in annesi Şerif Hatun oğlunun acısına dayanamaz ve oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

Çavış Bekir düğün gürmuş
Koç ayağıma okuntu salar
Samen beriden çıkışın
Gır at selemine durur

Goca damda orta direk
Dayanır mı şuna yürek
Kimse gayıl olmaz buna
Dosta düşmannara gerek

Gıratına vurrum keçe
Heçe emmeciğim heçe
Ocakta kötüsün guydu
Eyyisini seçe seçe

Burma bıyık kekil deste
Buna na vakıt olduk hasta
Kimse olmaz buna gayıl
Gerek düşmannara dosta

Gıratı çekin dışarı
Bindirmiyor çok haşeri
Ben de bu dertlere düştüm
Kemil'den ayrı düşeli

Hele Kemil'a Kemil'a
Başında başlığı lele
Ya ne güzel yakışıyor
Tarabulus ince bele

Emine GÖK (Hodul Emine)

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

ÇANAKKALE'DE ŞEHİT OLAN ASKERİN AĞIDI *

Andırın'ın Çığşar köyünden bir genç Çanakkale'ye askere gider ve orada vatanî görevini yaparken Şehit olur. Geride dul kalan, askerin eşi kocasına çok üzölür ve ona aşağıdaki ağıdı yakar:

Çanakkala esker yurdu
İçerimi aldı derdi
EŞimin öldüğünü duyuşun
Sekin etti Kiskirdü

Yaz gelir geçisi guzlar
Gardaşın ağla nazlar
Tez gelesin sürmeleşim
Garip gelin yolun gözler

Yaz getti de güz geliyor
Ettikleri az geliyor
Nasıl ağlamıyam anam
Bir gınalı gız galyor

Güllü GÜLMEZ

* (TEMİZ;2005;268

ASKER KAÇAĞI AHMET'İN AĞIDI*

Birinci Dünya Savaş'ında yedi sene askerlik yapan Ahmet, ailesinin hasretine daha fazla dayanamıyarak askerden kaçır ve evine gelir. Askerler Ahmet'i aramaya başlarlar. Ahmet bir süre kaçır, fakat artık kaçmaktan usanır. Bir yaz günü hanımıyla buğdayları çuvala koyup, sonra da bozulmaması için toprağın içine yaptıkları kuyuya getirirler. Kuyunun üzerine de ağaç uzatırlar, çuvalları ağaçların üzerine koyup buğdayları tam kuyuya boşaltacakları (akıtacakları) anda bakarlar ki jandarmalar geliyor. Ahmet kaçmak ister kaçamaz. Sonunda çuvalların altındaki ağaçların altına gizlenir. Biraz sonra askerler eşine Ahmet'i sorarlar. O da: "Askerden gelmedi" der. Askerler biraz beklerler, sağa sola bakarlar, bu arada buğday çuvallarının altındaki ağaçlar kırılır ve çöker. Ağaçların ve buğday çuvallarının altında kalan Ahmet oracıkta ölür. Eşinin ölümüne çok üzölen hanımı o acıyla aşağıdaki ağıdı söyler:

Çavış Bekir düğün gürmuş
Koç ayağıma okuntu salar
Samen beriden çıkışın
Gır at selemine durur

Goca damda orta direk
Dayanır mı şuna yürek
Kimse gayıl olmaz buna
Dosta düşmannara gerek

Gıratına vurrum keçe
Heçe emmecğim heçe
Ocakta kötüsün guydu
Eyyisini seçe seçe

Burma bıyık kekil deste
Buna na vakıt olduk hasta
Kimse olmaz buna gayıl
Gerek düşmannara dosta

Gıratı çekin dışarı
Bindirmiyor çok haşeri
Ben de bu dertlere düştüm
Kemil'den ayrı düşeli

Hele Kemil'a Kemil'a
Başında başlığı lele
Ya ne güzel yakışıyor
Tarabulus ince bele

Mehmet ÇIĞŞAR

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

TALİHSİZ ASKERİN (ABDULLAH TOPAL) AĞIDI*

Andırın'ın Torun köyünden Abdullah TOPAL, askerlik çağı gelince vatani görevini yapmak için 1980'li yıllarda askere gider. Askerden evine izinli geldiği gece yatağında uyurken, annesi Ayşe TOPAL, iki kızının yardımıyla bir dostu yüzünden oğlunu başına odun kazmasıyla vurup öldürür. Talihsiz Abdullah'ın acı olayını duyan Reyhanlı Âşık Mehmet SÖNMEZ Abdullah'a çok üzülererek aşağıdaki ağıdı yakar:

Duymayan dostlara haber vereyim
Öz oğluna kıydı canavar anne
Düşman olduğunu nasıl bileyim
İnsan evladına kıyar mı anne

Dokuz ay karnında beni gezdirdin
Beni büyüterek asker eyledin
Anne sınıfına niye girmedin
Evlada zalimlik olur mu anne

Asker olunca vardım kıtama
Hemen mektubumu saldım anama
Korkarım bir gün kıyar canıma
Evladına düşman görmedim ana

Sevinçle görevimi yapayım dedim
Teskereyi alıp döneyim dedim
Varıp da anamı göreyim dedim
Canıma düşmanmış bilmedim anne

Gurbet elde anne seni özledim
Baktım yollara da mektup gözledim
İzinli olarak yanına geldim
Tuzak kurduğunu bilmedim anne

Gece arkadaşlar bize geldiler
Evin durumundan haber verdiler
Konuşan sözlere kulak verdiler
Evlada zalimlik olur mu anne

Annem tuzak kurmuş asker oğluna
Dayanamam anne ağır züluma
Bana ettiklerin geliyor yoluma
Bu kadar zalimlik olur mu anne

İzinli gelince eline geldim
Varıp şu anamı göreyim dedim
Düşman olduğunu ben yeni bildim
İnsan, evladına kıyar mı anne

* (TEMİZ;2005; 270

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

Nasıl koydun beni düşman yerine
Ne geçti acaba anne eline
Beni destan ettin elin diline
Demir miydi özün ey zalim anne

Geldiğimi haber verdin dostuna
Ettiklerin bir gün gelir yoluna
Nasıl elin varıp kıydın oğluna
Demir miydi özün ey zalim anne

Uyku geldi yatağıma uzandım
Anne darbesiyle kana boyandım
Bitmedi askerlik kadere yandım
Bu kadar zalimlik olur mu anne

Emekle besleyip ne tez unuttun
Bir dost için anne yolundan saptın
Şeytana aldanıp bu işi yaptın
İnsan, evladına kıyar mı anne

Kazmayı vurunca kafam ezildi
Kaderim alınma kara yazıldı
Askerlik bitmeden mezar kazıldı
Bu kadar zalimlik olur mu anne

Döner iken dönmez oldu dillerim
Kıralaydı bana vuran ellerin
Zindan olsun o yattığın yerlerin
Mahşerde hakkımı ararım anne

Vurunca kazmayı kanım saçıldı
Hanemize derin yara açıldı
Muraz almadan da kefen biçildi
Nasıl kıydın bana ey zalim anne

Bir dost için anne evlat vurulmaz
Bu fani dünyadır kimseye kalmaz
Aldanıp şeytana nefse uyulmaz
Bu kadar zalimlik olur mu anne

Hani oğlum diye severim derdin
Ne idi benden meremin derdin
Bir dost için anne kanıma girdin
İnsan öz oğluna kıyar mı anne

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

Beni öldürmekle şeref mi duydun
Odun kazmasıyla başıma vurdun
Ne idi suçum al kana koydun
Evlada zalimlik olur mu anne

Deli midir acep bilemiyorum
Anamdır bir şey diyemiyorum
Darılır diye soramıyorum
Bu kadar zalimlik olur mu anne

Bu zalim anamı duyanlar oldu
Köyümüz Torun'a gelenler oldu
Cesedimi görenin gözleri doldu
İnsan evladına kıyar mı anne

Niye büyütüp de, niye öldürdün
Düşmanlar gibi de bana saldırdın
El âlemi başımıza güldürdün
Demir miydi özün ey zalim anne

İzinli gelince yaktın canımı
Yatağa boyadın kızıl kanımı
Kimseye vermesin böyle zalimi
Evlada zalimlik olur mu anne

Adım Abdullah'tır geldim sılaya
Zalim anne ile kaldım belaya
Birikmiş komşular bakar olaya
Bu kadar zalimlik olur mu anne

Annem ile bacım hepsi bir evde
Kıydılar canıma yattığım yerde
Kader kara ise ne gelir elde
Nasıl kıydın bana ey zalim anne

Yılan dokunmaz tatlı uykuda
Birliğim bekliyor gözleri yolda
Bilmiyorum anamı hangi bir soyda
Evlada zalimlik olur mu anne

Kıtam telgrafla beni arıyor
Beni öldürmüş de annem gizliyor
Görevli askerler beni soruyor
Bu kadar zalimlik olur mu anne

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

Annem bacım karakola vardılar
Varınca orada soru sordular
İfade alındı suçlu buldular
İnsan evladına kıyar mı anne

Karakolda bacım ikrar eyledi
Annem düşünerek cevap vermedi
Suçu belli oldu yüzü gülmedi
Nasıl kıydın bana ey zalim anne

Komşumuz Abdullah beraber oldu
O da annem ile şeytana uydu
Kazıp gübreliğe çuvalla koydu
Çeker cezasını o zalim anne

Anne olan anne yapar mı böyle
Suçum var ise de, halama söyle
Kınandın bütün, şehirle köyle
İnsan evladına kıyar mı anne

Annem çekemedi benim nazımı
Mevla'm kara yazmış benim yazımı
Nasıl katil etti iki kızını
Bu kadar zalimlik olur mu anne

Dört ay cesedim gömülü kaldı
Şu benim annem sevdaya daldı
Sağolsun adalet öcümü aldı
Çeker cezasını o zalim anne

Gömülü cesedim çıktı meydana
Bilmiyorum suçumu ne yaptım sana
Niye bir annelik yapmadın bana
Evladına düşman görmedim anne

Birliğim orada bekler yolumu
Beni öldürüp gömdü ölümü
Asker oğluna yaptı zulümü
Bu kadar zalimlik olur mu anne

Gübrelik kazılıp cesedim çıktı
Şu zalim annem canımı yaktı
Hâkim savcı gelip keşfine baktı
İnsan evladına kıyar mı anne

ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

Evimizin yanmaz gayrı çırası
Oğlunu öldürmüş zalim anası
Abdullah Topal'ın ağır yarası
Nasıl kıydın bana ey zalim anne

Bundan sonra gayrı güler mi yüzüm
Böyle miydi bana annelik sözün
Kalmadı bakacak ellere yüzün
Evlada zalimlik olur mu anne

Ne idi garezin tatlı canıma
Beni öldürüp de girdin kanıma
İnsan kıyar mı hiç, asker oğluna
Bu kadar zalimlik olur mu anne

Hâkim savcı geldi olay yerine
Yazmak için kalem aldı eline
Düştü adaletin şükür eline
Çeker cezasını o zalim anne

Bana oldu kimselere olmasın
O Ayşe anamın yüzü gülmesin
Dünyada ahrette yer bulamasın
Çeksin cezasını o zalim anne

Kaderimi yazın mezar taşıma
Annem düşman gibi çıktı karşıma
Askerlik bitmeden geldi başıma
Nasıl kıydın bana ey zalim anne

Babam öldü, öksüz kaldım yuvada
Demedim kötülük gelir anadan
Kurtulamadım ben böyle beladan
İnsan öz oğluna kıyar mı anne

Âşık Mehmet der ki bitiyor sözüm
Duydum bu acıya dayanmaz özüm
Yazarken destanı yaş doldu gözüm
Ben de bu acıya üzüldüm anne

Güllü GÜLMEZ

YASİN'İN AĞIDI*

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Hacı Mehmet Hoca (KARANFILOĞLU)'nın oğlu Yasin, askere gitmek için beklemektedir. Babası bir gün abdest alırken oğluna: “Oğlum Yasin abdest leğeni bana getir” der. Yasin de leğeni getirmez. Oğluna çok kızan baba: “Oğlum askerden tepkil ala gele de ölesin” diyerek beddua eder. Yasin askere gider üç ay sonra tepkileye (hava değişimi) gelir. Babası yağ ile bal ile oğlunu besler, ama Yasin'in ölümüne engel olamaz. Hacı Mehmet, oğlunu kendi eliyle yıkayıp teneşire çıkarır ve bu acıyla oğluna aşağıdaki ağıdı söyler:

Yıkılası nazlı dere
Kesmeleri sıra sıra
Yasin oğlum talim etmiş
Ökçesine vura vura

Anasının adı Döne
Kül oluyor yana yana
Yasin oğlum hasta olmuş
Su içiyor gana gana

Dağlarda biter menevşe
Bacısının adı Anşa
Ne ağlıyon kele gızım
Yazılannarı gelir başa

Evimizin yanı dere
Sular akar çağlayarak
Biz Yasin'e düğün gurdük
Posta posta ağlayarak

Çınarlıda goca tarla
Biderini saçıcıyım
Müştereler hep toplanmış
Dükkenini açıcıyım

Maraş'ın da dağlarına
Şeker akmış bağlarına
Eceb Yasin vardı mola
Ustasının evlerine

Babasının adı Memmed
Allah'tan diledi rahmet
Eceb Yasin küskün mola
Yasin'ime eylen minnet

Allah'tan dileyim şöyle
Hürü gızını yoldaş eyle
Canım gurban guzum sana
Hakkını da halal eyle

Mehmet BAKACAK

IV- Çeşitli Sebeplerle Cinayete Kurban Gidenleri Konu Edinen Ağıtlar

ÇOKAKLI AHMET PAŞA'NIN OĞLU DURAN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan, Çokak ve civarının ağası olan Kayıran soyundan gelen Ahmet Paşa'nın oğlu Duran ile ilgili birden fazla rivayet vardır:

Birinci Rivayet: Ahmet Paşa'nın üç eşi vardır: Bu üç eşinden sadece birinin erkek bir evladı dünyaya gelmiştir. Ahmet Paşa'nın oğlu analığı olan ve Sislikızı diye bilenen kadına: "Et pişir de yiyeyim" der. Sislikızı da: "Zıkımın dibini ye, pişir de ye" der. Ahmet Paşa'nın oğlu Duran da bir evin tek oğlu olayım da bana böyle yapılınsın diye sinirlenir ar eder, damlacık geçirir ve ölür. Ölen oğlunun arkasından anası ve diğer yakınları aşağıdaki ağıdı yakar: (Ümmü Gülsüm TANER)

İkinci Rivayet: Andırın'ın Çokak köyü ve civarının ünlü ağası Ahmet Paşa'nın üç hanımı vardır ve üç hanımından tek bir oğlu vardır. Ahmet Paşa'nın tek oğlu olan Duran okula gider, öğleyin yemek için eve gelir: "Ben acıktım bana et pişirin de yiyeyim" der. Analığı olan Sislikızı oğlanı kışkırdığı için etin içine zehir katar ve Duran'ın önüne koyar. Duran zehirli eti yer ve ölür. Ahmet Paşa'nın yanında çalışan Aziz adındaki kişinin kardeşi çok üzülerken Duran'a ağıt yakar: (Hacı Mustafa DUMAN)

Üçüncü Rivayet: Ahmet Paşa Çokak ve civarının çok sevilen ağalarından biridir ve iki evlidir. Sislikızı diye bilinen hanımı, Çerkez kızıdır. Sislikızı Ahmet Paşayı zehirleyip öldürmek için kavurma kavurur, içine de zehir koyar ve mutfağa bırakır. Ahmet Paşa'nın oğlu Duran okuldan gelir ve çok acıkmıştır. Hemen mutfağa dalar ve zehirli kavurmayı yemeye başlar. Analığı Sislikızı: "Yeme" diye bağırır, ama Duran kavurmayı çoktan midesine indirmiştir. Duran kısa zamanda zehirlenerek genç yaşta hayata gözlerini yumar. Duran'ın annesi oğluna çok üzülür ona o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar: (Rabia DUMAN)

Allı bayrağımı açın
Çerkez atlısını seçin
Ben oğluma düğün gurdum
Gelinlik asbabın biçin

Ayağına vurduk sıvak
Merdiveni atmış ayak
Ben oolumu everiyom
Gelinine verin duvak

Gemer tay gapıda bağlı
Terkisinde gapıt bağlı
Oolum okumadan gelir
Kekili kalemi sağlı

Atı Savrında sulanır
Gelir gapıyı dolanır
Duran'ın ölüğ diyorlar
Duran'ım okumada galık

Binboğ'a'nın suyu akar
Yosulu dibine çöker
Galma burada Duran'ım
Sinek yer de mucuk çökar

* (TEMİZ;2005; 275

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Binboğ'a'nın suyu ılık
İçinde oynaşır balık
Duran'a ölüğ diyorlar
Duran okumada galık

Sabahanan gün burnuna
Arabası gıcır gıcır
Altmış evli Ahmet Paşam
Yenice oldun muhacir

Merdiveni seksen ayak
Seksenine versem dayak
Peygamber benizli yavrum
Guru yere nasıl goyak

Atı kikir kikir kişner
Yemin yemez yerin deşner
Deve kenni Sisiligızı
Oturmuş da oya işler

Gel oturak Sisiligızı
Biz de düzenledik sazi
Ben oğluma gelin allım
Bilmiyorum kimin gızı

Çokağ'ın da al alması
Dayımın telli zurnası
Ne zor olur kele bibi
Nişannılı gız galması

Sabahanan bir guş öttü
Sesini sesime gattı
Gadanızı allım eller
Oğlum da nazardan getti

Gır atı gapıda kişneyor
Sandım ki çayır dişleyor
Kör olası Sisiligızı
Oturmuş da oya işliyor

Sabahanan erken duydum
Duydum da şeytana uydum
Deşirici Kürt mü sandım
Bir çulpaza urfa guydun

Murtaza YILMAZ

ÇOKAKLI AHMET PAŞA'NIN OĞLU KEMAL'İN AĞIDI *

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan ve yörenin çok sevilen sayılan ağası olan Ahmet Paşa'nın çocuğu olmaz, sonra iki kadınla daha evlenir yine erkek evladı olmaz. Bunun üzerine Andırında yaşayan Abdurrahman Ağa ile evli olan kızının oğlu (yani torunu) Kemal'i evlatlık olarak alır. Ahmet Paşa'nın hanımlarından Sislikızı bu çocuğu kıskanır. Bir gün okuldan gelen çocuk Sislikızına: "Et pişir de yiyelim" der. Oda: "Zıkkım ye" der. Eti kavurur içine zehir atar. Eti yiyen Kemal kısa bir süre sonra ölür. Kemal'in ölümünden sonra Ahmet Paşa'nın hanımlarından Faki'nın kızı, Sislikızı ve Şıh Efendi'nin karısı Fatma Hatun çok üzülererek aşağıdaki ağıdı yakarlar:

Böyük evin yapısı
Gılbadan açık gapısı
Alır şapkasın koklar
Var mı Kemal'in kokusu

Böyük evin ağal gımı
Ufak gabın çağal gımı
Ne duruyon kele Hatun
Bebek senden değil gimi

Çıktım Çokağ'ın dağına
Seyrettim her yanına
Ben de gurban can da gurban
Latifoğlu'nun soyuna

Sabahınan gün burnuna
Arabası gıcır gıcır
Altmış evli Ehmec Paşa
Yenice olmuş muhacir

Ayşe GÜRBÜZ

BOŞ BEŞİK AĞIDI (BEBEĞİN AĞIDI) *

Kadirli ile Andırın arasındaki Elmacık Yaylası civarında yaşandığı sanılan ağdın haikayesiyle ilgili iki rivayet vardır. 1. Rivayet: Eskiden Yörükler bahar gelince kışları ılık olan Çukurova'dan yazları serin ve verimli olan Toroslara yaylalara çıkarlarmış. Yine bu göçlerden birinde Yörük kızı develeri birbirine çatar, bebeğini beşiğe koyar, devenin sırtına sarar ve develerin önüne düşer, develeri çeker gider. Bu arada ormanlık bir yerden geçerken alıcı bir karakuş bebeği beşiğinden alır ve gider. Eskiden gelinler iki üç yıl kayınbabalarıyla konuşmazmış. Gelin utandığından kayınbabasına söyleyemez. Konak yerine varınca bakarlar ki bebek yok. O yürek acısıyla Yörük gelini aşağıdaki ağdı söyler: Eskiden aşiret halinde yaşayan Yörükler yaylaya göçerlermiş. Yine Çukurova'dan yola çıkan göçebeler yaylalara gitmek için Andırın'a doğru yola çıkarlar. Yolda giderken bebeğin beşiğini deveye yükledirler. Yolda bebeğin beşiği çam ağacına takılır ve orada asılı kalır. Gelin de yeni gelinmiş. – Eskiden yeni gelinler iki üç yıl kayınbabalarından hicab ederek onunla konuşmazlarmış. – Gelin: “Konalğa yeri nasıl olsa yaklaştı. Bebeği geri gelir alırım” der ve utandığından kayınbabasına söyleyemez. Konalğa yerine varıp konarlar. Gelin bebeği almak için geri beşiğin yanına gelir ki karauşlar (kara kuşlar) bebeğin gözünü oymuş. Yüreği yanık ana orada o acıyla şu ağdı söyler: [Ali TEMİZ]

Yanık yerde ot mu biter
Bitse bile örk mü atar
Mevlam bir daha verir amma
A bebeğim yerin mi dutar

Gökte yıldızlar yılışır
Guzgunlar üleş belişir
Ağlamıya ar ediyom
Garşıda duşman gülüşür

Başımın heril eğmesi
Döşümün gümüş düğmesi
Ya nineyim ağca bebek
Bir gönüm Çukurova'da

Gara guş döner havada
Cücüğü gomaz yuvada
Ya nineyim ağca bebek
Bir gönüm Çukurova'da

Bebeyimin beşiği çamdan
Yuvarlandı düştü damdan
Şimdi emmileri gelir
Kimi Urum'dan kimi Şamdan
Nenni bebeğim nenni

Bebeğin beşiğ ala
Ben sallarım gene gene
Bebek de doymuyor nene
Nenni bebeğim nenni

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Deveyi deveye çattım
Üzengisin üstüne attım
Kayın babamdan hecab ettim
Bebek galdı diyemedim,
Nenni bebeyim neni

Helginciğ'in gayaları
Çan çalıyor mayaları
Zor muyumuş ağ bebeğim
Garuuşun soyaları

Garşıda gurtlar uluşur
Bebeğimi kuzgun bölüşür
Geri döndüm baktım ıdı
Gâvur düşmannar gülüşür
Nenni bebeyim nenni

Yanık yerde ot bitmez
Biter ama örkün atmaz
Allah bir daha verir amma
Ağ bebem yerin tutmaz
Nenni bebeyim nenni

Andırından kaktık yayan
Dayan hey dizlerim dayan
Şimdik emmilerin gelir
Kimi atlı kimi yayayan
Nenni bebeyim nenni

Bebeğimin beşiği bakır
Ben sallarım takır tukur
İçindeki Mulla Bekir
Nenni bebeğim nenni

Deve deveden üçe
Deveyi yüklettik gece
Ağlıyamadım ağ bebeyim
Yurda varmayınca gece
Nenni bebeyim nenni

Armitçık'ta tütün tüter
Başı çanlı kuşlar öter
Mevlâ'm bir de verir amma
A bebeğim yerin mi dutar
Nenni bebeyim nenni

Ayşe GÜRBÜZ

YONCALI ÖMER'İN AĞIDI - 1 *

Ağıda konu olan Ömer ile ilgili iki rivayet vardır:

Birinci Rivayet: Ömer adlı genç, Dirgen Aliler denilen kişilerle Afşin'de yayla yüzünden kavga eder ve bir iki tane adam vurur. Atatürk'ün zamanında olan bu olaydan sonra Ömer kaçır. Yetkililer de bulunmaksızın ve vurulacak diye emir verir. Müfrezeler gelir Ömer'in köyünü basar. Ömer de yakalanmamak için yonca tarlasının içine saklanır. Köylünün biri askerlerden biraz dayak yiyince, can tatlı gelir ve Ömer'in kaçtığı yeri söyler. Müfrezeler Ömer'in etrafını çevirirler ve orada Ömer'i vururlar. Ömer bu arada nişanlıdır. Ölümünden sonra çok üzülen anası, bacısı ve nişanlısı Ömer'e ağıt yakar. (Mustafa GÖĞÜS)

Birinci Rivayet: Andırın'ın Halbur Yaylası ile Sisne (Altın Yayla) köyü arasında Yoncalı denen yerde eşkiyayı bekleyen jandarmalar yanlışlıkla Ömer adlı genci vururlar. Bu acı olay üzerine Ömer'in bacısı kardeşine aşağıdaki ağıdı yakar: (Duran HACİMEHMETOĞLU)

Gamyon gelir harlıya
Lambaları parlıyarak
Omar gardaş can veriyor
Mor kekili terliyerek of of

Oy oy oy oy omar gardaş
N'ola bacın öleyidi
Bacıyın da guzuları
N'ola yetim galayıdı

Sabahınan sabahınan
Gayfe gelir tabağınan
Omar bacın gurban sana
Gucağında bebeğinen

İlan edin gazeteye
Omar gimmi var mı yiğit
Ben Omar'ın bacısıyım
?.....

Yoncalı'nın boz dumanı
Hökümet bilmez amanı
Omar yükünü teğlemiş
Ot biçim orak zamanı

İzarım attım başıma
Canımı aldım dişime
Ben kimseye görünmezdim

Bacısının adı Emiş
Gır atın eyeri gümüş
Angaradan İsmet Paşa
İll'Omar'ı vurun demiş

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Yoncalı'da gül ekili
Gardaş Gaymakam vekili
Şöyle döndüm baktım ıdı
Gan olmuş gara kekili

Aşşığıdan gelen gazlar
Ardı gelir önü gözler
Biz Omar'a düyün gurduk
Davılsız oynuyor kızlar

Yoncalı'dan yol aşıyor
Vara vara gavişiyor
Omer'imi vuran Kürtler
Golu bağlı savışıyor

Hacısıym hucusuyum
Mor goyunun sucusuyum
İncitmen de dokturlarım
Ben Omar'ın bacısıym

Yoncalı'nın başı dölek
Yağmır yayar olur gölek
Sanki biz de gelinmolduk
Al yeşilli telli duvak

Gapısı da dört ganatlı
Savışamaz gelen atlı
Ben gardaşa türkü yaktım
Kime çağıram dertli dertli

Yoncalı'nın ince yolu
Gede gede gavişır
Omar'ı vuran eskerler
Zehnetinen savışır

Omar Osman gardaşlarım
Getmez buradan gışlarım
Bana da deli diyorlar
Deli miyim arkadaşlar

Yayladan tokmak indirdim
Döğmesin döğdürrüm diye
Gutnudan asbab kestirdim
Öznesini öğdürrüm diye

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Fincan dizdirdim tabağa
Yerde gıratın göbeği
Cıgıl cıgıl ağlaşıyor
Omar'ımın çift bebeği

Omar Osman der miyidim
Hec dilimden gor muyudum
Anam bana ölü salmış
Zehir olsun yer miyidim

Ne yatıyon abayınan
Üstünü ördüm libayınan
Şimdi emmin dayın gelir
Bir belicik obainan

Yoncalıdan yol aşılıyor
Cılga cılga gavişiyor
Ömer'imi vuran asker
İlgın ılgın savışıyor

Anası:
Yoncalı'nın boz dumanı
Hökümet bilme zamanı
Biz Omar'a düün gurduk
Ot biçimörak zamanı

Yoncalı'nın cılga yolu
Gide gide gavişüyor
Seni vuran cendermeler
Çalımınan savışıyor

Bacısının adı Döndü
Duyan eller bütün yandı
Ben gardaşa öldü demem
Yozunan Halebê endi (girdi)

Bacısının adı Eşe
Yazılannar gelir başa
Kör olası cendermeler
Nişan almış altın diş

Nişanlısı:
Ne yatıyon hecin gimi
Burma bıyık sicim gimi
Ben ağlarım başucunda
Anan gızı bacın gimi

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Aşşığıdan gelen gazlar
Önü gelir ardın gözler
Biz Omar'a düyün gurdük
Davılsız oynuyor kızlar

Ne enişin dibindeyim
Ne yokuşun başındayım
Bana dulluk yakışır mı
On üç on dört yaşındayım

Bacısı
Gardaşımın adı Ali
Odasının içi halı
Yekinsene Omar gardaş
Bibilerin oldu deli

Bacısının adı Eşe
Yaşa babam oğlu yaşa
İll'Omar'ı vurun demiş
Ankara 'da Kemal Paşa

Mustafa GÖĞÜS

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

YONCALI OMAR'IN AĞIDI - 2 *

Yoncalı'nın cılga yolu
Vara vara gavişiyor
Omar'ı vuran cendermeler
Elveninen savışıyor

Hota babamoğlu hota
Gardaş biner yağız ata
Nişannın Yarpızdan öte
O da duyar hota çalar, babamoğlu

Yoncalı'nın söğütleri
Dal dal oldu bitti mola
Omar'ı vuran cendermeler
Silasına yetti mola

Hota babamoğlu hota
Gardaş biner yağız ata
Nişannın Yarpızdan öte
O da duyar hota çalar, babamoğlu

Sabahınan sabahınan
Gayfe gelir tabağınan
Bacın sana gurban olsun
Gucağında bebeğinen

Hota babamoğlu hota
Gardaş biner yağız ata
Nişannın Yarpızdan öte
O da duyar hota çalar, babamoğlu

Punara inmiş su içmiye
Atına yonca biçmiye
Düşman karşıdan gelişin
Namıs eylemiş kaçmiye

Hota babamoğlu hota
Gardaş biner yağız ata
Nişannın Yarpızdan öte
O da duyar hota çalar babamoğlu

Âşık Mustafa KELEŞ

DEMİRCİOĞLU'NUN AĞIDI *

Evvel zamanlarda Andırın ile Göksun arasındaki Meryemçil Beli'nde Köroğlu denen biri yolu bekler ve gelen geçenin önünü kesermiş. Bir gün Köroğlu'nun karşısına Demircioğlu denen biri çıkar. Demircioğlu cebinden bir bakır para çıkarmış, Köroğlu: "Bu para bana yaramaz" demiş. Demircioğlu parayı Köroğlu'nun elinden hızla çekmiş ve: "Ben seni parayla satın alırım, sen benimle burada kalacaksın" demiş. Sonunda Beraber yaşamaya başlarlar. Köroğlu bir gün bir silah yapar. Demircioğlu silaha bakıp: "Bu silah adam öldürmez" der. Köroğlu: "Öldürür" der. Demircioğlu Köroğlu'na: "Haydi bana sık bakalım öldürecek mi?" der. Köroğlu da sıkınca Demircioğlu hemen oracıkta yere yığılır ölür. Bu olaya çok üzülen Köroğlu Demircioğlu'na aşağıdaki ağıdı yakar:

No'ldu Demircioğlu'm n'oldu
Eliminen vurdum öldü
Çamlıbellere issiz kaldı
Hanı benim Demircioğlu'm

Bağrını da yemiş bitler
Ganını yalamış gurtlar
Çamlıbelde göçyiyitler
Hanı benim Demircioğlu'm

Birim birim bitirdiyim
Arkam'alıp götürdüyüm
Evlad deyi yetirdiyim
Hanı benim Demircioğlu'm

Döne HÖBEK

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

VURULAN TÛTÛNCÛLERİN AĞIDI *

Osmaniye'nin Düziçi (Haruniye) ilçesinin Hacılar köyüne altı arkadaş tütün almaya giderler. O zamanda tütün yasaktır. Jandarma bu altı kişinin peşine düşer. Askerler altı kişiden birini vurur. Vurulup yaralanan kişi çok acı çektiğinden aşağıdaki ağıdı yakar:

Hacılar köyüne de anam baskın oldu
Tütünün dengleri de anam yastığım oldu
Zalım gardaşlarım da anam gıştığım oldu
Gelin arkadaşlarım gelin yanıma
Sebebim o tütünüm basın ganıma

Hacılar köyünde de anam ataşım yanar
Yüze elli tene mermi de anam üstümde döner
Ellerin dalına da anam bülbüller gonar
Bizim dala bülbil değil baz inmez
Gelin arkadaşlarım gelin yanıma
Sebebim o tütünüm basın ganıma

Öteden beriden anam Hacılar köyü
Gelir Erciyes dağından da içilmez suyu
Yanıma gelmiyor da ahbabın biri
Gelin ahbeblerim gelin yanıma
Sebebim o tütünüm basın ganıma

Hacılar köyüne vardum da anam tütün almazlar
Bozallar dengleri de anam para vermezler
Vuruldum arkadaşlar da hep yanıma gelmezler
Gelin arkadaşlarım gelin yanıma
Sebebim o tütünüm basın ganıma

Hacı Ahmet TEMİZ

* (TEMİZ;2005; 286

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

ÖLEN EŞKIYA'NIN AĞIDI*

Kıçırık, Çiçekli Halil ve diğer arkadaşları eşkiyadır. Düşmanları bunları Günerce'de çevirirler ve birini vururlar. Kıçırık ve Çiçekli Halil kaçarlar. Ölen eşkiyanın yakınları aşağıdaki ağıdı yakar:

Gürece'nin günden yüzü
Yannarıma indi sızı
Gırıda'nın Döndü gızı
Yaktı kül eyledi bizi

Gürece'de çevirdiler
Gurşununun gavırdılar
Vurun deyi bağırdılar
.....

Mehmet KARAGEDİK

* (TEMİZ;2005; 287

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

KAÇAKÇI HACI'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Geben Kasabasında yaşayan ve kaçakçılık yapan Kaçakçı Hacı jandarmalar tarafından vurulur ve arkasından onun için aşağıdaki ağıt yakılır:

Hacım gadanı alıyım
Yoluna gurban oluyum
Sen ölme de ben ölüyüm
Sen de galaydın el gimi

Urumlu'nun başı gaynak
Hacım'ın da yaresi oynak
Elde bir düğün olursa
Gardaş oynamam deynek

Hacım seni çevirdiler
Burda diyen çığırdılar
Sehebsizliğin yüzünden
Gurşununan gâvurdular

Döne BAKACAK

* (TEMİZ;2005; 288

İNCE (SAFİYE) MEMMED'İN AĞIDI *

Andırın-Kadirli yörelerinde Eşkıyalık yapan Safiye Mehmed hikâyesiyle ilgili birden fazla rivayet vardır:

Birinci Rivayet: Safiye Mehmed Çetesi on bir kişiydi. Hükümet halktan çok tepki alacağını düşünerek Kürtlerden bir çeteyi Safiye Mehmed Çetesinin üzerine gönderir. Tuvaras denilen yerde Safiye Mehmed ve çetesi koç boğazlayıp yerken, Kürtler baskın yapar ve Safiye Mehmed ile on bir çetesini orada öldürür. Sonra da Safiye Memed ve arkadaşlarının ardından yakınları ağıt yakar: (Şemsi KODAL)

İkinci Rivayet: Kadirli'nin Binboğa köyünde doğan İnce Memed çok ünlü bir eşkıyadır. Asıl adı Safiye Memmed'dir. Yaşar Kemal ise romanında bu ismi İnce Memed yapmıştır. İnce Memed on bir kişilik arkadaşıyla birlikte yaylalık bir evde yiyip içerken başka bir eşkıya çetesi tarafından baskın yapılarak öldürülür. İnce Memede kendi akrabalarından biri bir ağıt söyler: (Mahmut TAŞKAYA)

Üçüncü Rivayet: Safiye Mehmed söylenenlere göre Saimbeyli'nin Çötten köyünde yaşayan bir köylü vatandaştır. Eskiden küçük bir şeye küsen, düşman edinen kişiler çare bulamayınca dağa eşkıya çıkarmış. Safiye Mehmed'in de düşmanı varmış ve Safiye Mehmed de eşkıya olarak dağa çıkmış. Bu arada Safiye Mehmed'in Kürtlerle arası açılmış, özellikle Alo Çetesiyle. Bir gün Safiye Mehmed ve on bir arkadaşı koç kesmişler ve yemek üzereyken Alo Çetesi gelmiş. Andırın'ın Çokak köyüne yakın olan Tuvaras denilen yerde etraflarını sarmışlar ve orada çatışma çıkmış. Kürtlerin Alo Çetesi Çatışmada Safiye Mehmed çetesinin hepsini öldürür. Bu acı olay üzerine Safiye Mehmed'in bacısı aşağıdaki ağıdı yakar: (Mehmet ÇIĞŞAR)

Tuvalas'ta meyve bitmiş
Dedesi pazara gitmiş
Onbeş tane cahil uşak
Aloğun yerine getmiş

Kamlı da bağlanır poçu
Gallesçe yüzüyor goçu
Neyidi de gıllı Kürtler
Bu uşacıkların suçu

Evimizin önü bostan
Bizde olduk ele desten
Öldü'ünü gaygetmiyom
Senöldüren Kelgadı Osman

İnce Memed okur yazar
Galles Ali fişsek düzer
Çok sıkışmış aslanların
Eli ile mevzi gazar

Ekinin içinde yatar
Elini annına dutar
Kör olası gıllı Kürtler
Esiklere mevzi tutar

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Tuvaras'ın boz yılanı
Akar dolanı dolanı
Sürmeleşim can veriyor
Gana beleni beleni

Biri Yosçu bir Mulu
Yağmır yağar sulu sulu
Yetişin hey Allah'ın gulu
Düşman bizi öldürdü

Tuvaras bundan ötesi
Çardakta tütün tütesi
Bu harbeden kim dellerse
Safiye Mehmed çetesi

Tuvaras'ta biter nane
Kamil de vuruldu gene
Safiya Mehmed harbediyor
Kürtlerinden döne döne

Galleş Halil fişsek düzer
Mehmed gardaş okur yazar
Berk sıkışmış çetelerim
Gamayınan siper gazar

Galleş fişsek sıkmaz boşa
Kamil düşememiş daşa
Canı canınan değişmiş
Yaşa da gar'aslannar yaşa

Tuvaras'ın yolu daşlı
Ben ağlarım gözüm yaşlı
Siz Memmed'i bilmeniz mi
Ala da gözlü galem gaşlı

Mehmet ÇIĞŞAR

SARI MULLA (MULLACIK)'NIN AĞIDI - 1 *

Andırın ve Kadirli sınırlarında eşkiyalık yapan Mullacık ile ilgili birden fazla rivayet vardır: Birinci Rivayet: Bulgurkaya'nın Karadut obasında yaşayan, Ayşe Bekar'ın dedesi olan Mullacık (Sarı Mulla) adam öldürür, eşkiya olur. Bunun üzerine hükümet Mullacık'ın peşine düşer. O zamanlar Karadut köyünün muhtarı olan Şerif Fakı, Sarı Mulla'nın yerini haber verir. Sonunda iki yere tuzak kurulur ve jandarmalar beklemeye başlar. Mullacık Gargılık'ın boyununda bulunan Kışlak denen yerden geçerken jandarmalar görür ve Mullacık'ı vurur öldürürler. Devlet Mullacık'ın kafasını istemiştir. Mullacık'ın kellesini kesip, heybeye koyup götürürler. Bu olayı duyan anası o acıyla aşağıdaki ağdı yakar: (Ayşe BEKAR).

İkinci Rivayet: Andırın'ın Karadut köyünde yaşayan Sarı Mulla, kısa adıyla Mullacık diye bilinen kişi dayısının kızı Döndü'ye âşık olur. Döndü de Mullacık'ı sevmektedir. Sarı Mulla dayısına düğüncü gönderir. Dayısı: "Mulla babasının askerden getirdiği mavzeri bana verirse kızımı ona veririm" diye haber gönderir. Mulla, babasına yalvarır ve mavzeri alarak dayısına götürür verir. Mavzeri alan Dayısı kızına: "Sen Mulla'ya varıcın sen ona yüz verdin" diye kızını vurur. Mullacık öte edip beri edip mavzeri geri alır. Dayısını takibe başlar. Sonunda Sarı Mulla dayısını Öteyüz denilen yerde bir evde bulur ve yedi kurşun birden sıkır. Sonra da Döndü'nün mezarının başına gelir ve Döndü'ye o acıyla aşağıdaki ağdı yakar. Daha sonra Mullacık kaçır ve eşkiyalara karışır. Devlet, başına ödül koyar. Peşine de jandarma çıkar. Bu arada Mullacık'ın ünü her yere gürşun işlemez diye yayılır. Jandarmalar, Kargılık denilen yerde Mullacık'a pusu kurar ve vurur. Ölüsünün üzerine belki ölmemiştir diye üç gün varılmaz. Üç gün sonra köylüler gelip kafasını kesip hükümete teslim ederler. Oğlunun öldürüldüğünü duyan Mullacık'ın annesi de çok üzülererek oğluna aşağıdaki ağdı yakar: (Celil DALKIRAN).

Üçüncü Rivayet: Mullacık denen kişi anası dul olan bir kadının oğludur ve attığını vuran biridir. Köyden bir kişi Mullacık'ın anasını rahatsız etmeye başlar. Kadın: "Beni rahatsız etme seni paltayla keserim" der. Adam yine bir gece gelir pencereden kafasını içeri sokar. Kadın da paltayı her ihtimale karşı hazırlar ve hamur yoğurmaya başlar. Kadın Paltayla adamın boynuna vurunca kafasını boynundan koparır. Mullacık'ın anası bu adamın dizinden aşağıyı bir parça, yukarısını bir parça ve kollarını ve kafasını bir parça eder ve Keşiş (Keeş) suyunun en seldiren bir yerine atar. Sarkıntılık yapan adamın akrabaları kadına dolandığını bildikleri için adam gelmeyince: "Bunu Mollacık öldürdü" diye ortalıkta konuşmaya başlar. Bu arada Andırın ve Kadirli yöresindeki eşkiyaları yakalamak için Ankaradan Nazmi Paşa komutasında bir müfreze taburu 1930'lu yıllarda bölgeye gelip eşkiyaların peşine düşer. Karadut ve Kargılık yöresinde yaşayan ve muhtar olan Şerif Fakı ve Tilkiöğlü adlı kişiler askere gitmez. Mullacık da Kadirli'ye gider ve Kadirli'den geri dönüşünde Şerif Fakı'nın evine misafir olur. Mullacık'ın Şerif Fakı'nın evinde olduğunu öğrenen Tokmaklı karakolu: "Eve bomba atarak öldürelim" der. Şerif Fakı, kabul etmez: "Ben evimde kimseyi öldürtemem. Ancak Mullacık evden çıkıp gittiğinde size haber gönderirim o zaman vurursunuz" der. Mullacık sabah uyanır, kalkar gitmeye hazırlanır. Şerif'in hanımı gitme kahvaltısı yapıldığında Mullacık: "Hayır hemen gideceğim bugün rüyamda bir silah patlattım, aklım bende yok ben bende değilim" der ve evden ayrılır. İki jandarma sabah erkenden Sakartaş denilen yere oturur ve mevzi alırlar. Mullacık'ı orada vururlar. Acı haberi duyan Mullacık'ın annesi oğluna ağıt yakar: (Âşık Ali ATEŞ)

Gargılığın har deresi
Hayli çekiyor arası
Yenil dedim yenilmedi
Yeniyor mu martin yarası

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Gargılığın gan deresi
Ganınan dolmuş arası
Güvenirdim Sarı Mullam
Nerede gürşun yaresi

Garadut'ta görüküyor
İmam Kehye birikiyor
Martin götüren golları
Gürşun yemiş gerikiyor

Evimizin günden yüzü
Belli oldu atın izi
Dul mu galdın kele gelin
Gaytancı Hoca'nın gızı

Garadut'ta dallı mezar
Yel eser de gumu tozar
İnanmaz gavırın dölü
Gelir mezerini gezer

Gızılıklar gızarıyor
Akan sular duruluyor
Körolası Şerif Fakı
O da içinde görünüyor

Geçtiğin yer dar mıydı
Mullam gürşun zor muyudu
Şakir Kadı içinde bile
Şerif Fakı var mıydı

Gargılık'ta görüküyor
Gumandanlar birikiyor
Gürşun yemiş Sarı Mullam
Ak bilekler gerikiyor

Gargılık'ta gan deresi
Gan ile dolmuş arası
Güvenirdim Sarı Mullam
Ak döşte gürşun yarası

Gargılık'ta görülüyor
Gumandannar deriliyor
Gürşun yemiş benim oğlum
Ak bilekler geriliyor

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Gargılık'ta Har deresi
Haylı da çeker arası
Vurmuşlar da gomşularım
Sağ yanında gürşun yarası

Düştüğün yer gum muyudu
Vurannar da on muyudu
Doğru söyle Şerif Fakı
Şeker Kadı var mıydı

Düştüğün yer daş mıydı
Vurannar da beş miyidi
Güvenirdim Sarı Mullam
Beşli mavzer boş muyudu

Garadud'un uzun özü
Yandı ciğerimin özü
Dul mu galdın kele gelin
Gaytancının gelin gızı

Hebeb oldu hübeb oldu
Yandı ciğerim kebeb oldu
Kör olasın Şerif Fakı
Bir guzuma sebep oldu

Ünnü sarı Mullam ünnü
Gamayın da ucu enni
Geride yok bir bebeyin
Oturam da çalam nenni

Düşümde gördüm düşümde
Gadife gömlek düşümde
Vurmuşlar da Sarı Mullam
Ateşler'in üst başında

Yanıbaşında dürbünü
Akıyor ganı gürgünü
Maraşlı'ya vurdu deller
Dilkoğlu bunun elbiri

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Gısla yeri dök dök
Gannar akar gölek gölek
Sarı Mulla'm savışırkan
Düşmannar vermemiş yolak

Garadu'ta çifte mezer
Yel estikçe gumu tozar
İnanmamış zalım oğlu
Mezerini gelir gezer

Gözledim de göremedim
Aradım da bulamadım
Kellesini de kesmişler
Ben Mulla'mı bilemedim

Ablak Sarı Mulla'm Ablak
Gıyık da vurmamış şablak
Yenil oğlum yenil dedim
Yeniyor mu gara tobrak

Celil DALKIRAN

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

SARI MULLA (MULLACIK)'NIN AĞIDI - 2 *

Andırın'ın Kocafakılar köyünde yaşayan kaynak şahsın torunu Mullacık öldürülür ve acılı büyük anne torununa aşağıdaki ağıdı yakar:

Tüfeği çalıya dayanmış
Kekili gana boyanmış
Hayfını alamamış
Be gardaşa güvenmiş

Ay duvar da zatan ışık
Golları yanına düşük
Yernik getti guzucuğum
Golları sallamadı beşik

Ayşe ÖKSÜZ

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

EŞKIYALARIN AĞIDI*

Andırın'ın ünlü eşkıyalarından Kıçıkırık, Çiçekli Halil ve iki arkadaşı köylüler tarafından fazla sevilmezler. Bulgurkaya köyünün Gürlek denilen yerinde bu dört eşkıya, başka bir eşkıya grubu tarafından öldürülür. Bu dört eşkıyanın ölüm haberini alan köylüler çok sevinir. Aynı köyden Eşe BARAKLI'nın amcası bu dört kişiye şu ağıdı yakar:

Ambarın üstünde yundu
Anası başında döndü
Böyle ölmüş var mıydı
Dünya âlem hep sevindi

Çevlikde de vardır sokak
Varak yaresine bakak
Ener de yaresi ız ise
Bir gamacık da biz sokak

Eşe BARAKLI

* (TEMİZ;2005; 296

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

KİNE VELİ'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan Kine Veli adlı bir eşkıya yaşamaktadır. Nürpetli bir kişi ile Kurçukur denilen yerde tartışır. Nürpetli, adam kiralar ve Kine Veli'yi öldürtür. Öldürdükten sonra Kine Veli'yi çırılçıplak soyarlar. Oğlunun ölümüne çok üzülen annesi Fatma KOCABAŞ aşağıdaki ağıdı yakar:

Duydun mu bana olanı
Goynuma goydum yılanı
Garip ölsü mü ne derler
Şu koca Çokak'a geleni

Firak deli gönül firak
Şu Çokağın yolu yırak
Bebeğin oğlan olursa
Veli'min adını vurak

Kadriye TUNCEL

* (TEMİZ;2005; 297

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

EŞKİYA İKEN ASKERLERCE VURULAN BATTAL'IN AĞIDI *

Bir ağanın Battal isimli oğlu eşkıyalık yaparken askerlerce vurulur. Battal'ın acılı annesi oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

Sabahınan bir guş öttü
Eller mirazına yetti
Yekinsene Battal oğlum
Gelin Kürd içine getti

Aziziye at oynağı
Gana belenmiş göyneği
Gıyman emmiler gıyman
Dul garının bir deyneği

Aziziye Aziziye
Duman çöker çöl yazıya
Oğlum seni donatırım
Bir tabak dolu gaziye

Ömer BOZKURT

* (TEMİZ;2005; 298

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

KIZ KAÇIRIRKEN VURULAN HOCA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Hoca lakaplı genç Çokak'tan bir kızla nişanlanır. Daha sonra nişanlısını kaçırdırken öldürülür. Bacısı ve annesi Hoca'nın ölümüne çok üzülererek aşağıdaki ağıdı yakar:

Oturalım belik belik
Ağlaşalım soluk soluk
Cenazeyi biçen ölüğ
Arkasında deste belik

Gayranlıda goca punar
Akar güreleyi güreleyi
Hoca gardaş can veriyor
Annı terleyi terleyi

Evimizin önü mezar
Yel eser toprağı tozar
Dün bu vakıt geldi yidi
Söölemişler değımiş nazar

Hocam da yalnız yatar
Ataşını kimler yakar
Soyka diye veremiyom
Saatini kimler dakar

Gayranlıda sıra çadır
Hoca'm orıya vardı mola
Ağaları düğün gürmuş
Bayrakları oldu mola

Rabia DUMAN (GÜNGÖR)

* (TEMİZ;2005; 299)

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

GEBENLİ GIR MUSTUK'UN AĞIDI*

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Gır Mustuk adlı genç, çok sevdiği bir kızı kaçıırır. Kızın ailesinin şikâyeti üzerine hapse atılır. Mahkemede kızın ailesi kızı kandırarak beni zorla kaçırdı diye ifade verirler. Gır Mustuk hapisanede yatarken kızın bu sözüne merak sarar ve çatlayıp ölür. Bacısı çok üzülererek kardeşine aşağıdaki ağıdı yakar:

Gara şalvar yıldır yıldır
Gak gardaş silahını doldur
Düşman arkandan geliyor
Geri dön de onu öldür

Nenni gara gapıt nenni
Guluncundan döşü enni
Gelmemiş Hacca bacısı
Ellaheme deve kenni

Davarını vurun döşe
Tekesini bağlan daşa
Gadan alam ak gelinim
Daha neler gelir başa

İkindin günneri üzüldü
Davarı yola düzüldü
Yiğit benim Mustuk emmim
Ağşamdan gözü süzüldü

Mehmet BAKACAK

* (TEMİZ;2005; 300

KIZ KAÇIRMA OLAYINDA VURULAN SÜLÜ MEMMED'İN AĞIDI *

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan Sülü Memmed, 1959'da askere gider ve sonra izne gelir. Aydınlılar denilen göçebe yürükler Çokak köyünden bir kızı kaçırmak ister. Kızın yakınları olan Aydınlılar da "Kıskısak" denilen dar bir yol yerinde kaçırmak isteyenleri yakalamak ister. Yol tutulan yerde de Çokaklılar Orman İşletmesinin yolunu yapmaktadır. Çokak'ın yerlileri: "Aman Çokaklı var dikkat edin" derler. Askerden gelen Sülü Memmed'in gri olan elbisesiyle kızı kaçıracak olan gencin elbisesi aynı renkteymiş. Aydınlılar kızı kaçıracak çocuğu vurmak isterken kız bağıarak koşar ve Sülü Memmed'e sarılarak: "Kurtarın beni" diye yalvarır. O zaman uzaktan bilmedikleri için adam kızı kaçırıyor diye Sülü Memmed'e ateş ederler. Sülü Memmed orada can verir. Sülü Memmed arkadaşları tarafından evine getirilir. Sülü Memmed'in acılı babası ve büyük halası Ayşe GÜRBÜZ ile küçük halası Güllü YENER, çok üzülererek aşağıdaki ağıdı söylerler:

Babası:
Evimizin önü dökük
Yağmur yağar olur gölek
Gurban olam emmi dayı
Memmed'i de geri alak

Ev yaptırdım önü yazı
Goyuna verirler tuzu
Gınamayın beni gomşular
Ağlaşıyor çifte guzu

Küçük Halası:
Yüksekte guşlar cikiler
Enginde keklik dakılar
İncitmen gurban oluyum
Memmed'i yuyan fakılar

Fırak deli gönüm fırak
Yaylamızın yolu yırak
Gardaş eve düyün gurmuş
Ocak başlarından yırak

Evinde ceket dakılı
Annında gara kekili
Memmed burdan goyup getti
Kimleri etti vekili

Büyük halası:
Gaba guşluk gaba guşluk
Memmedsiz gelmiyor dışlık
Gurban olam goç yiyidim
Gine geymiş gannı işlik

Evini yayladan çekin
Davarını suya dökün
Gurban ollum vezir gardaş
(Memmed size gaherlenir)
Bu yıllık geline bakan

Hatice ÇERÇİ

KIZ KAÇIRDIĞI İÇİN ÖLDÜRÜLEN İNCE HACI'NIN AĞIDI *

İnce Hacı'nın ağdının hikâyesiyle ilgili iki rivayet bulunmaktadır:

Birinci Rivayet: Andırın'ın Akifiye köyünde Çerkez Nuru, arkadaşı İnce Hacı'ya yardımcı olur ve köyden bir kız kaçırlar. Daha sonra Çerkez Nuru, kalleslik yaparak arkadaşının yerini kızın kardeşlerine haber verir. Kızın kardeşleri İnce Hacı'nın etrafını çevirir ve vururlar. Kaçırılan kız da bu acıya dayanamamış olarak aşağıdaki ağdı yakar: (Şemsi KODAL)

İkinci Rivayet: Andırın'ın Akifiye köyünden Çerkez Nuru ve arkadaşı İnce Hacı, bir köyden kız kaçırr. Daha sonra Çerkez Nuru, İnce Hacı'nın yerini Kızın akrabalarına haber verir. Kızın akrabaları İnce Hacı'nın yolunu çevirir ve öldürür. İnce Hacı'nın yakınlarından biri aşağıdaki ağdı yakar: (Raziye ŞENSOY)

Gır atını içler ala
Gırmızı er yerde gala
Sana diyom Çerkez Nuru
Ağ gelinin bana gala

Garadağ'da çevirdiler
Burda diye çağırdılar
Tez gelesin tez gay'nım
Gardaşın gırşunla gāvurdular

Garlı dağlar garsız dağlar
Garı erir de suyu çağlar
Gocam desem eller gınar
Gocam değil de emmimoğlu

Çukurova yavuz olur
Yalanlısı govuz olur
Kalk gidelim sürmel' eşim
Tatar'leli nemiz olur

Eliminen el eyledim,
Diziminen yol eyledim,
Senin uçun İnce Hacım,
Tatarlı'ya car eyledim.

Bizim Tararlı uşağı
Hodul bağlarlar guşağı
Hacı'm arkam çok diyordun
Gelmedi emmin uşağı

Belinde de altı patlar
Ganını yahyor itler
Düşmüşler İnce Hacı'm
.....

Ağlarsınız kele ağlar
Kırmızı eğer yerde gala
Nettimdi Çerkez Nuri
Ağ gelinini bana döne

Şemsi KODAL

GEBENLİ KARCİ İSMAİL (KAHVECİ)'İN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan İsmail'in hikâyesiyle ilgili birden fazla rivayet vardır:

Birinci Rivayet: İsmail KAHVECİ, Çokak köyüne düğüne gider. Çokak'a vardığında arkadaşlarına Aydınlı (Yörük) kızına âşık olduğunu anlatır. İsmail'in arkadaşları: "Çokak'tan Geben'e giden gelinle birlikte onu da alır kaçırmız, böylece iki gelinle Geben'e varırız" derler. Pazar günü Çokak'tan yola çıkarlar. Geben yakınındaki Aydınlı kızını da kaçırmız. Kızın kaçırıldığını anlayan ailesi Andırın'ın en ileri gelen ağası olan Yaycıoğlu Abdullah'a başvururlar. Yaycıoğlu kısa sürede İsmail'i yakalattırır. Kızı elinden alıp İsmail'i hapse attırır. İsmail hapisteyken kızı korkutarak zorla: "İsmail'i istemiyorum" diye ifade verirler. Severece kaçırıldığı kızın kendi aleyhinde ifade verdiğini gören İsmail bunu bir namus ve şeref meselesi yaparak sınırdaki krizi geçirir ve düşünce düşünce ölür. İsmail'in bacısı da kardeşinin acısına dayanamayarak aşağıdaki ağrı yakar: (İbrahim GÖK)

İkinci Rivayet: Geben kasabasından bir genç Çokak'ta bir kızla nişanlıdır. Kasabanın ileri gelenleri ve gençleri sağmen olarak Çokak'a düğüne gitmek için Geben'den yola çıkarlar ve değirmenin oraya gelince-orası çok güzel düzlük ve çimenlik olduğu için- cirit oyunu çıkarırlar. Abid Oğlu Hacı Osman'ı İsmail Kahveci destekler. Karşısında da Yaycıoğulları'ndan birinin kızı da oradaymış ve o kıza İsmail taliptir. Kız da kendini seviyormuş. Kızla yolda işaretleşirler. Kız dönüşte elbisesini değiştirir. Düğünden dönüşte kız kaçırmız. Fakat Yaycıoğlu ailesi çok nüfuzlu bir aile olduğu için genci yakalattırır ve içeri attırır. Kız İsmail'i istemesine rağmen kızı çok sıkıştırıp mahkemede: "Babamı istiyorum." dedirtirler. İsmail çok sevdiği Şerif Kız'ın ifadesini değiştirmesini bir türlü içine sindiremez, gururuna yediremez ve hapiste kısa bir süre içinde vefat eder. Bunun üzerine İsmail'in bacısı Fatma HÖBEK kardeşinin bu acıklı ölümüne çok üzülerek aşağıdaki ağrı yakar: [Belkise GÖK (Ballı Hatun)]

Üçüncü Rivayet: Andırın'ın Köleli köyünden Muhtar Ali yazları yaylaya Geben'e göçmektedir. Yine bir ilkbahar ayında yola çıkarlar. Azgıt'a (Yeni köy) çadırlarını kurarlar. Geben köyünden Göğ Ahmet ve askerden gelen oğlu Karcı İsmail ile terhisten bir ay sonra terhis belgesini almak için Andırın'a giderler. Akşam geri dönüşlerinde çok şiddetli bir yağmura yakalanırlar. Azgıt'a geldiklerinde baba Ahmet Beyoğlu İsmail'e: "Oğlum bunlar nasıl olsa tanıdık yağmurda ıslanmayalım şu çadıra varalım" der. Ve sonunda Köleli'den Muhtar Ali'nin çadırına misafir olurlar. Gece olur herkes aynı çadırın içinde yatarlar. Muhtar Ali'nin güzel kızı Şerif, herkes uyuduktan sonra çok beğendiği İsmail'in yatağına gelir: "Biz Gümüşoluk'a yaylaya varacağız, vardığımızda düğüncü gönder sana varacağım" der. Şerif, sabah erkenden kimse uyanmadan tekrar kendi yatağına gider. Sabah olur İsmail ve babası çadırdan ayrılır. Bir hafta sonra Muhtar Ali de çadırları söker ve tekrar Geben'in yolunu tutar. Geben'deki Gümüşoluk yaylası'na gelir ve çadırını kurar. Aradan biraz zaman geçtikten sonra İsmail babasından Şerif'e düğüncü gitmesini ister. İsmail'in babası yanına birkaç adam alır ve düğüncü gider. Şerif'in annesi: "Abaav şu abalı, ayağı çarıklı Gebenli de mi düğüncü gelecekti bana? Hiç olmaz boşuna uğraşmayın" der. Çadırın yakınlarında Kılı Mustuk'un değirmeni vardır. Bu değirmenin toşçuluğunu Arap ve Hasan adlı iki kardeş yapmaktadır. Bu arada Şerif buzağaları sürdükten sonra Tosçu Arap'ın yanına değirmene gelir ve Karcı İsmail'i bilir misiniz? diye sorar. O da: "Evet bilirim" der. Şerif: "O zaman benden İsmail'e selam söyleyin akşam beni vermediler, çaresi varsa gelip beni kaçırsın" der. İsmail, gece Tosçu ile beraber gelir kızı kaçırmız ve İsmail'in akrabasının yanına Çokak köyüne giderler. O zamanlar YAYCIOĞLU Müftü milletvekilidir ve ilçede Başbakan kadar hükmü geçen biridir. Muhtar Ali de YAYCIOĞLU'nun partiden sağ koludur ve YAYCIOĞLU'nun yanına varır: "Dostum, bir Gebenli benim kızımı nasıl kaçırmız, derhâl yakalanmasını istiyorum. Yakarım burayı" der. Askerler hemen İsmail'i yakalamak için aramaya çıkar. İsmail askerlerin Çokak'ı basacağını duyunca Çokak'tan Çığsar'a geçer, Çığsar'ın da basılacağını öğrenince Çığsar'dan çıkarlar Çamurlu'nun altından Bunduk'un önünden geçip Saydan aşarak Tosçu'nun köyü olan Karbasan'a doğru yol alırlar. Askerler İsmail'in akrabalarını çok sıkıştırırlar. Onlardan biri daha fazla dayanamayarak: "Değirmenci Kılı Mustuk'un toşçusu Karbasanlıdır, gitse gitse oraya gider" der. Askerler gider ve Karbasan'ın etrafını

* (TEMİZ;2005; 303

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

çevirirler. Köylüler bakarlar ki kurtuluş yok İsmail'e: "Sen şu kadın elbiselerini giy, eline de iki satır (su kabı) al çık ve köyden uzaklaş" derler. İsmail denileni yapar, askerler eve yaklaşırken kendisi o şekilde köyden uzaklaşır. Askerler evi basar, (baskın düzenler) Şerif'i alır götürler ve babasına teslim ederler. Şerif, ısrarla İsmail'i istiyorum dediyse de zorla kıza: "İsmail evi basıp zorla beni kaçırdı" diye ifade verdirirler. Kısa zamanda İsmail yakalanır hapse atılır. Bu durum İsmail'in çok zoruna gidiyor. İçerde düşünce düşünce kahrından verem olup ölür. Hapishane eskiden Maraş'ta olduğu için cenazeyi de Maraş'a gömerler. Bu olay herkesi derinden üzmüştür. Kardeşinin acısına dayanamayan bacısı Fatma HÖBEK (KAHVECİ) onun arkasından aşağıdaki ağıdı yakar: (Mustafa GÖĞÜS)

Geder Çokağ'ı da ararım
Gara camızını da dararım
Çokak'ta da bulamazsam
Gardaş Çığşar'a sorarım

Maraş'ta da garip mezar
Yeller eser tobrak tozar
Ünü büyük babam oğlu
Subay gimi ayrı gezer

Gayranlı'nın gündün yüzü
Mor sümbüller bitti mola
İsmayil dutulsun diyen de
Muradına yetti mola

Babasının adı Memiş
Savış babam oğlu savış
Arkana takibe çıkmış
Kör olası Cemal Çavış

Sarı kilot boz elbise
Birbirine yakıştırmış
Gardaş hapiste okurkan
Binbaşılı bakiştirmiş

Maraş'ta da garip mezar
Kakıncak orduyu bozar
Gurban olan babamoğlu
Söylemişler değermiş nazar

Gardaşlardan haber gelişin
Elim helkeleri attı
Öldürecekim bu canı
Anam ellerimi duttu

Bacısının adı eşe
Gamçısın dayamış daşa
Gardaş güleşe çıkışın
Selam salmış Kemal Paşa

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Şerif'in de beli ince
Mor belik sürer gulunca
Kör ola Şerif'in gözü
N'olur ifade verinci

Foter şapkası başında
Sedef düğmesi döşünde
Sergedığı'ni aşmış
Muktarın gızı peşinde

Yekin babamoğlu yekin
Boz elbise döküm döküm
Mahkemede istemişler
Sen seni nazardan sakın

Gundura geyer gıcına
Geder ellerin içine
Şu muhtarın Şerif gızı
Püskül dolanır saçına

Ata biner at yeldirir
Yelkesini yel galdırır
Yiğit benim babamoğu
Yüz başıya el galdırır

Şu Geben'in yazısına
Goyun meler guzusuna
Çalınmışsın babamoğlu
Yaycıoğlu'nun azısına

Geder Geben'i ararım
Gara camızın dararım
Geben'de de bulamazsam
Varır Maraş'tan sorarım

Babamoğlu'nun kekili
Bende goymadı akılı
Hemi reis hemî ağza
Hem de milletvekili148

Hota babamoğlu hota
Yol mu gider bundan öte
Hiç kimseye bişet demem149
Muhtarın ocağı bata150

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Yanıyorum yanıyorum
Göğde bulut dönüyorum
Şu Osman'ın İsağ'ını
İsmahal'im sanıyorum

Gurban olam çiçeğine
Samen olur gucağına
Yıkılası Yayı müftü
Bayguş ötsün ocağına

Gızının da adı Eşe
Yazılannar gelir başa
Köylü değil babam oğlu
Angarada Ferzi Paşa

Altın yünsük barmağında
Boz elbise dırnağında
Gezer benim sarı aslanım
Şu Boybeyler örneğinde

Muhtarın da Şerif gızı
Sık sarınıp yattı mola
Avını almış babamoğlu
Murazına yetti mola

Ezmeyinen düzmeyinen
Bulunmuyor gezmeyinen
Gardaş Kütahyadan gelmiş
Mavırzalı cizmeyinen

Parlıyor Maraş'ın daşı
Durmuyor gözümün yaşı
Akıllıca babamoğlu
Kütühyada topçubaşı

Maraş'ta da gardaşın evi
Hediyeler ediciyim
Yörü gediyorsan ana
Ben gardaşa gediciyim.

Gara camızı tokuşur
Âlem boyuna bakışır
Yiyid benim babamoğlu
Ne söylesem o yakışır

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Cizmesini yağladırım
Gır atını bağladırım
Köleli'ye giden olsa
Şerif gızı söyledirim

Çığsar'ın da dağlarında
Lale sümbül bittimöla
Avını almış babamoğlu
Murazına yetti mola

Uğunurum uğunurum
Daşlar alır döğünürüm
Latif cahal Durmuş cahal
İsmahale sığınırım

Azdı havanın da yüzü
Dutmuyor bacıyın dizi
Gıyamatta göremem mi
Fincan gimi ela gözü

Gine geldi gara yazlar
Ördeyinen gelir gazlar
Gardaş da bakın guru
Mehendizler seni gözler

İbrahim GÖK

DÜŞMANALARCA VURULAN ÜÇ YOLDAŞIN AĞIDI *

Zamanın birinde düşmanı çok olan bir adam varmış. Adam yabancı insanlar bulur, onları paraya boğar ve: “Şu üç kişiyi öldüreceksiniz” der. Adamlar: “Parasını verdikten sonra mesele yok” derler. Adamlar üç kişiyi takibe alırlar. Adamlar takip edildiklerini anlayarak kurtulmak için ormana girerler. Adamlar arkasından takip eder. Sonunda para alan adamlar adamlara yetişirler. Adamlar bir mağaraya kaçarlar. Adamlar yetişip, yakalarlar. Adamların gözlerini bağlarlar. Verirler kurşunu. Hepsini öldü zannedip oradan uzaklaşırlar. Kurşun sıkılan adamlardan biri ihtiyar olmuş. İhtiyar adamın sadece diz kapağına kurşun değer, fakat inandırıcı olması için ölü numarası yapar. Vuran adamlar gittikten sonra. İhtiyar adam arkadaşlarının ve kendinin durumuna çok üzülerek şöyle bir ağıt söyler:

Mağaraya elettiler
Bağladılar gözlerimi
Sıparım alamadım
Daşlar soydu dizlerimi

Emmimoğlu Yusuf Çavuş
Geçisine vurur Kürd’ü
İki beğe ismar etmiş
Çoğumuş düşmanı gardaş

Düşman goştü ben de goştüm
Sıpar bulamadım şaşım
Can datlı emmimin gızı
Çorabınan suyu geçtim

Daştan daşa sekerkennek
Gapıdımdan akar gannar
Uçan guşa car eyledim
Düşman gurşun sıkarkannak

Döne HÖBEK

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

HALID'IN AĞIDI *

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Halid (Halit) TEMİZ, çıkan bir kavgada vurularak öldürülür.
Kardeşinin ölümüne dayanamayan ablası Ayşe TEMİZ o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

.....
Yandı ciğerimin başı
Üç gardaşın bir bacısı
Galk gedelim babamoğlu

Davar güdüyor örüde
Düşman çevirmiş beride
Gaygeyleme babamoğlu
Emmilerin var geride

Davar gelir belik belik
Ciğerlerim delik delik
Ulaşamadım gardaşa
Gardaştan ayrılmış soluk

Al gannara batırdılar
Acı habar getirdiler
Ayan olsun babamoğlu
Gelinini götürdüler

Davarını dam almıyor
Goyunun eve gelmiyor
Gurban olam babamoğlu
Memmed gelini almıyor

Ayşe TEMİZ (Patlakkızı)

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

SAİMBEYLİLERİN AĞIDI*

Kurtuluş Savaşı yıllarında Adana'nın Saimbeyli ilçesinde acımasızca katliam yapan Ermeniler, yüzlerce kişiyi katleder ve o şehitlerin arkasına aşağıdaki ağıt yakılır:

Gara gazanı çattılar
Bebekleri gaynattılar
Gün görmemiş gelinneri
Süngüyünen oynattılar

Ermeniler azıyollar
Gapı gapı geziyollar
Allah kimseye göstermesin
Oğlak gımı yüzüyollar

Kele Dudu, kele Dudu
Kannı köynek yu diyollar
Gazannarnan gaynatmışlar
Guzu eti ye diyollar

Amir memur demiyerek
Hep bir ipe bağlamışlar
Bekir oğlu Dedeağayı
Demirinen dağlamışlar

Hançer bıçak yüleniyor
Heral bizi kesiciler
Selam olsun Saimbeyli'm
Urumlu'yu basıcılar

Ayşe TEMİZ

* (TEMİZ;2005; 310

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

CANAVARIN ÖLDÜRDÜĞÜ ALİ'NİN AĞIDI *

Ali adlı bir gencin babası, her rüyasında oğlu Ali'yi canavarların (kurtların) yediğini görür. Bu yüzden oğlunu hiç dışarı çıkarmaz, evlenme vakti gelince Ali'yi teyzesinin kızıyla evlendirmiş. Ne var ki gelin gece canavar olur ve Ali'yi yer. Yedikten sonra tekrar eski haline dönüşür. Kız bakar ki teyzesinin oğlu ve eşi olan Ali paramparça. Kız orada dayanamayıp çok üzülerek aşağıdaki ağıdı yakar:

Bir almattım tekerlendi
Dan yerleri sakarlandı
Uyan Ali dezzemoğlu
Şimdi gelir babam bize
Dört kitaptan yemin verdirir

Fatma PARMAKSIZ

KIZ YÜZÜNDEN ÖLDÜRÜLEN HÜSEYİN'İN AĞIDI *

1950'li yıllarda Andırın'ın Beşbucak Köyünde bir kıza iki genç âşık olur. Havıs adlı genç, Hüseyin adlı genci kandırır ve odasına davet eder. Hüseyin gelince Hüseyin'i orada öldürürler. Bunu duyan Hüseyin'in bacısı çok üzülür ve abisine aşağıdaki ağıdı yakar:

Şu derede eğlemişler
Elin golun bağlamışlar
Anam oğlu Hösüyün'üm
Sığınağı eylemişler

Şaşmış babam oğlu şaşmış
Kekiline gan bulaşmış
Gavır Havıs öldürürken
Odasına gan bulaşmış

Parlak gundura gıçında
Keten köynek gan içinde
Getme dedim anam oğlu
Gavır Havıs var içinde

Hota anam oğlu hota
Yol mu geder bundan öte
Göl yerinde deynek oynar
Erefesin duta duta

Nice anam oğlu nice
Mavi püskül dal gulunca
Aralık seknisin varsın
Bizim yalnız ölünce

Nesini deyim nesini
Kim bulmuş gannı fesini
Gööde melekler işitmiş
Gardaşın datlı sesini

Zülfü KABALCI

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

ÖLEN IRAKLILARIN AĞIDI *

2003'te ABD Irak'a saldırır binlerce kişiyi asker sivil çocuk yaşlı, kadın erkek demeden öldürür. ABD askerleri Irak Savaşı nedeniyle Türkiye üzerinden de asker göndermek için bazı illerimize asker yerleştirmeye başlar. Bu acıya daha fazla dayanmayan kaynak şahıs mazlum olan Iraklılara çok üzülerək aşağıdaki ağıdı yakar:

Dağları duman bürüdü
Irak'a asker yürüdü
Türk milleti hep biridi
Vatan için durmiyalım

.Güzel vatan benim yurdum
İçerinden çıkmaz derdim
Cesaretli şanlı ordum
Türk milleti hep birdi
Vatan için durmiyalım

Vatani asker sarmış
Bu zaferi Allah vermiş
Nice Müslüman şehit olmuş
Türk milleti hep birdi
Vatan için durmiyalım

Annem südünü halal eyle
Herkesin gaderi böyle
Bebe emi nenni eyle
Türk milleti hep biridi
Vatan için durmiyalım

Annemin gözyaşı durmaz
Babamın heç gözü görmez
Şehitliğe herkes ermez
Türk milleti hep birdi
Vatan için durmiyalım

Yıldız'ım çok dertli sööler
Gözlerin durmuyor ağlar
Bozulmuş bahçalar bağlar
Vatan için durmiyalım

Ömer YILDIZ

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

SARI AHMET'İN AĞIDI *

Seferberlik yıllarında Sarı Ahmet adında bir genç, eşkıyalar tarafından Köleli'de vurularak öldürülür.
Yakın akrabalarından biri ardından aşağıdaki ağıdı söyler:

Cahan akar bucak bucak
Ot biçerler gucak gucak
Goca yazı gimi sıcak
Galksana Sar'Ehmed'im

Yücesinden çam yıkıldı
Dalı budağı döküldü
Yekinsene Sar'ahmedim
Babayıñ beli büküldü

Süzün Sar' Ehmed'im süzün
Gaşın kipriğinden uzun
Yekin gedek Sar'Ehmed'im
Baban düğün gurar güzün

Bağda gaplan baırır
Tarlada bilbil gırır
Yekin gedek Sar'Ehmed'im
Anan mezerden çığırır.

Evleri dağal gimi
Gapları da çağal gimi
Ehmed bizden değil gimi
Martinini aldı çıktı

Evlerinin ardı bayır
Silah öter cayır cuyur
İlehe de Hoca gelin
Ayaklı'yı çıkar gurtar

Gaplan geldi höörmiye
Yaşı deydi de yirmiye
Her ananın kârı deyil
Böyle yigit doğurmuya

Bülbül oldum gondum dala
Dal gırlıdı düştüm yola
Bu da sizden cedet oldu
Ben de geldim yalınayak

Gümüş yünsük parmağında
Cufa şalvar dırnağında
Ata biner attan iner
Büyük Beyler örneğinde

Mustafa AK

AYNALI AHMET'İN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında Cumhuriyetin ilk yıllarında eşkıyalık yapan Koca Ahmet, her zaman evine gelemediği için kasabada bir dedikodu ortaya çıkar, Koca Ahmet'in yeğeni Aynalı Ahmet, Koca Ahmet'in karısına dolanıyor diye. Bunu duyan Koca Ahmet çok kızar: "Yeğenim benim hanımına nasıl dolanır? Ben eşkıyayım, kılıcımın önü de kesiyor ardı da, bu adam beni bir şey sanmıyor (kâle almıyor) mu?" der ve Aynalı Ahmet'i takibe alır. Aynalı Ahmet de Andırın'a askerlik için muayeneye gider. Akşama geri döner. Dönüşte eşkıya Koca Ahmet yanına birkaç arkadaşını daha alıp yolunu bekler. Aynalı Ahmet Halbur yakınlarındaki Camuz Yokuşu denilen yere gelince Koca Ahmet önünü çevirir ve seslenir: "Aynalı Ahmet ileri çıksın gerisi çekilsin gitsin" der. Yeğeni olduğu için kendisi vuramaz ve arkadaşına vurdurur. Aynalı Ahmet bir kurşunla yere düşer ve dayısına yalvarır: "Dayı nolur bir kurşunla ben ölmem beni affet" der. Ama artık çok geçtir. Annesi oğlunun öldüğünü duyunca çok üzülür o acıyla şu ağıdı söyler:

Yaylasına vardımıdı
Yanal teke yas tutuyor
Sahatini çıkarmışlar
O da evde pas tutuyor

Künde telifon geliyor
Mayeneye gelsin deyi
Düşmannarı fit veriyor
Bir gün evel ölsün deyi

Çamlı dağda çanlı geçi
Neyimiş Ehmed'in suçu
Duymuş habar eylememiş
Gırılısın gelininin gıçı

Ahmet gezer sele serpe
Arkasında emlik görpe
Duymuş haber eylememiş
Bibisinin gızı Şerife

Varmış evini yoklamış
Getmiş yolunu beklemiş
Bir gurşundan ölmem demiş
Beş gurşunda imeklemiş

Halil GÖK

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

EŞKİYALARCA ÖLDÜRÜLEN ALİ KIRIK'IN AĞIDI *

Andırın'ın Büeme (Rıfatiye) köyünde yaşayan Ali KIRIK eşkiyalarca öldürülür. Ali'nin arkasından şu ağıt yakılır:

Adanada selbi söyüt
Verseler de almam öyüt
Her yer gezdim bulamadım
Ali'm gibi babayığit

Oğlum elimin gınası
Ali'm gözümün sürmesi
Her yer gezdim bulamadım
Ali'm gibi bir tanesi

Gara poçu bağlar başa
Ne hoş yakışır gardaşa
Her yer gezdim bulamadım
Ali'm gibi bir arkadaşa

İsmail Hakkı KAYA

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

VURULARAK ÖLDÜRÜLEN İNCE HACI'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Emirler ve Çukurkoz köylerinde yaşayan bir kadın kocası ölünce Ağ Oğlan denilen oğluyla tek başına kalır ve çok miktarda mirasa sahip olur. Mirasa göz diken düşmanlar Ağ Oğlan'ı Elma Dağı'nda ekini beklerken öldürürler. Fakat kimin vurduğu ortaya çıkarılamaz. Ağ Oğlan'ın annesi: "Maraş'a gidip Oğlum vuranı bulduracağım" der ve Maraş'a varır. Maraş'ta kadıncağıza: "Sen bunu bulduramazsın, İnce Hacı'yı sana vekil tayin edelim o öldürenleri buldursun, oğlu'nun mirası da İnce Hacı'ya kalsın" derler. Bunu duyan düşmanları İnce Hacı'yı takip etmeye başlarlar. Çekez Nuri'nin de yardımıyla İnce Hacı'yı da vururlar. Bunun üzerine yüreği yanan çaresiz anne bölgeyi terk ederken o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

Çuha şalvar bacağında
Gümüş yüksük tırnağında
Av ediyor İnce Hacı'm
Delendeli ördeğinde

Er yağlığı yelesinde
Bir beni var neresinde
Şehit düşmüş İnce Hacı'm
Üç konağın arasında

Güççükbükü çevirdiler
Gaçtı deyi çığırdılar
Kör olası Çerkez Nuru
Gurşununan gavırdılar

Gıratını içerler ala
Kırmızı her yerde gala
Kör olası Çerkez Nuru
Ağ gelinin bana döne

Düştüğün yer daş mıydı
Gelen atlı beş miydi
Ne yatıyon ağ dervişim
Altı patlar boş muyudu

Gış gününe av avlanmaz
Yaz gününe at bağlanmaz
Elin gızı evde eğlenmez
Şimdi haram oldu evler

Gıyık İnce Hacı'm gıyık
Al dudaklar sümbül bıyık
Tatarlıda bozca hoyuk
Hacı'm ona varamadı mı

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Güççük leçe büyük leçe
Gül deşirdim seçe seçe
Baktın düşman zor geliyor
Gaça İnce Hacı'm Gaça

Yumam gannı köyneğini
Güne serer gurudurum
Ali Bey'im gelaña
Bohçalarda çürüdürüm

Atımın da ayağa sekil
Hacı Bey'i de duttum vekil
.....
.....

Ne yatıyon hecin gimi
Gara bıyık sicim gibi
Başında gar'uuş döne
Anam gızı bacın gimi

Safiye TEMİZ

TÜFEK İÇİN VURULAN ÖMER'İN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında vurulan Ömer ile ilgili birden fazla rivayet vardır:

Birinci Rivayet: Ömer koyunlarını otlatırken elinde de güzel bir tüfeği vardır. Tüfekle av rast gelirse av yapmaktadır. O yörede yaşayan bir eşkıya, Ömer'in yanına gelir ve tüfeği kendisine satmasını ister. Ömer de: "Arkadaş görüyorsun koyunlarımın çobanıym, kurtlar gelip koyuna saldırsa ben ne yapacağım?" der ve tüfeği vermez. Oradan ayrılan eşkıya çobanı uzaktan takip eder. Çoban uyuyunca çobana yaklaşır. Çobanın küçük kardeşi ağabeyine bir adamın yaklaşmakta olduğunu söyler, fakat Ömer fazla ciddiye almaz. Eşkıya iyice yaklaşır ve Ömer'i elindeki silahla vurur. Ömer oracıkta can verir. Ömer'in kardeşi bağırarak çadırlara koşar. Ömer'in vurulduğunu duyan anası o acıyla oğluna aşağıdaki ağıdı yakar: (Bayram TÜTEN)

İkinci Rivayet: Andırın'ın Keşkahlı köyünde yaşayan Durdiye ÇINAR'ın kardeşi Ömer ÇINAR Geben`de koyunları yayarken eşkıyalık yapan bir Kürt gelir, Ömer'in elindeki silah hoşuna gittiği için Ömer'den silahı satın almak ister. Ömer de: "Ben bu kadar koyunla tüfeksiz duramam" der, satmaz. Eşkıya Kürt, gider bir iki saat sonra tekrar döner. Ancak Ömer bu arada uyumaktadır. 7- 8 yaşlarındaki kardeşi de başında oynamaktadır. Ömer`in küçük kardeşi: "Abi bir adam geliyor" der. Ömer: "Tamam gelsin" der, geri yatar. Adam iyice yaklaşır. Ömer kafasını kaldırır kaldırmaz gelen kişi Ömer`e tüfeğini doğrultup silahını ateşler. Ömer orada can verir. Küçük çocuk bağırarak çadırlarına gider ve durumu ailesine anlatır. Bu acı olay üzerine Ömer`in babası oğluna ağıt yakar: (Durdiye ÇINAR)

Üçüncü Rivayet: Andırın'ın Geben kasabası yakınlarına konan göçebe Aydınli aşiretinden Temir adlı genç, Geben'e yakın olan Meryemçil denilen yerde koyunları güder(yayar). Koyun güden gencin elinde de çok güzel bir kırma tüfek vardır. Orada yaşayan bir Kürt genci gelir ve koyunu güden çocuğa: "Bu kırmayı bana sat" der. Temir "Biz dağda dağa geziyoruz silahsız gezemeyiz, satamam" der. Kürt genci ısrar etse de silahı alamaz ve oradan ayrılır. Eve gider bir silah bulup geri döner. Bu arada koyuncunun yanında bulunan küçük bir çocuk daha vardır. Silah satmayan Temir uyumaktadır. Küçük çocuk: "Yabancılar geliyor abi uyan" der. O da uykulu uykulu: "Gelsin bakalım" der. O arada Temir doğrulmadan biraz daha yaklaşan Kürt asıllı genç, Temir'i elindeki silahla vurur. Küçük çocuk bağıra bağıra çadıra koşar ve: "Abimi vurdular, tüfeği de aldılar" diye çadırdakilere haber verir. Haberi duyar duymaz koşup kardeşinin yanına gelen ablası kardeşinin öldüğünü görünce hem ağlar hem ağıt söyler: (Mustafa BALIKÇI)

Hanım söyler beyit beyit
Gıyma düşman babayığit
Yüzlerinden nur damlıyor
Belki Omar oluk şehit

Gızıl goyun al duzundan
Annesi de duymuş öünden
Baktın düşman zor geliyor
Gırman'ı çeksene gından

Goyunu guzuya gattım
Gaflet uykusuna yattım
Duydunuz mu Aydınnilar
Canımı çiftiye satmış

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Aydınlı bizim elimiz
Ahrete döndü yolumuz
Baban sehele göçücü
Nasıl durucun yalnız

Bazgırlıdan çekin göçü
Neydi Omar'ın suçu
Nasıl grydın gavır düşman
Bir çifte gırmanun uçu

Keklik öter pineğinden
Gurban kesin ineğinden
Anam diye bak çağırıyor
Gurşun yemiş yüreğinden

Kâbeden gelire hacısı
Yürekte çoktur acısı
Ömer yaylada galıcı
Gomşusu güççük bacısı

Goyun geldi Ömer yoktur
Ölüm cümlemize haktır
Meyit yunağa çıkınca
Maşallah çekiyor doktur

Safiye TEMİZ

KAVGADA ÖLDÜRÜLEN KARA AHMET'İN AĞIDI *

Andırın'ın Rıfatıye köyünde yaşanan ağdın hikâyesiyle ilgili iki rivayet vardır:

Birinci Rivayet: Kara Ahmet (ŞENSOY) ve Haşım Osman (DUMAN) komşu ve akrabadır. Haşım Osman'ın mısır tarlasına Ahmet ŞENSOY'un atı girer. Haşım Osman tarladan atı çıkarırken atın sahibi Kara Ahmet de gelir ve aralarında bir tartışma başlar. Dışarıdan bir kişi Ahmet'e: "Bak bak onu dövmüyon mu bre?" diye seslenir. Bu duruma Haşım Osman çok sinirlenir ve belinden kamayı çıkararak Ahmet ŞENSOY'un böğrüne saplar. Ahmet orada kan kaybından kısa bir süre de hayata gözlerini yumar. Olayı duyan Kara Ahmet'in annesi Sultan Garı oğlunun başında ağlayarak ağıt yakar: (Hacı Veli DUMAN)

İkinci Rivayet: Osmancık köyünde yaşayan Osman DUMAN'ın darısına komşusu Kara Ahmet'in sığırları girer. Osman, sığırları çıkarır ve sürmeye başlar. Kara Ahmet'in kardeşi K. Ahmet'e: "Avradını s... oğlu bu malı ne yapıyor bak bakalım?" der. O da varır Osman'ın yanına: "Ne yapıyon bu malları" diye bağırır. Aralarında tartışmaya başlarlar. Kara Ahmet Osman'ın alnını yumrukla kanatır. Osman da belindeki kamayı çıkarır ve Kara Ahmet'in koltuğunun altından saplar. Kamayı geri çekerken Kara Ahmet'in ciğerinin bağını koparır. Kara Ahmet orada kanlar içinde can verir. Olaya çok üzülen Meryem DUMAN Kara Ahmet'e aşağıdaki ağdı söyler: [Şemsi GODAL (DUMAN)]

Yücesinden çam yıkıldı
Dalı budağa döküldü
Yekin Gar'Ahmed'im yekin
Bebeğin beli büküldü

Şu dağların akpunarı
Akar dolanı dolanı
Bir gardaşın beş bacısı
Ağlar beleni beleni

Bre Durdu bre Durdu
Gardaşını kimler vurdu
Gedek de orıya gezek
Yazlık gediinde yurdu

Yazlar geldi yazlar geldi
Ördenen gazlar geldi
Yekin sürmeli oğlum yekin
Top top oldu gizlar geldi

Yaslan dayım gızı yaslan
Sabaha gelir Ali Osman
Ehmedi düşmana verdik
Küpeli'yi ee(eyi) beslen

Ak derenin ak suları
Akar gürleyi gürleyi
Ahmet oğlum can veriyor
Annı terleyi terleyi

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Yükümü yükledim taya
Ben giderim köyden köye
İki değil bir tek oğlum
Saramadım doya doya

Gannı Çokak gannıymış
Düşman bize kenniymiş
Ben oğluma çocuk derdim
Meğre döşü enniyimiş

Akder'e'nin ak suları
Akar bulanı bulanı
Beş gardaşın bir bacısı
Ağlar dolanı dolanı

Anan garı dolanıyor
Al gannara beleniyor
Cahil geldin dayım oğlu
Gene buram bulanıyor

Gavır düşman gama vurmuş
Açılmış güllerin soldu
Yetimliyinen ben bööttüm
Babası gurbette galdı

Memmed geliyor şoradan
Bunu galdırın aradan
Kimsiye bulmam mahana
Bizi böyleden yaradan

Gızlar da geldi mezere
Ehmet uğramış nazara
Kehet salın gardaşına169
Posta geliyor bazara

Ehmed de getirdi yazı
Geliyor yaylanın güzü
Heyle dayansın da dursun
Anayın yalınız gızı

Rabia DUMAN (GÜNGÖR)

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

VURULARAK ÖLDÜRÜLEN ÜÇ KARDEŞİN AĞIDI *

Andırın'ın Kerimli köyündeki Kerimli Beyleri ile bir kadının üç kardeşi tarla davası yüzünden döğüşürler. Kerimli Beyleri kadıncağızın üç kardeşini vurarak öldürür. Yüreği yanan acılı bacı o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

Bana verin yağlığı
Ben isterim sağlığı
Ya nedendir goca babam
Kerimli'nin Beğliğin

Üleş gelir düzüm düzüm
Aleciyinden Osman uzun
Şonu bizim sanmıyordum
Şo da bizim şo da bizim

Hatice ÖKSÜZ

* (TEMİZ;2005; 323

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

HACI BE AHMET'İN AĞIDI *

1920'li yıllarda Andırın'ın Yeşilova kasabasından Hacı Be Ahmet evlenmek ister, ancak parası yoktur. Tecirli'den amcasının oğulları kaynak şahsın babaannesi Kadim Hatun'ın yanına para diye gelir. Yaşlı kadıncagız altınları çıkarır verir. Ahmet TECİROĞLU parayı alıp Ceyhan Irmağı'nı geçince eşkıyalar silahla vurup öldürürler. Üzerindeki parayı alırlar ve kendisini Ceyhan Irmağı'na atarlar. Ölüm haberini duyan Ahmet'in annesi çok üzülür ve oğluna aşağıdak ağıdı yakar:

Göğ yüzünde dönen guzgun
Ehmed oğlum yaren azgın
Gadanız alıyım gomşuları
Atına da vurun dizgin

Yörüyelim yörüyelim
Mor perçemi dariyalım
Ahmet suya düştü deyi
Şu Cahan'ı arıyalım

Aynalı martin gol istiyor
Gümüş kemer bel istiyor
Elin gızı yar istiyor
Uyan Ahmed'im uyan

Garaguş ganadın darta
Pençe vurur yeri yırtar
Gurban oluyum gadim bibim
Altınını ver de gurtar

Hacı KAYRANLI

* (TEMİZ;2005; 324

ŞOFÖR MEHMET'İN AĞIDI - 1 *

Andırın'ın Gökahmetli köyünden yaşayan Abdil Ağa'nın oğlu olmaz ve yeğeni Mehmed'i yanına alır. Ağa'nın bir de Anış adlı güzel bir kızı vardır. Mehmet Abdil Ağa'nın yanında çalışırken arada Abdi Ağa'nın kızı ile yeğeni gizli aşk yaşıyorlar diye bir dedikodu çıkar. Çekemeyenler, hemen lafı Abdil Ağa'ya yetiştirip: "Abdil Ağa yeğenin senin kızına dolanıyor" derler. Abdil Ağa küplere biner: "Benim besleyip büyüttüğüm yeğenim nasıl benim kızıma dolanır" der ve karakola şikâyet eder. İki jandarma gelir Abdil Ağa'nın evine. Abdil Ağa'nın yeğeni Mehmet dayısının kızı Anış'e sorar: "Hayırdır bu jandarmalar ne geziyor burada?" der. Anış de: "Bibioğlu ben duydum sen duymadın mı?" der. Mehmet: "O zaman ben kaçayım Anış dayımın yüzüne bakamam" der ve çeketini alır arka kapıdan sızar ve kaçarken karaçılı dikeninin üzerinden atlarken çalıya takılır ve Mehmet ağzı aşağı düşer. Dayısı ve jandarmalar arkadan yetişmek üzere der: Abdil Ağa askerlere: "Vurun" diye bağırır. Jandarmalar ateş eder ve Mehmet'in karnı parçalanır ve bağırsakları ortaya saçılır. Bu olay esnasında Kavaklı köyünde yaşayan Duran AVAN Kıyıkçıdaki bacısının yanına gider. Kaynak şahıs daha sonra Kıyıkçıdaki Kücçümük Ümmet denilen kişiyle cenazenin başına varır ve bu acı olay karşısında dayanamayarak aşağıdaki ağdı söyler:

Gürül gürül gürler motur
Anıcık'tan toprak getir
Şihit dümüş Memmed oğlum
Abdil kötenini götür

Akarca'dan aktı m'la
Moturunu yaktı m'la
Söylen bakiim Memmed'ime
Anşadan da geçti mo'la

Moturunun donu sarı
Gettin amma gelmez geri
Dört çocuğu vardır amma
Heç biri dutmaz yerini

Akarca'dan akar gelir
Moturunu yakar gelir
Yiyid benim emmimoğlu
Burcu burcu kokar gelir

Memmed'i çalıklıda vurdular
Üstüne çarşaf gerdiler
Memmed öldü deyin amma
Andırın'a tel verdiler

Söyle âşık Duran söyle
Memmed'inin metin eyle
Gavırımış gavır dölü
Gurşunu nasıl siktin böyle

Duran AVAN

ŞOFÖR MEHMET'İN AĞIDI - 2 *

Eskiden Andırın'da traktör yokken Andırın'da yaşayan Abdil Ağa, Kadırlı'nın Hardallık köyüne gider, oradan Mehmet adından bir şoför getirir. Mehmet, Abdil Ağa'nın çiftini sürerken, Abdil Ağa'nın kızı Aniş ile arayı tutturur. Abdil Ağa'nın bundan haberi olur ve küplere biner: "Bir şoför parçası benim gibi bir ağanın kızına nasıl eş olmak ister" der. Abdil Ağa bir şeyimi çaldı bahanesiyle şoför Mehmet'i şikayet eder. Aniş'i de Kırdıralar ailesine verir. Askerler gelirler. Şoför Mehmet anlar ki ağa kendini yakalattırarak Habersizden pencereden atlayıp kaçmaya çalışır. Askerler ateş eder. Mehmet al kanlar içinde yere düşer, bağırsakları etrafa saçılır. Şoför Mehmet elini karnının yağlı kanlarına çalıp saçına sürer ve: "Aniş bu kurşunu senden yedim, keşkem bir kurşun daha yiyeydim" der. Bu arada olayı öğrenen Mehmet'in bacısı gelir ve o acıyla şu ağıdı söyler:

Akarca'dan akar gelir
Çifte motur yakar gelir
Yiğit benim Ağ Memmed'im
Burcu burcu kokar gelir

Akarca'dan aştı mola
Gayfesini işti mola
Varın sölen Aniş gıza
Ağ Memmed'den geçti mola

Biyaz gonağın yapısı
Açık dayranının gapısı
Gurban olsun Ağ Memmed'e
Gındıraların hepisi

Ali TEMİZ

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

KIZ İÇİN ÖLDÜRÜLEN AHMET ÖĞRETMENİN AĞIDI*

Andırın'ın Geben kasabasının Gölpınar obasında öğretmenlik yapan Ahmet AVCI, köyde bir kıza âşık olur. Bu durumu öğrenen kızın akrabaları olan Çerkezler, Ahmet öğretmeni baltayla öldürüp, cesedini parçalarlar ve evin önündeki gübrelige (zibilliğe) gömerler. Araştırma sonucu olay öğrenilir ve öğretmenin acılı annesi Fatma AVCI oğlunun arkasından aşağıdaki ağıdı söyler:

Şu kirecin önü dölek
Gan birikmiş gölek gölek
Ahmed'imi öldürmüşler
Ben nasıl dayanam felek

Yanık yerde söğüt bitmez
Biterse fidanı dutmaz
Üç oğlum daha var amma
Guzumun yerini dutmaz

Geri durun ben nezleyim
Gara kekili düzleyim
Bir gün değel beş gün değel
Ben de nasıl yol gözleyim

Söhür vahtı galdırmışlar
Paltayınan öldürmüşler
Sabahınan seher vahtında
Bir telise doldurmuşlar

Halil GÖK

* (TEMİZ;2005; 327

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

KAVGADA ÖLEN HALİL VE KADİR KARDEŞLERİN AĞIDI *

Andırın ile Göksun sınırındaki Kapıderesi köyünde çıkan kavgada Halil ve Kadir kardeşler ölür.
Aileden biri Halil ve Kadir kardeşler için aşağıdaki ağıt yakar:

Gapıderesi'nde merkez guruldu
Kürdü Türkü bir arıya derildi
Yapalak'tan bir çift gurban verildi
Biri Halil biri Kadir den varın

Emmimoğlu bayrağımı galdırsın
Gardaşların düğününü çaldırsın
Garip annem kendi kendin öldürsün
Gapıderesi'nde galdı den varın

Gapıderesi'nde galdı den varın
Ağlatman el kızını öldü den varın

Godaman Ali YILMAZ

* (TEMİZ;2005; 328

KALABOYNULU İSMAİL'İN AĞIDI *

Andırın'ın Kalaboynu köyünde yaşayan ve tütün kaçakçılığı yapan İsmail'in hikâyesiyle ilgili birden fazla rivayet vardır.

Birinci Rivayet: İsmail, Ocak 1965'te Andırın'ın Göksun yolu çıkışında yakalanır. Askerler İsmail'e silahını vermesini söyler. İsmail: "Komutanım silah benim değil, emanettir, ister canımı alın, ister malımı, her şeyimi alın ama emanet silahımı almayın" der. İsmail'in elinden silahı zorla alan onbaşı silahı İsmail'in bağına dayar ve: "Ulan deminden beri yalvarışın şu... için mi İsmail?" der. Eli o an farkında olmadan tetiğe değer. Mermi tabancanın ağzında olduğu için silah ateşlenir. Onbaşı hemen silahı geri çeker ama patlayan tek mermi İsmail'in kalbine isabet eder ve İsmail oracıkta ölür. Bir evin bir oğlu olan İsmail için hanımı ve anası karşılıklı ağıt yakarlar: (Eşe GÖK)

İkincisi. Rivayet: İsmail asker duru ihtarına uymaz, asker de yakalar ve silahını alır. İsmail: "Silah namustur geri verin" der. O zaman asker: "Al ulan silahını" der ve tetiğe dokunur. İsmail, kalbine isabet eden tek kurşunla ölür. İsmail için hanımı Sultan OCAK ve annesi Hatice OCAK karşılıklı aşağıdaki ağıdı yakarlar:

Anası:
Gapımda dutum yıkıldı
Dalı budağı döküldü
Yekinsene oy İsmail'im
Babayın beli büküldü

Zeliha boncu'unu Dakar
Meliha yollara bakar
İki bayramdır garalılık
Çağarın babanız kakar

Hanımı:
Odama girer ağlarım
Başıma gara bağlarım
Gınamayın gomşularım
Babasız çocuk belerim

Atın aharda beslenir
Çiften içerde paslanır
Yekinsene İsmail'im
Kızların sana seslenir

Altın saat sol golunda
Dabanca çıplak belinde
Benim eşimi vurmuşlar
Andırın'ın dar yolunda

Anası:
Elinde ince cuvara
Belini vermiş duvara
Yarahlılar yangın olur
Önünü dönder punara

* (TEMİZ;2005; 329

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Hanımı:
Evimizin önü arpa
Gırat gelir gırpa gırpa
Sana ölüm yakışır mı
Çocukların daha görpe

Atını hara galdırır
Cebine lira doldurur
Böyle cesur görünmüş mü
Denginen tütün galdırır

Anam ağlar başım deyi
Ben ağlarım eşim deyi
Zalım çavuş çekmiş vurmuş
Yol parası peşin deyi

Kalaboyunu'nun yılanı
Akar dolanı dolanı
Benim eşimi vurmuşlar
Gana beleni beleni

N'oldu İsmayil'im n'oldu
Sen öldün bir oğlun oldu
Adı da İsmayil galdı
.....

Başıma gara bağlarım
Odama girer ağlarım
Gınamayın gomşularım
Babasız çocuk belerim

Garşı dağdan bir guş öter
Sesimi sesime gatar
Var get zalım guş sen var get
Zatan derdim bana yeter

Zeliha'm ağlar Meliha'm ağlar
Yine dumanlandı dağlar
Benim eşim gelicimiş
Onbaşı yolunu bağlar

Zeliyam'ın saçı tel gibi
Meliya'mın benzi pir gibi
İsmayil böyle etmeseydin
Ben de gezerdim el gibi

Melek KARAKAŞ

KURŞUNA DİZİLEN EŞKIYA HACİVELİ'NİN AĞIDI *

Kadirli'de Çörtül adında birinin Saim ve Haciveli adında iki oğlu vardır. 1930'lu yıllarda Şehrin içinde Çörtül'ün 30 dönüm arsası olur. Aslı Tatarlı'dan olan Tevfik COŞKUN Çörtül'ün arsasından bir dönümü kendi arsasına katar. Bu duruma kızan Çörtü'nün oğlu Haciveli bir mavzer alır Tevfik COŞKUN'u vurmak için eşkıyaların arasına katılır. Eşkıyalar adam vurmada Hacı Veli'yi aralarına almazlar. Eşkıyalar; Gallinçi köyünden İbik'in oğlu Eşki Mustafa, Söğütlügeçedden Kıcıkırık Halil, Çiçekli Halil, Gebenli Koca Ahmet gibi eşkıyaların ileri gelenlerindedir. Kadirli Kaymakamı eşkıyalarla başa çıkamayınca Ankara'ya durumu bildirir ve gereğinin yapılmasını ister. Atatürk de Nazmi Paşa adlı komutanı görevlendirir ve: "Gerekirse Kadirli ve Andırın'ı haritadan sileceksin ama bu eşkıyaları bitireceksin" der. Ankara'dan Nazmi Paşa atlı süvari ve piyade jandarma birlikleriyle gelir ve Kadirli'nin Çamlı Kahve denilen yerine çadır kurar. Kadirli'nin ağalarını çağırır ve: "Eğer eşkıyaları bulmamda yardımcı olmazsanız hepinizin defterini dürerim derinizi yüzerim" der. Müfrezeler Kozan, Çığsar, Geben ve Andırın üzerine gönderilir ve eşkıyalar yakalanır. 31 tane eşkıya Adana'ya götürülmek üzere kendilerle birbirlerine bağlanarak yola çıkarılır. Sarıçam'da makineli tüfekle bekleyen jandarma hepsini durdurur ve kurşuna dizer. Eşkıyaların içinde Haciveli de ölür. Acı haberi duyan ablası başka bir rivayette ise hanımı, Haciveli'ye aşağıdaki ağdı yakar:

Gara şalvar bacağında
Yağlı martin gucağında
Öldürmüşler Haciveli'mi
Düşmanların ocağında

Fişşekliyi var belinde
Dar kelepçe gurulu golunda
Öldürmüşler Haciveli'mi
Sarıçam'ın düz yolunda

Dırl derler Feng'e yakın
Ağca dağda sümbül sokun
Yekin emmim oğlu yekin
.....

Haciveli'm hodul gezer
Fişşegini parlak düzer
On sekiz seneden beri
Kelle goltuğunda gezer

Haciveli'min uşağı
Gıvrak bağlıyor guşağı
Bu harpten gurtulmazsan
Boşa sıkıyon fişşegi

Savrın suyu gıvrım gıvrım
Horelisi geçti m'ola
Kara Sultan ağ özemiş
Haciveli'm içti m'ola

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Işkılar hep buralı
Cüzenneri ne paralı
Mavrılanman gıllı Kürtler
Hasminiz geldi Horeli

Gene bindi seyyar alayın
Kadirli buldu belayın
Işkılar teslim olmuş
Kürtler çekiyor halayın

Evimizin önü havlı
Hacıveli'm geder bağı
Buna namus etmiyor mu
Çörtül'ün sevgili oğlu

Şaşkın Hacıveli'm şaşkın
Dübbünü dedüşüne düşkün
Douz gurban birden kesmiş
Gözü kör olasıca Coşkun

Gıvrım gıvrım akan Keşiş
Hacıveli'm geçti mola
Ag özetmiş gâvır gızı
Yanaldı da içti mola

Gil ipçeği dar golunda
Fişşekliği var belinde
Çeteleri öldürmüşler
Sarçam'ın düz yolunda

Âşık Ali ATEŞ

HÜSEYİN AĞA'NIN AĞIDI (HALBUR AĞIDI) *

Gökahmetli köyünden Arap Ağa'nın oğlu Hüseyin Ağa'nın hikâyesiyle ilgili iki rivayet bulunmaktadır.

Birinci Rivayet: Hüseyin Ağa, Bayazıt oğulları beyinin kızını kaçıırır. Aradan üç sene geçer. Arap Ağa Göksun tarafında bulunan Bunduk'a yaylaya çıkar. Geri dönüş zamanı Halbur'dan geçeceklerdir. Bayazıtlı ailesi de Halbur'da yayladadır. Arap Ağa oğluna: "Oğlum kayınbabangili tepeleyip geçmeyelim çadırlarına varalım bir kahvelerini içelim de öyle gidelim" der. Bu arada Hüseyin Ağa'nın hanımı: "Babamgil kincidir, babana söyle de çadırlara sapmadan (uğramadan) gidelim" der. Ancak Hüseyin Ağa, babasına bunu söyleyemez. Arap Ağa, atını çadırlara sürer. Oğlu Hüseyin Ağa, harem çadırına (ev çadırına), Arap Ağa da oda çadırına (oda haymasına) iner. Arap Ağa oturur ama az sonra Bayazıt Bey'in işaretiyle adamları Arap Ağa'ya çökerler (saldırırlar) ve bıcaklamaya başlarlar. Arap Ağa: "Oğlum Hüseyin" diye bağıırır. Hüseyin Ağa çadırdan hücum eder, çıkarken ayağı çadırın kendirine takılır (dolaşır) ve yere düşer. Onu da yetişip orada öldürürler. Hüseyin Ağa'nın çobanı Hasan, ata biner kaçar ve Hüseyi Ağa'nın hanımına haber verir. Haberi duyan hanımı o acıyla başlar söylemeye: (Ballı Hatun)

İkinci Rivayet: Andırın'ın Gökahmetli köyünden olan Gök ailesinden Arap Ağa'nın oğlu Hüseyin Ağa, Beyazid Beylerinden Hatice adında bir kız kaçıırır. Aradan beş sene geçer. Beş sene sonra yayladan dönüşünde Beyazıdli de Halbur Yaylası'nda yayladadırlar. Hüseyin Ağa'nın babası Arap Ağa oğluna: "Oğlum kayın babangili tepeleyip geçmeyelim, çadırlarına varalım" der. Atları çadırlara doğru sürdüğünde gelin kocası Hüseyin Ağa'ya: "Benim ailem kincidir, babana söyle gitmeyin" der. Hüseyin Ağa bu durumu babasına söyleyemez. Sonunda çadıra varırlar. Arap Ağa oda haymasına iner. Hüseyin Ağa da kaynanasının çadırına iner. (Beyazıdli de bu duruma hazırlıklıymış) İner inmez Arap Ağa'ya oda haymasında bıçakla saldırırlar. Arap Ağa: "Hüseyin" diye bağıırır. Hüseyin olayı anlar ve hemen çadırdan dışarı fırlar. Babasının olduğu oda haymasına hücum ederken ayağı çadırın kendirine takılır ve yere düşer. Hüseyin Ağa'yı düştüğü yerden kakmadan öldürürler. Arap Ağa'yı da oda haymasında öldürürler. Bu acı olay üzerine Hüseyin Ağa'nın hanımı olan Beyazıdli'nin kızı ve Arap Ağa'nın hanımı Ayşe Hatun ağlaşarak şu ağıdı söylerler:

Halbır'ın akaba yanı
Akar geder adam ganı
Üç aylıcak gelin galdım
Neder de alırdın beni

Halbır derler serin yayla
Ben ağlarım künde böyle
Halını sormuya geldim
Yarım yaraların heyle

Oturmuş gayfe içmiye
Atına yonca biçmiye
Arlandın mı Hösüyünüm
Utandın mı Ağanı goyup kaçmıya

Çakır atı bilmez terki
Fadik gıza düştü gorku
Bir bohçada dokuz kürkü
Yedi doymaz Bayazıtlı

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Yekin gara löküm yekin
Dala gelir eşiği sakın
Vezir ağam öldü diye
Gavır babam tuğlar sokun

Gollarımda altın burma
Gözünü gözümden ırma
Şo gavır gadınının gızı
Garşımda ağlayıp durma

Bir geçit geçtim tereli
Benim yüreğim yareli
Başıma geldi biliyorum
Oğlundan yarin ileri

Akşamdan yurtlar yoklandı
Sabaha yükler yüklendi
Arlandın mı Hösüyünüm
Gızlar goyağa saklandı

Evimiz gondu Bunduğ'a
Biz de geldik inandığa
Palta çalmış Beyazıdlı
On iki yeşil sandığa

Gara çadır dokuz direk
Gam kürüdüm kürek kürek
Hemi oğlu hem babası
Ocak başlarından yırak

Halbır derler ufak depe
Bem ağlarım gopa gopa
Bir bebecik sevemedim
Gulağında altın küpe

Çakır at garşımdan geldi
Bağan viran galdi diye
Nasıl dedin gavır Hasan
Gelin yarin öldü diye

Yarım yiğitler goçak
Bende ona döktüm saçak
Bir bukle bakla çiçek
Yariminen bana benzer

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Halbır'ın ince yokuşu
Halıya vurdum nakışı
..... benzi
Hösün Ağamın bakışı

Yeğın ekının fırazı
Takım koydular kirazı
Yedi ülger üş terazi
Beyiminen bana benzer

Seslen görümcü'üm seslen
Sesim çıkmaz gara yastan
Sarı çiçek dökmüş bostan
Beyiminem bana benzer

Çakır at geldi kişniyor
Bana binen galdı diyor
Zalim Hasan ince dedin
Gelin beyin öldü deyin

Su vurmuşlar yuruk deyin
Durur mu şehidin ganı
Beyiminen bana benzer
Selbi söğüt lale dalı

Kırlangıç yapar yuvayı
Çamır sıvayı sıvayı
Bana düşman gızı derler
Babam başından dolayı

Çadırın direği karnış
Atın erişmesi gümüş
Hançer bağına batınca
Yetiş Hüseyin'im demiş

Hösüyün'üm Bey birisi
Minderi kaplan derisi
Kehribardan imamesi
Gördüm dayfalar içinde

Uğramış gahve içmiye
Atına gasıl biçmiye
Ar eylemiş sürmeleşim
Atına binip kaçmıya

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Su vurullar yudurullar
Durur mu şehidin gamı
Gül yaprağa leylab dalı
Yariminen bana benzer

Hösüyünüm Bey birisi
Minderi gaplan derisi
Kehribardan imamesi
Gördüğüm dayfalar elinde

Çuha şalvar ışıllı
Peşi kendire dolaşır
Ağam Hösüyün'üm deme
Çağırırsan tez ulaşır

Tülümün gatarı bozuldu
Düşman garşıma dizildi
Kalk gidelim hatın anam
Gayrı umudum üzüldü *

Gelinin babası Bayazıt Bey ölünce ailesinden, babanız öldü diye haber gelir. O zaman Hüseyin Ağanın hanımı beslemesini de yanına alır babasının evine varır. Eve girerken annesi kızına bakar ve şöyle der:

Al gınayı yakınmışsın
Siyah sürme çekinmişsin
Gız ölen baban deyal mı
Parlak dona dıklımışsın

deyince, Hüseyin Ağanın Hanımı şöyle der:

Al gınayı yakınırım
Siyah sürme çekinirim
Parlak dona dıklırım
Hösüyün'üm ölmedi mi

Yüksek babamın çardağa
Doldurun da gon bardağa
Bir babamdan ne çıkacak
Tekrarı deyin bir daha

Gelinin kaynanası: “Yeter düşmanın kızı batırdın beni” der.

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

AVCI MEMİŞ'İN AĞIDI *

Bir oğlan ile kız evlenirler. Oğlan da avcıymış. Kız eşine: “Nolur gitme bu seherin vaktinde gitmene dayanamıyorum” der. Oğlan yine dinlemez. Kız, bir gün uyarken eşinin kursağının altına silahı dayayıp basar tetiğe ve kocasını öldürür. Avcı Memiş'in acılı annesi oğlunun ölümüne çok üzülenek aşağıdaki ağıdı yakar:

Ak Memiş'im be Memiş'im
Ben kime neler demişim
Gelin aldım sanıyordum
El gızını düşman almışım

Siyah perçem yıldır yıldır
Galk da tüfeğini doldur
Gavırımış gavır gızı
Uyansın da öyle öldür

Süleyman BAL

* (TEMİZ;2005; 337

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

GINDIRA FAKI'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Tokmaklı yöresinde yaşayan Gındıra Faki Zilfaroğlu'nu vurur, öldürür. Daha sonra Eşküyalar da Bekceaz (Bekçiağzı) çölünde Gındıra Faki'yı vurur. Bunun üzerine Gındıra Faki'nin anası Mıktalık, oğlunun ölümüne çok üzülerək aşağıdaki ağıdı yakar:

Püsküllü gaplık başında
Gaplama fişek döşünde
Cahal oğlum can veriyor
Daha onsekiz yaşında

Alasın goca tekeyi
Yağlamış gara kekili
Benim oğlum at oynadır
Çalınmış burculu kokulu

Benim oğlum aslan oğlum
Gel sineme yaslan oğlum
Başucuna anan geldi
N'olur birken seslen oğlum

Seni vuran unuttu mu Ulu'yu
Dinlemezdin gaymakamı valiyi
Vurmuşlar da Bekçağaz'ın çölünde
Akar gannar da vay ılık ılık

Hurşide KARPUZ

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

NALBANT HASAN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Alameşe köyünde yaşayan Göğ Oğlan Mustafa, 1980'de köyün içinden evine bir yol vurur. Nalbant Hasan da yolu bozdurmak için traktörü köteniyle getirip onu sürmeye başlar. Göğ Oğlan Mustafa (KORKMAZ) Adil adlı kişiye bir fişek sıkar ona isabet ettiremez. Adil kaçır kurtulur, ardından Nalbant Hasana bir fişek sıkar Nalbant Hasan (SERT) Yere yıkılır. Etraftan sese koşan komşular Hasan'ı hemen çula koyup yola indirirler ve direk Adana Numune Hastahanesi'ne götürürler. Hasan hastahane kurtulamayarak ölür. Nalbant Hasan'ı çok seven arkadaşı Mehmet DOĞAN arkadaşının ölümüne çok üzülenek aşağıdaki ağıdı yakar:

Öğüşyeri yerin dökük
Aktı gannar oldu gölek
İrahma'ya bir habar verek
Vuruldu Hasan'ım vuruldu

Uzak yoldan geldin
Datlı datlı laflar verdin
Gavır mıydın gavır dölü
Şucu neyidi de vurdun

Ücesinde döner guzgun
Bıyıl da dertlerim azgın
Düşmannarın hep ok çalmış
Dostların bütün üzgün

Ücesinde döner gartal
Gurşun değdi belin dutar
Gurban olurum Allah'ım
Hasan'ımı sen gurtar

Derelerde biter ılgın
Bıyıl yaprakları dürgün
Alırım hayıfın gardaş
Ederim onnarı sürgün

Söyle Âşık Mehmed söyle
Gurşun değdi gezer böyle
Esseh dünyeye selam söyle
Vuruldum Hasan vuruldum

Mehmet DOĞAN

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

ÖLDÜRÜLEN KOCANIN AĞIDI *

Zamanın birinde bir adam eşiyle birlikte giderken bir esik yere (dereye) varırlar. Bu kuytu yerde bir grup Kürt, adamın önünü kesip eşini elinden alırlar ve kendisini de öldürürler. Adamın eşi çok üzülür ve ona şu ağıdı yakar:

İnce Mağara'nın da deresi
Yıkılıp da harab olası
Sürmeleşim gadan alam
Nerende gurşun yaresi

Silkinir de biner ata
At altında dört bükülür
Sürmeleşim güççük ama
Âlem şerrinden sakınır

Terkinde de bir top gutnu
Ben gutnuyu nidiciyim
Goyuverin beni Kürtler
Ben anneme gediciyim

Belğimden sürüdüler
Yörümedim imekledim
Senin için sürmeleşim
Altı gün ahar bekledim

Eşe BARAKLI

* (TEMİZ;2005; 340

ZİLFAROĞLU HACI BEY'İN AĞIDI - 1 *

Andırın'ın Gökahmetli köyünden olan Zilfaroğlu Hacı Bey, Andırın'ın ünlü ağalarından biridir. Zilfaroğlu Hacı Bey, 1931'de Gındıralar denilen yere çeldik eker. Gındıra Fakı denen kişi ise tarlayı çeltiğe vermem der ve diretir. Zilfaroğlu biraz da Ağalığına güvenerek cebri olarak suyu tarlaya bırakır ve çeltiği eker. Gındıra Fakı da: "Eğer bu çeltiği ben sana ağız tadıyla yedirirsem şu at üzerime olsun Hacı Bey" der. Çeltik ekilir yetişir, biçilir, sergen olur. Sergende işçiler çalışırken Hacı Bey de kenarda oturmaktadır. Gındıra Fakı arkadan gelir Hacı Beyin bağı'nının başına bıçağı saplar ve Hacı Bey yere yığılır. Andırında herkes Zilfaroğlu'nun ardından memleketin ekmeğini vurdular diye ağlaşır ve yas tutar. Zilfaroğlu'nun kardeşinin kızı, amcasının ölümüne çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı söyler: (Hacı İNEKÇİ)

Mehmed ergen Ali ergen
Varsın issiz galsın sergen
Bin atına gedek eve
Al gana boyandı yorgan

Kiracılar geldi oturdu
Sandım ki yükü dutuldu
Vezir idin vezir emmim
Mersine çeltik döküldü

Sabahınan bir guş öttü oy oy oy
Ağam galkmaz ne çok yattı
Mektup salın İsmahal'a
Bey babası şehit getti oy oy oy

Ali ergen Memmed ergen oy oy oy
Angaradan gelir fermen
Yık çadırı bin atına
Varsın issiz galsın sergen oy oy oy

Sergene çadır dutturum oy oy oy
Motura çeltik dökürüm
Böyle ünnü benim emmim
Moturu ...diktirim oy oy oy

Sabahınan seherinen oy oy oy
Malı geder naharınan
Yık çadırı bin atına
Varsın issiz galsın sergen oy oy oy

Candarmalar dineliyor
Dalında martin dakılı
Vezir emmim hasta olmuş
Yatağı yağlı kokulu

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Ali ergen Memmed ergen
Üstünde de telli yorgan
Ne yatıyon vezir emmim
Ağcöönüde çeltik sergen

Develer geldi yıkıldı
Evinin yükü duduldu
Ne yatıyon vezir emmim
Çeltik Mersine döküldü

Hanı efendi yiyeni
Salakta avlar duvanı
Andırın'ın Ağası öldü
Esnefler örtün düveni

Gaymakamınan bozuşmuş
Hersli bıyığını gerer
Hacı Bilal gatarlamış
Çifte getti develer

Beherdam yaylaya göçer
Aheliye altun saçar
Tiirekiidi vezir emmim
Haşdırında gayfe içer

Cemel övünün yazısı
Yalınız galmış guzusu
Aslan Ağam av ediyor
Kadife uçurur tazısı

Cemel önün yazısı
Babasız galmış guzusu
Goska gezer vezir emmim
Gadife çullu tazısı

Patos geldi salana
Gan bulaşmış bilene
Ne yatıyon vezir emmim
Vali indi gonağana

Belkise GÖK (Ballı Hatun)

ZİLFAROĞLU HACI BE'NİN AĞIDI - 2 *

Ağca koyun denilen yerde Ağmezar'da Hacı Bey'i çekememezlik yüzünden Gındıra Derviş ve Yağcıoğlu İbrahim Ağa vurdurur. Mehmet Ağa'nın hanımı Hacı Bey'e aşağıdaki ağıdı yakar:

Atına binmiş de geliyor avdan
Sözü dökülür gırcahan dağdan
Binbeşyüz gişiye vermezdin meydan
Yok gecenin gapısı be Zilfaroğlu

Andırın'dan aşşağa Tokmaklı yazı
Belinde evladı Gırşahan bazı
Olmadı buna bir iki sözü
Yok gecenin gapısı be Zilfaroğlu

Harmanlı'dan aşşağı Andırın düzü
Mahkemede olmazdı bir iki sözü
Ordan da kesildi be Zilfaroğlu
Yok gecenin gapısı be Zilfaroğlu

Tokmaklı önünden birdir gonağı
Havlıda beslenir gırat pineği
.....
Yok gecenin gapısı be Zilfaroğlu

Mustafa GÖĞÜS

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

ÇUHADAROĞLU MEHMET BEY'İN AĞIDI *

1900'lü yıllarda Kahramanmaraş'ta Çuhardaroğlu adında çok hayırsever ve zengin bir kişi yaşamaktadır. Bir ara karısı ile Ahır Dağı'na bağ evine göçer ve oradaki bağı bahçesiyle uğraşır. Çevresinde Çuhardaroğlu'nu çekemeyenler, kiralık katil tutarak onu öldürtürler. Çuhardaroğlu'nun arkasından aşağıdaki ağıt yakılır:

Gıratını çekiverin pazara
Mehmet Beyi uğratmışlar nazara
Gül Hanımla bir goymuşlar mezara
Ağlaştı Maraşlı vay Beyim deyi

İlk akşamdan Çuhadar'ı bastılar
Söyletmeden gollarını kestiler
Gül Hanımı mor belikten astılar
Ağlaşır guzular vay nenem deyi

Altındandır pencerenin köşesi
Gümüştendir nergelenin maşası
Duydu geldi Angara'nın paşası
Ağlaşır guzular vay Beyim deyi

Evleri de gonmuş bir ıssız dağa
Verane galmış da bahçası bağa
Duydum şehid olmuş Çuhadar Bey
Ağlaşır elleri vay Bey'im deyi

Evleri gonmuş da dağlar başına
Gannar bulaşmış da hilâl gaşına
Zalım düşmanlar da düşmüş peşine
Ağlaşır elleri vay Bey'im deyi

Ünnendi de Memmed Bey'im ünnendi
Aktı ganı döşşeklere göllendi
Çuhadar Bey ölüşün Maraş sallandı
Ağlaşır elleri vay Bey'im deyi

İlk ağşamdan evlerini bastılar
Öldürmeden gollarını kestiler
Hanımını beliğinden astılar
Ağlaşır guzular vay anam deyi

Hacer TEMİZ

* (TEMİZ;2005; 344

HÜSEYİN (UYDURAN) AĞA'NIN AĞIDI*

Andırın'ın Kumarlı köyünden Hüseyin Ağa (UYDURAN)'nın hikâyesiyle ilgili iki rivayet bulunmaktadır:

Birinci Rivayet: Hüseyin Ağa, Göksun ilçesindeki tapucu ile anlaşır ve kendi üzerine 300 dönüm arazi tapulatur. Tarlanın içinde 15 dönümlük bir bölüm başka biri adına tapuludur. Hüseyin Ağa Göksun'a gider tarlayı süren köylüleri jandarma zoruyla kovalar ve tarlayı sahiplenir. 15 dönümlük şahsî tarlası olan kişi: "Hüseyin Ağa ben senin çiftçi başın olayım benim 15 dönüm tarlama dokunma. Geri kalanını da ben ambarlarım, hesabına düşeni alır götürürsün" der. Hüseyin Ağa tarla sahibine: "H...S...sen ne oluyorsun?" der. Bu durum 15 dönüm tarlası olan adamın çok zoruna gider ve adam Elbistan'a Hüseyin Ağa'yı vurdurmak için adam bulmaya gider. Hüseyin Ağa'nın Göksun'a geleceğini öğrenince Geben ile Göksun arasındaki Meryemci Belî'ne iki adamı pusuya yatırır. Kendisi de daha ileride bir yere pusuya yatar. Hüseyin Ağa gelir ve iki kişi cesaret edip de sıkamaz. Tarla sahibinin hizasına gelince silahını Hüseyin Ağa'ya doğrultur ve tetiğe basar. Mermi bağrının üzerine başına isabet eder. Hüseyin Ağa yıkılır, fakat ölmez: "Aman dur 300 dönüm tarlanın hepsi senin olsun, tek beni öldürme, canımı bağışla" der. Adam: "Yook. Hüseyin Ağa o iş bitti ben zamanında sana diyeceğimi dedim idi" der. Bu olayı Elbistanlı Âşık Hüseyin duyar ve o yörede yaşanlara ölen kişinin kim olduğunu sorar. Yöre halkı Âşık Hüseyin'e: "Bu adam Andırın'ın Derebeyi idi, vurdular, bir kaza kurbanı olarak gitti bu adama bir ağıt yakcın" derler. Âşık Hüseyin, Hüseyin Ağa'nın kim ve nereli olduğunu, nasıl biri olduğunu iyice öğrendikten sonra Hüseyin Ağa'ya aşağıdaki ağıdı yakar:

İkinci Rivayet: Eskiden Çukurhisar'da Hüseyin Ağa adında bir ağa varmış, bunun aslı Kumarlı'danmış. Çukurhisarlıların çoğu Kumarlı'dandır. Hüseyin Ağa fakirlerin malını kabzeder, ağalığına güvenir. Fakirin birisi: "Hüseyin Ağa ben çok fakirim, benim malımı geri ver yoksa vururum, haddini bil" der. Hüseyin Ağa alaylı bir şekilde kıcını göstererek: "Sen anca burayı vurursun" der. Fakir adamcağızın canına tak der. Birgün yola pusı kurar ve Hüseyin Ağa'yı vurur. . Ondan sonra Hüseyin Ağa'nın arkasından aşağıdaki ağıdı yakar: [Ali TEMİZ]

Düşmanın var idi alsana hisar
Altında gıratın yel gibi eser
Sana sebep olan Şol Çukurhisar
Bunu da böyle bil Hüseyin Ağa

Mecliste söylersin gos gimi sözü
Gonur dağında yayladırın yozu
Durmaz ağlar derler o Çerkez kıızı
Gelinlerin dul galdı bil Hüsüyün Ağa

Gögsün'ün göçü de Gebenê dökül
Bende de galmadı akıl
Al gapıt üstünde menevşe kekil
Bunu da bööle bil Hösüün Bey

Andırın üstünde parlar gonağın
Avluda beslenir dor'at bineğın
On sekiz devesi elli ineğın
Can satın almıyor mal Hösüün Ağa

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Duşmanın varısa silahsız gezme
Sürüsün yamçıda ayakta çizme
Ölürkene ağam gözlerini süzme
Yol ahrete düştü bil Hösünün Ağa

Ne hasta oldu da ne de sayri
Uzadı yolların gelemen gayri
Hayfini alamaz gardaşın Hayri
Bunu da böylece bil Hösünün Ağa

Hökümete varınca goç gumu sözü
Senir'de yayılır gınalı guzu
Durmayıp ağlıyor şu Çerkez gızı
Dul galdı geride bil Hösünün Ağa

Yok muyudu giratıyın oynağı
Al gana bulaşmış keten kömleği
Battı derler Uydurannar oynağı
Bunu da böylece bil Hösünün Ağa

Datlı olur yaylaların havası
İssiz galmaz yiğitlerin yuvası
Esas gonalgamız Söğüt ovası
Bunu da böylece bil Hösünün Ağa

Âşık Hüseyin'im der de bu kıtam bitti
Gizli daş ardından üç silah öttü
Gınamayın ağalar vâdesi yetti
Ahrette hakkını al Hösünün Ağa

Âşık Ali ATEŞ

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

AHMET ÇAKIL'IN AĞIDI - 1 *

Andırın'ın Geben kasabasından Ahmet ÇAKIL, hanımını boşar. Sonra Çamurlu'dan bir kızla nişanlanır. Eniştesi Faki, Ahmet'in (kayını) boşadığı kadına dolanır. Ahmet, bir gün Faki'yı takip eder ve boşadığı kadının evine girdiğini görür. Bunun üzerine Ahmet, evin etrafını kuşatır. Evden çıkış olmadığını gören Faki, içeriden ateş ederek Ahmet'i vurur öldürür. Bu acıklı olay üzerine aynı köyde yaşayan kaynak şahıs çok üzülererek aşağıdaki ağıdı söyler:

Belin de garı erisin
Samen oraya yörüsün
Düğün gürmuş Ahmet gardaş
Benim de gönüm farısın

Çamurlu'da nişannısı
Habar salsam gelmez mola
Kak gedek gardaşım galan
Dilek gabul olmaz mola

Evlerinin önü yokuş
Dayandım da çıkamıyom
Gardaşıma selam söylen
Bundan böyle bakamıyom

Doktur gapıya yatırdı
Geben halkını getirdi
Yazık oldu sana gardaş
Doktur işini bitirdi

Evlerinin ardı gölek
Gannar akar gölek gölek
Enişte gayın vurur mu
Buna da ne diyek felek

Gapıdı göresim geldi
Elime alasım geldi
Düşmanı evinde görünce
Çatlayıp ölesim geldi

İbrahim GÖK

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

AHMET ÇAKIL'IN AĞIDI - 2*

Andırın'ın Geben kasabasında bir anlaşmazlık yüzünden enişte ile kayın arasına düşmanlık girer. Kayını eniştesi Ahmet'i vurarak öldürür. Ahmet'in amcasının kızı Fatma BOYRAZ bu acıya dayanamaz ve Ahmete aşağıdaki ağıdı söyler:

Yeşil emmim oğlu yeşil
Köyde gezer ışıl ışıl
Enişte gayın vurur mu
Aklını başına deşir

Hota emmim oğlu hota
Yol getmez gaderden öte
Enişte gayın vurur mu
İleha ocağın bata

Belin başı bahar mola
Bassak gıcın gayar mola
Biz Memmed'i Ehmed etsek
Gelen gelin gayal mola

Derinder'e'nin deresi
Azgın Ehmed'in yaresi
Enişte gayın vurur mu
Böğründe gurşun yarası

Fatma BOYRAZ

* (TEMİZ;2005; 348

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

ABAZAOĞLU DURDU BE'NİN AĞIDI - 1 *

Andırın'a II. Abdülhamit tarafından Mustantık (Sorgu Hakimi) olarak seçilen Abazaoğlu Durdu Be, büyük bir heyecanla görevine başlar. Ancak bir süre sonra 1895'te Zeytin Ermenileri isyan ederler. Önce Çukurhisar köyünü basar birçok kişiyi öldürerek Geben'e gelirler. Geben'de de birçok kişiyi öldürüp, Andırın'a yönelirler. Ermeni çetelerinin geldiğini haber alan Andırın'ın ileri gelenleri Andırın'ın girişine giderler. Ermeni çeteleri iki koldan şehre girdiklerinden Andırınlılar iki ateş arasında kalır ve kısa zamanda dağılıp kaçmaya başlarlar. Durdu Bey ise kaçmayarak çetelere karşı koyar. Bir çalının arkasına saklanan Durdu Be'yi orada yakalayan aslında kendi çiftçisidir. Ekmek yedirdiği (Ermeni uşağı) kişinin ihanetiyle şehit edilen Durdu Be, çeteler tarafından yakılacaktır. Bunu bilen hizmetçisi Ermeni, Durdu Be'nin ailesine haber verir ve Durdu Be'nin cesedi yakılmaktan kurtulur. Fakat gözü dönmüş caniler Çerkez Yusuf Çavuş'u şehrin ortasında dirir diri yüzerler ve en az 100 kişiyi de şehit ederler. Durdu Be'nin eşi Hatice Hanım 22 yaşında dul kalır ve bir daha kocaya gitmez. Kahraman Maraş'ın çeşitli yerlerinde yaşayan Ermeniler, birçok yere baskın yaparak yüzlerce insanı katletmiştir. Durdu Be'nin ölümüne çok üzülen biri onun için aşağıdaki ağıdı yakar:

Geben'in de ardı dağlar
Duydu mola ulu Beğler
Bey'in gızı gelin hatın
Çırpını çırpını ağlar

Miralayım Ali Paşa
Ben deyim sen binler yaşa
Kurban oluyum oluyum
Daha neler gelir başa

Odada goyun gavrulur
Dumanı göge savrulur
Durdu Bey'in atı kalmış
Gâvurlar ata çevrilir

Öldüğünü Be'ler duymuş
Asbabını gâvur soymuş
Gâvurumuş gâvur düşman
Gözün gamayınan oymuş

Abası yazıya düşmüş
Püskülü çalıya dolaşmış
Önünden düşman çıkışın
Ağamın tebdili şaşmış

Andırın'ın altı bayır
Tüfek öter cayır cayır
Çiçekliler yok muyudu
Andırın'ı aldı gâvur

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Hota Durdu Bey'im hota
Silkinir de biner ata
Öldürmüşler Durdu Bey
Süngüyünen dürte dürte

Durdu Bey'in ala gözü
Ağlaşıyor oğlu kızı
Seherinen gavga ediyor
Sanıyorum Battal Gazi

Çukurhisar'ı almışlar
İçinden elçi salmışlar
Ben örmedim hatrın anam
Etin çaman edip sermişler

Duran DOĞAN

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

ABAZAOĞLU DURDU BEY'İN AĞIDI - 2 *

Durdu'm da benzer cerene
Mujdanlık veririm görene
Haçça'yı kurban ederim
Soyunup cenge gidene

Durdu'nun yüzüğü hatem
Gelinin beliği tutam
Biz başımız kurtardık
Var sen dediğinden utan

Cöbünde altın fındığı
Cümle âlemin yandığı
İstanbul'a tel eylemiş
Hükümetin mustantığı

Gebenê gonak tutturmuş
İçinde oturrum diye
İstanbul'a tel eylemiş
Ben asker getirrim diye

Yücelerde biter lale
Durdu'm benzer gonca güle
Ben sana gayil değilim
Bu yıl doğan bebek öle

Kemal KALE

* (TEMİZ;2005; 351

ÖLDÜRÜLEN ELİF KIZIN AĞIDI *

Adamın biri amcasının kızı Elif'i alır kaçıır. Amcasının oğlu ile kaçan Elif kızın akrabaları Elif'i ve amcasının oğlunu takip ederler. En sonunda Elif'i yakalayıp öldürürler. Elif'in kocası ise olaya çok üzülür ve onun arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

Engine yükseğine gondurdum
Ellerimi gızıl gana bandırdım
Elif seni öldüreni öldürdüm
Göç sevdiğim vakti geldi yaylanın

Elif'im yaylanı gezdim de geldim
Hece taşlarını dizdim de geldim
Elif senden ümüdümü üzdüm de geldim
Göç sevdiğim vakti geldi yaylanın

Emmim gızıydın da aldım da kaçtım
Neçe goç yiğidin ganını saçtım
Çerkez Be oğlunun goluna düştüm
Göç sevdiğim vakti geldi yaylanın

Elif'im nene gerek Terlikliden gömlek dikmek
Yanını yivini belirsiz etmek
Ne gerek idi al ganlar içinde belenip yatmak
Göç sevdiğim vakti geldi yaylanın

Melek TEMİZ (Melek Garı)

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

VURULAN ELİF'İN AĞIDI *

Köyün birinde Elif isminde güzel bir kız yaşarmış. Elif büyüyünce köyde bir oğlanla nişanlanır. Köyde yaşayan başka bir oğlan biraz kumaş alır ve: “Bunu Elif’e götürün bana bir köynek diksin” der. Elif öyle güzel bir köynek diker ki görenin giyesi gelir. Köyneğin sahibi yahu bu kız ne kadar güzel dikmiş bunun akıllı çeleyim de benim ile evlensin diyerek Elif’in peşine düşer. Bu durumu gören Elif’in nişanlısı Elif’i öldürür. Elif’in ölmesi üzerine yüreği yanık anne o acıyla şu ağıdı yakar:

Nene gerek idi keten köynek dikmek
Evini yerini belisiz etmek
Al ganın içinde belenik yatmak
.....

Elin devesi çayda sulanır
Elif’in devesi damı dolanır
Eller Elif Elif dedikçe
Benim yüreğim bulanır

Evleri yol içinde
Yemen gınası saçında
Sallanıyor Ağ Elif’im
Zeytindere’nin içinde

Bazardır gedek bazara
Bazar otların bozara
Elif’ime ölmüş diyenler
Gendisi gona mezara

Ayşe TEMİZ

İFTİRA YÜZÜNDEN ASILAN FATMA'NIN AĞIDI - 1 *

1974'te Andırın'ın Boğazören köyündeki Fatma adlı kız nişanlıdır. Fatma'nın babası da inşaat ustasıdır ve başka bir köye ev yapmaya gitmek için hazırlanır. Fatma'nın kaynanası olan Cennet adlı kadın: "Sen git senin kızın da nişanlıyla çamlıklarda gezsin, zaten bu gecede kaçacak" der. Bu söze çok sinirlenen Fatma'nın babası gece gelir maşayla kızının başına vura vura öldürür. Çekik dağına kaldırır orada asılma süsü verir. Babaya bu aklı veren Anıcık'tan Mehli Mustafadır. Olup bitenlerin aslını öğrenen kaynak şahıs bu acı olaya dayanamayarak kızın nişanlısının ağızıyla Fatma'ya ağıt yakar:

Baban seni maşayla vura vura öldürdü
Öldürdü de şu dağlara galdırdı
Haberci de gece bana bildirdi
Göz görmüyor varamıyom Fadımam

Derelerde olur çınar
Yel eser yaprağı döner
Derdinden de oldum fener
Tütünüm çıkmaz Fadımam

Evlerinin yeri yöreb
Saçlar olmuş turab turab
Başında da yeşil gılab
O da bozulmuş efendim

Evlerinin yeri mazi
Gonar guşlar bazı bazı
Cennet deller goca cazı
Onun d'eli var efendim

Yaşı da gencidi daha
Düyada görmedi safa
Anıcık da Mehli Mustafa
Onun d'eli var efendim

Evlerinin ardı dağlar
Bahar gelir suyu çağlar
Doktur savcı hekim Beyler
Suçluyu bulun efendim
(Cezasını verin efendim)

Gul Mehmed de desin buna
Bulalmış eller dökülmüş bir yana
Bunu yapan cehennemde yana
Ben d'acıdım bil efendim

Mehmet HAYTA

ASILAN FATMA'NIN AĞIDI - 2 *

1969'da Andırın'ın Kuzgun köyünün Asar obasından Karabenizli Hüseyin'in kızı Fatma analık elinde kalır. Analığı Fatma'yı kendi kardeşine gelin almak ister. Fatma'nın babasıysa yeğenine vermek ister. Sonunda yeğeniyle tatlısı yenir. Durum böyle olunca analığı, kızı sevmemeye başlar. Kocasını iyice kıskırtır (fişkirir) ve kızı çirçir demiriyle iyice dövdürür. Babasından aşırı dayak yiyen Fatma ölür. Babası ve analığı Fatma'yı ambara saklarlar. Adam en çok konuştuğu ve samimi olduğu Anıcıkta Mehli Omar ve Mehli Mustafa'nın yanına gider. Bunlar karakol ile de iyi konuşan kişilerdir. Arkadaşı, Mehli Omar'a durumu anlatır. Mehli Omar: "Sen bunu kimseye duyurmadan bizim Mustafa'nın yanına var onu al beraber gidin kızı gece ormanda bir ağaca asın, sabahleyin de karakola gel benim kızım kaçmış mı ölmüş mü nerede olduğu belirsiz benim kızımı bulun diye dilekçe ver " der. Karakol bütün köyü toplar, herkes dağda kızı aramaya başlar. Sonunda Fatma bulunur. Savcı ve doktor da gelir ve kendi eliyle asılıp intihar etmiş kararı verilir. Kuzgun'dan Âşık Bekir de cenazeye gidemez. Gelen gidenlerden sorar. Görenler, kızın karnının yarılıp iç organlarının çıkarıldığından ve doktorun bu organları tek tek incelediğinden bahseder. Âşık Bekir Kuzgun kayalığına hayvanları götürür dal keser. Kendisi de taşına başına oturur ve Fatma'nın durumuna çok üzülerek aşağıdaki ağıdı söyler:

Dokturlar yola yollandı
Dağların guşu dillendi
Ela gözlü mor belikli
Gız kendirde çok sallandı

Bakın şu gızın haline
Gınalar yakmış eline
Galeminen tarif olmaz
Doyulmaz tatlı diline

Duyuncuk da ben oturdum
Bahçamda güller bitirdim
Soyka çıksın bu öksüzlük
Annesiz gızı yitirdim

Yaslı Mahmut Çavış yaslı
Köyümüzde bu gız uslu
Zalım ımış analığı,
Her işleri evde başlı

Dokturlar gelmiş bakıyor
Şu gız yüreğimi yakıyor
Doktur bucağını açıcık
Gardaş boynunu büküyor

Âşık Bekir der başarır
Duyunca gözüm yaşarır
Ceneziye varamadım
Varsam gabırını eşerdim

Âşık Bekir KARALI

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

AYŞEGÜL'ÜN AĞIDI*

Andırın'ın Akifiye köyünde Ayşegül adında güzel bir kız vardır. Bu kız bir gün aniden vurulur. Anası son soluğunu verirken: “Kim kızım” dediğinde, Ayşegül sadece: “İkiz vurdu” diyebilir ve ruhunu teslim eder. Olayı duyan Geben kasabasındaki halası Akifiye'ye gelir ve yeğeninın alakanlı cesedinin başında ağlayarak aşağıdaki ağıdı söyler:

Biri İrfan biri Tufan
İçeriye gurduk Fuvan
Anşegül gelin gediıyor
Duvağını vursun İrfan

Evlerinin önü dere
Dereyi de geçememiş
Düşman silahı çekişin
Ganatlanıp uçamamış

Asbabın asbaba gatak
Götürek çarşıda satak
Anşegül gelin gediıyor
Çadrını ayrı dutak

Elif DALKIRAN (Foter Elif)

* (TEMİZ;2005; 356

KURTLAR TARAFINDAN PARÇALANAN KIZIN AĞIDI *

Bilinmeyen bir tarihte gencin biri bir kıza âşık olur. Kızla evlenmek ister. Kız kabul etmeyince kızı kaçıırır. Uzun bir süre gittikten sonra çok acıkırlar. Biraz daha giderler ve bir köye yaklaşır. Görünmemek için ormanın içine girerler. Genç, köye yiyecek almaya gitmek ister, giderken geri kaçır diye güvenmediği için kızı kamalak (sedir) ağacına ipe sıkıca sarar, eline de altı patlar denen tüfeği verir: “Ben köyden yiyecek alıp geliyorum” der. Genç, köye gidince kurtlar gelir kızın hareket edemediğini anırlar ve kızı paramparça ederler. Genç köyden geri gelir ki sevdiği kız, bağladığı yerde hiç yok. Sadece kemikleri kalmış, kurtlar parçalamış. Bunun üzerine genç, sevdiği kızın ölümüne feryat figan ederek ağırlar ve ona aşağıdaki ağıdı söyler:

Eliminen çama sardım
Ay aşmadan ben de geldim
Sanıyorum gannın oldum
Hayfımı allım gurtlar

Sağ elinde altı patlar
Gurtlar üleşini atlar
Yarin de mahşer var
Hayfımı allım gurtlar

Gazmasız gabırın gazdım
Ağaçtan tabıdımı düzdüm
Yalan dünya senden bezdim
Ölüm inkâr olunur mu

Su içinde biter andız
Ah çekerim gece gündüz
Söhür vahtı doğan yıldız
Gurt yeğen yâr bulunur mu

Almalı Gediğe çıksam
Bizim eller görünür mü
Gannı köyneğin göndersem
Anan duyar darılır mı

Yârin yanına uğradım
Ağzına şeker doğradım
Yâr seveli ben ağladım
Yâr da dertli benim gimî

Bizim yaylalar sekili
Sekiyorum gece gündüz
Seher vâtı duvan yıldız
Değne sunam görünür mü

Döne HÖBEK

İFTİRAYA UĞRAYAN KIZIN AĞIDI *

Kadirli'nin Tecirli köyü civarında yaşadığı sanılan ağıdın kahramanlarıyla ilgili iki rivayet vardır:

Birinci Rivayet: İki kardeş annesi ve babası ölünce öksüz ve yetim kalırlar. Kız çok güzel biridir. Oğlan da avcılığa merak sarıp avcılık yapar. Genç, avcı bir arkadaşıyla bacısını nişanlandırır. Komşularından yaşlı bir kadın da kızı kendi oğluna almak için çok uğraşır. Ancak işi olamaz ve: “Kalsın sizin kesenize” der. Aradan zaman geçer oğlanla arkadaşı olan eniştesiyle yemek yerken yaşlı kadın gelir ve kızı: “Pınara gidelim de su getirelim kızım” der. Kız: “Tamam nene” der. Biraz ilerleyince yaşlı kadın: “Yavrum sen suyu doldura dur da ben çapçağı (su tası) alayım” der. Yaşlı kadın hemen kızın abisinin yanına gelir: “Birinizin nişanlısı, birinizin kardeşi olan kız filanca yerde filanca oynuyor” der. Bu arada kız da: “Nene” diye geri döner. Haberi duyan kızın abisi, eline kılıcı alır almaz koşar, yolda kız kardeşiyle karşılaşır. Kıza sormadan boynuna kılıcı indirir. Kız kanlar içinde yere düşer ve ölmeden önce can çekişirken şu ağıdı söyler: (Adil GÖK)

İkinci Rivayet: Eski zamanlarda kızın biri nişanlıdır. Köye bir boyacı gelir. Herkes ona ip boyadır. Kız da varır ip boyadır. Boyacının yanına kötü kalpli bir kadın gelir, amanın gardaş boyayı kaçta yapıyorsun filan derken boyaya elini sürer ve elini de kızın sırtına vurur (sürer). Kısa zamanda oradan uzaklaşan kadın, doğruca kızın evine gelir ve: “Amanın kızınız boyacıyla sevişiyor” der. Kız da boyacının yanından ayrılır ve suya gider. Kızın ağabeyi haberi duyar duymaz sürer atını su yoluna kızın arkasından yetişir. Bakar ki kız kardeşinin sırtında boyalı parmak izi var. Sanki biri tarafından kucaklanmış gibi. Elindeki kılıçla kız kardeşine vurunca kırk beliği olan kızın on beliğini birden yere düşürür. Kız yaralı olarak yere düşer. Ölmeden önce o can acısıyla aşağıdaki ağıdı söyler: (Fatma PARMAKSIZ)

Ben annemin biriyidim
Sağ gözünün nuruyudum
Yazık oldu el oğluna
Ben o sözden geriyidim

Bu yareden ben de getmem
Gardaşım intizar etmem
Bu dünyada bişey demem
Öte dünyada boynuma dolan

Guluncuma birden vurdun
On beliğim birden düştü
İntizar etmem gardaşım
Cahilsin akılın şaştı

Süyüm süyüme dolaştı
Gardaş ardımdan ulaştı
Bir gülincinan vuruncak
On beliğim birden düştü

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Punar varmayım başına
Gül yağı çalmam gaşıma
Boş yere beni öldürdü
(Yok yere beni öldürdü)
Bakın gardaşın işine
(Hele gardaşın işine)

Yüce dağın garıydım
Ben anamın biriyidim
Hele sorun el oğluna
Sağ gözünün nuruyudum

Yüce dağın garerimez
Çayır çimeni gurumaz
Vallah suçum yoğdu gardaş
Ölsem kemiğim çürümez

Hele bakın el oğluna
Elini vermiş beline
Bu dünyada gavişmadık
Ahrette dolan boynuma

Arkamda yüz on beliyim
Galmadı çıktı soluğum
Söylediime bakma gardaş
(Gonuştuğuma bakma gardaş)
Vallaha çoktan ölüğüm
(İnan ki çoktan ölüğüm)

Adil GÖK

VURULAN DÖNDÜ'NÜN AĞIDI *

Andırın'ın Kocafakılar köyünde yaşayan Döndü'nün hikâyesiyle ilgili birden fazla rivayet vardır:

Birinci Rivayet: Andırın ve Kadirli civarının ünlü eşkiyalarından Kıçıkırık, Döndü adında bir kıza âşık olur. Döndü'nün dayısı: “Kesinlikle olmaz ben eşkiyaya kız vermem” der. Kıçıkırık ne kadar uğraşırsa da Döndü'nün dayısına olur dedirtemez. En sonunda Kıçıkırık Döndü'nün dayısının hayatta kıramayacağı, çok sevdiği kişileri yanına gönderir. Bunun üzerine kızın dayısı: “Bana bir mavzer ile beş altı bağ mermi getirirse kıza alsın, ben seslenmem” der. Elçiler durumu Kıçıkırık'a söylerler. Kıçıkırık: “Yahu ondan kolay ne var alın götürün” der. Bir mavzerle beş bağ mermi verir. Mavzeri alan Döndü'nün dayısı bir gün geçmeden yeğeni Döndü'yü vurur. Bu olayı duyan Kıçıkırık, silahlanır yola çıkar. Sonunda yeğenini vuran adamı da kendisi vurur ve üstüne oturur. Ama Döndü'sü hayatta olmadığı için çok üzülen Kıçıkırık o acılıyla aşağıdaki ağıdı söyler: (Hasan KARAGEDİK)

İkinci Rivayet: Andırın'ın Kocafakılar köyünde yaşayan bir adamın Döndü adında güzel bir yeğeni vardır ve Döndü köyde bir gence nişanlıdır. Dayısı birgün Döndü'ye: “Pilav pişir de yiyeelim yeğenim.” der. Dayı ile yeğen oturmuş yemek yerken Kıçıkırık denilen eşkiya gelir. Kızın dayısı: “Yeğenim seni Kıçıkırık (İnce Mehmed)'a verdim” der. Sonra Kıçıkırık gider. Döndü'nün nişanlısı tarafından sıkıştırılan dayısı: “Ben vermedim” der. Daha sonra köylülere bir şey diyemediği için: “Kendisi Kıçıkırık ile kaçık” der ve yeğeni Döndü'yü vurur. Vurulunca Döndü'nün karnından oğlan çocuğu dışarı fırlar. Bu arada köyde bir kadın Kıçıkırık'a deli yedirir. Kıçıkırık da ayılınca hem deli yediren kadını vurur hem de nişanlısı Döndü'yü öldüreni vurur ve sonra da Döndü'nün mezarının başında aşağıdaki ağıdı söyler. Ondan sonra kendisi de eşkiya olarak dağa çıkar: (Ayşe ÖKSÜZ)

Üçüncü Rivayet: Andırın'ın Karadut köyünde yaşayan Sarı Mulla, kısa adıyla Mullacık diye bilinen kişi dayısının kızı Döndü'ye âşık olur. Kız da Mullacık'ı sevmektedir. Sarı Mulla dayısına Allah'ın emri, peygamberin kavliyle düğüncü gönderir. Dayısı: “Mulla babasının askerden getirdiği mavzeri bana verirse kızımı ona veririm” diye haber gönderir. Mulla, babasına yalvarır ve mavzeri alarak dayısına götürür verir. Mavzeri alan Dayısı kızına: “Sen Mulla'ya varıcın sen ona yüz verdin” diye kızını vurur. Mullacık öte edip beri edip mavzeri geri alır. Dayısını takibe başlayan Mulla Öteyüz denilen yerde bir evde bulur ve dayısına yedi kurşun birden sıkar ve sonra da mezarın başına gelir ve Döndü'ye o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar

Döndü'mün top gür kekili
Yüzüne altun dökülü
Döndü'mü öldüren gavır dayısı
Gomam alırım hayfı

Mezerine dut dikeyim
Gul olayım dallarına
Nazlı Döndü'm can veriyor
Bak Döndü'mün hallarına

Deyirmen tersine dönse
Her dileğim kabul olsa
Beş on gişi daha vurrum
Nazlı Döndü'm geri gelse

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Mezerine dut dikerim
Gurban olam dallarına
Benim Döndü'm can veriyor
Bakın hele hallarına

Veli'nin evine vardım
Çift gurşunu birden vurdum
Ayan olsun dayım gızı
Şükür hayıfını aldım

Dırıl'ın da daşlarına
Galem oynar gaşlarına
Yılan çayan indi mola
Ağ Döndü'mün döşlerine

Celil DALKIRAN

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

SERVET ÇİNGİLİN AĞIDI *

1996- 1997 yılında Andırın'dan Afşin'e kuma olarak gelin giden Servet ÇİNGİL, gittikten bir süre sonra eşinin önceki hanımı tarafından 39 bıçak darbesiyle öldürülür. Servet'in amcası olan kaynak şahıs, yeğenin ölümüne çok üzülmeye aşığdığı ağıdı yakar:

Çekilmez çilem bitmiyor
Benim de aklım yetmiyor
Kurban olam kardeşlerim
Kimse elimden tutmuyor

Zalim bıçak sinem deldi
Kara haber tezden geldi
Kurban olam kele anam
Azrail canımı aldı

Böyle imiş alın yazım
Kimseye etmedim nazım
Kurban olam canım babam
Öldü taman Servet kızın

Esti gene Afşin yeli
Sizleri de ettim deli
Kurban olam Mehmet ova
Nerden geldi gavrın dölü

Hısımlarım yola düşer
Teyzem oğlu mezar deşer
Kurban olam Adem kardeş
Bu görev de sana düşer

Yok muydu bunun kolayı
Şahin de yaptı olayı
Kurban olam Nuri emmi
Suçum eşimden dolayı

Nuri ÇİNGİL

* (TEMİZ;2005; 362

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

ZEHİRLENEN FATMA HATUN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünden Çapar Mehmet Ağa, Köleli köyünden Mulla Ali, genç yaşta ölünce hanımı Fatma Hatun ile evlenir. Çapar Mehmet Ağa'nın önceki eşi Fatma Hatun'u kıskanır, çekemez ve en sonunda zehirleyerek öldürür. Fatma Hatun'un annesi Elif Hatun, kızının öldüğünü duyunca köye gelir ve o acıyla kızına şu ağıdı söyler:

Böyük evin ağal gimi
Gabı yıl'ı çağal gimi
Eğlendi de burada galdı
Fatma bizden dağal gimi

Böyük evde mısır gimi
Mor beliği hasır gimi
Eğlendi de burda galdı
Golu bağılı esir gimi

On iki camız sanı
Maraş evinin düveni
Kimi atlas kimi sandal
Giyer cıvanı cıvanı

Kadir hey Allah'am Kadir
Yeni kaptı gara çadır
Fatma sana çok yanıyor
Hem'i Ağa hemi müdür

Bir fincancık gahve içmiş
Öörmüş öörmüş gusamamış
Mor gundura telli fistan
Birim birim basamamış

Sariye GÖK

* (TEMİZ;2005; 363

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

DUDU KIZ'IN AĞIDI *

Andırın'ın Beşbucak köyünden Ahmet KABALCIOĞLU, 1950'li yıllarda ayağa dışarılık yapıyor dedikodusu yüzünden, amcasının kızı olan eşi Dudu'yu keserek öldürür ve kaçır. Yolda bir eve varır. Gece o evde yatar. Ancak yorganda bir bit olduğu için kadına da kızır. Sonra Ahmet Bey, eşine çok üzülerek aşağıdaki ağıdı yakar:

Eşiklikten ganı akar
Gözü mayıl mayıl bakar
Su doldurmuş satır akar
Kok emmimin Dudu'ızı

Sabahanan er yekindir
Dolama yere dökülür
Âleme akıl yetirir
Kok emmim Dudu'ızı

Gaçan gandan gurtulur mu
Acer köynek yırtılır mı
Gavır mısın gavır Meryem
Bitli yorgan örtülür mü

Kele Dudu kele Dudu
Sana Beyin gızı deller
Gardaşım Gamadepede
Galdı mı Dudu galdı mı

Hurşide KARPUZ

* (TEMİZ;2005; 364

HÜSNE GELİN (KURU)'İN AĞIDI *

Andırın'ın Çığışar köyünden Hüsne Gelin (KURU), 1946'da üçüz doğum yapar. İki kız biri oğlandır. Kızın biri doğumdan hemen sonra ölür. Hüsne Gelin de uzun bir müddet baygın yatar ve ayıkamaz. Herkes öldü zannedip cenaze namazını kılıp gömerler. Hüsne Gelin gece mezardan çıkar. Geri evine gelir. Bir atlının kendisini çıkardığını söyler. Evine geldiğinde kaynanasının yanına sokulur: "Ana ben ölmedim, korkma hortlak filan değilim" der. Ama kaynana korkmuş olsa gerek kocasının ve oğlunun haberi olur. Herkes hortlak geldi diye korkmaya başlar. Kayınbabası, oğlu Ali'ye: "Oğlum Hannı Omar'a git tüfeğini alıp gelmesini söyle." der. Oğlu Ali gider. Tüfeği alıp gelirler. Hüsne Gelin yalvarır: "Allah'tan korkun ben ölmedim, yaşıyorum, eğer inanmıyorsanız beni Doğrucadan öte geçirin gardaşımın yanına gideyim." der. Kimse inanmadığı için bir tartışma başlar. Hüsne Gelin'i denemek için su verirler. Sonra ortaya ciğer atarlar. Yine iknâ olamazlar, korkarlar. Bu hortlak birimizi yemeden biz onu öldürelim derler. Tüfeği gören Hüsne Gelin ellerini kaldırarak: "Allah'tan korkun." der. Ancak kimseyi inandıramaz ve ateş ederek Hüsne Gelin'i öldürürler. Hüsne Gelin'in kanları akar ve ortalığı kan gölüne çevirir. Artık, gelinin gerçek olduğu hortlak olmadığı anlaşılır, ama artık iş işten çoktan geçmiştir. Hüsne Gelin'i tekrar toprağa gömerler. Hüsne Gelin'in kaynanası Köstü'nün kızı Elif KURU, bu acıklı ve yürekleri parçalayan olaya dayanamaz çok üzülerek aşağıdaki ağıdı yakar:

Zeyli'nin de suyu ılık
İçinde oynasır balık
Gadan allım gelin senin
Gonmam sana Harlı oluk

Yanar ocak tütmez pece
Elim goydum gızgım saca
N'ola ben de öleyidim
Gelinin öldüğü gece

Tarlamızda biter yonca
Çiçek açar morca morca
Gelin sana bir şey demem
Bacın Anşa gelmiyence

Ne yatıyon hecin gimi
Gara belik sicim gimi
Başucunda ben ağlarım
Anan gızı bacım gimi

Mektup saldım vardı m'ola
Gucur Ali gelir m'ola
Habarı olsa Gara Şerife
Bir yorulduğumu alır m'ola

Bir nar kestim dane dane
Asbabını serdim yine
Gelin seni yuucular
Teneşir de döne döne

Arkasında gara belik
Amanın Hüsne nic'oluk
Kayınbabası ağlıyor
Elleheme gelin ölüük

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Pınarın önu tereli
Gelin yüreğim yareli
Senede bir gelin verdim
Biri birinden ireli

Hele bakın hallarıma
Tiken dökün yollarıma
Çağırın Omar gitmesin
Minnnet eylen gelince

Garlar yağar burum burum
Gadanı alam Ugur'um
Hep bir olun gomsularım
Bebeği (ni)ele verin

Önsüzlü'nün suyu ılık
İçinde oynasır balık
Kayınbabası ağlıyor
Elleheme gelin ölük

Emiş gezer Hüsne gezer
Bebek ciğerimi ezer
Siz Gucülü bilmeniz mi
Safinan da arı bozar

Topaktaş'ta duttum çadır
İneklerin meleşiyor
Gadanı alırım gelin
Bebeklerin ağalaşiyor

Çukurovadan geldin yorgun
Serin ağla kele Şerif
Soysuzumuş bizim gelin
Ellahama sana gırgın

Elmas ağlar Solmaz ağlar
Gene dumannandı dağlar
Uğur oğlun çok gıymatlı
Osmanımı kimler eğler

Ne enişin dibindeyim
Ne yokuşun başındayım
Bana bebek yakışır mı
Ben de altmış yaşındayım

Odamızda yanar ışık
Gelin aşkım sana düşük
Gadanı alırım Ömer
Anasız böyür mü beşik

Murtaza YILMAZ

GEBENLİ YEDİ GELİN'İN AĞIDI *

Ağıtla ilgili iki rivayet vardır:

Birinci Rivayet: Kurtuluş Savaşı'nda Kahraman Maraş'ın Zeytin kasabasındaki Zeytin Ermenileri oradan çıkarak Geben kasabasına gelirler ve Geben'i basıp yakar, yıkar talan ederler. Birçok kişiyi öldürürler. Otuz kız Ermeniler tarafından götürülmüştür. Gece dağda karanlıktan faydalanan üç kız saklanarak, kurtulur. Yedi gelini de Geben yakınlarındaki Kırksu denilen yerde keserek öldürürler. Gelinlerden birinin bacası ölüm haberlerini duyunca o acıyla aşağıdaki ağıdı söyler: (Murat İbrahim KIVRAK)

İkinci Rivayet: Andırın'ın Geben kasabasındaki Ermeniler göç ederken yüzlerce insanı ve çocuğu öldürür; kadınların ırzına geçerler. 30 tane kızı da alıp götürürler. Ölmüş anneyi emen yavruyu gören birisi dayanamayıp o acıyla aşağıdaki ağıdı söyler: (Ali TEMİZ /B.K.A.)

Gebenin de önü esik
Gün doğmadan kölge basık
Gavırımış goca gavır
Sekiz gelin birden kesik

Akşamınan bir yel esti
Yatsıynan gâvur bastı
Gâvurumuş gara gâvur
Yedi gelin birden kesti

Gökte yıldız sayılır mı
Çiğ yumurta soyulur mu
Gadanı alıym bebek
Ölü mevta emilir mi
(Ölü ana emilir mi)

Geben'in de yazuları
Ceylan govlar tazuları
Gurban ollum babam gızı
Yetim gurdun guzuları

Geben'den yükledim yükü
Varsın sallayı sallayı
Gollarım yoruldu bacım
Beşik sallayı sallayı

Celil DALKIRAN

GÜLLÜ'NÜN AĞIDI *

Andırın'ın Beşbucak köyünden Kabalcıoğlu Mustafa, kızı Güllü'nün hikâyesiyle ilgili birden fazla rivayet vardır:

Birinci Rivayet: 1950'li yıllarda Güllü'yü ailesi önce birine vermek ister, ancak daha sonra vazgeçerler ve Dırdıbtılı (Erenli) köyünden Löver Halife verirler. Güllü'nün kardeşinin düğünü olur ve Güllü, kocasıyla birlikte kardeşinin düğününe gelir. Düğünde güreş olur. Güllü'nün eski nişanlısı da güreş yapar. Güllü'nün eski nişanlısı olan gencin, güreşirken şalvarı sökülür. Genç, dikmesi için şalvarını orada güreşi seyreden yaşlı bir kadına verir. Yaşlı kadın da Güllü'ye: "Kızım benim gözlerim tam görmüyor, şunu dikiver." der. Güllü de hayır diyemez ve şalvarı diker. Güllü şalvarı dikerken kocası görür ve şalvarın Güllü'nün eski nişanlısına ait olduğunu bildiği için canı çok sıkılır, kıskanır: "Senin bilmem nereni nederim, seninle görüşürük." der. Güllü'nün kardeşi de gelini Karatepeden almaktadır. Pazar günü Karatepe'ye gidip gelini alıp döner. Anıcık köyüne yaklaşır, Armutlu Mezarlığı'na gelince Löver Halil Güllü'ye: "Haydi buradan ayrılak ve köye gidek." der. Güllü: "Yahu herif delirdin mi, kardeşimin gelini inmeden gidilir mi?" der. Gelini eve getirirler. Löver Halil akşam yine gidelim diye ısrar eder. Güllü'nün babası: "Bre oğlum sabah olsun gelinin başı bağlansın ondan sonra gidersiniz, ama sen akşamdan gitmek istiyorsan git biz Güllü'yü yarın getiririz." der. Löver Halil köye gidiyorum diye oradan ayrılır. Bir keser ayarlar köyün dışındaki büklüğün içine girer saklanır. Gece kayınbabasıyla gelir, bacısıyla yatarken et keseriyle Güllü'nün kafasına bir kere vurur ve kafasını ikiye böler. Güllü o can acısıyla yerinden kayar. Kız kardeşi: "Abla üstüme geldin." der. Ablasını itecekken eline ıslaklık gelir. Bakar ki ablası kan içinde. O zaman bacısı bağırır, ablamı öldürmüşler diye. Babası koşarak gelir, direk diye sobaya sarılır ve eli kolu yanar. Güllü'yü ertesi gün kabire koyarlar. Baba KABALCIOĞLU kızı Güllü'ye çok üzülür ve aşağıdaki ağdı yakar: (Âşık Bekir KARALI)

İkinci Rivayet: Andırın'ın Beşbucak köyünden Güllü KABALCI'yı sevmediği birine verirler. Eski sevdiği oğlana da görümcesini verirler. Güllü bu arada kardeşinin düğünü için babasının evine gelir. Düğünde eski sevdiği genci görür ve arada bir bakışır. Bazı ara bozucu kişiler Güllü'nün kocasına: "Hanımın eski sevdiği oğlanla kaçır sen tedbirini al." derler. Güllü'nün kocası gece sessizce gelir elindeki tahrayla Güllü'yü keserek öldürür. Ablasıyla yatan kız kardeşi gece uyanır ve: "Baba üstümüz akmış görüyor musun?" diye seslenir. Kızların analığı ateşi yakar, bakar ki Güllü'yü parça pelik etmişler. -Akan kan soğuduğu için kız kardeşinin eline değdiğinde damın aktığını zannetmiş. - Kızının ölümüne çok üzülen Hacı Ahmet KABALCI o acıyla kızına aşağıdaki ağdı yakar: [Emine GÖK (Hodul Emine)]

Üçüncü Rivayet: Beşbucak köyünden Kabalcıoğlu'nun kızı Güllü Lüvender Halil denilen bir gence verirler. Lüvender, kayınının düğününe eşi Güllü ile gelir. Güllü, çok güzel olduğu için düğünde herkesin dikkati Güllü'nün üzerinde olunca eşi, Güllü'yü çok kıskanır ve gece baltayla keserek öldürür. Güllü'nün babası çok üzülür ve bir itirafta bulunur. "Zamanında elin gızını (hanımı) kestim el de benim kızımı kesti." der. -Düğünde Güllü akrabalarının gençleriyle gülerken şakalar yapmış. - Güllü'nün babası kızının ölümüne çok üzülür ve aşağıdaki ağdı yakar: (Emine KABAGİL)

Dördüncü Rivayet: 1940-1950 yılları arasında Beşbucak köyünde Lüver Halil adındaki gence Güllü'yü verirler. Güllü'nün kardeşinin düğünü olunca Lüver Halil ve Güllü, baba evine düğüne gelirler. Düğünde hanımını çok kıskanan Lüver Halil gece hanımını baltayla keser. Gece, kız kardeşiyle aynı odada yatan Güllü'nün kız kardeşi uyanınca eline soğuk su gibi bir şey değince baba: "Dam akmış" diye bağırır. Babası Kabalcı Mustafa odaya gelince kızı Güllü'nün kızılkan içinde yatan cesedini görür ve çok üzülerek kızına aşağıdaki ağdı yakar: (Emine İNANDI)

Beşinci Rivayet: Beşbucak köyünde yaşayan GABALCIOĞLU Ahmet, bilinmeyen bir sebepten hanımını keser. İki küçük kız, Güllü ve kız kardeşi, öksüz kalırlar. Aradan zaman geçer, Güllü de kocası tarafından kesilerek öldürülür. Baba KABALCIOĞLU da çok üzülerek aşağıdaki ağdı yakar: [Belkise GÖK (Ballı Hatun)]

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Gızım senin adın Güllü
Düyün gurdum usul yollu
Cennet alâ olsun yerin
Şah bakışlı dudu dilli

Henge guzucuğum henge
Soyunmuş da girmiş cenge
Aldım Çürükler'den gelin
Anıyan ağıtçı .....

Akar Fetene Deresi
Azgın Güllü'mün yarası
İki sebebin var gızım
Biri baban kör olası

Aşağıdan gış geliyor
Başımıza iş geliyor
Güllü gızı öldürmüşler
Cendermeler beş geliyor

Akar fetene deresi
Azgın Güllü'mün yarası
İki sebebin var gızım
Biri baban kör olası

Güllü'm Güllü'm su gabağı
Sokulmuş geyik göbeğı
Güllü'm düvünden geliyor
Gucağında yok bebeğı

Evimizin önü çınar
Yel eser yaprağı döner
Şehit benim Güllü gızım
Çırası başında yanar

Gızım senin adın Güllü
Düvün gurdum usul yollu
Cennet ala yerin olsun
Şah bakışlım dudu dilli
Okuntu dağıttım ele
Yardım getirdim yola
Güllü'mü gelin ettiler

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Beş gişiyinen bile

Gökte yıldız yan gediıyor
Yüreğimden gan gedi
Yetiş Doktor Bey'im yetiş
Ağ Güllü'den can gediıyor

Gökte yıldız sayılır mı
Çiğ yumurta soyulur mu
Zalım mıydın zalım dayın
Güllü güzel gylır mı 236

Gökte yıldız yan gediıyor
İçerimden gan gediıyor
Yetiş Doktor Bey yetiş
Ağ Güllü'mden can gediıyor

Yüksek galdırın salını
Getsin görününü görününü
Sorarlarsa Ağ Güllü'mün
Heç kimse dutmaz yerini

Gözledim de göremedim
Aradım da bulamadım
Kellesini de kesmişler
Ben Güllü'mü bilemedim

Benim guzum su gabağı
Dünyada yoktur bebeğı
Gızım davete gelirken
Dakinmiş geyinmiş göbeğı

Okuntu dağıttım ele
Çağardım getirdim yola
Cümle ev keyfine gelmiş
Yanında doktor bile

Evimizin önü çınar
Yel eser yaprağı döner
Ağlamaya ar ediyom
Yakın düşmanın arası

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Anan da ölür baban da ölür
Gardaşların iflah m olur
Ben kitabda yerin gördüm
Gözelin ömrü gısa olur

Akar gannı Cahan akar
Yoosulu yüzüne çıkar
Aldım Çürükler'den gelin
Güllü'm burcu burcu kokar

Göğde yıldız sayılır mı
Çiğ yımırta soyulur mu
İki gözü kör olası
Yavrıma da gıyılır mı

Gapıda inek mileşir
Elim ayağıma dolaşır
Yekin Güllü gızım yekin
Ağ düşüne gannar bulaşır

Oğlum ah oğlum ah
Silahlansın çıksın dağa
Acirim sana Lüvere'm
Müftü seslenmiyor daha

Kör olsun aralığın bocusu
Çıkmaz yürekten acısı
Cahallıktan ölen gızım
Sekiz gardaşın bacısı

Gapımızın önü ekin
Yekin gızım Güllü yekin
Cenneti âle yerin olsun
Şahan bakışlı dudu dillim

Darıldım da ben darıldım
Ben de talihime darıldım
Yekinsene gızım Güllü
Gızgın sobaya sarıldım

Emine GÖK (Hodul Emine)

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

HAMİLEYKEN ÖLDÜRÜLEN ŞADIYE'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Karapınar köyü civarında yaşayan Şadiye gelinin kocası askere gider. Kocasının düşmanları Şadiye'yi öldürürler. Olay üzerine Şadiye'nin yakınları Şadiye'ye aşağıdaki ağıdı yakarlar:

Balyozun alışın çıktı oduya
Kadir Mevlâ'm gollarını buduya
Dokuz aylık hamileydi Şadiye
Dünyayı görmiyen yavru ağladı
(Dünyayı görmeyen guzu ağladı)

Ben de gapıyı açmak istedim
Biraz malları da görmek istedim
Halını hatırını sormak istedim
Birbirine dönüp Kürtçe söyledi

Balyozu alışın çıktı yanıma
Yorgan döşek hep boyandı ganıma
Nasıl gıydın düşman datlı canıma
Beşikte bebeği gören ağladı
(Beşikte bebeği soran ağladı)

Mustafa ERDEVİR

VI- İntihar Ederek Vefat Edenleri Konu Edinen Ağıtlar

GELİN AYŞE’NİN AĞIDI *

Gelin Ayşe hikâyesiyle ilgili iki rivayet vardır:

Birinci Rivayet: Gelin Ayşe adlı kız istemediği biriyle evlendirilir. Gelin Ayşe annesine: “Biz dirlik edemiyoruz” der. Kısa bir süre sonra da daha fazla dayanamayarak kendisini derenin azgın sularına bırakır. Yirmi gün sonra Gelin Ayşe’nin cesedine ulaşılır. Bu acı olaya çok üzülen annesi aşağıdaki ağıdı yakar:

İkinci Rivayet: Bir zamanlar köyün birinde Ayşe adında bir gelin yaşamaktadır. Ayşe’nin kocası askere gider. Bir de küçük bir çocukları vardır. Bir olay yüzünden kayınbabası gelini döver. Bu olay Ayşe’nin çok zoruna gider ve çocuğunu kucığına alıp ırmağın kenarına varır ve çocuğuyla birlikte kendini coşkun akan ırmağa bırakır. Bu acı olay üzerine aşağıdaki ağıt yakılır: (Döne HÖBEK)

Hemeyinen hemeyinin
Garaçadır döğmeyinen
Gelin de sele gedermiymiş
Kayınpeder dövmeyinen

Goyun gelir yata yata
Çamırlara bata bata
Gelin Anş’a’m suya getmiş
İlginnardan duta duta

Goyun gelir guzuyunan
Ayağının tozuyunan
Gelin Anş’a’m suya getmiş

Yeni görpe guzuyunan
Evlerinin önü arpa
Gölük yeğlir gırpa gırpa
Gelin Anş’a’m suya getmiş
Yanı görpe guzuyunan

Gelin Anş’a’mın yeşil sandığı
Daha yeni duruyordu
Ciğerime ken ediyor
Anam ben ölürüm dediği

Yirmi ayak yirmi halka
Gelin oturalım sulka
Yirmi gündür gayip idi
Anş’a’mı bugün atmış dalga

Ayşe TEMİZ

İNTİHAR EDEREK VEFAT EDENLERİ KONU EDİLEN
AĞITLAR

İNTİHAR EDEN AYŞE'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Anacık köyünden Demirci Hüseyin'in karısını, Kör Fakı ile Gıdılık Duran 1947'de Muskayla karakol kumandanına ayarlarlar. Muskanın müddeti 40 gündür. 41. gün kadın kendine gelir ve olan işlerin tesirinden kurtulamayarak kendini suya atarak intihar eder. Gelinin, biri dört beş aylık, diğeri yeni yürüyen iki çocuğu öksüz kalır. Olaya çok üzülen komşularından Mehmet BAL (Mehmet Çavuş) dayanarak Ayşe'ye aşağıdaki ağıdı yakar:

Aman gelin aman gelin
Uğrar Fatmagile yolun
Hüseyin'i demem amma
Ak bebeği gudun yetim

Gocasının adı Mümin
Verin bu işlere yemin
Gavırımış Anş'a bak
Ak bebeği gudu yetim

Çalık Hasana den de çeteleri toplasın
Elli atmış nöbetçi de şu yolları beklesin
Gomilist gavırı da gelini saklasın
Ağlaşır guzular vay anam diye

Gaptan gafa ekme der altının hası
Gıdılık Duran'ı dersin aptalım pisi
Hanı nêttin ona bebeğin anası
Ağlaşır guzular vay anam diye

Mulla Durdu ezanını okuyor
Ahmetçik de bu işleri yapıyor
Kadir Mevlê'm cümle halka bakıyor
Ağlaşır guzular vay anam diye

Gul Memmed'im der de böyle söyledi
Ahır zaman yakın zina başladı
Kör Fakı da ahretini işledi
Ağlaşır guzular vay anam diye

Durdu ÇUHADAR

İKLİM ŞARTLARI SEBEBİYLE VEFAT EDENLERİ
KONU EDİNEN AĞITLAR

VII- İklim Şartları Sebebiyle Vefat Edenleri Konu Edinen Ağıtlar

GARİP ÇOBANIN AĞIDI*

Zamanın birinde bir çoban, bir kıza âşık olur, kız da çobana. Ancak kıızı bir türlü alamaz. Çoban gece kızın evine yakın bir yere gelir. Kız gelecek diye bekler. Kız da buluşma yerine gidemez. Çoban soğukta bekleye bekleye donar ölür. Sabahleyin sevdiği çobanın öldüğünü gören kız çok üzümlerek şu ağıdı söyler:

Çobanın elinde gaval
Arkasında sürü davar
Leyli çoban, garip oğlan

Çoban sana gel mi dedim
Gel duvarı del mi dedim
Bir çift öpüş almayınan
Gar ayazda öl mü dedim

Kırlangıç yapar yuvayı
Çamır sıvayı sıvayı
Deli çoban garip oğlan

Havada da gar sesi var
Başında da mor fesi var
Ener davar susuzsa
Bizim evin önü pınar
(Bizim evin yanı pınar)

Döne HÖBEK

---

* (TEMİZ;2005; 379

ÜMMÜLÜ'NÜN AĞIDI *

Andırın'ın Torlar köyünde yaşayan Karayığitli ailesinin kızı Ümmülü Çokak köyüne gelin gider. Ümmülü'nün çocuğu olmaz. Kaynanası çok huysuzdur. Ümmülü birgün ahırlığa gider ve geri gelmez. Ahırlığa bakmaya giderler. Kış günü olduğu için hava da çok soğuktur. Ahırlığa varırlar ki Ümmülü ahırlıkta ölmüş. Ümmülü'nün ailesine ahırlıkta öldüğünü söylemezler ve alelacele gömerler. Ancak çok sonraları Ümmülü'nün annesi Ünselkızı, kızı Ümmülü'nün ahırlıkta soğuktan öldüğünü duyar ve o acıyla aşağıdaki ağıdı söyler:

Ben giderim yıkılarak
Belceğizim bükülerek
Ümmü'me ölmüş derler
Ahırlığa sokularak

Tahta belik yel galdırır
Gaynana gelin öldürür
Vermen ellere gızınızı
Habersiz meyit galdırır

Appağaca bileciğim
Duymamış gulacığim
Ümmü'me ölmüş diyorlar
Duymamış anacığın

Apağaca bileklerim
Kabil oldu dileklerim
Ümmü'me ölmüş diyorlar
Duymamış kulaklarım

Çokak'ın kara yılanı
Gelir dolanı dolanı
Kör olası kayın baba
Nasıl söyledin yalanı

Ayşe TEMİZ

VIII-Nazardan Vefat Edenleri Konu Edinen Ağıtlar

NAZARDAN ÖLEN RAHMA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Beğlik köyünden Köse Müftü, hanımının üzerine Gökahmetli köyünden Ömer Ağa'nın kızı Rahma'yı da alır. Rahma çok güzel olduğu için gelin gittiği yerde nazar ederler ve Rahma çok yaşayamaz ölür. Bacısının ölümüne çok üzülen abla Fadıma Hatun, o üzüntüyle aşağıdaki ağıdı söyler:

Kıbarıdı babam gızı
Başında yağlık oyalı
İçerde on iki masa
Üstünde ayna dayalı

Elbisesi türlü gumaş
Geyip birin soldurmamış,
Hastölmüş da babam gızı
Yengesine bildirmemiş

Gadanı alıyım Müftü
Gayrı bizden geçicin mi
Telli Rahma'mı alıp da
Meyremçile göçücün mü

Dudak kiraz yüz güz gülü
Var mı bacımın gusuru
Müftü bulamaz bacımı
Gezse Bağdad'ı Mısır'ı

El etse ellisi gelir
Gapısında var dayfası
Yedi babamın gızını
Görgüsüz Mustuk Obası

Gırk arşından guyusu var
suyu çıkar dolabınan
Hemi Hoca hemi Müftü
Gonuşurdu Haleb'inen

Mektebi harbiden çıktım
Her şeylere girişirim
Küskünüsen babam gızı
Elin öper barışırım

Hocam da gezdi Mısır'ı
Gardaş yükledi şeridi
Boyu uzun beli ince
Bir bacım daha var ıdı

Emine'm dağlar nergizi
Rahma'm dağlar lalesi
İki bacım böyle oldu
Yenge gözü kör olası

Sariye GÖK

* (TEMİZ;2005; 381

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE VEFAT EDENLERİ KONU
EDİNER AĞITLAR

IX- Çeşitli Sebeplerle Vefat Edenleri Konu Edinen Ağıtlar

DAĞDA ÖLEN TÛCCAR MEHMET KAYRAN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında tûccarlıkla geçimini sağlayan Mehmet KAYRAN 1949'da bir gün eve dönerken dağda kalır ve bilinmeyen bir sebeple ölür. Eşinin ölümüne çok üzülen Zeynep KAYRAN onun arkasından şu ağıdı söyler:

Kömürlü'den davar almış
Bir ucu Maraş'a varmış
Gadanızı alıym eller
Eşim Akdere'de galmış

Çuha şalvar dırnagında
Altın yünsük barnağında
Gezdirirdi eşim beni
Altınnar'ın örneğinde

Kele garı kele garı
Derdininen derdim yarı
Sen de gidiyorsan galan
Oğlun gelsin gene geri

Halil GÖK

* (TEMİZ;2005; 382

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE VEFAT EDENLERİ KONU
EDİNER AĞITLAR

DÜLDÜL DAĞI'NDA KALAN AVCI MAHMUT'UN AĞIDI *

Andırın Kahramanmaraş ve Osmaniye sınırlarının kesiştiği yerde bulunan Düldül dağı denen çok yüksek ve sarp kayalıklardan oluşan bir dağ vardır. Düldül dağında meydana gelen ağdın hikâyesiyle ilgili birden fazla rivayet bulunmaktadır:

Birinci Rivayet: Avcı başı denen Mahmut adındaki avcı ve arkadaşları Düldül dağına ava giderler. Avcı başı Mahmut, bir geyiğin peşine düşer. Sonunda bir taşın başına çıkar ve geyiğe sıkmak ister. O arada geyikle Mahmut'un arasına bir adam gelir. Mahmut sıkamaz, Mahmut, birkaç defa denedikten sonra tetiğe basar. Tetiğe basmasıyla ayağının altındaki kayanın yükselmesi bir olur ve kaya o kadar yükselir ki Avcı Mahmut'un inmesi imkânsız hale gelir. Sonra arkadaşları gelir, bakarlar ki çok yüksekte. Ellerinden bir şey gelmez. Akşam yaklaşınca herkes evine dönmeye başlar. Kayada kalan Avcı Mahmut orada çaresizlik içinde aşağıdaki ağdı söyler: (Ayşe TEMİZ)

İkinci Rivayet: Eski zamanlarda avcı başı olan Avcı Mahmut, arkadaşlarıyla birlikte Ağca Dağdaki Şahdüldül Kayası adı verilen yere geyik avına gider. Avcı Mahmut bir taşın başına çıkar ve etrafı gözetlerken geyikleri görür. Silahını geyiklere doğrultur. O sıra karşısına bir adam dikilir. Tüfeği indirir. Adam kaybolur. Tekrar dener, aynı adam çıkar. Sonra Avcı Mahmut sabırsızlanır ve geyiğe doğru tüfeği tutar ve tetiğe basar. Avcı Mahmut tetiğe basar basmaz altındaki kaya öyle bir yükselir ki uzayıp gider gökyüzüne doğru. Bu günkü adı ile "Şahdüldül" adı verilen kayada kalan avcı ne yapacağını şaşırır. Herkes yüksek kayanın önüne toplanıp bekler. Ve ardından çul sererek atla diye bağırır. Adam atlayamaz aradan vakit geçer gece olur. Gece sadece sevdiği kız uyanıktır. Gece yarısı yukardan kendini aşağıya bırakır. Sevdiğinin atladığını gören kız hemen eteğini açar. Kayalara çarparak aşağı inen Avcı Mahmut'un yalnız serçe parmağı kızın eteğine düşer. Avcı Mahmut paramparça olmuştur. Avcı Mahmut Şahdüldül'den atlamadan önce aşağıdaki ağdı söyler, ondan sonra atlar: (Safiye TEMİZ)

Üçüncü Rivayet: Üç avcı birlikte geyik avına çıkarlar. Birisi nişanlıdır. Nişanlı olana diğer iki arkadaş: "Geyiğin izine sen git" derler. Adam geyiğin izine gider. Sağa sola gidip dururken çok sarp bir yere geçer. Çıkarken kolay çıkar, fakat inerken bir türlü inemez ve sarp kayalıkta kalır. Avcılar biraz beklerler, inemeyince çekip giderler. Sarp kayada kalan avcı orada ölmeden önce bir ağıt söyler: (Ramazan KUŞÇU)

Dördüncü Rivayet: Andırın K. Maraş ve Osmaniye sınırının kesiştiği yerde sarp kayalıklardan oluşan yüksek bir dağ vardır. Bu dağa yöre halkı Şah Düldül ve Taş Düldül adlarını koymuşlardır. O dağda geyik de çok olur. Birgün avcılar toplanırlar ve Düldül dağına ava giderler. Avda adamın biri taştan düşer ve yaralanır, kimsenin de haberi olmaz. Avcı yaralyken arkasını bir taşa verir ve ölmeden önce kendi haline acır ve ağıt yakar. Ağdı da bir kâğıda yazar cebine kor. Adam yaralyken geyikler gelir karşısına dizilir. Adam yaralıdır. Sıkmak ister parmakları büzülmüştür. Sıkamaz: [Mustafa TEMİZ (Koca Tahir Mustafa)]

5. Rivayet: Andırın ile Kahraman Maraş arasında yer alan, çok yüksek ve sarp kayalık olan Düldül dağı, hafızalardan silinmeyecek bir olaya sahne olur. Adamın biri Düldül dağına geyik avına gider. Düldül dağında bir geyik ile yavrusuna rastlar ve onların peşine düşer. Geyik bir sarp kayalık yere gider. Kendisini de sarp kayalığa gider. Ancak gittiği yerden geri dönemez ve orada kalır. Kendisiyle ava gelen arkadaşları aşağıda ağlaşırlar. Kendisi de o acıyla şu ağdı söyler: (Ummahanı Ali TEMİZ)

Ben gettim bir geyiğin izine
Geyik çekti beni sarpın yüzüne
Benden selem söylen elin gızına
Sakın olun öldü demen avcılar

Ben de düştüm bir geyiğin izine
Geyik çekti getti sarpın yüzüne
Benden selam söylen emmim gızına
Darasın zülfünü de döksün yüzüne

* (TEMİZ;2005; 383

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE VEFAT EDENLERİ KONU
EDİNEN AĞITLAR

Geyik geldi arnacıma düzüldü
Tetik çektim parmacığım büzüldü
Uyku geldi ela göze süzüldü
Gedin emmilerim galdım gayada

Geyik diye sıktıcağım gurd oldu
Kırıldı parmaklarım hurd oldu
Bu da anama atama derd oldu
Gedin gardaş gedim galdım gayada

Çıktım da Şah Düldül'ün başına
Ganım galdı gayasının daşında
Bir nişannım galdı on beş yaşında
Güççük gardaşıma verin avcılar

Garı anam garşınızdan gelince
Sarı saçın top top edip yolunca
Hanı benim Ağ Mahmıd'ım deyince
Ağlatman anamı yolda den avcılar

Arkamı verdim de ben bir sarınca
Yedi getti beni sarı garınca
Toplanık gedik de eve varınca
Ağlatman anamı yolda den avcılar

Garı anam da aşı pişirdi mola
Guzuların başına deşirdi mola
Avcı Mahmıd'ı aklına düşürdü mola
Ağlatman anamı yolda den avcılar

Garı anam garşınızdan gelince
Sarı saçın yoluk yoluk yolarsa
Hanı benim Mahmıd'ım der sorarsa
Ağlatman anamı yolda den avcılar

Benden selem söylen Hamza Dayıma
Ayar vursun binsin doru tayına
Bir daha getmesin geyik avına
Gedin gardaş gedim galdım gayada
(Emmim gızı vesek getti ellere)

Avcı Mahmut'un nişanlısı da şöyle söyler:
İki geyik geldi gulacı'mı yaladı
Yerde yeten de gökte melek ağladı

Safiye TEMİZ

HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

X- Henüz Hayattayken Yazılmış, Kendi Yaşamını Konu Edinen Ağıtlar

KANSERLİ ADAMIN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Döne HÖBEK'in eniştesi kansere yakalanır. Hastalığı çok çeker, gitmediği doktor kalmaz ve hastalığına çare bulunamaz. Çocuğuna: "Oğlum şu çile ve garip halime bir ağıt söylemeğim bir bant ile teyp getir" der. -Bu arada adamın oğlu askerdir, gelini ölür torunu da öksüz kalır- Adam bu acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

Bacaklarım bacaklarım
Dizlerimi gucaklarım
Bir gün olur gomşularım
İssiz galır ocaklarım

.Garşıdaki garlı dağlar
Yağmır yağar suyu çağlar
Gıyma Kadir Mevla'm gıyma
Bebek de beşikte ağlar

Adana'dan çıktık beri
Osmaniye oldu yarı
Emmim dayılarım geldi
N'olup n'olacağımı bildi

Allah'ım ben sana n`ettim
Garezini bana mı ettin
Tükenmez yığın dertlerim
Hepisini bana sattın

Mevla'm nereye gedyim
Ne dersen onu dutuyum
Kapına köle duruyum
Mükafatını vereyim

Meryemçil'in bellerine
Garlar yağar direk direk
Sabah asker oğlum gelir
Ağ gelinim burda gerek

Bebeğinin adı Umut
Havaları sardı bulut
Gadan alam ağ gelinim
Sabah gelir asker oğlum

* (TEMİZ;2005; 387

HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Ağ gelinim dargın yatar
Oya dolaşmış saçına
Gariş da gel a gelinim
Geben elinin göçüne

Savulsun Çamırlı uşağı
Geyindi gayret guşağı
Gelinin meyti geliyor
Maraş'ta galdı döşeğı

Hepi de bana bakıyor
Çocuk da beni yakıyor
İçerimden alıcısı
Yağlı gurşunna çekiyor

Hepi bana bakıyollar
Seslerimi çekiyollar
Biri sağdan biri soldan
Bacak yaresi mahane

Döne HÖBEK

FELÇ OLAN ÂŞIK ALİ'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Efrağzılı köyünün Sazak obasında yaşayan Âşık Ali DEMİR, çocukluk yıllarında komşusu olan ve Topal Garı denen kadın yürürken topalladığı için kendisi de onun gibi yürür, yürüyüşünü ona benzeterek ona öykünür ve onu taklit eder. Ancak kısa bir süre sonra 1940'ta kendisi de önce topal olur sonra da belden aşağısı tamamen felç olur. Âşık Ali 1970'li yıllarda hastalığına dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Küçük yaşta doğdum bahtın karalı
Onun için sinem derin yaralı
On yıl oldu felek bana vuralı
Kurtarın beni bu dertten efendim

Okula gitmiştim ben de beş sene
Öğretmen pek zekiî diyordu bana
Nasıl olsun yürek dayansın buna
Sinemin yarası yeni efendim

Bir fenalığım yoktu benim bir kula
Zalim felek beni düşürdün dile
Her gün her gün evde oturmak ile
Geçer mi insanın günü efendim.

Âşık Ali beni sözde ananlar
Ziyaretle yanıma da gelenler
Benim bu genç yaşıma da yananlar
Tarif etti bana seni efendim

Nuri ÇİNGİL

HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

ASKERDE SAKATLANAN MEHMET'İN AĞIDI - 1 *

Andırın'ın Arıklar köyünden Mehmet CİNKARA 1980'de askere gider, askerliğini tamamlar ve köyüne geri döner. Daha sonra Siirt'te seferberlik görevini yapmak için çağrılır. Siirt'te bir buçuk metre kar vardır ve Mehmet'in sağ dizi soğuktan güverme yapar ve sakat kalır. Bastonla gezdiği ve mağdur kaldığı için çok üzülerək aşağıdaki ağıdı yakar:

Dinlen dostlar vasiyetimi
Beni sevenler gelsin cenazeme
Ben ölünce çoğuları gülerler
Gülmeden öldü diye yazın mezar taşıma

Doğarken ağlamışım niye gülem
Bırakın ağlayarak ölem
Anam yok ki dert yanam
Anasız doğdu diye yazın mezar taşıma

Ömür boyu ağladım gülmedim
Nedense ben de muradıma ermedim
Anam babam var mı diye sormadım
Yetim diye yazın mezar taşıma

Nedense gözyaşlarım dinmedi
Hayatımda bir evim dahi olmadı
Bükülen boynum daha doğrulmadı
Boynu bükük diye yazın mezar taşıma

Saçım sakalım hep ağırdı
Sevenim yoktu zaten hep dağıldı
Elimde ekmeyim bile çalındı
Aç öldü diye yazın mezar taşıma

Tek bir bacım var anlamaz
O da varı yoğu bilmez
Kimse halimi sormaz
Bacıdan muaf diye yazın mezar taşıma

* (TEMİZ;2005; 390

HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Gardeşin vardır dinde aşırı
İstemez kendisinden başkasını aşı
Ana parasıyla dik durur başı
Kardeşsiz diye yazın mezar taşıma

Güzeldir dünya geçilmiyor
Suyumuz zehirlidir, içilmiyor
Bizim evde pırtı nedir biçilmiyor
Kefensiz gitti diye yazın mezar taşıma

Ne gün gördüm ne güldüm
Genç yaşımda ihtiyar oldum
Dört kişilik aile kaldım
Soyu gurudu diye yazın mezar taşıma

Dertli Mehmedim gün görmedim
Hep ağladım bir gün gülmedim
Gençliğimin gününü görmedim
Mağdur diye yazın mezar taşıma

Mehmet CİNKARA

ASKERDE SAKATLANAN MEHMET'İN AĞIDI - 2 *

Andırın'ın Arıklar köyünden Mehmet CİNKARA 1980'de askere gider, askerliğini tamamlar ve köyüne geri döner. Daha sonra Siirt'te seferberlik görevini yapmak için çağrılır. Siirt'te bir buçuk metre kar vardır ve Mehmet'in sağ dizi soğuktan güverme yapar ve sakat kalır. Bastonla gezdiği ve mağdur kaldığı için çok üzülererek aşağıdaki ağıdı yakar:

Kollarımı açtım yana
Çırpınarak geliyorum
Ben de oldum bir gartal
Uçaraktan geliyorum

Yollarıma engel koyman
Nerden geldiymi de sorman
N'olur biraz beni dinlen
Yıkılarak geliyorum

Hayatımı koydum yola
Şiir yazdım defterime
İki yavrum ezberime
Alsın diye yazıyorum

Ayak topal elim çolak
N'olu biraz mola verek
Noktalarda biraz durak
Oturarak geliyorum

Ali Fakı torunuyum
Yazın yağın bir doluyum
Hacı Mustafa oğluyum
Şanıminan geliyorum

Kanat gırıp uçamıyom
Bastonsuz da galkamıyom
Rampaları çıkamıyom
Dizleyerek geliyorum

Hırçın dolu kalbim ile
Gülü sormuş dikenimle
Mezardaki ölülerle
Yataraktan geliyorum

Hasta olan bedenimle
Gerilenmiş zihnimle
Yarı gırık bastonuma
Yaslanarak geliyorum

Mehmet CİNKARA

GÖZ HASTALIĞI(NURİ ÇİNGİL)NİN AĞIDI *

Andırın merkezde yaşayan kaynak şahıs,1970’te gözlerinden rahatsızlanır, doktora gider. Gözlerine göz merhemi verirler. Maddî imkânsızlıklar nedeniyle başka şehirlerdeki göz doktorlarına da gidemeyen kaynak şahsın gözleri sulanmaya ve yanmaya başlayınca dayanamaz ve aşağıdaki ağıdı yakar:

İlk zamanlarda her tarafım ışık
Bazı anlarda dumanla garışık
Derdim bir değil ikiyle sarışık
Ansızın kapanır, belki açılır

Kim olur oluk gibi sular akar
Gözüm açık ama acısı yakar
Bitmiyor bu sistem gittikçe artar
Ansızın kapanır, belki açılır

Çaresi var mıdır o güzel yârda
Üşüttüm Elda’yı yoldaki karda
Serersen göğsünü karşıkı belde
Ansızın kapanır, belki açılır

Birisin söyledin, öbürün gizli
Baş harfi “H” da o peri yüzlü
Okusun anam da ciğerin sızlı
Ansızın kapanır, belki açılır

Nuri ÇİNGİL

HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

MEHMET ÇİNGİL'İN AĞIDI *

Andırın merkezde yaşayan Mehmet ÇİNGİL 2004'te Afyon Kocatepe Üniversitesi'nin Maliye Bölümü'nü kazanır ve Afyon'a gider. Daha birinci yılında böbreklerinden rahatsızlanır ve durumunu babasına haber verir. Oğlunun hasta olduğunu öğrenen baba, o üzüntüyle oğluna şöyle bir ağıt yakar:

Bakın Afyon ellerine
Kar mı yağmış bellerine
Bana kötü haber verme
Kurban olam dillerine

.Soyun benziyor soyuma
Huyun benziyor huyuma
Bana kötü haber verme
Kurban olam boyuna

Sana hiçbir şey demedim
Uzun incecik Mehmed'im
Bana kötü haber verme
Murat alıp gün görmedim

ÇİNGİLdir babanın adı
Evlattır dünyanın tadı
Bana kötü haber verme
Kurban olam kibar kadı

Nuri ÇİNGİL

* (TEMİZ;2005; 393

VEREMLİ GENCİN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında bir genç, verem hastalığına yakalanır. Hastalığı iyileşmeyen genç, evde yata yata son haline gelir bedeni iyice çöker. Çaresizlik içinde yaşayan genç kendi haline üzülüp bir ağıt yakar. Ağıdı da bir kâğıda yazıp cebine koyar. Öldüğünde yıkamak için tenesüre çıkardıklarında cebindeki aşağıdaki ağıdı bulurlar:

Dağlar bulandı ha bulandı
Bağrımda bir ince ağrı dolandı
Bir bu doğru evvelkiler yalandı
Yok mu anam yok mu bunun çaresi

Yatak yokmuş hastaniye almazlar
Acıyıp da başucuma gelmezler
Ne çektiğim acıları bilmezler
Yok mu Rabbim yok mu bunun çaresi

Ana bana ölü deyi acıma
Selam söyle gardaşıma bacıma
Bu yaşta ölmek geder gücüme
Ne yapıyım anam gaderim böyle

Bu alışın herkes benden kaçıyor
Nefsim daralıyor rengim göçüyor
Aziriyal da kefinimi biçiyor
Yok mu Rabbim yok mu bunun çaresi

Gelin gardaşlarım siz benden kaçman
Örtülmüş yaremi siz gelin açman
Etirefe böyle lafları saçman
Yok mu gardaş yok mu bunun çaresi

Öksürdükçe oluk oluk gan geder
Hayat geder ömür geder can geder
Daha benim gimi kaç yiyid geder
Yok mu Rabbim yok mu bunun çaresi

Çeke çeke halim böyle n'olacak
Ahiret de herel benim olacak
Gorkarım gözüme tobrak dolacak
Yok mu Rabbim yok mu bunun çaresi

Eğelim galktııkça sızılar düşüm
Yanıma gelmiyor laf edim eşim
Yanıma gelmiyor laf edim eşim
Yok mu Rabbim yok mu bunun çaresi

Döne HÖBEK

* (TEMİZ;2005; 394

HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

APANDİST'TEN AMELİYAT OLAN MEHMET DOĞAN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Alameşe köyünden Mehmet DOĞAN 1998'de Kabağağaç köyüne Cuma namazını kılmaya gider. İrmaktan abdestini alır geri döner. Birkaç adım sonra adım atamaz olur. Zaten Ramazan ayının birinci günüdür. Mide bulantısı başlar. Oğlu Mehmet, traktörün römorkuna bindirir eve getirir. Eve taksi çağırır Tokmaklı'ya götürür. Ordan Andırın Devlet Hastanesi'ne sevk edilir. Yolda sapsarı renkte istigfar eder sonra hastaneye ulaşırlar. Apandisti patlamış olduğu için derhal ameliyata alınır. Doktor Kenan, Mehmete narkoz vermeden ameliyata başlar. Mehmet Beyin ameliyatta çok canı yanar. Mehmet Bey, Bir hafta yattıktan sonra evine gelir ve bu çileli haline ve hastalıklı durumuna üzülerək aşağıdaki ağıdı yakar:

Gettim abdasım almıya
Acele geri gelmiye
Başladım da ben ölmüye
Tez gelin yavrılarım tez gelin

Çıktım yollara yayan
Dayan dizlerciim dayan
Apandis dedi salmam yayan
Tez gelin yavrılarım tez gelin

Her yerlerim dutmuyor
Söylüyom amma bitmiyor
Enişteniz beninen getmiyor
Tez yavrım İrbehem tez gel
Tez gel guzum kaç gel

Aklım başumda duruyor
Doktur buçağanı vuruyor
Sefil babañız ölüyor
Tez gelin guzularım tez gelin

Aklım başımda gelmedi
Bu iş böylece getmedi
Kenan beni bayıltmadı
(Doktur beni bayıltmadı)
Tez gelin guzularım tez gelin

Âşıklık vardır serimde
Kakamaz oldum yerimden
Bıktım osandım canımdan
(Vallahi osandım canımdan)
Tez gelin guzularım tez gelin

Mehmet DOĞAN

BELFİTİĞİ OLAN DURDU'NUN AĞIDI *

1984'te Gazi Antep'te Yüksel İnşaat'ta çalışan Durdu TEMİZ, işin zorluğundan dolayı bel fitiği olur ve 15. Nisan 1984'te Gazi Antep SSK Hastahanesinde ameliyat olur. Ailesinden de uzak olan kaynak şahıs çok sıkıntı çeker. Çektiği sıkıntı ve hastalıklardan dolayı kendi haline aşağıdaki ağıdı yakar:

Ağrır başım sızlar dişim
Söyle felek neydi suçum
Genç yaşında belim bükük
Çekmediğim dert mi galdı

Yedim bıçak sızlar yaram
Yok mu benim halim soran
Kaderine boyun bükün
Çekmediğim dert mi galdı

Akşam oldu uykum gelmez
İltahap yara fırsat vermez
Gader bana hiç mi gülmez
Çekmediğim dert mi galdı

Düştüm daştan baygın yattım
El dilinden eve goştum
Haftalarca yatak yattım
Çekmediğim dert mi galdı

Âşık Durdu'm alın yazım
Bozulur mu gader benim
Kesik dekat yoktur gücüm
Çekmediğim dert mi galdı

Durdu TEMİZ

MEHMET DOĞAN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Alameşe köyünden Mehmet DOĞAN 1970'de hastalanır ve Kozan Devlet Hastahanesi'ne gider. Hastahanedekiler: "Hastahane de yatak yok hastayı dışarı atacağız" der. Hastaya yer ayarlanır. Aradan bir gün geçer doktorlar gelirse ameliyat olacaksın der. Birinci sıradasın deyince yüreğine bir korku girer. Nasıl ameliyat olacağım ya Rabbim diye düşünmeye başlar. İki gün sonra ameliyat ederler. Hastahane de ameliyattan sonra yataırken boş duramaz, yalnız ve çaresiz haline üzülenek kendi haline aşağıdaki ağıdı yakar:

Kadirli'nin Avlık köyünden
Hep mi doktor çıkar senin soyundan
Ettiğin ameliyat Alameşe köyünden
Yavaş yavaş uyumaya başladım

Öz adın Uğur da soy adın Sayman
Yalvarıyom yaremi derinden oyman
Gaflete dalip da masa goyman
Yavaş yavaş uyumaya başladım

Guzularım başucumda durmuyor
Gören gözlerim şimdi görmüyor
Zalım avrad hatirimi sormuyor
Yavaş yavaş uyumaya başladım

Sol tarafımdan yaremi oyuyorlar
Oyup oyup bir buzucak goyuyor
Âşık Mehmet şimdi yattı uyuyor
Yavaş yavaş uyumaya başladı

İbrahim de başucumdan bakıyor
Yarelerim şimşekliyor şakıyor
Atmış Yasin-i Şerif-i hemen okuyor
Yavaş yavaş uyumaya başladım

Mehmet DOĞAN

HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI
KONU EDİLEN AĞITLAR

İSMAİL KESME'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Karamanlı köyünden İsmail KESME, 1999'da bronşit hastalığına yakalanır ve Ankara'ya hastaneye gider. Eşi Ayşe KESME çok üzülürek aşağıdaki ağıdı yakar:

Ankara'ya yolcu ettim
Sabahlara gadar öttüm
Yatanı terk ettim de
Eşim sedirine yattım

Ben yollara düştüm yayan
Oğlanlarım olsun ayan
Eşim evine dönerse
Yerim ekmeğinen suvan

Ayşe KESME

* (TEMİZ;2005; 398

YARALI GELİNİN AĞIDI *

Çukurovalı kadının birinin kocası askere gider. Kadının her tarafı yara içinde kalır. Kadın uzun süre bu hastalıktan kurtulamaz. Her tarafına sinekler üşüşür. Gelinin yarası bulaşıcı olduğundan, bulaşır diye kadını ıssız bir odaya kapatırlar ve hiç kimse yanına uğramaz. Bahar ayı geldiği için herkes Çukurovadan yaylaya gider. Kadın Çukurova'nın kavurucu sıcaklığında yapayalnız kalır. Yaylayı da özleyen kadın, yaralar içinde yalnız bırakılınca çok üzülür ve kendi haline şu ağıdı söyler:

Süt düzericime esik
Yaremin başları kesik
Altı ay oldu görmüyorum
Gel göreyim gara püsük

Sabahanan erken kakarım
Kekligine yem dökerim
Gusursuz hizmet ederim
Gelin de gelmez yanıma

Sabahanan er göçerler
Sinek yurttta galsın diye
Haymama ateş atarlar
Veremliler ölsün diye

Yaralı diye attılar
Akşam sabah ağlıyorum
Mevla'm bana destur verdi
Yılan gimi gavlıyorum

Sabahanan er kaktım
Kekli'ine yem döktüm
Gusursuz hizmet ettim
Gayın gelmedi gelmedi

Evimizin önü yazı
Yayılrı goyunla guzu
Besledi'im ala tazı
Seni göresim geldi

Herkiş göştü göştü getti
Sinek yurttta galsın deyi
Ataş vurup yaktılar
Yaralılar yansın deyi

Bebeğemin sarı saçı
Yanıyor yaremin içi
Varamıyom hatın anam
Ben de taman onun uçu

HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Mezerimi derin edin
Su serpin de serin edin
Şimdi gelir sürmel`eşim
Sağ yanından yerin edin

Yüce dağlar bize nölur
Esker ömrü uzun olur
Esker yarım gelince de
Yarelerim iyi olur

Attılar hasta damına
Arı gibi vızılarım
Ben öلميye öleceğim
Hakkım helal guzularım

Kele ana kele ana
Dert delisi oldum gene
Allâda dilek dilerim
İki kızın bana döne

Gelinin kocası olan amcasının oğlu 5 senelik askerliğini yapmaya gider ve iki sene sonra izine gelir. Asker evine geldiğinde hanımının söylediği ağıdı duyar ve çok üzülerək o da hanımına ağıt söyler:

Gara goyun oynamasın
Etleri de gaynamasın
İki sene esker oldum
Nazlı yârim ağlamasın

Gavalımı yağladı mı
Yer dibine bağladı mı
İki sene esker oldum
Nazlı yarım ağladı mı

Döşsemene mekkim otur
Diregin yanına getir
O da mıraz emmin oğlu
Get de beş seneyi yetir

Ayşe TEMİZ

HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

HALİME DOĞAN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Camızlık köyünde yaşayan Halime DOĞAN, Mayıs 2003'te kalp krizi geçirir ve Adana Başkent Hastahanesi'nin acil bölümüne yatırılır. Fazla yorulmaması ve hareket etmemesi için yattığı sedire eli kolu bağlanır. Halime DOĞAN da çok korkar ve herhalde ölümüm geldi diyerek kendi kendine çok üzülür. Kendi haline şu ağıdı söyler:

Hallarım anam hallarım
Dokturuma el sallarım
Evini söyle dokturum
Seni ziyaret eylerim

Ramazan'ım duymaz beni
Uzaklarda onun yeri
Asker oğlum datlı guzum
Dokturlar bağlıyor beni

Yanım yönüm doktor dolu
Mevla'm gayırmıyor beni
Esabil'im datlı guzum
Şefin mi salmıyor seni

Gollarımı bağladılar
Gan çıkmıyor damarımdan
Ne anam var ne babam var
Haberim yok Omar'ımdan

Sahat onbir yatıyordum
Bir ağrı girdi bağırımdan
Yer gök inledi ya Rabb'im
Benim deli bağartımdan

Adana'yı fethyledim
Hastanede çok ağladım
Guzularım heç gelmedi
Yavrularımı göremedim

Yoğun başım derler kötü
Sanki yedi gat yerin altı
Gece gündüz bilinmiyor
Ya Rabbi bu nasıl derttir

Sefil gardaşım gelmedi
Sanki beni heç duymadı
Gadanı alırım Kemal
Senin aklın mı ermedi

* (TEMİZ;2005; 401

HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Ben Anış'ı çok severim
Beni niye yoklamadı
Deli bacım o Selma
Neden beni beklemedi

Ambalası içi sıcak
Hemşireler açtı gucak
Gadanı alırım Omar
Benim halim ne olacak

Bacılarım ağlaşıyor
Gardaşlarım bekliyor
Herhâl ölüm yaklaşıyor
Benim halim ne olacak

Gadanı alırım Anış
Yaklaş babam gızı yaklaş
Ağ gelinim datlı guzum
Beninen olur gardaş

Ben buna gelin diyemem
Datlı gızım Ağ Leylâm
Yetiş ağ gelinim yetiş
(Ben sırtımı giyemiyorum)
Halim perişan elleham

Babamoğlu Gara Aliş
Ben de sana küsmez miyim
Sen hasta olsan deliririm
O yolları kesmez miyim

Garın mı izin vermedi
Gelemiyon yanlarıma
Gara gözlü babam oğlu
Gar mı yağdı yollarına

Ramazanım sana diyom
Gel yavrım gel ben ölürüm
Eğer ölmez de çıkarsam
Yavrım yanına gelirim

Halime DOĞAN

HACER GARI'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Torlar köyünün Tahirli obasında yaşayan Hacer TEMİZ, hastalanır, hastalanınca çok acı çeker ve dayanamayarak o acıyla şu ağıdı söyler:

Kakamam yerimden her yerim hamır
Feleğin yüreği daşınan demir
Allah'ım da bana verir mi ömür
Ben her gün ağlarım hastıyam diye

Gara günner ile getirdim yazı
Bellerime geldi bir zalım sızı
Bu derdi almıyor verdim mi sözü
Ben her gün ağlarım hastıyam diye

Düşüm derde gorlar gimi yanarım
Bacım da yollardan gelir sanırım
Otobusa yapıyalınız binerim
Ben her gün ağlarım hastıyam diye

İnneyi ilacı yanıma daktım
Bir sızılar geldi boynumu büktüm
Ben bu zalim derdi ne gadar çektim
Ben her gün ağlarım hastıyam diye

İnneyi ilacı yanıma aldım
Bir sızılar geldi oturdum galdım
Ben bu zalim derdi nerede buldum
Ben her gün ağlarım hastıyam diye

Her gün her gün innelerim yapılır
Sızılar geldikçe belim bükülür
Allah'ın verdiği gader çekilir
Ben her gün ağlarım hastıyam diye

Doktur mâne eder inneyi yapmaz
Zalım bu dertler de başımdan galkmaz
Bu zalım dertleri bir kimse çekmez
Ben her gün ağlarım hastıyam diye

Akşamlar olur da ışıklar yanar
Bir sızılar geldi üstümde döner
Otursam ağlasam el beni gınar
Ben her gün ağlarım hastıyam diye

Dokturlar derdimi ne zaman bile
Ben de düşmüşüm bu düşkün hala
Oğlum gızım yok ki görmeye gele
Ben her gün ağlarım dertliyim diye
(Ben her gün ağlarım hastıyam diye)

Hacer TEMİZ

HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

HATİCE SALAN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan Hatice SALAN, Kahramanmaraş'ta kızının yanında iken aniden rahatsızlanır ve hastahaneye kaldırılır. Hastahannede kendine gelebilen Hatice Hanım çok korkar ve bu korku ve acı olay üzerine aşağıdaki ağıdı söyler:

Andırın'ın ovasına
Guş gonmamış yuvasına
Gurban olam a bebeğim
Habar verin babasına

Ben söylerim acı acı
Bayılıyor ana bacı
Yetişin doktor gardaşlara
Acele yapın ilacı

Salmadan çifte beşik
Galbelinden aklım şaşık
Sorun hele şu gapıya
Beni nere atmış eşik

Bilal başucumda ağlar
Şenel gelir neler söyler
Gözüm açtım baktım ıdı
Hacı Emine başım bağlar

Adamlar içeri doldu
Ambulans gapıya geldi
Gelin hele guzularım
Bilmiyorum bana n'oldu

Eniştemin adı Memmed
Ölüyorum eyle minned
Guzularımdan çok severim
Mekenin de olsun cennet

Gadanı alam Ürüstem
Yaz gününe teze bostan
Her birinize birer destan
Yazıyorum guzularım

Şu Hatay'da ova yazı
Goyuna gatardık guzu
Toplanın da gelin bura
Ben de istiyorum sizi

Hatice SALAN

* (TEMİZ;2005; 404

HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

FATMA NUR'UN AĞIDI *

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Fatma Nur TEMİZ, 25. 11. 1984'te üşütür ve parası olmadığı için doktora götürülemeyince hastalığı iyice artar ve bronşite dönüşür. Kızının gözünün önünde gün geçtikçe kötüleşmesine daha fazla dayanamayan kaynak şahıs kızına şu ağıdı yakar:

Bilirim para dersin
Fakir olan nerden versin
Onu kadir Mevlam bilsin
Aman doktor bak çocuğa

Uzaktan geldim yoruldum
Fakir diye hor görüldüm
Yedi şehirden kovuldum
Aman doktor bak çocuğa

Çocuğa verem dediler
Derdi doktorlar buldular
Son ümüt para dediler
Aman doktor bak çocuğa

Temiz'im böyle yazıyor
Mecnunum çölde geziyor
Yaralarım her gün azıyor
Aman doktor bak çocuğa

Muzaffer TEMİZ

---

* (TEMİZ;2005; 405

NEVİN'İN AĞIDI *

Andırın'ın Çeçekli köyünde yaşayan Elif DALKIRAN (Foter Elif)'in küçük gelini Nevin hasta olur ve Kahramanmaraş'ta ameliyat ettirilir. Ameliyat haberini duyan kayınvalide Foter Elif, gece uyuyamaz, ağlar sızlar ve ardından aşağıdaki ağıdı söyler:

Göksün Aşşın'ın arası
Ağır mola yarası
Gurban olam a bebeğim
Angarada var çâresi

Geben derler böök yazı
İçerime düştü sızı
Gurban olan gomşularım
N'ediyim gelin gızı

Yeşil vurun duvağını
Sallamadım bebeğini
Al duvaklı gelin möldüm
Böök eve Nevin seni.

Andırın'ın ovasına
Guş gonmamış yuvasına
Gurban olam a bebeğim
Habar verin babasına

Elif DALKIRAN (Foter Elif)

HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

RÜKİYE SERT'İN AĞIDI *

Andırın'ın Kabağaç köyünden Rukiye SERT, hastalanır ve her tarafına ağrı girer. Ankara'ya doktora götürürler. Doktorlar bunun çaresi yok geri evine götürün derler. Rukiye Hanım, bu duruma çok üzülür ve kendi haline aşağıdaki ağdı yakar:

Arabaya çık dediler
Ağrıyor benim dizlerim
Ameliyat yok dediler
Galmadı benim sözlerim

Arabanın servisine
Geder yolun doğrusuna
Ağar derdim azgın yarem
Dayanamam ağrısına

Gadanı alayım Ali'm
Bülbül oldum öter dilim
Ağar derdim azgın yarem
İstiyorum ben de ölüm

Rukiye SERT

---

* (TEMİZ;2005; 407

HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

HAMİDE ASLANTAŞ'IN AĞIDI *

Andırın'ın Kızık köyünden Hamide ASLANTAŞ, 1985'te dördüncü çocuğunu ameliyatla dünyaya getirir. Hamide Hanıma kan vermek gerekir. Kadirli ve Kozan'da kan bulunamaz. En sonunda Adana'da bulunabilir. Çok acı çeken Hamide Hanım, bu durumuna çok üzülererek aşağıdaki ağıdı söyler:

Eylülün perşembe günü
Her tarafa getti ünü
Kadirli'de bulunmadı
Adana'dan aldı ganı

Bir kızım gelsin başıma
Baksın gözümün yaşına
Bu dünyada gün görmedim
Yazın mezerimin daşına

Benim gözüm bir sulu yağmır
Akıyor yere oluyor çamır
Elim golum dutmaz oldu
Ben de yunuramam hamır

Emine KABAGİL

---

* (TEMİZ;2005; 408

HENÜZ HAYATTAYKEN YAZILMIŞ, KENDİ YAŞAMINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

NİMET'İN AĞIDI *

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan Foter Elif'in kızı Nimet DALKIRAN, hastalanır ve Adana Balcalı Hastanesinde yoğun bakıma alınır. Annesini Nimet'in yanına yaklaştırmazlar. Bu olaya çok üzülen ve fazla dayanamayan kaynak şahıs, kızına aşağıdaki ağıdı söyler:

Guzularım guzularım
Deve gimi bozularım
Galanınız geldi amma
Nimet'imi arzularım

Balcalı'nın yöreleri
Derin akar dereleri
Gurban olam ağ bebeğim
Ağır mola yareleri

Elif DALKIRAN (Foter Elif

* (TEMİZ;2005; 409

XI- Hasret Konulu Ağıtlar

KORE HARBİ'NE GİDEN KAMALI (MEHMET)'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Torlar köyüne bağlı Baytarlı obasında Yaşayan Kamalı 1952'de Kore Harbi'ne gider. Kara Fadıma Hasan'ın kızı Elif TAHTA savaşa giden kocasına çok üzülenek aşağıdaki ağıdı yakar:

Çıktım çalının başına
Çağaramadım ben eşime
Heceb ettim Cennet Bacı
Gel de çağar gardaşına

Yanıyor ciğerim başı
Akıyor gözümün yaşı
Cennet Bacı'mın güççük gardaşı
Getti galan gelir m'ola

Döşemeyi almış eline
Palaskayı vurmuş beline
Çık da değene hatın anam
Oğlun yeni esker olmuş

Şu depe yakın m'ola
Bu Kore işi batmaz m'ola
Ayda bir mektubunu alsam
Beni içine gatmaz m'ola

Safiye TEMİZ

* (TEMİZ;2005; 410

KIBRIS'A ASKERE GİDEN MEHMET DOĞAN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Alameşe köyünden Mehmet DOĞAN, 1984'te Kıbrıs'a askere gider. Aradan uzun zaman geçer ailesi askerden mektup alamaz. Babası Andırın'a askerlik şubesine gider, sorar. Onlar da: "İadeli taahhütlü mektup yazın gönderin biz bir şey diyemeyiz" derler. Baba Mehmet, oğluna iadeli taahhütlü bir mektup yazar ve eve gitmek için yayan yola düşer ve yolda o üzüntü ve acıyla oğluna üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

Ekinnere girdik orak
Saņa ettik yavrım marak
Gıbrıs uzak nasıl varak
Mektup yaz da yavrum cuvab yazak

Ekinneri ettim deste
Burada gakmıyor posta
Mektup yaz da eşe dosta
Mektup yaz yavrım cuvab yazak

Mektup yaz gelsin garadan
Saklasın seni yaradan
Biz varamıyok buradan
Mektup yaz yavrum cuvab yazak

Âşık baban söyler sözü
Dayanmaz oldu özü
Ağlıyor da elin gızı
Mektup yaz yavrum da cuvab yazak

Mehmet DOĞAN

CİĞERCİ MEHMET'İN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasından olan ve şu an Andırın'da yaşayan Mehmet BAKACAK ve kırk arkadaşı askere gitmek için toplanırlar. İçlerinden Topal Hasan'ı çağırırlar ve askerlerin üzüntülü durumunu dile getiren bir ağıt söylemesini isterler. Topal Hasan düşünür taşınır bir şey söyleyemez. Daha sonra Mehmet BAKACAK'ı çağırırlar. Kaynak şahıs elini kulağına atar ve başlar söylemeye

Hökümetten emir geldi
Esker tabur tabur oldu
Ne yapalım arkadaşlar
Felek bana birden vurdu

Gelir mola yarın guzu
Ciğerimin başı sızı
Ne yapalım arkadaşlar
Hepisi feleyin işi

Annem de yaylaya gitti
Haber salsan gelme mola
Ben eskere gidiciyim
Gönü mü de alma mola

Guşlar konar yuvasına
Gurtlar düşmüş yarasına
Adana'ya doğru vardım
Tezce bakın çaresine

Guş olup dağda süzmedim
Ben bir kimseyi üzmedim
Eller gibi oturup da
Gara derdimi yazmadım

Gayranlıdan beri geldim
Geldim mahane oldum
Emmim duyup hep yollasın
Tokmalı'ya cenderme oldum

Gayranlı'nın yüzlerinden
Sular akar gözlerinden
Hökümete ayan olmuş
Memmed perişan dizlerinden

Bu sözleri ben söyledim
Söyledim yürek dağladım
Eller pusula alırken
Oturdum da ben ağladım

Mehmet BAKACAK

* (TEMİZ;2005; 412

ŞİH MEHMET'İN AĞIDI *

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Şih Mehmet (Hoca)'in askerlik çağı gelir Mardin'e askere gider. Şih Mehmet'in eşi Fatma TEMİZ kocasının askere gitmesine çok üzülür ve ona aşağıdaki ağıdı söyler:

Mardin'in arkası kaya
Uyudun mu doya doya
Fadıma yolunu bekliyor
Günlerini saya saya

Mardin'in önü daşlı
Anasının gözü yaşlı
Gıyma Kadir Mevla'm gıyma
Fadıma da gara saşlı

Ümmü Gülsüm TEMİZ

* (TEMİZ;2005; 413

ASKER ABDULLAH'IN AĞIDI *

Andırın'ın Çığsar köyünde yaşayan Güllü GÜLMEZ'in oğlu Abdullah askere gider. Aradan iki ay geçer ve Abdullah anasının gözünde ttmeye başlar. OĞlunun hasretine dayanamayan Güllü Hanım oğlundan gelen bir mektupla iyice yüreği parçalanır ve oğluna aşağıdaki ağıdı söyler:

Acil mektubun aldım
Hemi ağladım hemi güldüm
Gadan alam Abdulla oğlum
Bu gece düşümde gördüm

Garip elleri gezersin
Hemi okursun hemi yazarsın
Zor mu yavrum gurbetlik
Gahirli mektup yazarsın

Mehmet BAKACAK

* (TEMİZ;2005; 414

ASKER HAKKI'NIN AĞIDI - 1 *

Andırın merkezde yaşayan Hakkı ÇİNGİL 2004'te İstanbul Hadımköy'e vatanî görevini yapmaya gider. Hakkı birgün babasına telefon eder: "Babacığım 29 Ekim'de yapılan Cumhuriyet Bayramı'ndaki geçiş törenlerinde yürüyüş yapacağız beni televizyonlardan izleyin" der. Hasretiyle yanıp tutuştuğu oğlunun bu gururlu ve mutluluk verici haberini alan kaynak şahıs o an duygulanarak oğluna şöyle bir ağıt yakar:

Büyük yerden geldi ferman
Dizlerimde kalmadı derman
Kurban olam kadir Mevla'm
Hakkı'm Hakk'a emanettir

Suval yoktur hikmetinde
Sabah üç dört nöbetinde
Dört metre suyun dibinde
Hakkı'm Hakk'a emanettir

Tankı ile tüfeğiyle
Süngüsüyle mermisiyle
Sırtındaki giysisiyle
Hakkı'm Hakk'a emanettir

Nuri ÇİNGİL iki gözüm
Türküm müslümandır özüm
Ya Allah Muhammed sözüm
Hakkı'm Hakk'a emanettir

Nuri ÇİNGİL

ASKER HAKKI'NIN AĞIDI - 2 *

Andırın merkezde yaşayan Nuri ÇİNGİL'in oğlu Hakkı ÇİNGİL 2003'te Ankara'ya askere gider. İlk oğlunu askere gönderen kaynak şahıs bu ilk ayrılık nedeniyle çok üzülererek oğlunun arkasından şu ağıdı söyler:

Sabah erken kalkışını
Hızlı hızlı inişini
Taksi tamir edişini
Özledim agam özledim

Acele yemek yiyişin
Papuç kundura giyişin
Nasılsın baba deyişin
Özledim agam özledim

Ara sıra gelişini
Heybetlice duruşunu
Çirkin çirkin gülüşünü
Özledim agam özledim

Çıngıl'ım hayalim düşüm
Mevla'm kolay etsin işin
Yüz yirmi ile sürüşün
Özledim agam özledim

Nuri ÇİNGİL

SELİM AVCI'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Alanlı (Orçan) köyünden Mustafa BOZDOĞAN Mersin'e sıva ustası olarak çalışmaya gider. Kaynak şahsın yanında çırak olarak çalışan, Silifke'nin Aydıncık kazasının Durağan köyünden Selim AVCI 2000 yılında askere gider. Ailesinden ilk defa ayrılan Selim AVCI'ya ustası çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı söyler:

Selim askersin bekle vatanı
Düşün toprakta şehit yatanı
Özlersin hem ananı hem babanı
Severim vatan uğruna nöbet tutanı

Asker oldun gittin gurbete
Çavuşlar gezer devriyede
Selim kalk kalksana nöbete
Severim vatan uğruna nöbet tutanı

O şimdi asker askerdir Hozat'ta
Babayın işin tutardın yata yata
Selim maaşını harcama boşuna
Kimsecikler gelmez buradan yanına
Selam olsun vatan için nöbet tutana

Mustafa BOZDOĞAN

* (TEMİZ;2005; 417

ASKERE GİDEN MUSA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan ve altı kardeşin içinde tek erkek olan Musa TEMİZ yaşı yirmiye gelince askere gider. Çok sevdiği tek oğlunun askere gitmesine çok üzülen kaynak şahıs oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

Gözyaşlarım dökerim
Yollarına bakarım
Birici'im yok diye
Ben boynumu bükerim

Aman dostlar gelmiyor
Heç halımdan bilmiyor
Aktı gözlerimin yaşı
Pınar oldu durmuyor

Musamın da usul boyu
Ne de tatlıydı huyu
.....
Sanki Sultan süleyman soyu

Yeller hızlı hızlı esiyor
Benim ciğerimi keşiyor
Tez get de gel birici'im
Güççük bebeğen küsüyor

Uçaklarımız uçuşuyor
Çiğerlerim dutuşuyor
Tez get de gel birici'im
Acı haber yetişiyor

Adan'ya iniyollar
İnsannarı gıryolları
Allah mafaza eylesin
Düşmannar da siniyollar

Ağrı'nın da yeri uzak
Aramıza gurmuş tuzak
Ne yapıyım birici'im
Kar olup yanına tozak

Uçaklarımız siz gedin
Mus'ama da selam edin
Mus'amı bulamazsanız
Ağrı'yı da viran edin

Ne edem de nere gedem
Beş bacının bir gardaşı
Nasıl edem de esker edem
.....

Evimizin önünde
Sıra sıra söğütler
Oturmuş binbaşılar
Askerlerini öğütler

Ayşe TEMİZ

* (TEMİZ;2005; 418

ALİ GÜRBÜZ'ÜN AĞIDI *

Andırın'ın Kabağaç köyünden Ali GÜRBÜZ, İstanbul'a astsubay okuluna okumaya gider. Oğlunun ayrılmasına dayanamayan annesi Rukiye Hanım, oğlu Ali'ye aşağıdaki ağıdı yakar:

Fırak benim göönüm fırak
İstanbul'un yolu yırak
Gadanı alıyım guzum
Guymadın içinde yürek

Al mendilini aldı m'ola
Göz yaşını sildi m'ola
Gurbetteki Ali oğlum
Mektubunu saldı m'ola

Ağlarım guzum ağlarım
Çıkar yolunu değnerim
Mektubu gelmeyen guzum
Varır postaya söölerim

Rukiye SERT

* (TEMİZ;2005; 419

NURU GÜRBÜZ'ÜN AĞIDI *

Andırın'ın Kabağaç köyünden Nuru GÜRBÜZ, polis okulunu kazanır gider. Oğlunun gitmesine çok üzülen acılı annesi Nuru'ya aşağıdaki ağıdı yakar:

Nuru'nun ektiği ekini
Gelir yekini yekini
Annında gara kekili
Gelir dökülü dökülü

Nuru'mun diktiği gavak
Dalım gırdum uvak uvak
Gelin m'oldu guzum
Eli, gına yüzü duvak

Nuru'mun diktiği dutlar
Başında ötüşür guşlar
Ana baba çit gardaşlar
Saña uzak oldu guzum

Rukiye SERT

* (TEMİZ;2005; 420

ALPER KESME’NİN AĞIDI *

Andırın’ın Yeşilova kasabasının Karamanlı mahallesinde yaşayan Alper KESME, Ağustos 2002’de askere gider. Babaannesi üzüdür ve torununa aşağıdaki ağıdı yakar:

Kekili daramış gene
Deli oldum yana yana
Güle güle get eskerim
Nenen gurban olsun sana

Sögnük ocak tüter mola
Benim acım biter mola
Emmisi babanım diyor
Acep yerin dutar mola

Babasız eylemem esker
Mevle’ m golayını göster
Emmisi sarıldı amma
Alper’ im babasını ister

Esker eder ele gatarım
Derdi içime atarım
Ananı gaygı eyleme
Oğlum yanında yatarım

Şindik bir telefon gelse
O da Alperimden olsa
Her gün arardı ciğerim
Yanıp kül oldu’umu bilse

Ölüm vazgeçmez senden
Gurban oluyum Yusuf oğlum
Sevgini esirgeme benden
Gelin gadarı alıyorum

Anan dağlarda ötüyor
Gayrı da ömrüm bitiyor
Nasıl dayanıyorum Mevlâ’m
Gelin ellerde yatıyor

Anşamın aklı yetmiyor
Acı içimde bitmiyor
Yekin de gel Yusuf oğlum
Alperim sensiz getmiyor

Anşamın da boynu bükük
Acı içerimi yakık
Yusuf’ um kokusun dökük
Burcu burcu kokar gızım

Ayşe KESME

* (TEMİZ;2005; 421

ASKERE GİDEN MUHSİN GÖK'ÜN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünden Muhsin GÖK, 1988'de askere gidince geride kalan kaynak şahıs oğlunun hasretiyle yanar tutuşur ve üzüntüyle gözleri dolar, oturur odanın köşesine ve oğluna şu ağıdı yakar:

İçeriye girdim idi
Boş galmış elbise odası
Süpürge düşmez elimden
Ben mıldum evin has gızı

Yeşil suvan gahrediyor
Gızlar yapmamış gısrı
Hepi birbirinden nazlı
Kimse bulamaz gusuru

Genşler askere gediyor
Dargın varısa barışın
Ne ağlıyon Muhsin oğlum
Telifon eden gonusun

Ben bunları sulıyamam
İçeri dışarı çiçek
İssiz evi ben neyliyem
Adil bir saray al göçek

Yeter Beyoğlu'nun gızı
Sen çekemen bu sitemi
Dünya fâni ahret bâkî
N'ettin aslını atanı
(Düşün kefensiz yatanı)

Sariye GÖK

ASKER AĞIDI *

Andırın'ın Karadut köyünde yaşayan Ayşe BEKAR'ın iki oğlu dört ay arayla askere gider. Oğullarının hasretine dayanamayan acılı anne o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

Evimizin önü aş
Dökülür gözümün yaşı
Yolladım da çit gardaşı
Anan ağlar guzularım

Evimizin önü harman
Gözyaşım dökülür galan
Guzularım gurbet elde
Nasıl gatlanayım aman

Evimizin önü eğme
Çit vurulur mu düğme
Çit guzuyu yollayıp da
Golay mı goca evde durma

Ağzımda ağrıyor dişim
Gözümde akıyor yaşım
Eskerlik yapacak yaşın
Vatan görevini yap guzum

Damımızın götü daşlı
Anayın da gözü yaşlı
Ağ benizli gara gaşlı
Gurbet elde guzularım

Evimiz aşsağa bakar,
Arasından dere akar,
Guzularım gurbet elde,
Acıları beni yakar.

Çukurova'nın yazıları
Oynaşıyor tazıları
Yolladım çit guzuları
Anan ağlar guzularım

Keklik öter daşımızda
Gırat yatar garşımızda
Köyümüzü çıktı getti
Yakın deyil çarşımız da

Ayşe BEKAR

ASKERLİK AĞIDI*

Andırın'ın Kızık köyünden Ahmet ASLANTAŞ 1961'de Kars Sarıkamış'a askere gider. Orada Şahlanan sınır karakolunda görev yaparken gurbette olmanın verdiği üzüntüyle efkârlanarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Şubeye vardım da soyun dediler
Asker elbiseni geyin dediler
Tayin garavana nedir bilmezdim
Tayin garavanayı ye dediler

Kazâmız Andırın vilayet Maraş
Oturdum berbere olurum traş
Benim de mektubum gelmiyor gardaş
Onun için dertli dertli söylenirim

Şahnalar gıtamız dağlara bağlı
Askerin gönlü de silaya bağlı
Nazlı yarimin de gözleri yaşlı
Ağlama sevdiğim gelirim bir gün

Karakolun önü Kulalı'ya karşı
Önünde söylenen İstiklal Marşı
Arzederim anam gönder mektubu
Dosta düşmanıma garşı

Ey mektubum sen silaya varınca
Seni kimler yazdı deyince
Bu mektubu Ahmet yazdı diyesin
Onun için dertli dertli söylerim

Tirene bindim de dönmüyor teker
Şu Gars'ın yolları ne gadar çeker
Ölmeden varannar muraza erer
Hakkını helel et ey garip anam

Ahmet ASLANTAŞ

YUNUS KESME'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Yeşilova kasabasının Karamanlı mahallesinden Yunus KESME, askerden gelir, Bodrum'a çalışmaya gitmek ister. Annesi gitmesini istemez ve üzülerek oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

Özledim oğlum özledim
Gelir diyen yol gözledim
Değerini bil Yunus'um
Hepsinden çok nazladım

Anaı olduumu bilmeı
Dolanıp yanıma gelmeı
Bir kere yüzüme gülmeı
Anam de de gel Yunus'um

Anayıı dertleri bitmez
Acılar içimden getmez
Kimsecik yerini dutmaz
Anam de de gel Yunus'um

Anayıı sözleri batar
Hayalin gözümde tüter
Boyuna yolunu değnettin
Yeter goç yiğidim yeter

Eskerlik mi ediyon sen
Nerelere gediyon sen
Hasiretiıden ölüyorum
Beni deli ediyon sen

Gelmeden eskerlik eder
Gönlüm hep yanına geder
Ne gara talihim var ki
Güççükten ayırdı gader

Gollarımda yatırmadım mı
Sırtlarımda götürmedim mı
Ne çabık unuttun oğlum
Saıa gelin getirmedim mi

Osmaniye'yi yol eyledim
Gözyaşıımı sel eyledim
Uzaklara getme guzum
Sen anaıı del eyledin

Ayşe KESME

* (TEMİZ;2005; 425

MUSTAFA KESME'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Yeşilova kasabasının Karamanlı mahallesinden Mustafa KESME, Osmaniyede yaşamaktadır. Annesi yanına çağırır. Mustafa gelmeyince çok üzülen kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı yakar:

Dizlerime indi sızı
Yandı ciğerimin özü
Neden gelmiyon Mustafam
Zor günde büyüttüm sizi

Dağlarda toprak eledim
Geldim beşiğe bekledim
Bir tek çabıda doladım
Zor günde büyüttüm sizi

Gece beşiği bekledim
Günüz tarlayı yokladım
Ellerden deste topladım
Zor günde bööttüm sizi

Dağlarda davar güderim
Hep gara geldi gaderim
Geliyorsan gel Mustafam
Başımı alır giderim

Dertli oğlum anay dertli
Bir gün olamadım mutlu
Geliyorsan gel Mustafam
Acelim burnuma tüttü

Ayşe KESME

AHMET AĞA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünden Kara Mehmet Ağa'nın oğlu Ahmet Ağa kaçaktır. Aynı köyden Hasibe Hatun Darendé'nin ünlü ağalarından Mustafa Bey ile evlidir. Hasibe Hatun Ahmet Ağa'ya kadın elbisesi giydirerek Darendé'ye götürür. Aradan biraz zaman geçince Hasibe Hatun köye geri döner. Ahmet Ağa öldü diye etrafa haber yayar. Ahmet Ağa'nın ailesi orada mı öldü burada mı diye kaygılanır ve Ahmet Ağa öldü diye ağlaşırlar. Bu duruma çok üzülen kardeşi Telli Hatun ağlamaktadır ve üzüntüsünü dile getirmek için Hasibe Hatun'a sitem ederek ağıt söyler, Hasibe Hatun da ölmediğini bildiği için belli etmez ve durumu bir ağıtla söylemeye çalışır:

Telli Hatun:
Hoş geldin bacım Hasibe
Bu geliş geliş olmadı
Ağcadağ'a vardım da
Gardaş da beni bulmadı

Geldim de issiz yurtlara
Ben de uğradım dertlere
Gardaşı amanat ettim
Ağca Dağdağa Kürtlere

Hasibe Hatun:
Ne ağlar da ne yorulur
Ben de tarihe darılmam
Ne ağlıyon babam gızı
Bir gizlice yerde derim

Maraş'tan gelen olsa
Tahkık habarını alsam
Kürtler bizi öldürmeden
Ahmad bizden evvel ölse

Adil GÖK

ALİ PEKŞEN'İN AĞIDI *

Andırın merkezde yaşayan Ali PEKŞEN ile kaynak şahıs çok samimi arkadaşlardır. Ali PEKŞEN evlenince, iki arkadaş bir süre görüşmez. Arkadaşı Ali ile her günü birlikte geçen kaynak şahıs, bu ayrılığa fazla dayanamaz. Çok özlediği halde göremediği arkadaşına şöyle bir ağıt yakar:

Uzaklarda gibi hasretin çektim
Yanıma gel de göreyim kardaş
Susuz çöl gibi beni susattın
Suyumu ver de içeyim kardaş

Zamanı gelince seni bekliyorum
Anası yitik kuzu gibi arıyorum
Kardaş geldi diye sağa sola bakıyorum
Geliver de göreyim seni kardaşım

Sen gelmeyince deli oluyom
Han kamber ile Mahmud'a dönüyom
Gece rüya, gündüz hayel görüyom
Sahiden olsun benim kardaşım

Beni görmeyince nasıl ediyon
Kimi kardaş diye bağrıma basıyon
Nuri Çingil'i da yadellere atıyon
Atma beni yadellere kardaş

Nuri ÇİNGİL

SIHIYECİ AHMET ARICI'NIN AĞIDI *

Aslen Kadirli olan Ahmet Turan ARICI Andırın'da sıtma savaş memuru olarak uzun yıllar çalışır ve emekli olur. Emeklilikten sonra uzun yıllar hizmet ettiği Andırın'dan ayrılır. Birçok Andırınlı gibi onu çok seven ve Sıhiyeci'nin samimi dostu olan kaynak şahıs arkadaşının ayrılığına dayanamaz ve aşağıdaki ağdı yakar:

İnsan eyi olursa eyiyi bulur
Nerden memnun olursa orada galır
Andırın'a senden eyilik gelir
Bahçemizde açan gülsün Arıcı

Yüce Mevlâ'm senden razı olsun
Avuşladığın toprak altına dönsün
Andırın bahçe sen ise güldün
Başımızda yerin vardır Arıcı

Sen bizden memnunsan biz senden çoktan
Sana uzun ömür dileriz Hakk'tan
Aslantaş Baraçı Geben Çokak'tan
Bu arada bir tanesin Arıcı

Andırın Postası'ndan selamın aldım
Yanıma gelir diye Selama durdum
Gardaşım nasıl diye müdüre sordum
Galbimizde yerin ayrı Arıcı

Andırın'a vekâleten söylerim
Yalanım yok senin metin eylerim
Eğer giderim de vallah ağlarım
Gardeşim yok gardeşimsin Arıcı

Dost arıyan dosta selam salacak
Aralık bitti de geliyor ocak
Abin sana daim açıyor gucak
Bir Şubat'ta bayramlaşak Arıcı

Sıddık DOĞAN gardeş buldu sonradan
Seni bizden ayırmasın Yaradan
Gözlerini öpüyorum buradan
Özümüz bir sözümüz bir, Arıcı

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

GURBETTEKİ ÇOCUKLARIN AĞIDI *

Andırın'ın Kalaboynu köyünden Eşe GÖK'ün çocukları İngiltere'ye gider. 18 yıldır oğlunun ve kızının yüzünü göremeyen anne, evlat hasretine dayanamayıp onlara aşağıdaki ağıdı yakar:

Bilemem ki neden gülmüyor yüzüm
Göz yaşlarım düzüm düzüm
Goca sarı sıcak geçer
Bellisizdir gışım yazım

Yağmır yağdı ben ıslandım
Vardım duvara yaslandım
Eller gülüp oynadıkça
Ben ellere heveslendim

Yavruyu yolladım yola
Göz yaşlarım dola dola
Ölüm Allah'ın emiri
Hasretlik de soyka gala

Bu hasretlik böyle bitmez
Çabalarım baştan gitmez
Zengin sefalar içinde
Fakırın bacası tütmez

Ben hastayım görenim yok
Gapıyı açıp soranım yok
Dilim damağım gurudu
Bir bardak su verdim yok oy oy

Hasrettir boynumu büken
Gurbettir ömrümü söken
Eller datlı datlı uyur
Yorgan yastık bana tiken

Şu dağlar bizim olaydı
Yaprağı üzüm olaydı
Yavrularım uyudu mu
Yastığı dizim olaydı

Gara gazan garasına
Açın bakım yarasına
Soyka galsın berk işlemiş
Ciğerlerin arasına

Dağlar dağların nesidir
Gülden almanın hasıdır
Yüksek yaylayı sorarsan
O da abimin yaylasıdır

İngiltere zalım yolun ince
Ben ağlarım gündüz gece
Cenazemi yollamayın
Yavrularım gelmeyince

Bakın Allah'ın işine
Kar yağmış dağın başına
Bir gün ananız ölürse
Yazın mezarın daşına

Pencereden kar geliyor
Gurbet bana zor geliyor
Eller datlı uyku alır
Yorgan döşek dar geliyor

Ben hastayım gar isterim
Has bahçadan nar isterim
Yavrularım uzaklaşmış
Yabancıdan car isterim

Eşe GÖK

YUNANLILARA ESİR DÜŞEN MÜFTÜ KIZININ AĞIDI *

Erzurumlu bir müftünün kızı Türk- Yunan harbinde esir düşer. Kral esir aldığı Türk kızıyla evlenir. Kadın, kralın elinde kırk yıl esir kalır. Kadının kraldan üç tane çocuğu olur. Kadını kaçmasın diye Kral onu kırk yıl eve kilitler. Kadın, krala: “Beni serbest bırak sana güzel hizmet edeyim” der. Kral serbest bırakır. Kadın çocukları yanına alır ve Türk gemilerinin uğradığı yere gider, çocuklarına: “Beni mi diliyorsunuz, babanızı mı?” der. Çocukların üçü de: “Babamızı diliyoruz.” derler. Kadın üç çocuğunu da denize atar ve Türk gemisine binerek gemiciye: “Sür.” der. Türk kadını esirlikten kurtulmanın sevinci ile çocuklarını geride bırakmanın üzüntüsünü bir arada yaşar ve dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Yumurtayı yağladım
Belime de bağladım
Yonan alıp giderken
Höngür höngür ağladım

Yumurthanın sarısı
Yere düştü yarısı
Evel Müftü gızıydım
Şimdi oldum gral garısı

Erzurum'un içinde
Müftü gızıyım
Ben nasıl gralın
Evinde geziyim.

Yumurthanın gulpu yok
Gözlerimde uyku yok
Sür gemici gemiyi de
Yonandan da gorkum yok

Çarşıya üzüm geldi
Mevlelden de izin geldi
Aç gapıyı anası
Yonandan da gızın geldi

Gedin bulutlar gedin
Yonan'a da habar edin
Yonan üç guzum sorarsa
Denizdeki balıkları takip edin

Ayşe TEMİZ

LEYLA KOYUNCU'NUN AĞIDI *

Andırın'ın Yeşiltepe (Kümbetir) köyünde yaşayan Ayten Koyuncu'nun 14 yaşındaki kızı Leyla, eşi Giresun'da görev yapan teyzesinin yanına gezmeye gider. Leyla, teyzesinin yanına gittikten sonra teyzesinin hamile olduğu anlaşılır. Doktor Leyla'nın teyzesine: "Düşük tehlikesi olduğundan dokuz ay boyunca yatacaksın, fazla hareket etmeyeceksin." der. Leyla da teyzesini o halde bırakamaz ve mecburen yanında kalır. Kızı Leyla'nın ayrılığına dayanamayan anne kızını çok özler ve ona aşağıdaki ağıdı yakar:

Yavrım sen gideli dokuz ay oldu
 Anneyin galbine dokuz yıl doldu
 Dön gel Leyla'm dön gel dayanamıyorum
 Dön gel yavrım dön gel dayanamıyorum

Ektiyin çiçekler domurcak oldu
 Açtı güllerin de geri de soldu
 Yavrım sen gideli dokuz ay oldu
 Dön gel yavrım dön gel dayanamıyorum

Baban zalim heç halımdan anlamaz
 Gardeşin küçük yanına gelemez
 Ana guzusundan ayrı galamaz
 Dön gel yavrım dön gel dayanamıyorum

Anam deli deli coştı söyledi
 Yengen ile bacın alay eyledi
 Yavrım derdin beni deli eyledi
 Dön gel guzum dön gel dayanamıyorum

Fadime (Ayten) KOYUNCU

SÜREYYA KOYUNCU'NUN AĞIDI *

Andırın'ın Yeşiltepe köyünde yaşayan Ayten Koyuncu Süreyya adlı kızını Göksun'un Soğulcak köyüne kocaya verir. Bir ay sonra Soğulcak köyüne kızını ziyarete gider. Geri dönüşte Soğulcak köyünden ayrılırken Süreyya, anne babasının ayrılmasına dayanamayıp ağlar. O duygulu anı untamamayan anne otobüse biner ve Göksun'dan Kahramanmaraş'a gelinceye kadar ağlar. Ağlarken de dilinden şu acıklı sözler dökülür:

Depede dikilip durma
Akan gözyaşını silme
Oktay sana gücenirim
Süreyya'mın galbini gırma

Çukurova benim elim
Göksun'a düşmüyor yolum
Ben kime gahir ediyim
Eliminen verdim gelin

Nasıl çıkıp da geleyim
Bilmem ki Soğulcak yoluna
Vallahi gelemem yavrım
Galırsam gardaş eline

Babayın canı sağolsun
Gelirim yavrım yanına
Vallahâ gelemem guzum
Galırsam gardaş eline

Fadime (Ayten) KOYUNCU

---

* (TEMİZ;2005; 434

ŞANLIURFA'YA GELİN GİDEN EMİNE'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Alanlı (Orçan) köyünden Hacı İsmail, 1962'de Azgıt (Yeniköy)'ta demircilik yaparken Emine adında bir gelin kocasından ayrılır. Emine'yi Şanlı Urfalı birine verirler. Emine ağlayarak gider. Çocuğu olmadığı için birinci eşinden boşanan Emine gitmeden önce Hacı İsmaille gelir: "Ben gitmeden benim için bir ağıt yaz" der. Emine'ye çok üzülen Hacı İsmail, ona aşağıdaki ağıdı yakar:

Bir suna küsmüş de Azgıt köyünde,
Güllerim dalında solacak deyi,
Yola çıkmış söylenererek ağlıyor,
Gucağam yavrusuz galacak deyi.

Naylon pabışlarını ayağına daktı
Köye bir çeşitli usul bıraktı
Pınarlar ağlıyor her seher vahtı
Emine'm de suya gelecek deyi

Gaybet'den Gısıktan geçti ovayı
Ergöçen'de aldı temiz havayı
Zor güç ile yabdicak yuvayı
Düşünür ellere galacak deyi

Hakk'a ısmarladık dedi sizleri
İkide bir dala gelir gözleri
Köyün gelinneri yetkin kızları
Bekliyor Emine gelecek deyi

Yeter Âşık Hacı'm galemi bırak
Geri gel boyların bir daha görek
Dilin şeker gaymak bir ballı börek
Gorkuyorum eller yiyecek deyi

Hacı İsmil ÖZDEMİR

GEBENLİ GEMALMAZ'IN AYRILIK AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında adı Gemalmaz olarak bilinen Ermeni biri yaşamaktadır. Kurtuluş savaşından sonra Ermenilere sürgün haberi gelir. Gemalmaz denilen Ermeni Geben ile Göksun arasında bulunan Meryemçil Beli'ne varınca oraya oturur. Bir süre Geben'i seyrettikten sonra bir daha belki de hiç göremeyeceği Geben için aşağıdaki ağıdı söyler:

Şu Geben'in avukları
Sızılıyor gavakları
Anamı hime sızırır
Şu Geben'in sovuqları
Anam hatirime düştü ağlarım
Geben hatirime düştü ağlarım

Andırından aşşağı da Geben elleri
Souk olur Meryemçil'in belleri
Eser seher vakti garbi yelleri
Anam hatirime düştü ağlarım
Geben hatirime düştü ağlarım

Kimisi de gış ununu öğüttü
Kimisi de şalvarlığını eğertti
Besledi anam da beni böüttü
Anam hatirime düştü ağlarım
Geben hatirime düştü ağlarım

Murat İbrahim KIVRAK

SILA AĞIDI - 1 *

Andırın'ın Alanlı (Orçan) köyünden Hacı İsmail ÖZDEMİR 1966'da Türkiye'den Almanya'ya gitmek için trene biner. O eski günleri anarken bu durumu dile getiren şöyle bir ağıt yakar:

Ankara'dan bindik Almanya deyi
Şirin İstanbul'u gördük de geçtik
Galataköprüsü eyvence yeri
İki gün orada kaldık da geçtik

Trene bindik de dokuz yüz gişi
Kimin yanında gidiyor eşi
Duyan var Yonanda ettiğimiz işi
Bir pulis dişini gırdık da geçtik

Arkadaşın biri Türk bayrağı açtı
O Yonan pulisi küfürü saçtı
Küfreden ağza tekme içti
Bizlere kim derler sorduk da geçtik

Yonan fotoları aldı resmini
Dedik bizik eyi öğren hamsini
Kahramanmaraş'ın şanlı ismini
Yonan hüdüdüne yazdık da geçtik

Bulgaryada yine Türk'e gaviştık
Biz onardan hörmet gördük savıştık
Bir seher vahtında Yugoslav'a düştük
Orada bir güzel gördük de geçtik

Elma yanaklı da inci dişleri
Ok kirpikliye benzer saçları
Al gulinca salıvermiş saçları
Gendimizi oka vurduk da geçtik

Vardık Almanya'ya büyük Müçene
Tercüman der işçileri seçene
Helal olsun yurddan yurda göçene
Binbir çeşit cisim gördük de geçtik

Hacı İsmail ÖZDEMİR

SILA AĞIDI - 2 *

Andırın'ın Alanlı köyünden Hacı İsmail ÖZDEMİR 1966'da diğer gidenlerle birlikte Almanya'ya gider. Almanya'ya vardıklarında köyünden bir mektup alır. Almanya'ya nasıl geçtiniz, neden gittiniz? diye Almanya'ya Hacı İsmail ile birlikte giden biri de Hacı İsmail'e sürekli sorar: "Köyden haber geliyor mu, bizim köylüler ne yapıyor? Bana mutlaka söyle. Şiir yaz, şiir oku." der. Arkadaşının sila özlemine gidermek ve heyecanını yatıştırmak için kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı söyler:

Almanya'dan bana mektup yazmışın
Köyden sana haber bildirmek için
Gettim durumları yerinde gördüm
Yazıyorum sana bildirmek için

Çugadarlı'ya vardım mor dutlar yetmiş
Güççük kızlar büyümüş gocaya getmiş
Mulla Hoca dünyadan intikal etmiş
Millet toplanıp da galdırmak ister

Goc'Ali arpêtmiş evinin önünü
Onüünen gün ediyor gününü
Goc'öğretmen Hakka dönmüş yönünü
Eski günahları sildirmek için

Gabakesmi'ye de bir hoca gelmiş
Milleti şindiden hep merak salmış
Ağ Mustafa'nın küşnesi tarlada galmış
Adam arıyordu yoldurmag için

Hacı Bekir akşamdan Pertler'den gelmiş
Toplamış postları torbuya almış
Püsü poslarına ağar fiyat vermiş
Galan püsüleri öldürmeg için

Çömçeli'ye varınca imamı gördüm
Biraz sohbet ettik halını sordum
Mitel'e gediıyor habarın aldım
Geyik sırasını yoldurmak için

Göğcebele vardım çayırlar bitmiş
Çoban sürüyü vurmuş çimene yatmış
Osman Kahya'ya sordum Antep'e getmiş
Birgaç fakir bulup gandırmag için.

Yetti mola Kerçili'nin dutları,
Sızılaşır Olucağ'ın gurtları,
Goyun guzu şen ediyor yurtları,
Güzeller yaylaya çıkıyor şimdi.

Goc'Ali kök söker gördüm düşünde
Mull'Apdulla bile yanı peşinde
Biböğlü da mor dutların başında
Işkın dallarını büküyor şimdi

Çürükden gelir de Mısır Obası
Osman Kahya da Muhtarının babası
Öğretmenin tek ayaklı zobası
Gaşık yongasını yakıyor şimdi

Hacı İsmail ÖZDEMİR

SILA AĞIDI - 3 *

Andırın merkezde yaşayan Nuri ÇİNGİL, 1976'da Tekirdağ'ın Çerkezköy ilçesine askere gider. Çerkezköy'de askerliğini yaparken sevdiklerini ve memleketini çok özleyerek aşağıdaki ağıdı yakar:

Göz üstünde kaşlar gibi
Dağdan kopmuş taşlar gibi
Yuvadaki kuşlar gibi
Çok özledim özlüyorum

Coşkun akan seller gibi
Deli esen yeller gibi
Gurbet elde eller gibi
Çok özledim özlüyorum

Nuri ÇİNGİL bekler gibi
Ara sıra tekler gibi
Azrail de yoklar gibi
Çok özledim özlüyorum

Nuri ÇİNGİL

SILA AĞIDI - 4 *

Hele bakın kubbesine
Sabahın tatlı sesine
İmamından camisine
Bu askerın selamı var

O kırmızı güllerine
Yiğeninın ellerine
Anasının dillerine
Bu askerın selamı var

Ufak büyük taşlarına
Havadaki kuşlarına
O ayıran saçlarına
Bu askerın selamı var

Cümlemizi yaradana
Timurlenk'in Murad'ına
Kardaşların avradına
Bu askerın selamı var

Andırın'ın dağlarına
Güzel Maraş bağlarına
Çukurova ağlarına
Bu askerın selamı var

Nuri ÇİNGİL

SILA AĞIDI - 5 *

Andırın'ın Alınoluk köyünde yaşayan Kara Müftü, para kazanmak için gurbete çalışmaya gider. Çalıştığı şantiyede iş biter ve başka bir yerde tekrar işe başlanacaktır. Ancak ilk defa memleketinden ve ailesinden ayrılan Kara Müftü'nün burnunda ailesi ve memleketi tütmekte, sıla hasretiyle yanıp tutuşmaktadır. Kara Müftü Ayrılık hasretine daha fazla dayanamayarak ağıt yakar ve şefinden izin ister:

Acıma duyguna bir şey diyemem
Allah ömür versin Şef'im bin yaşa
Hasiretim Andırın'a Maraş'a
Sayın Şef'im izin ver de gediğim

Gurbannarı sıra sıra yatırdık
Tekbir aldık hem selavat getirdik
Çok şükür Allaha işi bitirdik
Sayın Şef'im izin ver de gediğim

Gurbetin gazancı zehirden acı
Hem de ömrümüzden alıyor tacı
Emir buyur izin yazsın Semerci
Sayın Şef'im izin ver de gediğim

Çoktandır sıladan haber gelmiyor
Hüzünlü gönlüme neşe dolmuyor
Sıddık Emmi heç akıla gelmiyor
Sayın Şef'im izin ver de gediğim

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

SILA AĞIDI - 6 *

Andırın'ın Çukurkoz köyünden Melek Hüseyin TEMİZ Tokat'a askere gider. Tokat'ta ailesini ve köyünü çok özler. Dayanamayarak ağıt yakar. Aynı nakaratla başka bir ağıda daha rastladık, ancak asıl söyleyen belli değil. Bu yüzden aynı başlık altında vermeyi uygun gördük:

Zeytin yaprağını dökmez
Muhabbet aradan getmez
Varip görmiye gücüm yetmez
O sebebden arzederim veteni

Aman mektup benden götür selemı
Okusunlar vafetsinler kelamı
Bir daha görmek nasip olur mu
Yoksa muhabbet gıyamata galır mı

Gıbla tarafından bir yel esiyor
Gumandanı nasıl tek tek basıyor
Çetenin işi golumu kesiyor
Mübarek olsun valide bayramın

Yünseğene çıksam da görünmez dağlar
Askerlik adamı gıl ile bağlar
Silade validem ah çeker ağlar
O sebebden arzederim veteni

Tokad'a vardım da ağrıyor başım
Siladan kesildi ekmeğim aşım
Niçin mektup salman nazlı gardaşım
O sebebden arzederim sılayı

Yaz gelir de çayır çimen sulanır
Gurbet elde benim midem bulanır
Bir senede iki bayram dolanır
O sebebe arz ederim sılayı

Şu görünen dumanlı dağlar
Eskerlik adamı gıl ipe bağlar
Silada sevdiğim ah çekip ağlar
O sebebe arz ederim sılayı

Cezeirein kuşları garip garip ötüşür
Gelir ciğerimin başı dutuşur
Ellerin mektubu gelir yetişir
Niçin mektubun gelmez gardaşım
O sebebe arz ederim sılayı

Ümmü Gülsüm TEMİZ

* (TEMİZ;2005; 442

SILA AĞIDI - 7 *

Andırın'ın Yeşilova (Tokmaklı) kasabasının Karamanlı köyünden Erol KESME 2000 ile 2003 yılları arası Uzman Çavuş olarak görev yaptığı yerden ailesini görmeye gelemez. Ailesi de gelmesini ister. Erol KESME gelmek isteyip gelemeyince çok üzülür. Ailesini de çok özler. Gurbette kalmanın üzüntüsü ve ana baba hasretiyle yanıp tutuşur. Kavuşamadığı için bu ayrılığa neden olan gurbet üzerine aşağıdaki ağıdı yakar:

Karar verip bu yıl gelmek istesem
Bana gitme diyen dile alıştım
Ayrılık bir azab zulüm olsa da
Gurbet baňa ben gurbete alıştım

Kim ister ki gurbet elde galmayı
Anasız babasız mazlum olmayı
Dağıt eşe dosta diktiğim elmayı
Gurbet baňa ben gurbede alıştım

Yıllar geçip sizden ayrı galınca
Şöyle dönüp bir maziye dalınca
Abi bacı gardaş aramayınca
Gurbet baňa ben gurbete alıştım

Erol'um bu yıl gelirim desem de
Ağlamayıp yüzünüze gülsem de
Son nefesi gurbet elde versem de
Gurbet baňa ben gurbete alıştım

Erol KESME

AYRILIK ÜZERİNE AĞIT *

Andırın'ın Yeşilova kasabasının Karamanlı mahallesinden Erol KESME, 2003'te Doğu'da Uzman Çavuşken hanımı ve çocuklarını anne babasının yanına gönderir, kendisi izni olmadığı için gelemmez. Küçük çocukları olan Dorukhan ve Nazlı'yı çok özler ve hasretliklerine dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar

Ayrılık zor derlerdi ya
Şu başıma yeni geldi
Nazlı başa gülerdi ya
Gülüşü aklıma geldi dost

Sarıldı mı dedesine
Nenesine teyzesine
Gurban olam edesine
Tamer'im aklıma geldi dost
(Doruğ'um aklıma geldi dost)

Selamım herkese götür
Ayrılığı çabuk bitir
Dönüşünde tırşik getir
Dokturum aklıma düştü

Erol'un özledi seni
Çok bekletme n'olur beni
Hayat veren o buseñi
Gülüşün aklıma düştü dost

Erol KESME

TEŞEKKÜR

Dört ciltten oluşan “Kahramanmaraş Yöresi Ağıtları” çalışmamızın birinci ve ikinci cildinin hazırlanmasında, Sn. Mehmet TEMİZ’in “Andırın (Kahramanmaraş)’dan Derleme Ağıtlar (İnceleme-Metin)-2001” adlı yüksek lisans tezinden istifade edilmiştir. Kendilerine, çalışmamıza desteklerinden dolayı teşekkürlerimizi sunarız.

KAYNAKÇA

- AKAR, Metin – Sebahat DENİZ - Fahrünnisa BİLECİK (1994). Türk Dünyası Çağdaş Edebiyatı, İstanbul.
- AKAR, Hatice(2000): “Koyunabdal Köyünden Derlenen Ağıtlar”, Erciyes Dergisi, C. 23 S. 273, Eylül, Kayseri, s. 29 – 30.
- AKBAŞ, S. Burhaneddin(1986): “Bünyan Ağıtları”, Erciyes Dergisi, C. 9, S. 106, Ekim, Kayseri, s. 28 – 30.
- .....: “Bünyan Ağıtları: 2 (1987)”, Erciyes Dergisi, C. 10, S. 117, Eylül, Kayseri, 24 – 26.
- .....: “Kayseri ve Yöresel Ağıtları Üzerine Düşünceler”, (1993): Erciyes Dergisi, C. 16, S. 181, Ocak, Kayseri, s. 23 – 30.
- AKPINAR, R. Bahar; (1994) “Erzican Ağıt, Efsane ve Manileri, 3 (22) 63-64.
- AKSOY, Ülkü(1993): “Gürcoğlu Ağıdı”, Erciyes Dergisi, C. 16, S. 187, Temmuz, Kayseri, s. 20.
- ALPTEKİN, Ali Berat(1991): “Osmaniyeli Ağıtçı: Meryem Berk”, Erciyes Dergisi, C. 14, S. 158, Şubat, Kayseri, s.22 - 23.
- .....: “Masal, Halk Hikâyesi ve Efsanelerin Ağıtlarda İşlenişi”, Erciyes Dergisi, C. 15 S. 178), Ekim, Kayseri, 1992, s. 13 – 15.
- .....: “Avşar Ağıtlarının Bazı Özellikleri Üzerine” Erciyes Dergisi, C. 21 S. 246, Haziran, Kayseri, 1998, 23 – 27. 28.
- .....(2004): Erciyes Dergisi Bibliyografyası, Kayseri.
- ALTINKAYNAK, Erdoğan, (1997) Pınarbaşı – Sarız – Tomarza Avşar Ağıtları (İnceleme Metinler), (Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi), Elazığ.
- ALTUNEL, İbrahim (1994): “Edebiyatımızda Ağıt Kavramı ve Ağıt Yakma Geleneği”, Erciyes Dergisi, C. 17 S. 201, Eylül, Kayseri, s. 20 – 23.
- AND, Metin (1962). Dionisos ve Anadolu Köylüsü – İnceleme-, İstanbul.
- ARAT, Reşit Rahmeti (1979), Kutadgu Bilig I, Ankara
- ARTUN, Erman (2000). Tekirdağ'da Ninni Söyleme Geleneği, Türk Halk Kültüründen Derlemeler 1997, Ankara. 293/ s. 47- 73
- ARIK, Nesli: (1987) “Sarız Çevresinde Ağıtlar”, Erciyes Dergisi, C. 10, S. 117, Eylül, Kayseri, 27 – 28.
- ASLANOĞLU, İbrahim(1981): “İki Ağıt”, Erciyes Dergisi, C. 3 S. 36, Mart, Kayseri, s. 16 -17.
- ATAŞ, Hayri(1995): “Ağıtlar Üzerine Bir Ağıt”, Erciyes Dergisi, C. 18, S. 213, Eylül, Kayseri, s. 23.
- ATSIZ, H. Nihal (1943), Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul.
- AYDINGÜN, Ayşegül-İsmail (2004). Kırım Tatarlarının Vatan Dönüşü -Kimlik ve Kültürel Canlanma-, Ankara
- BALİ, Muhan (1997), Ağıtlar, Ankara
- BANARLI, Nihat Sami (1971), Resim Türk Edebiyatı Tarihi, M. E. V, Ankara
- BERKOK, Dursun(1981): “Gizik Duran Tartışması ve Ağıdı”, Erciyes Dergisi, C. 4 S. 45, Kasım, Kayseri, s. 9. 12.
- .....: “Ağıt Edebiyatı ve Müziği Derlemeleri”, Erciyes Dergisi, C. 4, S. 48, Ocak, Kayseri, 1982, s.16. 17.
- .....: “Düğünde Vurulan Damadın Ağıdı”, Erciyes Dergisi, C. 5, S. 56, Ağustos, Kayseri, 1982, s. 27.
- BIÇAK, Ayhan (2004), Türklerde Evren Tasavvuru ve Ölüm Anlayışı “Kutadgu Bilig”, İstanbul.
- BİLGE, Kilisi Rifat (2001), Mâniler, (Hazırlayan Yrd. Doç. Dr. Ata ÇATIKKAŞ), İstanbul.
- BORATAV, Pertev Naili (1968a), “Halk Şiiri (Çev. Bilge KARASU), Türk Dili (Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı), 19/207 Aralık, s. 299.
- BORATAV, Pertev Naili:(1983)., “Anadolu Ağıtlarının Türümlü Nakışları ve Yakılışları Üzerine” (: 454-471)
- BOZYİĞİT, Ali Esat(1996): “Ankara Yazıcıoğlu ve Karaşar Zeybekleri İle Hikâyeli Ağıtları” Erciyes Dergisi, C.19, S. 220, Nisan, Kayseri, s. 23 – 27.

- ÇAGIMLAR, Zekiye (1999) . Adana Yöresi Avşar Ağıtları ve Bu Ağıtların Adana Âşıklık Geleneğine Ekisi, Adana.
- ÇAPAN, İbrahim (1990): “Kars Merkez’den Derlenen Ağıt”, Erciyes Dergisi, C. 13, S. 155, Kasım, Kayseri, s.30 – 32.
- ÇELİK, Ali (1994), “Trabzon Yöresi Ağıtları”, Erciyes Dergisi, C. 3, S. 13, Güz, Kayseri, s.18-23.
- ÇELEBİOĞLU, Amil (1982). Türk Ninniler Hazinesi, İstanbul.
- ÇINAR, Ali Abbas (1996), Kazak Halk Edebiyatı Türleri, Türk Dünyası Halk Kültürü Üzerine Araştırma ve İncelemeler, Muğla, s.59-70.
- ÇINAR, Abbas, Ali (1996), Türkmen Türkleri Halk Edebiyatı Türleri, Türk Dünyası Halk Kültürü Üzerine Araştırma ve İncelemeler, Muğla, s.95-96.
- DAVUTOĞLU (KARALI), İbrahim(1982): “Kadirli Hasibe Hatunun Ağıtları ve Hayatı”, Erciyes Dergisi, C. 5, S. 51, Nisan, Kayseri, s. 27 – 29. 30.
- .....: “Kalburun Ağdı”, Erciyes Dergisi, C. 11, S. 130, Ekim 1988, Kayseri, s.14 – 15.
- DİLÇİN, Cem (2000), Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, Ankara.
- DURU, Bircan Kalaycı (2002), Türk Halk Kültürü Araştırmaları, Ankara.
- DUYMAZ, Ali (1990), “Gelibolu Ağıtı”, 1 (8), Kış, 40-42.
- ELÇİN, Şükrü (1986), Halk Edebiyatına Giriş, Ankara.
- ..... (1990), Türkiye Türkçesinde Mâniler, Ankara.
- .....(1990), Türkiye Türkçesinde Ağıtlar, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- ELDEN, Yaşar (1981): “Gizik Duran Ağdı”, Erciyes Dergisi, C. 4, S. 42, Ağustos, Kayseri, s. 19 – 20.
- ERDİ, İslam Beytullah (2002). Bulgaristan Türkleri Halk Edebiyatında Ağıtlar, Uluslar Arası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultay Bildirileri, Ankara.
- ERGİN, Muharem (1970). Orhun, Âbideleri, İstanbul
- ERKOÇAK, Mehmet (1988) Osmaniye Yöresinde Ağıtlar ve Türküler, Osmaniye Belediyesi Kültür Yayınları:
2, Osmaniye
- ESEN, Şükrü (1999). Anadolu Türküleri, (Açıklamalar ve dizinlerle yayına hazırlayanlar Prof. Dr. Pertev Naili BORATAV, Yrd. Doç. Fuat ÖZDEMİR), Ankara
- GÖRKEM, İsmail (1993). “Çukurova Ağıtlarında İnsanların Fizikî, Sosyal ve Psikolojik Özellikleri” I. Uluslararası Karacaoğlan ve Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu, 21-23, Kasım 1990 Adana / Bildiriler, Adana 1993. 438-448.
- .....(1999). Yukarı (Çukurova) Ağıtları Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma (İnceleme-Metinler)
Elazığ, (Yayınlanmış Doktora)
- ..... (2001). Türk Edebiyatında Ağıtlar, (Çukurova Ağıtları) İnceleme Metin, Akçağ Yayınları,
Ankara
- GÖZAYDIN, Nevzat (1989). Anonim Halk Şiiri, Türk Dili (Türk Şiiri Özel Sayısı), C. LVII / 445- 450
Ankara,
s. 21- 29.
- GÜMÜŞ, Fatma (2001). Kızık Köyünden Derlenen Halk Edebiyatı Örnekleri, (Basılmamış Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Elazığ).
- GÜRLEK, Ahmet: “Develi Ağıtlarından Bir Demet”, Erciyes Dergisi, C. 12, S.138, Haziran 1989, Kayseri, s. 29 – 32.
- HANKO, Lavri; (1996) (Çev: İsmail Görkem), “Ağıtlar, Yeniden Yaratma Yapı ve Tür Problemleri”, 4

- (29/30),
Bahar / Yaz , 73-80.
- İNAN, Abdulkadir (1985). Manas Destanı, Ankara.
..... (1992). Manas Destanı, Ankara.
- KABACALI, Alpay (1997). Gül Yaprığın' Döktü Bugün, İstanbul.
- KALAFAT, Yaşar (1995). Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri, Ankara.
.....(1998). Dağıstan Halk İnançları, Türk Halk Kültüründen Derlemeler 1996, Ankara, s. 81-82.
.....(2002). Balkanlar'dan Uluğ Türkistan'a Türk Halk İnançları -I-, Ankara.
- Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I (1991) Ankara
- KÂMİL, Erkan (Emir Kalkan) (1980): Türk Halk Edebiyatı ve Geleneğinde Ağıt", Erciyes Dergisi, C. 2, S. 21 – 22, Mart, Kayseri, s. 12 – 16.
.....: "Seferberlik Ağıt ve Destanları", Erciyes Dergisi, C. 4, S. 37, Mayıs 1981, Kayseri, s.6 – 12.
- KARTAL, Numan(1985): İnegöl ve İnegölde Ölümle ilgili Gelenekler - Derleme Araştırma, İstanbul / 2. , s. 40.
- KAYA, Bahti Şen: "Mucur İlçesinden Derlenen Ağıtlar", Erciyes Dergisi, C. 15, S. 172, Nisan 1992, Kayseri, s.27 – 28.
.....: "Mucur İlçesinden Derlenen Ağıtlar", Erciyes Dergisi, C. 18, s. 205, Ocak 1995, Kayseri, s.20 – 21.
- KAYA, Doğan(1990). Anonim Halk Şiiri, (Ağıt Bölümü) Akçağ Yayınları, Ankara.
- KAYA, Turhan (2002). Uluslar Arası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultay Bildirileri, Ankara, s. 245- 246.
- KEMAL, Yaşar (1997). Ağıtlar, İstanbul 1997.
- KETENE, Cengiz (1973). Kerkük Halk Edebiyatından Örnekler, Erzurum.
- KOCATÜRK, Vasfi Mahir (1970). Büyük Türk Edebiyatı Tarihi, Ankara. KÖMÜRÇÜ, Mustafa(1994): "Bir Şehit Babasının Değişleri", Erciyes Dergisi, C. 17, S. 194, Ocak 1994, Kayseri, s. 12.
- KÖKSAL, Âsım, Mustafa (2003): Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası, İstanbul. .
- KUÇKARTAY, İristay (2002). Özbek Halk Edebiyatı Terimleri ve Türkçe Karşılıkları,- Uluslar Arası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultay Bildirileri-, Ankara
- MİRZAOĞLU, F. Gülay (1989): "Adana Ceyhan Yöresinde Ağıtlar" (Basılmamış Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi)
- OĞUZ, M. Öcal: (1986) "Pehlivanzade Nuri Bey ve Ağıdı", Erciyes Dergisi, C. 9, S. 107, Kasım, Kayseri, s. 26 – 27.
- ORAZBAYOĞLU, Muhtarkan; (1999), "Kazak Türklerinde Ağıt", 1 (6) Yaz, 26-27.
- ÖNDER, Erdoğan(1997): "Yaşanmış Bir Hazin Olay ve Bir Ağıt", Erciyes Dergisi, C. 20, S. 238, Ekim, Kayseri, s.31 – 32.
- ÖZDEMİR, Ahmet Z. (2002) Öyküleriyle Ağıtlar I-II., Ankara
- ÖZDAMARLAR, Kadir: "Sarızdan Türkmen Âlî'nin Oğullarını Ağıdı", Erciyes Dergisi, C. 3, S. 27, (t. y.), Kayseri, s. 5 – 6.
- ÖZKAN, Nevzat(1986): "Şehzade Mustafa'nın Katli ve Edebiyatımızdaki Yankıları", Erciyes Dergisi, C. 9, S. 106, Ekim, Kayseri, 10 – 15.
- PALA, Erdoğan(1999): "Sarız – Tufanbeyli Yörelerinde Derlenen Sosyal Nitelikli Ağıtlar", Erciyes Dergisi, C. 22, S. 263, Kasım, Kayseri, s. 21 – 22.
.....: "Göksun Yöresinden Derlenen Hikâyeli Ağıtlar", Erciyes Dergisi, C. 24, S. 279, Mart 2001, Kayseri, s. 31 – 32. 33.

- SAKAOĞLU, Saim(1983) Sahada Derleme Metodları, Erzurum
 ..... (2003). 101 Anadolu Efsanesi, Ankara
 ..... (2003). 101 Türk Efsanesi, Ankara
- SANTUR, Alparslan (1991). Türk Halk Kültüründen Derlemeler, Ankara, s. 109-110.
- SÖZBİLİCİ, Şaban (1988): “Kına Gecesinde Kına Yakma Anında Söylenen Ağıtlar”, Erciyes Dergisi, C. 11, S. 130, Ekim, Kayseri, s.21 – 22. 31.
- ŞİMŞEK, Esmâ(1984): “Kadirli'den Derlenen Ağıtlar”, Erciyes Dergisi, C. 7, S. 81, Eylül, Kayseri, s. 11 – 12.
 ..... (1990). “Ağıtların Söyleyicileri Sadece Kadınlar mıdır?” İçel Kültürü, 4 (12) Eylül, , 14-16.
 ..... (1990). “Azerbaycan Ağlları (Ağıtları)” Azerbaycan Türküleri, “ (4) Temmuz, 20-22.
 ..... (1990) “Kadirli’den Derlenen Ağıtlar ve Ağıtlar Üzerine. Bazı Düşünceler”, Erciyes Dergisi,
 C. 13, S. 152, Ağustos, Kayseri, s.24-26
 ..... (1991). “Ağıtların Halk Edebiyatının Anlatmaya Dayanan Türleri ile Olan Münasebeti”
 Millî Folklor, 2 (12) Kış /, 55-58.
 ..... (1993). Kadirli ve Osmaniye Ağıtları, Antakya
 ..... (1994). Kadirli’de Yetişen Ağıtçı Hanımlar, Erciyes Dergisi, C. 17, S. 202, Ekim, Kayseri, s. 28-31.
 ..... (2001). Yukarı Çukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması, C.I-II, Ankara
- TEMİZ, Mehmet (2005) “ANDIRIN (KAHRAMANMARAŞ)’DAN DERLENEN AĞITLAR(İNCELEME - METİN)”,Fırat Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi(Yayınlanmamış).
- TERZİBAŞI, Atâ (1980). Kerkük Havaları, İstanbul, s. 61-68.
- TURAN, Şükriye (1993) Çukurova Kına Geleneğinde Ağıt Türküleri, II. 1991, Uluslararası Karacaoğlan Çukurova-Halk Kültür Sempozyumu, 20-24 Kasım, Bildiriler, Adana
 Türkiye’de Turizm Beldeler Dergisi Andırın Sayısı, (1986) İstanbul
 Türkçe Sözlük, C. I (1988) Ankara
- UNAT, Faik Reşit (1940). Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu, Ankara.
- ULUSOY, Hasan(1997): “Keskin ve Emirdağ Yöresi Ağıtları”, Erciyes Dergisi, C. 20, S. 229, Ocak, Kayseri, s.22.
- USLU, Mustafa(1992): “Yozgat Ağıtlarının Ağıt Geleneğimizdeki Yeri”, Erciyes Dergisi, C. 15, S. 172, Nisan, Kayseri, s. 24 – 26.
- Türk Dünyası Edebiyatı Tarihi C. III (2003) Ankara
- ÜNLÜ, Mahir (1982) Toplumsallık Açısından İnsanlık Sürecinde Örneklerle Türk Edebiyatı, İstanbul
- YABGU, Mehmet Ali(1993): “Esef’in Ağıtı”, Erciyes Dergisi, C. 16, S. 187, Temmuz, Kayseri, s. 24 – 25.
- YALMAN (YALGIN), Ali Rıza (2000). Cenup’ta Türkmen Oymakları, C. I - II, (Hazırlayan Sabahat EMİR), Ankara
 Yeni Tarama Sözlüğü (1983), Ankara
- YARDIMCI, Mehmet (1993) “Ağıt Söyleme Geleneğimiz ve Kadirli Kozan Yöresinde Söylenen Ağıtlar” I. Uluslararası Karacaoğlan ve Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu 21-23 Kasım 1990. Adana / Bildiriler, Adana, s. 360-376.
 ..... (1998) Başlangıçtan Günümüze Halk Şiiri, Âşık Şiiri, Tekke Şiiri, Ankara
- YAVUZ, Muhsine Helimoğlu (1995). İpek Yolu Uluslar arası Halk Edebiyatı Sempozyum Bildirileri, Ankara

- YILDIZKAYA, Ömer Faruk (1992) Emirdağ Yöresi Türkmen Ağıtları, İzmir.
..... “Emirdağ Yöresi Ağıtlarında Dil, Tema ve Motifler” Erciyes Dergisi, C. 17, S. 200, Ağustos 1994, Kayseri, s. 61-64.
.....: “Karaçay Ağıtları”, Erciyes Dergisi, C. 19, S. 219, Mart 1996, Kayseri, s. 15 – 20.
.....: “Bir Kore Ağıtı”, Erciyes Dergisi, C. 19, S. 221, Mayıs 1996, Kayseri, s. 6.
.....: “Emirdağ’dan İki Ağıt”, Erciyes Dergisi, C. 19, S. 228, Aralık 1996, Kayseri, s. 28.
.....: “Anadolu Türkmen Ağıtları ve Batı Trakya Türk Ağıtları Üzerine Bir Mukayese”, Erciyes Dergisi, C. 22, S. 259, Temmuz 1990, Kayseri, s. 23 – 24.